

ВЕЧНИТЕ ДЕТСКИ РОМАНИ

Добри съпруги

ЛУИЗА МЕЙ ОЛКЪТ

ПАН

ЛУИЗА МЕЙ ОЛКЪТ ДОБРИ СЪПРУГИ

Превод: Правда Игнатова

chitanka.info

„Добри съпруги“ е продължение на романа „Малки жени“.

Втората книга от поредицата за семейство Марч разказва увлекателната история за порастването на Мег, Джоу и Ейми. Момичетата стават все по-самостоятелни, преживяват първата си любов и създават свои семейства. С изключение на Бет, която гасне от тежка болест...

ПЪРВА ГЛАВА

ПОДГОТОВКА

За да започнем на чисто и да можем без никакви предубеждения да проследим сватбата на Мег, би трябвало да споменем за някои приказки по отношение на семейство Марч. Освен това бих искала да уточня, че ако някои от по-възрастните читатели смятат, че в тази наша история има твърде много „любов и ухажвания“ (не се опасявам, че младите биха възразили срещу това, но може би някои от възрастните ще го направят), бих могла да им напомня единствено думите на госпожа Марч:

— Какво можем да очакваме, след като в къщата си имам четири весели момичета, а отсреща млад и енергичен съсед?

Последните три години не донесоха почти никакви промени в живота на тихото семейство. Войната свърши и господин Марч се прибра жив и здрав вкъщи, за да потъне в своите книги и в грижите по енорията си, която виждаше в него свой уважаван водач. Той беше тих, задълбочен човек, надарен с природна мъдрост, каквато не може да се придобие в живота, с широка душа, готова да приеме и да нарече всеки свой „брат“, както и с една набожност, сляла се с цялата му същност, за да я превърне в нещо величествено и прекрасно.

Така, независимо от бедността и затворения живот, които го лишаваха от множество житейски блага, тези негови качества привличаха в неговия кръг много забележителни личности, точно както уханните полски цветя привличат пчелите, и той също така естествено им предоставяше меда, събиран през петдесетте години труден живот и пречистен до съвършенство, без нито една капка горчивина в него. Сериозните млади хора виждаха в учения мъж с посивяла вече коса точно такъв сериозен и млад по душа човек, каквито се чувстваха те самите; угрижените или разтревожени жени инстинктивно му се доверяваха и споделяха с него съмненията и мъките си, убедени, че ще срещнат най-горещо съчувствие и ще получат мъдър съвет; грешниците му признаваха греховете си и

получаваха едновременно порицание и опрощение; надарените го смятаха за свой равен, амбициозните виждаха у него по-благородни стремежи от своите собствени; и дори невярващите признаваха, че неговите проповеди са красиви и истинни, макар веднага да прибавяха, че те „не биха се молили“.

За страничните наблюдатели изглеждаше, че къщата се ръководи от петте енергични жени и това бе до голяма степен вярно. Но седналият сред книгите си тих мъж си оставаше глава на семейството, съвестта на дома, негова опора и надежда. Защото той смяташе, че твърде заетите и забързани жени често се сблъскват с проблеми и тогава разчитат много на него като съпруг и баща в най-истинския смисъл на тези свещени думи.

Госпожа Марч бе все така енергична и весела, макар че косата ѝ бе вече доста по-прошарена в сравнение с времето, когато се запознахме с нея за първи път. В момента бе толкова погълната от проблемите на Мег, че нямаше възможност често да посещава домовете и болниците, все още пълни с ранени „момчета“ и войнишките вдовици чувстваха липсата на майчинската ѝ грижа и разбиране.

Джон Брук изпълни дълга си, служи цяла година в армията, беше ранен, получи отпуск за възстановяване, а след това го уволниха от армията. Не бе удостоен със специални награди, макар да ги заслужаваше, защото с радост рискува всичко, което притежаваше, а животът и любовта са твърде ценно нещо, особено когато и двете са в пълен разцвет. След като уволнението му бе оформено, той се зае със стабилизирането на здравето си, с подготовка за бизнес, за да спечели достатъчно и да осигури дом за Мег. Тъй като беше горд и независим по дух, отказа някои по-щедри предложения на господин Лорънс и започна работа като счетоводител, работа, която го удовлетворяваше повече, тъй като щеше да започне семейния си живот с честно спечелени пари, а не да поема риска да взема на заем.

Мег прекарваше това време в очакване, като заедно с това се трудеше упорито, напредна доста в домакинското изкуство, а характерът ѝ вече бе доста по-зрял и в същото време бе по-красива отвсякога, защото любовта наистина може да прави чудеса. Имаше си своите момичешки амбиции и надежди и изпитваше известно разочарование от скромния начин, по който щеше да започне новият ѝ

живот. Нед Мофът току-що се бе оженил за Сали Гардинър и тя не можеше да не сравнява чудесната им къща и каретата им, множеството подаръци и разкоша със своите възможности и тайничко си мечтаеше да има същото. Но завистта и неудовлетворението някак си бързо се изпаряваха, когато се замисляше за търпението, любовта и упоритостта, с които Джон бе изградил малката къща, която я очакваше, а когато вечер двамата седяха и си говореха за бъдещето, колкото и скромни да бяха плановете им, на нея всичко това ѝ изглеждаше толкова красиво и светло, че забравяше за разкоша на Сали и се чувстваше най-богатото и щастливо момиче в Кристендом.

Джоу не се върна вече при леля Марч, защото възрастната дама бе толкова очарована от Ейми, че успя да я изкуши с обещание за уроци по рисуване при един от най-добрите учители в града, а в името на подобна възможност Ейми бе готова да помага дори на много по-сурова господарка. Сутрин тя се грижеше за леля си, а следобедите се отдаваше на любимото си занимание и се чувстваше прекрасно. В същото време Джоу се посвети на литературата и на Бет, която не можеше да се възстанови дълго време, след като преодоля кризата с треската. Вече не беше толкова зле, но не беше и розовото, здраво същество преди заболяването; независимо от всичко си остана изпълнена с надежда, щастлива и ведра, вечно заета с дребните неща, които обичаше, готова да помогне на всеки, един истински ангел в къщата, когото всички обичаха, макар че не си даваха напълно сметка за безкрайната ѝ доброта.

Тъй като от списанието продължаваха да ѝ плащат по един долар на колонка за „боклука“, както сама го наричаше, Джоу се смяташе за богата жена и продължаваше да реди история след история. Но в нейната непрекъснато работеща глава вече се оформяха нови грандиозни планове, а заедно с тях нарастваше и купчината от ръкописи, трупани до печката на тавана и може би от този куп един ден щеше да се роди славата, която щеше да придаде нов блясък на името Марч.

След като се бе съгласил да постъпи в колеж, за да удовлетвори желанието на дядо си, Лари се стремеше да прекарва времето си там по начин, който да му достави най-много удоволствия. Благодарение на парите, маниерите, невероятния си талант и доброто си сърце, той се бе превърнал в любимец на всички, което лесно би могло да го

разглези и да се отрази зле на възпитанието му, както често става с не малко обещаващи момчета. Но споменът за един мил старец, който е вложил всичко от себе си в успеха му, действаше на Лари като талисман против злото. Точно същото въздействие имаше и споменът за изпълнената с майчински чувства госпожа Марч, която се грижеше за него като за свой син, както и мисълта за четирите невинни момичета, които го обичаха, възхищаваха му се и вярваха с целите си сърца в него.

Но тъй като си остана „буйно, жизнено момче“, той просто не можеше да страни от бурния живот в колежа, интересите му скачаха от модата към чувствата или спорта в зависимост от онова, което интересуваше в дадения момент и останалите, обичаше да се занася и шегува, но трябваше да понася същото и от другите, използваше жаргонни изрази и неведнъж го заплашваха наказания и дори изключване. Но тъй като в дъното на всичките му прегрешения бяха жизнеността и шеговития му нрав, Лари винаги успяваше да се измъкне от ситуацията като признаваше грешките си, спечелваше околните с искреността си или с умението си да убеждава, което бе наистина впечатляващо. Всъщност доста се гордееше с „подвизите“ си в колежа и обичаше да забавлява момичетата с разказите си за триумфалните си победи над омразни съученици, над надути професори и други „врагове“. „Мъжките“ момчета в класа бяха неизменно героите в очите на момичетата, които никога не се уморяваха да слушат за подвизите им и дори имаха възможност да се срещнат с тези знаменитости, когато Лари ги водеше вкъщи през ваканциите.

Ейми бе особено очарована от тази висока чест и постепенно се превърна в тяхна любимка, защото красотата и изискаността ѝ се проявиха твърде рано, а и тя добре умееше да използва този дар на природата. Мег бе твърде погълната от личните си проблеми и поспециално от Джон, за да обръща внимание на тези лордове по рождение, а Бет бе прекалено стеснителна и едва вдигаше очи да ги погледне, като не можеше да се начуди на дързостта на Ейми, която се разпореждаше какво да правят. Джоу се чувстваше в свои води сред тях, дори ѝ бе много трудно да се въздържа да не копира жаргонните им фрази и поведението им, което съвсем не съответстваше на това, което се смяташе, че е прилично за една млада дама. Всички момчета

страхотно я харесваха, но нито едно не се влюбваше в нея, докато едва ли имаше някой, който да не въздишаше тайно по красотата на Ейми. Но споменаването на въздишките на влюбените съвсем естествено ни отвежда към „Гълъбарника“.

Това е името на малката кафява къща, която господин Брук бе подготвил за първи дом на Мег. Лари я кръсти така, защото му се стори съвсем подходящо за къщата на двама влюбени. Тя бе съвсем малка, с градинка отзад и с една съвсем миниатюрна морава отпред. Върху нея трябваше да се направи малко шадраванче, да се засадят някакви храсти и лехичка с любимите на Мег цветя. Засега фонтанът бе заместен с потъмнял от използване самовар, доста разнебитен; храстите представляваха няколко линеещи пръчки, за които трудно можеше да се повярва, че ще се развият и разлистят, а цветната лехичка бе отбелязана с няколко камъчета, за да е ясно къде са посети семенцата. Но вътре всичко беше прекрасно и щастливата годеница не можеше да намери нищо излишно от мазето до тавана. Всекидневната беше толкова тясна, че беше добре, дето нямаха пиано, защото тогава едва ли щяха да могат да се разминат, а трапезарията в никакъв случай не можеше да побере повече от шест души. Но когато човек свикнеше с тези малки неудобства, къщата му изглеждаше чудесна, тъй като всичко бе подредено разумно и с невероятен вкус. Резултатът беше наистина задоволителен. Наистина във всекидневната нямаше маси с мраморно покритие, огромни огледала и дантелени завеси, но затова пък обикновените мебели, множеството книги, картината на стената и цветето на прозореца, както и останалите дребни неща издаваха огромното желание да създадат радост, това бяха лесно различими любовни послания.

Не смятам, че подарената от Лари картина е изгубила нещо от красотата си поради факта, че Брук сам изработи рамката ѝ; или че някой дори най-изкусен майстор би могъл да се справи по-добре със завесите от артистичните ръце на Ейми; или че в някой килер са били струпани толкова добри пожелания, весели думи и щастливи очаквания и надежди, както в кутиите и пакетите, в които Джоу и майка ѝ събраха вещите на Мег. Освен това съм убедена, че нито една кухня не би могла да изглежда толкова спретната и подредена, както онази, в която Хана е поставила всяка тенджерка и всеки тиган на точно определеното му място, изчистила е печката и я е подготвила за

запалване в минутата, когато „госпожа Брук си дойде вкъщи“. Освен това се съмнявам, че има семейство, започнало съвместния си живот с толкова много на брой кърпи за прах и за съдове — Бет бе подготвила достатъчно, за да стигнат до сребърната сватба, а освен това бе ушила и три комплекта покривки и салфетки от различен плат за сервиране на чай.

Хората, които получават всичко това наготово, едва ли си дават сметка колко много са загубили. Защото домашните задачи могат да бъдат изпълнени перфектно само от любящи ръце, а Мег откриваше толкова ясни доказателства за тези любящи ръце, че всичко в малкото ѝ гнезденце, от подредбата в кухнята до сребърната ваза върху масата във всекидневната, я изпълваше с чувство за уют и с надежди за бъдещето.

Колко щастливи мигове преживяха в плановете за бъдещето, колко тържествени обиколки направиха по магазините, какви смешни грешки допускаха и как се смяха на невероятните опити на Лари да се пазари! Макар че вече скоро щеше да завърши колежа, той си оставаше момче, което обичаше шегите и закачките. Последното му изобретение бе всяка седмица при завръщането си в събота да им представя по едно ново, гениално изобретение за младата домакиня. Веднъж комплект от забележителни карфици, друг път невероятна орехотрошачка, която се разпадна при първия опит за употреба; уред за острене на ножове, който ги повреждаше; или метла, която разрошваше килима, но оставяше всичкия боклук по него. Появи се някакъв бързо измиващ сапун, който направо смъкваше кожата от ръцете; после специален цимент, който не можеше да се задържи никъде другаде, освен по пръстите на измамения купувач; както и всякакви ламаринени приспособления, от детска касичка за монети до необикновен бойлер, който измиваше всичко с парата си, но заплашваше да избухне всеки момент.

Мег напразно го молеше да спре. Джон само се усмихваше, а Джоу го кръсти „Господин Непохватко“. Лари бе обзет от някаква необикновена мания — да подкрепя всякакви американски гениални идеи, а в същото време му се искаше приятелите му да бъдат обзаведени с всичко в новия си дом. Така че всяка нова седмица донасяше поредния си безсмислен подарък.

Накрая всичко беше готово, по настояване на Ейми бяха купени дори различни цветове сапуни, за да съответстват на различно оцветените стаи. А Бет подреди масата за първото хранене.

— Доволна ли си? Чувстваш ли се тук като у дома и смяташ ли, че ще бъдеш щастлива? — попита госпожа Марч, докато двете с дъщеря ѝ обхождаха стаите, хванати за ръка.

— Да, мамо, толкова съм доволна, благодаря ти за всичко. Щастлива съм, че мога да го споделя с теб — отвърна Мег и я погледна, като очите ѝ бяха много по-изразителни от всякакви думи.

— Ако имаше поне една-две прислужнички, нещата щяха да са много по-лесни — обади се Ейми, която току-що бе излязла от всекидневната, след като дълго се бе колебала къде точно е най-добре да постави бронзовия Меркурий.

— Двете с мама вече говорихме за това и решихме, че е най-добре да опитам в началото да се оправям сама, както тя е правила. Ще имам толкова малко работа, че след като ще мога да разполагам с Лоти за някои поръчки и дребна помощ, съвсем спокойно ще мога да се оправям, хем няма да свикна да мързелувам, нито ще се чувствам отегчена — спокойно обясни Мег.

— Сали Мофът има четири прислужнички — започна Ейми.

— Ако и Мег имаше четири, то тогава нямаше да има място за тях и стопанинът и стопанката би трябвало да се преместят в градината — намеси се Джоу, която излъскваше за последно бравите със специален парцал.

— Съпругът на Сали не е беден, къщата им е голяма и затова имат нужда от толкова прислужници. Мег и Джон започват скромно, но съм сигурна, че в тази малка къща ще се живее не по-малко щастливо, отколкото в голямата. Ужасна грешка би било млади дами като Мег да не се занимават с нищо друго, освен с това да се преобличат, да раздават заповеди или да клюкарстват. Когато се омъжих, дни наред си мечтаех новите ми дрехи да се протрият или скъсат, за да имам удоволствието да ги поправя, защото просто ми втръсна да не правя нищо по цял ден.

— Защо не си ходила в кухнята, за да разбъркаш всичко, както постъпва Сали, за да се позабавлява, макар че прислугата ѝ се присмива за това? — попита Мег.

— След известно време започнах да го правя, но не предизвиквах „бъркотия“, а отивах в кухнята, за да се науча от Хана как трябва да се направят нещата, така че прислугата да не ми се присмива. Тогава ми изглеждаше като игра, но по-късно настъпи време, когато бях наистина благодарна, че не само исках, но и бях в състояние да приготвя вкусна храна за моите момичета. Можех да се справя с всичко сама, когато вече не можех да си позволя да плащам на прислуга. Ти тръгваш от обратната страна, скъпа Мег. Уроците, които научаваш сега, ще ти бъдат от полза и по-нататък, когато Джон стане по-богат. Защото господарката на една къща, особено когато е голяма и разкошна, би трябвало да знае как трябва да се вършат нещата, ако иска да получи добро и честно обслужване.

— Да, мамо, сигурна съм, че е така — отвърна Мег, след като изслуша с уважение кратката лекция; беше убедена, че добрата съпруга при всички случаи трябва да е безупречна в домакинството. — Знаете ли, от всички стаи в малката ми къща най-много харесвам тази — добави след минута, когато се качиха горе и погледнаха към добре подредените чаршафи в шкафа.

Бет беше там, внимателно поставяше снежнобелите купчини по рафтовете, като се любуваше на чудесния ред. Трябва да знаете, че при последните думи на Мег останалите се засмяха, защото това за шкафа с чаршафите си беше една тяхна шега. След като бе публично декларирала, че ако Мег се омъжи за „този Брук“, няма да получи и цент от парите ѝ, леля Марч изпадна в доста затруднено положение, тъй като с времето гневът ѝ изчезна и вече съжаляваше за думите си. Но тя никога не се отказваше от това, което бе казала, така че сега непрекъснато обмисляше какво би могла да направи, за да заобиколи декларацията си. Най-накрая скрои един план, който я задоволяваше. Нареди на госпожа Карол, майката на Флоранс, да купи и да подготви монограми върху няколко комплекта чаршафи, както и ленени покривки за маса, и да ги изпрати като свой подарък. Всичко това бе надлежно извършено, но все пак тайната бе разкрита и семейството наистина се забавляваше, като наблюдаваше леля Марч, която се правеше, че не знае нищо по въпроса и продължаваше да твърди, че няма да подари нищо, освен едни старинни перли, които отдавна бяха обещани на първата булка в семейството.

— Това е наистина свидетелство, че тук живее една добра домакиня. Имах една приятелка, която започна семейния си живот само с шест чаршафа, но тъй като не си падаше много по компании, това ѝ бе напълно достатъчно — обяви госпожа Марч, като опипваше плътните дамаскови покривки за маса с неприкрито женско възхищение.

— Аз нямам нищо против гостите, но както казва Хана, при това изобилие, ще имам достатъчно бельо до края на дните си — отвърна Мег, която също беше много доволна.

— Лари идва — извика Джоу отдолу и всички тръгнаха да го посрещнат, тъй като седмичните му посещения бяха истинско събитие в спокойния им живот.

Към къщата забързано крачеше висок, широкоплещест младеж, с ниско подстригана коса и шапка на главата, с разкопчано палто. Той с един замах прескочи оградата, без да се спира и да отваря вратата, и се запъти право към госпожа Марч с разперени за прегръдка ръце.

— Ето ме и мен, майко! Всичко е наред.

Последните думи бяха в отговор на въпросителния поглед, който възрастната жена му отправи. Това бе един любезен въпросителен поглед, който бе посрещнат с искреност от красивите младежки очи и с това церемонията приключи, както обикновено, и последва майчинска целувка.

— Това е за госпожа Джон Брук, с комплименти и поздравления от изобретателя. Да си жива и здрава, Бет. Какво удоволствие е за мен да те видя, Джоу! Ейми, а ти си станала още по-красива, вече си истинска дама.

Докато говореше весело, Лари подаде на Мег един пакет, увит в кафява хартия, дръпна панделката в косата на Бет, погледна учудено огромната престилка на Джоу, а после театрално коленичи пред Ейми, уж за да изрази възторга си от красотата ѝ. Накрая се здрависа с всички и те една през друга започнаха да му обясняват какво ли не.

— Къде е Джон? — попита нетърпеливо Мег.

— Спря да вземе нужните му документи, госпожо.

— Кой спечели последния мач, Теди? — намеси се Джоу, която непременно искаше да подчертае интереса си към мъжките спортове, макар че вече бе на деветнайсет години.

— Ние, естествено. Така ми се искаше да беше дошла и да погледаш.

— Как е прекрасната госпожица Рандал? — последва въпрос от Ейми, придружен с многозначителна усмивка.

— По-жестока е отвсякога, не забелязваш ли как съм залинял? — усмихна се Лари, като въздъхна мелодраматично и отпусна унило широките си рамене.

— Каква е последната му шега? Разопаковай пакета и виж, Мег — подкани я Бет, като гледаше с любопитство подаръка.

— Това е нещо, което човек би трябвало да има вкъщи, за да му послужи при пожар или при опит за кражба — отбеляза Лари, докато момичетата се заливаха от смях при вида на малката сигнална свирка, ползвана обикновено от нощните пазачи, която се появи от пакета.

— Всеки път, когато Джон го няма, а ти се уплашиш, госпожо Мег, можеш да надуеш свирката, застанала до прозореца, и ще събудиш всички наоколо. Прекрасно нещо, нали? — огледа ги победоносно Лари, докато те бършеха насълзените си от смеха очи.

— Няма защо така пламенно да ми благодарите! А като заговорих за благодарности, не мога да не ви съобщя, че трябва да благодарите на Хана, която спаси сватбената торта от унищожение. Видях я да я носи към къщата, докато идвах насам, и ако не я бе защитила така мъжествено, със сигурност щях да се докопам до нея, защото тя представлява нещо наистина забележително.

— Чудя се дали някога ще пораснеш, Лари — отбеляза Мег с назидателен тон.

— Правя всичко възможно, мадам, но не мога да стана по-висок. Опасявам се, че височина от шест фута е най-доброто, което постигат мъжете в тези трудни времена — отвърна младият господин, чиято глава бе почти на равнището на малкия полилей. — Предполагам, че би било светотатство да се яде нещо върху тази свършено нова покривка и в новите съдове, затова, тъй като съм невероятно гладен, имам намерение да се оттегля — важно допълни той.

— С мама ще останем да изчакаме Джон. Има още някои неща, които би трябвало да се уточнят — обяви Мег.

— А ние с Бет ще се отбием до Кити Брайънт, за да вземем още малко цветя за утре — допълни Ейми, докато нагласяваше чудесната

си шапка върху още по-чудесните си къдрици, което ѝ доставяше невероятно удоволствие.

— Хайде, Джоу, не изоставяй приятеля си. Толкова съм изтощен, че едва ли ще успея да докретам до вкъщи без чужда помощ. И не си сваляй престилката, каквото и да правиш; тя толкова ти отива — допълни, докато наблюдаваше с усмивка как Джоу постави скъпоценния му подарък в огромния си джоб и му предложи ръката си, за да опре на нея умореното си тяло.

— А сега, Теди, бих искала да поговоря сериозно с теб за утре — започна Джоу, след като двамата се отдалечиха. — Трябва да ми обещаеш, че ще се държиш прилично, че няма да пускаш разни шеги, с които да ни развалиш настроението.

— Няма да чуеш нито една шега от мен.

— Не казвай нищо смешно, когато всички трябва да сме сериозни.

— Че аз и без това никога не съм го правил, ти си специалист в тази област.

— Освен това настоявам да не ме поглеждаш по време на церемонията; сигурна съм, че ще се разсмея, ако го направиш.

— Ти и без това няма да ме забележиш; ще плачеш толкова горчиво, че сълзите ти ще замъгляват всичко около теб.

— Никога не плача без сериозна причина.

— Като например, когато старите приятели отиват в колеж, нали? — напомни ѝ Лари с усмивка.

— Е, какво се перчиш толкова. Тогава потъгувах малко, колкото да направя компания на момичетата.

— Разбира се, че беше така. А би ли ми казала как е дядо тази седмица? В добро настроение ли е?

— Да, в много добро. А ти защо питаш, да не би да си направил пак някоя беля и да се чудиш сега как ще го приеме? — погледна го строго Джоу.

— Е, Джоу, смяташ ли, че бих могъл да погледна майка ти в очите и да кажа „Всичко е наред“, ако не е така? — попита Лари и спря, като си придаде обиден вид.

— Не, разбира се.

— Тогава не проявявай такава подозрителност; просто мисля да поискам от дядо малко пари — отвърна Лари и тръгна отново напред,

доволен от искреността ѝ.

— Май харчиш твърде много, Теди.

— Господи, не е вярно, парите някак си сами се харчат и докато се усетя, не ми е останало абсолютно нищо.

— Ти си толкова щедър и добродушен, че непрекъснато раздаваш пари назаем и не си в състояние да откажеш на никого. Чухме за Хеншоу и за всичко, което си направил за него. Ако, разбира се, винаги харчиш парите си по този начин, едва ли някой би могъл да те обвинява за нещо — сърдечно допълни Джоу.

— Е, той доста преувеличава! Ти не би ми позволила да оставя един чудесен приятел да работи като бесен, само защото няма кой да му помогне. При това той е по-добър от десетки мързеливци като мен, нали така?

— Да, за това си прав. Но не виждам защо трябва да имаш седемнайсет палта, безброй вратовръзки и нова шапка всеки път, когато се прибираш вкъщи. Надявах се да преминеш по-бързо през този период на невероятна суета, но ето че виждам непрекъснато все нови и нови проявления. Точно сега май е модерно да изглеждаш отвратително; да се подстрижеш така, че главата ти да заприлича на четка, да носиш раирани сака, оранжеви ръкавици и високи, четвъртити отпред ботуши. Ако ставаше дума за някакви евтини боклуци, не бих казала и дума, но всичко това струва толкова скъпо, така че ми е чудно как имаш желание да го носиш.

Лари изви глава назад и толкова се смя след тази нейна тирада, че шапката му се смъкна от главата, падна на земята и Джоу я стъпка с краката си. Но този обиден акт му даде възможност да ѝ даде подробни обяснения за новия си костюм, като небрежно взе смачканата шапка и я прибра в джоба си.

— Не ми изнасяй повече лекции, бъди добра, моля те; и без това си имам достатъчно неприятности през седмицата, така ми се иска да се чувствам спокоен и весел, когато се прибирам вкъщи. Ще се изтупам както трябва утре, независимо от разходите, които ще бъдат необходими, и вярвам, че всички приятели ще бъдат доволни.

— Ще те оставя на мира само ако пуснеш косата си да порасне. Не съм аристократка, но не ми е приятно да ме виждат с човек с гола глава, като онези, които участват в състезанията по борби — отбеляза безмилостно Джоу.

— Тази прическа ми помага при ученето; точно затова всички в колежа са подстригани така — не се предаваше Лари, който не би могъл да бъде обвинен в суетност, след като се бе лишил от гъстата си къдрава коса и я бе заменил с тази прическа, при която косата му бе не повече от няколко инча дълга, а главата му изглеждаше четвъртита.

— Между другото, Джоу, струва ми се, че младият Паркър съвсем е хлътнал по Ейми. Говори непрекъснато за нея, пише стихове и често не мигва нощем, което е твърде подозрително. Но май ще трябва да се справя сам с тези свои чувства, какво ще кажеш? — попита след кратко мълчание Лари, а в гласа му имаше някаква загриженост, като на по-голям брат.

— Разбира се, че това си е негова работа. Не искаме никакви женитби повече в това семейство през следващите години. Господи, тези деца просто не знаят какво правят! — отвърна с възмущение Джоу, сякаш Ейми и младият Паркър не бяха навършили още тринайсет.

— Това е трудна възраст и още не знаем какво ни очаква, мадам. Ти също си само дете, но ще бъдеш следващата, Джоу, и ще ни оставиш всички покрусени от мъка — обяви Лари, като клатеше глава при мисълта за събитията, които предстоят.

— Аз! Напразно се тревожиш, аз съвсем не съм сговорчива и подходяща за семейство. Никой не би ме поискал, и слава Богу, със сигурност в семейството ще има една стара мома.

— Ти просто не даваш възможност на никого да го направи — каза Лари, като я погледна изпитателно, а по загорялото му лице се появи лека червенина. — Никога не показваш прекрасните страни на характера си, а ако някой съвсем случайно успее да ги забележи и напълно естествено започне да те харесва, ти започваш да се отнасяш с него точно както госпожа Грамидж се отнася с любимия си: заливаш го със студена вода или ставаш толкова кисела, че никой не смее да те докосне или да те погледне дори.

— Не ми харесват тези неща; прекалено съм заета, за да се занимавам с глупости. Освен това смятам, че е ужасно да се разбиват семейства по този начин. Сега моля те, не говори повече по този въпрос. Явно сватбата на Мег ни е объркала на всички главите и не можем да мислим за нищо друго, освен за любов, влюбени и други абсурдни неща. Не искам да се ядосвам, затова предлагам да сменим

темата — каза Джоу и наистина изглеждаше готова да залее със студена вода всеки, който я провокира в този момент.

Каквото и да изпитваше, Лари не бе в състояние да го изкаже, затова само свирна продължително. А когато се разделиха при вратата, прошепна отново страшното си предсказание:

— Помни ми думата, ти ще бъдеш следващата, Джоу.

ВТОРА ГЛАВА

ПЪРВАТА СВАТБА

Юнските рози около верандата се бяха събудили рано тази сутрин и свежи и красиви се наслаждаваха на безоблачното небе, на слънцето и на вълнението, което цареше в къщата. Цветозете им пламтяха и поклащани от вятъра, те се приближаваха една към друга и си споделяха шепнешком това, което бяха видели. Някои бяха успели да надникнат през прозореца на трапезарията, където вече се подреждаше празничната маса, други се извиваха нагоре и успяваха да кимнат и да се усмихнат на сестрите, които помагаша при обличането на булката, а трети махаха за поздрав на онези, които идваха и излизаха от къщата с различни задачи, свързани с градината, верандата и антрето. Но всички цветя, от богато разцъфналите, до бледите едва оформени пъпки, бяха готови да отдадат красотата си на нежната си господарка, която тъй дълго ги бе обичала и се бе грижила за тях.

Самата Мег толкова приличаше на роза, защото всичко онова най-добро и прекрасно, което изпълваше сърцето и душата ѝ, в този ден сякаш бе разцъфнало на лицето ѝ, за да го направи нежно и хубаво. Тя не възнамеряваше да си слага нито коприна, нито дантели, нито оранжеви цветя.

— Не бих искала да изглеждам странна или натруфена в този ден — обясняваше на околните. — Не искам и някаква грандиозна сватба, предпочитам да виждам около себе си само хората, които обичам и които бих искала да са тук, а аз самата да бъда това, което винаги съм си била.

Затова и сама уши сватбената си рокля, като вложи в нея нежните си надежди и невинните мечти на моминското си сърце. Сестрите ѝ сресаха косата ѝ и единствените украшения, които си сложи, бяха момините сълзи, цветята, които „нейният Джон“ обичаше най-много.

— Ти наистина приличаш точно на нашата собствена мила Мег, но си още по-сладка и красива. Така ми се иска да се притисна към теб,

но се страхувам, че ще измачкам роклята ти — извика Ейми, докато я оглеждаше със задоволство, след като всичко бе вече готово.

— Тогава съм доволна. Но можеш съвсем спокойно да ме прегърнеш и да ме целунеш, вие всички можете да го направите, не се страхувам за роклята си, дори да се изпомачка цялата — отвърна Мег и разтвори ръце, за да прегърне сестрите си, които развълнувано се притиснаха към нея, чувствайки отново, че новата любов не е изтикала назад старата.

— А сега ще вържа вратовръзката на Джон, след това ще постоя няколко минути насаме с татко в кабинета му — обясни Мег и изтича надолу, за да изпълни тези свои задачи. После щеше да остане плътно до майка си, каквото и да правеше, защото осъзнаваше, че независимо от усмивката върху лицето ѝ, майчиното сърце бе изпълнено със скрита тъга от отлитането на първото птиче от гнездото.

Докато по-малките сестри стоят горе, заети с последните приготовления около скромните си тоалети и прически, може би е подходящо да ви разкажа за това как се е променила външността им през тези три години, защото те и трите изглеждат прекрасно в този момент.

Буйният нрав на Джоу бе поулегнал, тя вече се бе научила да се държи спокойно. Къдравата ѝ коса бе сплетена и вдигната на кок, който бе отличен завършек на високата ѝ стройна фигура. Лицето ѝ беше свежо, а от очите ѝ струеше мека светлина; острият ѝ език днес сякаш бе забравен и от устата ѝ се лееха само нежни думи.

Бет бе израснала тънка, бледа и по-мълчалива отвсякога; красивите ѝ добри очи бяха станали още по-големи и макар да не бяха тъжни, те ѝ придаваха едно изражение, което будеше тъга у околните. Това бе изражение, което подсказваше за вътрешна болка, понасяна с невероятно търпение. Но Бет рядко се оплакваше и винаги с надежда повтаряше, че „скоро ще бъде по-добре“.

Ейми с основание бе смятана за „цветето на семейството“, защото, макар да бе само на шестнайсет, тя имаше поведение и външен вид на зряла жена — не че беше толкова хубава, но притежаваше неуловимия чар на грацията и изяществото. Те се долавяха в линиите на тялото ѝ, във формата и движенията на ръцете ѝ, в модела на роклята ѝ, в прическата ѝ — косата ѝ бе пусната свободно, но в нея имаше толкова хармония. Носът ѝ все още я дразнеше, тъй като явно

никога нямаше да придобие желаната гръцка форма; както и устата ѝ, която смяташе за прекалено голяма, докато устните ѝ бяха твърде тънки. Тези ужасни според нея черти дооформяха по един чудесен начин лицето ѝ, но тя не бе в състояние да оцени това, затова се опитваше да се успокои с добрия си общ вид, със сините си очи и русите къдри, които бяха по-хубави отвсякога.

И трите бяха облечени в дрехи от тънка, сребристосива материя — това бяха най-хубавите им летни рокли — бяха поставили разцъфнали рози в косите си и отпред на роклите; сестрите изглеждаха точно такива, каквито бяха — свежи, щастливи момичета, затаили за миг дъх през забързаните си дни, за да станат свидетели на най-прекрасния миг от живота на една жена.

Не се предвиждаха никакви официални церемонии и речи; всичко трябваше да бъде възможно най-естествено, като чудесен празник на семейството. Затова при пристигането си леля Марч бе скандализирана, когато видя, че лично булката се затича към нея, за да я посрещне, докато в същото време младоженецът закачваше една от гирляндите при вратата, която беше паднала. Възмущението ѝ нарасна още повече, когато видя бащата на булката да се изкачва по стълбите с тъжно изражение, хванал по бутилка вино в ръцете си.

— Господи, какво става тук! — извика възрастната дама, като зае почетното място, което ѝ бяха определили и внимателно оправи диплите на изисканата си рокля. — Ти не би трябвало да се появяваш до последния момент, дете мое.

— Но, лельо, аз не съм някаква специална атракция, никой няма да тръгне да ме зяпа, нито да критикува роклята ми или да пресмята колко струва този специален обяд. Толкова съм щастлива, че изобщо не ме интересува какво казват или мислят останалите, освен това искам скромната ми сватба да премине така, както на мен ми харесва. Джон, скъпи, ето ти чука — обърна се тя към любимия си и тръгна да му помогне в една мисия, която явно му бе доста трудна и необичайна.

Господин Брук не каза дори „благодаря“, но след като взе този напълно лишен от романтика инструмент, целуна малката си невеста зад затварящата се врата и в погледа му имаше толкова любов, че очите на госпожа Марч се напълниха със сълзи и тя побърза да извади носната си кърпичка, за да прикрие тази проява на слабост.

Ново объркване настъпи, когато се чуха виковете и смехът на Лари, последвани от възклицанието му:

— Боже Господи! Джоу щеше да изтърве тортата!

Все още не бе настъпило пълно успокоение след този „инцидент“, когато се изсипаха цяла тумба братовчеди и „забавата започна с пълна сила“, както обичаше да казва Бет, когато бе малка.

— Не позволявай на този млад гигант да се приближава до мен. Дразни ме повече от комарите — пошепна възрастната дама на Ейми, когато стаите се изпълниха с хора, но главата на Лари продължаваше да се извисява над всички.

— Той обеща да се държи много добре днес, освен това, както виждаш, може да изглежда доста елегантен, когато пожелае — отбеляза Ейми.

Нямаше специална процесия, но в стаята внезапно настана гробна тишина, когато господин Марч и младоженците заеха местата си под зелената арка. Мама и сестрите застанаха около тях, сякаш не им се искаше да дадат Мег, а гласът на бащата няколко пъти потрепери, което направи ритуала още по-красив и тържествен. Ръцете на младоженеца също трепереха и никой не чу отговорите му, докато Мег погледна право в очите бъдещия си съпруг и каза: „Съгласна!“ с толкова нежност и доверие, че сърцето на майка ѝ подскочи от радост, а леля Марч започна да подсмърча.

Джоу не се разплака, макар че по едно време ѝ беше изключително трудно да се въздържи. Успя да го направи само благодарение на факта, че си даваше сметка как Лари я гледа непрекъснато, а в дяволитите му черни очи можеше да се прочете смесица от радост и вълнение. Бет бе скрила лицето си в скута на майка си, докато Ейми стоеше гордо изправена като грациозна статуя и слънчевите лъчи се отразяваха в лицето ѝ и в цветето, което бе сложила в косите си.

Може би Мег не постъпи съвсем правилно, но когато церемонията приключи, тя извика:

— Първата целувка е за мама! — после се обърна към нея и я разцелува развълнувано.

През следващите петнайсет минути младоженката наистина приличаше на разцъфнала роза, всички минаха покрай нея и я поздравиха, от господин Лорънс до старата Хана, която се бе нагласила

в най-новата си рокля. Тя притисна Мег към гърдите си, заплака се и нежно ѝ пожела:

— Господ да те благослови, скъпа, бъди щастлива. Тортата стана прекрасна и всичко въобще е прекрасно...

После и всички останали ѝ пожелаха по нещо, като се опитваха да бъдат мили и оригинални. Пожеланията обикновено се посрещаха с радост и смях, защото когато на сърцата е леко, смехът идва лесно. Никой не носеше подаръци, те всички вече бяха в малката къща, нито се предлагаше някаква специална храна — на масата, отрупана с цветя, беше поставена само тортата и различни плодове. Господин Лорънс и леля Марч само свиха рамене и се усмигнаха един на друг, когато се разбра, че единствените напитки са вода, лимонада и кафе. Но никой не спомена и дума по този въпрос, освен Лари, който настоя да кавалерства на булката и се приближи към нея с пълен поднос и объркано изражение на лицето.

— Да не би Джоу по невнимание да е счупила всичките бутилки? — попита той шепнешком. — Защото ми се струва, че сутринта видях няколко тук и бяха здрави и пълни.

— Прав си, дядо ти ни предложи любезно от най-доброто си вино, леля Марч също ни изпрати няколко бутилки. Но татко отдели една малка част от тях за Бет, а останалите изпрати като подарък в Дома на войниците. Нали знаеш, че според него виното трябва да се използва единствено като лекарство, а мама твърди, че нито тя, нито дъщерите ѝ ще предложат нещо подобно на млади хора под нейния покрив.

Мег говореше съвсем сериозно и очакваше, че Лари или ще се намръщи, или ще се разсмее. Но той не направи нито едното, нито другото. Само ѝ хвърли един бърз поглед и започна назидателно:

— Това ми харесва. Виждал съм доста поражения от алкохола, така че бих се радвал, ако повечето млади дами мислят като теб.

— Предполагам, че не си помъдрял след собствен горчив опит? — с известна тревога попита Мег.

— Не, давам ти честната си дума, че не е така. Разбира се, това не означава, че съм идеален; просто алкохолът не е сред изкушенията ми. Не забравяй, че съм израснал в дом, където виното се предлага толкова често, колкото и водата, и се смята за напълно безвредно нещо. Затова и не проявявам никакъв интерес към него. Но когато едно

хубаво момиче го предложи, тогава човек в никакъв случай не би искал да откаже.

— Ти обаче ще го направиш, ако не за себе си, за да дадеш пример на останалите. Хайде, Лари, обеща ми, така ще имам още един повод да смятам, че този ден е най-щастливият в живота ми.

Едно толкова неочаквано и сериозно искане накара младия човек да се поколебае за момент, защото често е по-лесно човек да се откаже от нещо, отколкото да понася присмеха на околните. Мег знаеше, че ако ѝ обещае в този миг, той при всички случаи ще удържи на думата си. Чувствайки женската си сила, тя искаше да я използва в името на доброто на своя приятел. Не каза нито дума повече, само го гледаше, вдигнала озареното си от щастие лице към него, а усмивката ѝ сякаш искаше да каже: „Днес никой не може да ми откаже каквото и да било.“ Лари наистина не бе в състояние да го направи, затова отвърна на усмивката ѝ с усмивка, хвана ръката ѝ и нежно каза:

— Обещавам, госпожо Брук!

— Благодаря, много ти благодаря.

— Вдигам тост в чест на твоето решение, Теди — извика Джоу и го поля с лимонада, докато размахваше чашата си със светнали очи.

И така тостът бе вдигнат, решението бе взето и съвестно изпълнявано, независимо от многото изкушения. В този щастлив за всички момент момичетата проявиха невероятна мъдрост и направиха на своя приятел услуга, за която той им бе благодарен през целия си живот.

След обяда гостите се разхождаха в градината на групи по двама или трима, наслаждаваха се на слънцето, което се усещаше както навън, така и вътре в къщата. Мег и Джон бяха застанали в средата на градината, когато Лари бе обладан от внезапно вдъхновение за завършек на това нетрадиционно тържество.

— Хайде сега всички семейни да се хванат за ръце и да потанцуват около младоженците, както правят немците, докато ние, неомъжените и неженените да застанем по двойки отстрани! — извика Лари, като изтича надолу по пътеката с Ейми, при това го направи така заразително, че всички останали последваха примера, без да кажат и дума. Господин и госпожа Марч, чичо и леля Карол бяха първите; останалите бързо се присъединиха към тях; дори и Сали Мофът, макар и след известно колебание, хвана Нед за ръката и го повлече към кръга.

Но най-голямата изненада бяха господин Лорънс и леля Марч: когато уважаваният стар господин предложи ръката си на възрастната дама, тя бързо прехвърли бастуна си от другата страна и побърза да се присъедини към останалите, които вече танцуваха около младоженците, докато младежите хвърчаха из градината като пеперуди в топъл летен ден.

Скоро всички останаха без дъх и това постави финалната точка на импровизирания бал, след което гостите започнаха да се разотиват.

— Желая ти всичко най-хубаво, скъпа; пожелавам ти го от цялото си сърце; макар да смятам, че един ден ще съжаляваш за това — каза на Мег леля Марч, като се обърна след това към младоженеца, който бе тръгнал да я изпрати до каретата: — Вие получихте истинско съкровище, млади момко... направете всичко възможно, за да го заслужите!

— Това беше най-красивата сватба, на която съм присъствала, Нед, макар че просто не мога да си обясня как се получи; в това тържество нямаше нищо особено изискано — отбеляза госпожа Мофът пред съпруга си, докато пътуваха към къщи.

— Лари, момчето ми, ако решиш и ти да последваш този пример, вземи едно от тези момичета за своя спътница и аз ще бъда напълно доволен — каза господин Лорънс, след като се настани в своя удобен стол, за да си почине след преживяните през деня вълнения.

— Ще направя всичко възможно, за да изпълня желанието ви, сър — отвърна с необичайна прилежност Лари, докато се опитваше да извади цветето, което Джоу бе поставила на ревера му.

Малката къща не беше далече, така че сватбеното пътешествие на Мег бе само една разходка пеша от старата къща до новата. Когато пристигнаха, тя приличаше на истинска кралица в гълъбовосинята си рокля и бялата си шапка. Всички я наобиколиха, за да се сбогуват нежно с нея.

— Не мисли, че вече съм се отделила от теб, скъпа мамо, нито че ви обичам по-малко, защото съм влюбена в Джон — каза тя и прегърна майка си с премрежени от сълзи очи. — Ще идвам да ви виждам всеки ден, татко, и се надявам, че ще запазите място за мен в сърцата си, макар че вече съм омъжена. Бет ще прекарва с мен голяма част от времето си, а останалите момичета също ще се отбиват често, за да се посмеем заедно на усилията ми в овладяването на домакинството.

Благодаря ви за прекрасното сватбено тържество, което ми организирахте. Довиждане, довиждане!

Те стояха и я наблюдаваха с изпълнени с обич, надежда и гордост сърца, докато тя хвана ръката на съпруга си и двамата тръгнаха към къщата си. Ръцете ѝ бяха пълни с цветя, а юнското слънце озаряваше щастливото ѝ лице. Така започна брачният живот на Мег.

ТРЕТА ГЛАВА

УРОЦИ ПО РИСУВАНЕ

Понякога на хората им трябва доста време, за да научат разликата между таланта и гения, и това важи особено много за амбициозните млади мъже и жени. Ейми също премина през доста премеждия, докато разбере тази тънка разлика; приемайки по погрешка ентузиазма за вдъхновение, тя с младежки плам се отдаваше на различните изкуства. Дълъг период от време бе отдадена изцяло на черно-белите рисунки, влагаше много вкус и умение в тази дейност, която ѝ доставяше огромно удоволствие, а заедно с това ѝ носеше и приходи. Но очите ѝ се преуморяваха твърде много и тя скоро се отказа от тези рисунки, като се прехвърли със същата енергия в пирографията. През целия период, отдаден на пирографията, семейството живееше в непрекъснат страх от пожар и опустошение; къщата бе непрекъснато изпълнена с мирис на изгоряло дърво; всички следяха с неспокойни погледи дима, който излизаше от прозореца на тавана. Навсякъде из къщата можеха да се забележат току-що изработени предмети. Хана никога не си лягаше без кофа с вода до леглото и звънеца за вечеря в близост, за да може да се защити в случай на пожар и да подаде сигнал за тревога.

И тъй като за изгорените пръсти е съвсем естествено след огъня да посегнат към маслото, рисунките с маслени бои се превърнаха в следващата страст на Ейми. Като истински художник тя се оборудва с платна, четки и бои в най-различни цветове и ентузиазирано започна да създава пасторални пейзажи и морски изгледи, каквито не можеха да се видят нито в морето, нито на сушата. С огромните размери на домашните животни в своите картини сигурно би могла да спечели някоя награда на селскостопанските панаири, а невероятните наклони на морските съдове биха предизвикали световъртеж дори у най-спокойните зрители, освен ако преди това не избухнеха в смях при вида на това пълно пренебрегване на всички правила, свързани с корабостроенето и корабоплаването. Мургавите момчета и тъмнооките

Мадони, които гледаха от единия край на студиото, в никакъв случай не напомняха на Мурильо; тъмните сенки върху лицата, при това погрешно разположени, би трябвало да означават близост с Рембранд; пищните дами с невръстни деца в ръце бяха заимствани от Рубенс, а Търнър бе представен със сини гръмотевици, оранжеви светкавици, кафяв дъжд и пурпурни облаци, сред които в средата се очертаваше нещо яркочервено, което би могло да представлява слънцето или хвърлена котва, ризата на моряка или величествена дреха на краля — зрителят сам решаваше какво е то в зависимост от собственото си настроение.

После дойде ред на портретите с въглен. И цялото семейство бе изтипосано на тези рисунки. Всички изглеждаха диви и разгневени, сякаш току-що бяха излезли от кофата с въглища. Значително по-меки и приятни образи се получиха при етюдите с креда; там приликата с оригиналите бе много по-ясна и косата на Ейми, носът на Джоу, устата на Мег и очите на Лари бяха обявени за „наистина прекрасни“. Последва връщане отново към глината и пластилина и скоро ъглите на къщата се изпълниха с прозрачни дворци. Различни предмети от глина и пластилин често се хлъзваха от полици и шкафове и се пръсваха до краката на някой, който минаваше наблизо. Всички усилия в тази насока, обаче, бяха безвъзвратно и рязко преустановени след един инцидент, при който всичкият ентузиазъм на госпожица Ейми се изпари. След като в един момент не успяваше да измоделира нищо свястно, тя реши да се отдаде на пресъздаването на прекрасния си крак; и ето, че един ден семейството бе стреснато от уплашени писъци. Всички се затичаха на помощ и намериха младата ентузиастка да подскача безпомощно на един крак, докато другият бе приклепен в глинена обвивка, която се бе втвърдила неочаквано бързо. Спасиха я с цената на много усилия и дори малко я нараниха, тъй като Джоу така се тресеше от смях, докато я освобождаваше, че ножът ѝ отиде прекалено навътре и засегна бедното краче, с което остави един вечен белег от този забележителен художествен период в живота ѝ.

След този случай Ейми се укроти за известно време, докато не я завладя манията за пейзажите и не започна трескаво да обикаля реката, полето и гората в търсене на живописни пейзажи, достойни да бъдат отразени. Беше почти непрекъснато болна след продължителния си престой сред влажни места в търсене на „нещо изключително“,

състоящо се от голям камък, малко трева и една гъба сред нея, или на „божествени облаци“. Бе готова да пожертва белотата на лицето си, плувайки в жарките летни дни с лодка по реката, за да изучава светлините и сенките от слънчевите лъчи върху водата; в търсене на „невероятни гледни точки“ бе готова да се примири дори с множеството лунички, които покриха носа и бузите ѝ.

Ако Микеланджело е прав в твърдението си, че „геният не е нищо друго, освен вечно търпение“, то тогава Ейми би имала основания да претендира, че е гениална, тъй като упорито продължаваше да опитва, независимо от всички трудности, провали и обезкуражителни резултати, твърдо убедена, че рано или късно ще създаде нещо стойностно, което би могло да се нарече „голямо изкуство“.

В същото време изучаваше, вършеше и се наслаждаваше и на много други неща, тъй като бе твърдо решена да стане привлекателна и високообразована дама, дори и да не успее да се прочуе като велик художник. Със сигурност може да се каже, че тези други неща ѝ се отдаваха по-лесно, тъй като беше от онези щастливи същества, които без усилия правеха превъзходно впечатление на околните, сприятеляваха се лесно и си живееха така леко и радостно, че мнозина, лишени от подобни дарби, ги смятаха за родени под щастлива звезда. Всички я харесваха, защото наред с множеството други свои прекрасни качества, Ейми бе и изключително тактична. Инстинктивно чувстваше кое е приятно и правилно, винаги казваше най-точното нещо на точно определения човек, вършеше това, което бе най-подходящо за съответното време и място и така добре се контролираше, че сестрите ѝ казваха:

— Ако Ейми отиде дори в съда, без никаква предварителна подготовка, тя ще знае какво точно да направи.

Едно от слабите ѝ места бе непреодолимото ѝ желание да се движи „в най-отбраното общество“, без да е напълно наясно какво точно означава „най-отбрано“. Парите, положението, модерните дрехи и изисканите маниери бяха най-ценните неща в нейните очи и тя обичаше да се свързва с онези, които ги притежаваха, като при това често бъркаше фалша с истинската изисканост и се възхищаваше на неща, които не заслужаваха възхищение. Без да забравя нито за миг, че бе благородничка по рождение, тя непрекъснато се опитваше да

поддържа аристократични вкусове и поведение, за да бъде в състояние, ако се появи възможност, да заеме мястото, което ѝ бе отнето поради бедността им.

„Нашата лейди“, както я наричаха приятелите ѝ, през цялото време си мечтаеше да е истинска лейди и бе такава по душа, макар че все още не си даваше сметка, че природната изисканост не може да се купи с пари, че високото положение все още не означава благородство и че благородният произход винаги си личи, независимо от моментното състояние на човека.

— Бих искала да те помоля за нещо, мамо — каза един ден Ейми с тържествен глас.

— За какво става дума, малката ми — отвърна майка ѝ, в чиито очи порасналата вече млада дама си изглеждаше истинско дете.

— Класът ни по рисуване приключва след седмица и бих искала да поканя тук за един ден момичетата, преди да се разделим за лятната ваканция. Те всички умират от желание да видят реката, да нарисуват счупения мост и някои от пейзажите, които им харесват от моите рисунки. Всички винаги са толкова внимателни с мен, че съм им много благодарна; макар че са богати, а аз съм бедна, никога не са се отнасяли с пренебрежение към мен.

— А защо да го правят? — попита госпожа Марч с тон, който момичетата наричаха „невинен като Мария Тереза“.

— Знаеш не по-зле от мен, че това обикновено има голямо значение, така че недей да разтваряш крила като грижовна птица над малките си, затъмнени от по-умни птичета; нали знаеш, че един ден грозното патенце може да се превърне в лебед — допълни Ейми и се усмихна без сянка на горчивина, защото бе с висок дух и изпълнена с надежда.

Госпожа Марч се засмя и се опита да прикрие майчината си гордост, когато я попита:

— Е, мой лебеде, какви са плановете ти?

— Бих искала да поканя момичетата на обяд следващата седмица, да ги заведа на местата, които биха искали да видят — може би ще направим едно пътешествие с лодки по реката — и да организирам един художествен празник за тях.

— Звучи прекрасно. А какво би искала за обяд? Предполагам, че сладкиши, сандвичи, кафе и плодове ще ви бъдат достатъчни.

— О, скъпа, не, в никакъв случай. Ще ни трябват студен език и пиле, френски шоколад, а също и сладолед. Момичетата са свикнали с подобни неща и бих искала моят обяд да е изискан и елегантен, макар че се налага да работя упорито, за да изкарвам прехраната си.

— Колко млади дами посещават класа по рисуване? — попита майка ѝ с малко развалено настроение.

— Дванайсет или четиринайсет, но не очаквам, че всички ще се отзоват на поканата ми.

— Господи, детето ми, та ти ще трябва да наемеш няколко карети, за да ги разкарват из околността.

— Как можеш да мислиш за подобни неща, мамо? Сигурна съм, че момичетата няма да са повече от шест-осем, така че ще мога да наема нещо по-малко.

— Но със сигурност това ще струва доста пари, Ейми.

— Не особено, пресметнала съм всички разходи и ще платя сама за обяда.

— Не смяташ ли, скъпа, че след като момичетата и без това са свикнали с луксозни неща, ние едва ли бихме могли да ги изненадаме с някаква новост, колкото и да се стараем. По-скоро нещо по-обикновено ще им бъде по-приятно, защото ще е просто различно от онова, на което са свикнали. За нас ще е също по-добре, защото няма да се наложи да купуваме или да наемаме неща, които не можем да си позволим.

— Ако не мога да го организирам така, както бих искала, по-добре изобщо да не го правя. Знам, че мога да се справя отлично, искам само ти и момичетата да ми помогнете малко. А за плащането не се безпокой, средствата ще са от мен — твърдо заяви Ейми и беше пределно ясно, че всеки опит да бъде разубедена ще я направи още по-упорита.

Госпожа Марч отлично знаеше, че собственият опит е най-добрият учител, и когато беше възможно, винаги оставяше децата сами да си вземат поука от грешките, макар че много по-лесно би било да им обясни какви ще са последиците, стига те да искаха да я изслушат.

— Добре, Ейми, след като толкова много искаш, постъпи както си решила, само гледай да не изхарчиш прекалено много пари. Поговори и с момичетата, а след това ми кажи с какво бих могла да ти помогна и аз с радост ще го направя.

— Благодаря ти, мамо, винаги си толкова мила — радостно извика Ейми и изтича да разкаже всичко на сестрите си.

Мег веднага се съгласи и предложи помощта си — обяви, че с удоволствие ще даде всичко, което имаше, от малката си къща до най-хубавите си лъжици. Но Джоу се намръщи, явно този план никак не ѝ хареса и се чудеше как да постъпи.

— За какъв дявол си решила да харчиш толкова пари, да тормозиш близките си и да обръщаш къщата наопаки заради някакви си момичета, на които изобщо не им пука за теб? Смятах, че имаш достатъчно гордост и ум в главата си, за да не изпадаш във възторг от всяка жена, само защото има френски обувки и се вози в карета — започна Джоу, която бе откъсната от писането точно в най-трагичния момент от историята си и съвсем не беше в настроение да мисли за организирането на разни тържества.

— Съвсем не съм изпаднала във възторг, а освен това никак не обичам да ме поучават с подобен тон! — възмутено отвърна Ейми. — Момичетата държат на мен, както и аз на тях, повечето са толкова мили, разумни и талантливи, макар че явно ти ги смяташ за префърцунени глупачки. Ти никога не си обръщала внимание на отношението на другите към теб, не си се стремила да направиш добро впечатление, да се движиш в отбрано общество, сред хора с изискани маниери и вкусове. А аз държа много на това и искам да се възползвам от всяка възможност, която имам. Ти си готова да вървиш напред, като се ръчкаш с лакти и вириш нос нагоре, наричайки всичко това независимост. Но аз не бих могла да постъпвам по този начин.

Когато Ейми направеше усилия в някакъв спор, тя обикновено се справяше чудесно, защото най-често търсеше разумните аргументи, докато Джоу толкова силно наблягаше на любовта си към свободата и на неприязънта към традицията, че не беше достатъчно убедителна в своите доводи. Определението, дадено от Ейми на идеята на Джоу за независимост бе толкова точно, че и двете избухнаха в смях и конфронтацията бързо бе забравена. Колкото и да не ѝ се искаше, в края на краищата Джоу се съгласи да пожертва времето си и да помогне на сестра си, макар и да бе убедена, че това е една „безсмислена работа“.

Поканите бяха изпратени и повечето — приети. Така че следващият понеделник бе обявен за деня на голямото събитие. Хана

беше в лошо настроение, защото не можеше да върши традиционната си седмична работа и непрекъснато мърмореше, че „нищо не може да бъде наред в една къща, ако прането, чистенето и гладенето не се извършват редовно“. Това нейно поведение имаше лош ефект и върху останалите, които бяха силно разколебани. Но мотото на Ейми беше „Nil desperandum“^[1] и след като бе взела решение, тя бе готова да го осъществи, независимо от всички пречки. Първият удар дойде, след като установи, че Хана не се беше справила както трябва с готвенето; пилето беше недоварено, езикът — прекалено солен, а шоколадът не бе разбит както трябва. Освен това се оказа, че сладкишът и сладоледът струват повече, отколкото Ейми бе очаквала; същото стана и с каретата. Появиха се и разни други разходи, които в началото изглеждаха незначителни, но при натрупването им се получи обезпокоителна сума. Бет се разболя и трябваше да лежи вкъщи; Мег бе непрекъснато заета в своята къща, тъй като точно по това време ѝ дойдоха много гости. А Джоу беше толкова разсеяна, че грешките и непохватността ѝ придобиха невероятни размери.

— Ако не беше мама, сигурно никога нямаше да успея — обяви по-късно Ейми и с благодарност си спомняше за направеното от майка ѝ, дори когато „тази най-смешна случка през сезона“ отдавна вече бе забравена от останалите.

Ако в понеделник времето не бе подходящо, младите дами щяха да дойдат във вторник, обяви Ейми и това съобщение съвсем разстрои Джоу и Хана. В понеделник сутринта времето беше доста неопределено. На небето имаше облаци, но и слънцето се показваше от време на време, после се появи вятър — изобщо не можеше да се реши какво ще бъде през деня, за да може да се определи дали да се очакват гостите или не. Ейми стана призори и веднага събуди всички останали, за да могат да приключат по-скоро със закуската си и да приведат къщата в ред. Всекидневната ѝ се видя доста стара и раздърпана, но тя не беше от хората, които само въздишаха по нещо, което не могат да имат. Затова се опита да подреди това, с което разполагаха по такъв начин, че да изглежда възможно най-добре. Постави столовете върху онези места, където килимът бе най-протрит, прикри с картини петната по стените, а в празните ъгли постави някои от своите работи от глина, с което придаде артистичен вид на стаята. За това помогнаха и прекрасните вази с цветя, които Джоу сложи на различни места.

Обядът изглеждаше прекрасно и докато проверяваше всичко, Ейми искрено вярваше, че храната е вкусна, а взетите назаем стъклени чаши, порцеланови съдове и сребърни прибори ще бъдат върнати невредими. Каретите бяха поръчани и Мег и мама бяха готови да предложат помощта си. Състоянието на Бет бе по-добро и тя можеше да помага на Хана в кухнята. Джоу правеше невероятни усилия да изглежда весела и усмихната, но това трудно ѝ се отдаваше, като се има предвид разсеяността ѝ, силното ѝ главоболие и категоричното ѝ неодобрение на всичко и на всички. Затова пък Ейми, облечена в най-хубавите си дрехи, очакваше с нетърпение да мине обядът и тя да потегли с приятелките си към художествените следобедни занимания, като най-много разчиташе да ги впечатли със счупения мост.

Последваха два часа на трескаво очакване, през които тя непрекъснато сновеше от всекидневната към верандата и обратно, докато останалите споделяха различни предположения, променящи се често по-бързо от времето навън. Към единайсет се изсипа силен дъжд и той вероятно уби ентузиазма на младите дами, които трябваше да пристигнат в дванайсет, защото в този час не пристигна никой. След като чака до два, изтощеното семейство седна на масата, за да се справи с приготвената храна, тъй като не биваше да се губи нищо.

— Днес няма никакви съмнения относно времето; при такова слънце те със сигурност ще дойдат, така че трябва да побързаме и да се подготвим за посрещането им — обяви Ейми на следващата сутрин, веднага след изгрев-слънце. Вече не беше толкова ентузиазизирана и ѝ се искаше да не беше споменавала за вторник, тъй като това означаваше нови разходи.

— Този път ще трябва да минете без салатата, тъй като не можах да намеря омари — обяви след около час господин Марч, доста разстроен.

— Използвайте тогава пилето, макар и да е жилаво, това няма да се чувства в салатата — посъветва го съпругата му.

— Хана го остави само за минута на масата в кухнята и котенцата го задигнаха. Съжалявам, Ейми — обясни Бет, макар че като се знаеше привързаността ѝ към котенцата, тя едва ли съжаляваше чак толкова.

— Тогава непременно трябва да има омар, защото само езикът няма да е достатъчен — решително обяви Ейми.

— Да изтичам ли до града и да потърся? — предложи услугите си Джоу.

— Кой знае каква ще я свършиш, вероятно ще го понесеш така с голи ръце и ще ме изнервиш още повече. Най-добре е сама да отида — отвърна Ейми, вече доста поизнервена.

Загърнатата в тънък шал и с кошница за пазаруване в ръка, тя тръгна след няколко минути, убедена, че това пътуване ще я поуспокои, за да посрещне в добро настроение гостите си след обяд. Без да се бави много, намери това, което ѝ трябваше, купи и бутилка специален сос, така нямаше да губи допълнително време вкъщи за приготвянето му, и потегли обратно, доволна от проявената съобразителност.

Тъй като в колата имаше само още един пътник — възрастна дама, която дремеше, Ейми си свали шала, сложи го в джоба си и за да убие времето, започна да мисли за какво точно е похарчила всичките си пари напоследък. Бе толкова заета със сложните изчисления, че не забеляза появата на нов пътник, който скочи в колата, без тя да спира.

— Добро утро, госпожице Марч — чу най-неочаквано мъжки глас до себе си и когато вдигна поглед, видя един от най-елегантните приятели на Лари от колежа. Изпълнена с надежда, че той ще слезе преди нея, Ейми избута кошницата в краката си и доволна, че е облякла новата си рокля за пътуване, сърдечно поздрави младия човек.

Пътуването беше чудесно, защото Ейми скоро разбра със сигурност, че той ще слезе преди нея, отпусна се и весело заразказва някаква история. Но когато възрастната дама стана да слиза, тя закачи с крак кошницата и за най-голям ужас на Ейми огромният омар се появи пред изискания поглед на Тюдър.

— Господи, тя си забрави обяда! — извика непросветеният младеж, избута червения омар с бастуна си обратно в кошницата и понечи да подаде кошницата на старицата.

— О, недейте, тя е... тя е моя — измърмори смутено Ейми, а лицето ѝ стана по-червено от омара.

— Така ли? Извинете, наистина чудесен омар, нали? — каза Тюдър, като с невероятно умение запази присъствие на духа, което явно се дължеше на чудесното му възпитание.

Ейми също се съвзе бързо, постави смело кошницата върху седалката и усмихнато каза:

— Сигурно би ви се искало да опитате от салатата, която ще приготвим от него, а също и да видите очарователните млади дами, които ще я изядат?

Това беше съвсем правилен ход, защото отвличаше вниманието от доста комичната ситуация в момента и насочваше мислите както към вкусно приготвения омар, така и към любопитството около „очарователните млади дами“, за които му бе споменала.

„Предполагам, че двамата с Лари доста ще се смеят и ще ми се подиграват за това, но поне няма да го правят пред мен, което е все пак някакво успокоение“ — помисли си Ейми, след като Тюдър ѝ кимна почтително с глава и слезе.

Не спомена за тази среща пред никого вкъщи (макар че веднага установи, че роклята ѝ бе изцапана — шишето със соса се бе наклонило и се бе изсипало върху долната ѝ част) и веднага се зае с приготвянето на обяда, което вече ѝ изглеждаше доста досадна работа. В дванайсет часа отново всичко бе готово. Тъй като чувстваше, че съседите вече бяха разбрали, че нещо става, много ѝ се искаше да изтрие спомена за вчерашния провал с грандиозен успех днес. Затова тържествено извика каретата и потегли да посрещне и придружи гостите си за банкетата.

— Ето колата, сигурно пристигат! Ще изтичам на верандата, за да ги посрещна; предполагам, че това ще бъде една проява на гостоприемство. Толкова ми се иска бедното дете да се зарадва най-накрая, след всичко, което трябваше да преживее — каза госпожа Марч и тръгна към верандата. Но ѝ бе достатъчен само един поглед, след което побърза да се прибере обратно, защото в голямата карета седяха само Ейми и още една млада дама.

— Бързо, Бет, извикай Хана и ѝ помогни да разчистите половината от приборите на масата. Защото ще бъде истински абсурд, ако настаним едно-единствено момиче на маса, приготвена за дванайсет души — извика Джоу и сама се зае да прибира някои от нещата.

Ейми влезе вътре съвсем спокойна и изключително любезна към единствената гостенка, която бе удържала обещанието си. Останалите членове на семейството, макар и поставени пред неочаквано и сериозно изпитание, също се справиха чудесно. Госпожица Елиът много ги хареса, защото се държаха весело и естествено. Макар и

префасониран набързо, обядът беше чудесен, а след като свършиха с яденето, разгледаха студиото и градината, като разговаряха ентузиазирани за изкуство. Ейми извика една малка карета (не голямата, която бяха планирали!) и разходи гостенката си из околността. Двете се забавляваха до залез-слънце, когато „партито приключи“.

Когато се завърна в къщи бе изключително уморена, но в същото време напълно спокойна. Веднага забеляза, че всички доказателства за нещастния празник бяха изчезнали, като се изключи единствено присмехулният поглед на Джоу.

— Предполагам, че си направихте чудесно пътешествие, скъпа — обади се майка ѝ с твърде уважителен тон, сякаш всичките дванайсет момичета бяха пристигнали.

— Госпожица Елиът е много симпатично момиче и съм сигурна, че ѝ е било приятно — отбеляза сърдечно Бет.

— Би ли ми дала малко от сладкиша си? Много ми трябва, защото ще имам доста гости тези дни, а в никакъв случай не бих могла да приготвя сама нещо толкова вкусно — помоли сериозно Мег.

— Вземи го всичкия. И без това аз съм единствената тук, която обича сладки неща, така че едва ли ще мога да го изям и вероятно ще се развали — отвърна с въздишка Ейми, като се замисли колко много пари беше изхарчила.

— Жалко, че Лари го няма да даде едно рамо — каза Джоу, докато всички вече за четвърти път ядяха от сладоледа и салатата.

Последва предупредителен поглед от страна на майка ѝ и Джоу веднага млъкна. Семейството продължи да яде с героични усилия, докато накрая господин Марч сериозно отбеляза:

— Салатите са били сред предпочитаните ястия в древността и според някои от мъдреците... — думите му бяха прекъснати от бурен смях.

— Сложете всичко това в една кошница и го изпратете на семейство Хамел — германците обичат подобни буламачи. Аз повече не мога да ги гледам, става ми направо лошо от тях. И няма да позволя всички да умрете от преяждане, само защото аз съм проявила невероятна глупост — извика Ейми и изтри сълзите от очите си.

— На мен ми се струва, че по-скоро щях да умра, когато ви видях само двете в огромната карета, докато мама тържествено очакваше на

верандата посрещането на гостите — въздъхна Джоу, която с мъка удържаше смеха си.

— Съжалявам за разочарованието ти, скъпа, но всички ние се постаряхме да ти помогнем с всичко, което беше по силите ни — каза госпожа Марч и в гласа ѝ се долавяше майчината ѝ загриженост и съжаление.

— Всъщност аз съм доволна, направих това, което си бях намислила. Не съм виновна за провала, непрекъснато се опитвам да се успокоя по този начин — отвърна с леко треперещ глас Ейми. — Много ви благодаря, че ми помогнахте, но ще ви бъда още по-благодарна, ако поне в продължение на месец не споменавате за това.

Никой не отрони дума по този въпрос няколко месеца, но думата „празник“ винаги пораждаше всеобща усмивка, а за рождения ден на Ейми Лари ѝ подари малък коралов омар.

---

[1] Не губи надежда (лат.). — Б.пр. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

ЛИТЕРАТУРНИ ОПИТИ

Щастието внезапно се усмихна на Джоу, сякаш намери монета на пътя. Не златна монета, разбира се, но се съмнявам, че би била пощастлива, ако получише половин милион, а не дребната сума, която спечели с труда си.

Всяка седмица тя се затваряше в стаята си, навличаше работния костюм и работеше упорито и с цялото си сърце върху повестта си, защото не можеше да намери спокойствие, докато не я завърши. „Работният ѝ костюм“ се състоеше от една черна престилка, в която можеше да избърше писалката си, ако това се налагаше, и шапка от същата материя, украсена с ярък червен пискюл, под която скриваше косата си, за да не ѝ пречи в напрегнатите часове. Тази шапка привличаше любопитните погледи на всички членове на семейството, които в тези периоди гледаха да стоят настрана от нея и само от време на време си позволяваха да попитат шеговито:

— Какво става, Джоу? Изпълват ли те гениални мисли?

Но най-често околните не смееха да зададат дори този въпрос, поглеждаха само внимателно шапката и си правеха съответните заключения. Ако това невероятно изделие бе прихлупено върху челото ѝ, всички знаеха, че кипи упорит труд; в трудните моменти на върховно изпитание то бе изместено назад или наклонено настрана, а когато авторът изпаднаше в пълно отчаяние, шапката биваше захвърляна направо на пода. В тези моменти всички внимателно се измъкваха от стаята и никой не смееше да се появи, докато не видеше червения пискюл, грейнал радостно върху главата на Джоу.

Тя в никакъв случай не се смяташе за гений. Но когато ѝ дойдеше вдъхновение за писане, винаги му се отдаваше изцяло, забравяше за всичко наоколо, не изпитваше нужда от храна или сън, не забелязваше лошото време. Потапяше се изцяло спокойна и щастлива в своя въображаем свят, изпълнен с приятели, които ѝ изглеждаха почти толкова реални и скъпи, колкото и истинските ѝ приятели в живота.

Сънят бягаше от очите ѝ, храната оставаше недокосната, денят и нощта се оказваха недостатъчни, за да изживее щастieto, което я спохождаше единствено в тези благословени часове. Заслужаваше си човек да изживее подобни часове, дори да се окажеше по-късно, че те не носят толкова богати плодове, колкото изглежда на пръв поглед. Периодите на вдъхновение обикновено продължаваха седмица-две, а след това тя се измъкваше от „леговището си“ гладна, изтощена, раздразнителна и умряла за сън.

Току-що бе преживяла един подобен период, когато се наложи да придружи госпожица Крокър на някаква лекция и като награда за благородната си постъпка получи една интересна идея. Лекцията беше в Народния клуб и бе посветена на пирамидите, затова Джоу се учуди защо е била избрана подобна тема за точно тази аудитория, но реши, че вероятно е възможно да се намали ефектът от някакво социално зло или да се удовлетвори някаква съществуваща потребност, ако слушателите се запознаят с величието на фараоните, макар че мислите им бяха заети преди всичко с цената на въглищата и хляба, а освен това трябваше да решават в живота си много по-трудни загадки от тези на Сфинкса.

Пристигнаха доста рано и докато госпожица Крокър бе заета с оправянето на петата на чорапите си, Джоу се забавляваше с изучаването на лицата на хората, които бяха седнали около тях. От лявата ѝ страна се бяха настанили две обемисти дами с масивни чела и шапки, достатъчно големи, за да ги покрият, като разговаряха за правата на жените и си разменяха рецепти за сладкиш. От другата страна седяха двама плахи влюбени, хванати нежно за ръка, една тъжна вдовица похапваше ядки, който вадеше от хартиен плик, и възрастен господин, който вече почти бе задрямал. Отпред виждаше само един сериозен младеж, потънал във вестника си.

Страниците бяха доста пъстри и Джоу с интерес разгледа произведението на изкуството, което се намираще най-близко до нея. Тя недоумяваше какво невероятно стечение на обстоятелствата бе да се съберат на едно място индианец в пълно военно снаряжение, надвесил се над една пропаст със захапано от вълк гърло, докато в същото време двама вбесени джентълмени с необикновено малки стъпала и огромни очи се биеха наблизко, а в далечината се виждаше тичаща жена с широко отворена уста. Като вдигна за миг очи, докато обръщаше

страницата, младежът забеляза любопитния ѝ поглед и съвсем добронамерено ѝ предложи половината от вестника си, като каза непосредствено:

— Искаш ли да прочетеш това? Историята наистина си я бива.

Джоу прие с усмивка, защото винаги бе изпитвала симпатия към младежите, и съвсем скоро, без сама да усети, потъна в някакъв лабиринт от любов, тайни и убийства, тъй като историята принадлежеше към леката литература, изпълнена със страсти, в която ако на авторите не им достигаше изобретателност и въображение, на бърза ръка разчистваха половината от героите, като оставяха другите да блестят на фона на мъртвите.

— Бива си я, нали? — попита момчето, когато забеляза, че погледът ѝ премина през последния параграф от предоставената ѝ страница.

— Предполагам, че и ние с теб бихме могли да напишем нещо подобно, стига да се захванем — отвърна Джоу, като се забавляваше с възхищението му от подобен боклук.

— Бих се смятал за невероятен щастливец, ако можех да напиша нещо подобно. Казват, че авторката печели нелошо от тези истории — отвърна младежът, като посочи името на авторката — госпожа Сланг, което бе написано веднага след заглавието на разказа.

— Познаваш ли я? — попита Джоу, внезапно изпълнена с интерес.

— Не, но съм чел всичките ѝ работи, освен това познавам едно момче, което работи в редакцията, която издава вестника.

— Наистина ли изкарва нелоши пари от подобни истории? — учудено попита Джоу.

— Точно така е! На нея ѝ е ясно от какво се интересуват хората и получава пари, за да напише точно това, което се търси.

В този момент започна лекцията, но Джоу не чу почти нищо от нея, защото докато професор Сандс обясняваше за Хеопс, за йероглифите и за някои други важни неща, тя старателно си записваше адреса на редакцията на вестника, като твърдо бе решила да се бори за стодоларовата награда, която се предлагаше в него за написването на сензационна история. Докато лекцията приключи и хората наоколо се разбудиха и размърдаха, тя вече бе начертала планове за успешно бъдеще (макар и още да не бе написала нищо на хартия), като се

стремеше да измисли как точно да завърши вълнуващото си произведение — дали да вмъкне дуела преди отвличането или след убийството.

Не каза на никой вкъщи за намеренията си, но се зае сериозно с работа още на следващия ден, за голямо разочарование на майка си, която винаги се чувстваше доста притеснена от тези „приливи на гениалност“. Джоу не беше опитвала подобен стил преди, като се задоволяваше с леки романтични истории за „Разперения орел“. Но опитът ѝ от театралната дейност, както и безразборното четене сега щяха да са ѝ от полза, тъй като благодарение на тях имаше представа за драматичен ефект, наситен сюжет, език и костюми. Историята ѝ беше пълна с драматизъм и отчаяние, поне дотолкова, доколкото ограничените ѝ представи за тези емоции ѝ даваха възможност да се разгърне. Действието се развиваше в Лисабон, като цялата ужасна история приключваше с разрушително земетресение, един зашеметяващ и напълно подходящ финал. Ръкописът бе лично изпратен до редакцията, придружен със скромна бележка, в която се посочваше, че ако разказът не спечелеше определената награда, на което авторът малко се надяваше, тя с радост би приела всяка сума, на която би се оценила работата ѝ.

Последвалите шест седмици се оказаха доста продължителен период на очакване, както и невероятно дълъг период за едно момиче, принудено да пази тайна. Но Джоу успя да преодолее всичко това и вече почти беше загубила надежда, че ще види ръкописа си отново, когато най-неочаквано пристигна едно писмо, от което дъхът ѝ почти секна. Защото щом го отвори, от плика изпадна чек за сто долара. Известно време го гледаше с такъв ужас, сякаш виждаше змия, после прочете писмото и се разплака. Ако благородният господин, който ѝ бе написал любезната бележка, можеше да си представи колко щастие щеше да донесе на един колега, той със сигурност би бил много радостен. Защото за Джоу писмото бе много по-ценно от чека, тъй като звучеше толкова окуражаващо. След дългогодишни усилия ѝ бе толкова приятно да научи, че в края на краищата вече умееше нещо, макар и само да пише сензационни истории.

Едва ли съществуваше млада дама, която толкова да се гордее със самата себе си, когато се появи пред семейството с писмото в едната си ръка и чека в другата и най-тържествено им съобщи, че е

спечелила наградата! Разбира се, всички ужасно се зарадваха, а когато историята бе отпечатана, никой не пропусна да я прочете и да изкаже възхищението си. Макар че след като баща ѝ отбеляза, че това е една наистина свежа и сърцераздирателна романтична история с вълнуващи трагични нотки, той поклати глава и каза с типичния си поучителен тон:

— Ти можеш да създадеш нещо много по-значимо от това, Джоу. Старай се да напишеш нещо значимо, без да мислиш за парите.

— Според мен парите са най-важното. Какво ще правиш с това богатство? — попита Ейми, като гледаше с блеснали очи чека.

— Ще изпратя мама и Бет на море за месец-два — важно отговори Джоу.

— О, би било чудесно! Но не мога да приема, скъпа, това е прекалено егоистично — извика Бет, като в първия миг плесна с ръце и пое дълбоко въздух, сякаш усещайки мириса на океана, но после замръзна на мястото си и отблъсна чека, който Джоу размахваше пред нея.

— Не, ще отидеш, толкова искам да го направиш! Точно това бе единствената ми цел, когато реших да напиша историята и сигурно затова и спечелих наградата. Никога не ми върви, когато мисля само за себе си, така че мисълта, че работя за другите, ще ме вдъхновява и занапред, не разбираш ли? Освен това мама има голяма нужда от промяна, но никога няма да тръгне някъде и да те остави, така че си длъжна да заминеш с нея. Не можеш да си представиш колко ще се зарадваме, когато те видим, че се връщаш отново здрава и румена. Ура за доктор Джоу, която винаги успява да излекува пациентите си!

След доста дискусии, те все пак заминаха на почивка на море и макар че Бет не се върна толкова здрава и румена, колкото им се искаше, все пак се чувстваше много по-добре. А госпожа Марч обяви, че има чувството, че се е подмладила с десет години. Така че Джоу бе напълно удовлетворена от начина, по който реализира средствата от наградата, и продължи да работи с още повече ентузиазъм и надежда за спечелване на нови подобни чекове. Това наистина ѝ се отдаде — тя получи още няколко чека само през тази година, и започна да се чувства като човек с важен принос в къщата. Защото благодарение на магията на писалката ѝ, определяните от нея като „боклуци“ писания помагаха за решаването на толкова проблеми на семейството. С

„Дъщерята на маркиза“ бе платена сметката при месаря, благодарение на „Ръката фантом“ в къщата се появи нов килим, а „Прокълнатото семейство Ковънтри“ даде възможност на всички да си купят нови рокли.

Естествено, богатството е твърде приятно нещо, но и бедността си има някои добри страни и може би най-чудесната от тях е удовлетвореността, която носи на човек пълната отдаденост на работата. На вдъхновението, породено от нуждата, човечеството дължи поне половината от най-добрите, най-красиви и полезни постижения. Джоу изпитваше точно такова удовлетворение и престана да завижда на по-богатите момичета, защото с радост отчиташе, че вече е в състояние сама да удовлетворява нуждите си, без да се налага да иска дори пени от някого.

Историите ѝ не предизвикваха никаква сензация, но си имаха постоянен пазар; окуражена от този факт, тя реши да се бори упорито за слава и богатство. След като преработи за четвърти път повестта си и я показа на най-близките си приятели, след като с треперещи ръце и обзета от несигурност я предложи на трима издатели, в края на краищата успя да я пласира, като прие условията на издателя да я намали с една трета и съкрати точно онези моменти, които най-много ѝ харесваха.

— При това положение трябва или да я хвърля в кофата за смет, или да платя с мои средства за издаването ѝ, или да я продам на най-добрата възможна цена. Вярно е, че славата е нещо толкова сладко, но парите създават удобства. Затова искам заедно да обсъдим как да постъпя — обяви Джоу, след като свика семейния съвет.

— Не разваляй повестта си, момичето ми, в нея има нещо толкова важно, а и самата идея е добре развита. Изчакай, ще ѝ дойде времето — беше съветът на баща ѝ; той бе постъпвал винаги така в своята свещеническа дейност, търпеливо бе чакал повече от трийсет години за плодовете на своя труд и дори сега, когато те вече наистина бяха пред него, зрели и сладки, не бързаше да протегне ръка и да ги откъсне.

— А на мен ми се струва, че Джоу ще спечели повече, ако се съобрази с изискванията на издателите, вместо да чака — обади се госпожа Марч. — Критиката е най-добрият тест при този вид дейност, тя ще ѝ разкрие както неподозирани добри качества, така и грешките ѝ

и това ще ѝ помогне да постигне нещо по-добро следващия път. Ние сме твърде пристрастни и не можем да ѝ бъдем от полза, но похвалите и критиките на външни хора са твърде съществени, дори ако получи малко пари за поведта си.

— Точно така — заяви Джоу, като сви вежди. — Това е съвсем правилно. Занимавах се с тази повед толкова дълго, напълно съм потънала в нея. И съвсем не мога да преценя дали е добра, лоша или е нещо средно. Най-добре ще бъде, ако безпристрастни хора я прочетат и без да се притесняват от личните ни отношения ми кажат какво мислят за нея.

— Не бих могла да махна дори една дума от нея; ще я развалиш, ако я съкратиш толкова много, защото най-ценната ѝ част са размишленията, а не конкретните постъпки на хората, а за размишленията май няма да остане място — отсече Мег, която бе твърдо убедена, че това е най-добрата повед, написана някога.

— Но господин Алън непрекъснато ми повтаря: „Остави тези разсъждения, направи я по-кратка и драматична, остави героите сами да разказват историята“ — прекъсна я Джоу, загледала в бележките на издателя.

— Постъпи, както той те съветва, защото е най-добре запознат с пазара, знае какво се търси, а ние не знаем. Така ще се получи една добра, търсена книга, за която ще ти платят най-добре. След време, като станеш известна, ще можеш да си позволяваш ти да диктуваш всичко, тогава ще можеш да включваш и философи, и метафизици в книгите си — посъветва я Ейми, която се придържаше към по-практическо решение.

— Е, ако героите ми са „философски“ или „метафизически“ настроени, това в никакъв случай не би могло да се смята за мой недостатък — засмя се Джоу. — Истината е, че изобщо не познавам тази материя, единствените ми знания са натрупани от разказите на татко. Ако съм успяла да вплета някои от умните му идеи в разказа си, толкова по-добре за мен. А какво ще кажеш ти, Бет?

— Толкова бих искала да я видя отпечатана в най-скоро време — успя да каже само Бет и се усмихна, като съвсем несъзнателно наблегна на последната фраза и я погледна с детински чистите си очи, което накара Джоу да потръпне и да вземе решение за отпечатване „в най-скоро време“.

И така, със спартанска твърдост младата авторка постави първата си рожба върху масата и съкрати всичко, което бе поискал издателят. В стремежа си да зарадва и останалите, тя последва всички дадени ѝ съвети, но точно както в старата мъдрост за стареца и магарето му, никой не остана доволен.

Баща ѝ харесваше метафизическата нишка, която Джоу напълно несъзнателно бе вплела в повествованието, така че тази нишка трябваше да остане, макар че авторката никак не бе сигурна, че това е правилно. Майка ѝ бе убедена, че има прекалено подробни описания на дребни неща, значи те трябваше да се съкратят, но заедно с тях бяха съкратени и някои толкова важни свързващи елементи в повестта. Мег предпочиташе трагедиите, затова Джоу сгъсти трагичните краски, докато Ейми се противопоставяше на веселите моменти, затова с най-добри намерения Джоу се освободи от някои смешни сцени, които всъщност служеха за уравнивяване на някои твърде тъжни персонажи в произведението. Накрая бе нанесен и последният удар — налагаше се още да се съкрати, за да се вмести в изискването на издателя. Така бедният малък романс, напълно осакатен, бе изпратен да опита късмета си в забързания свят.

Повестта беше отпечатана и Джоу получи хонорар триста долара, а също и доста похвали и критики — и от двете имаше много повече, отколкото беше очаквала, което съвсем я обърка и трябваше да мине доста време, докато дойде на себе си.

— Ти смяташе, че критиката ще ми помогне, мамо. Но как би могла да ми помогне, след като тя е толкова противоречива, че в края на краищата изобщо не мога да разбера дали съм написала една обещаваща книга или напълно съм се провалила! — изплака бедната Джоу, като прехвърляше купищата отзиви, които за миг я изпълваха с радост и гордост, а в следващия — с гняв и ужас. — Ето виж, този критик казва: „Изключителна книга, пълна с истина, красота и сериозност; всичко в нея е така приятно, чисто и здраво.“ А следващият пише: „Самата теория, застъпена в книгата, е невярна — тя е пълна с отвратителни идеи и неестествени персонажи.“ Истината е, че не съм имала предвид никаква теория, не съм се стремил да прокарвам никакви идеи в нея, а персонажите са взети направо от живота. Така че в никакъв случай не мога да се съглася с този критик. Друг пък казва: „Това е една от най-добрите американски повести,

публикувани през последните години.“ Всъщност съм чела и много по-добри. Следващият уверява „макар че е оригинална и е написана с много сила и емоции, това е една опасна книга“. Ама че работа! Едни я осмиват, други я хвалят и почти всички твърдят, че в нея има някаква сериозна теория, докато аз я написах просто за удоволствие, а и за да изкарам малко пари. По-добре да я бях публикувала в първоначалния ѝ вид, без съкращения и преработки, за да не понасям сега всички тези неоснователни обвинения.

Близките ѝ и приятелите ѝ се опитваха да я успокоят, но чувствителната Джоу преживя трудни дни, тя имаше толкова добри намерения, а всичко завърши така зле. Но все пак в края на краищата издаването на тази книга ѝ бе от полза, тъй като в стойностните оценки за нея имаше критика, от която всеки автор толкова много се нуждае; и след като първоначалните бурни преживявания отминаха, тя вече бе в състояние да се надсмее над малката си бедна книжка, но в същото време все още вярваше в нея и се чувстваше по-мъдра и по-силна след всичко, което ѝ се стовари върху гърба.

— Мога да преживея и без да съм гений като Кийтс — уверено обявяваше тя. — И все пак човек наистина може да им се изсмее на тези критици, защото точно онези части от книгата, които бяха взети директно от живота, бяха обявени от тях за невероятни и абсурдни, а напълно измислените от мен се определяха като „напълно естествени, нежни и истинни“. Това доста ме успокоява, и когато се почувствам готова, ще напиша нова книга.

ПЕТА ГЛАВА

НАТРУПВАНЕ НА ОПИТ В ДОМАКИНСТВОТО

Като повечето други млади съпруги, Мег започна брачния си живот с твърдото намерение да бъде идеална домакиня. Джон би трябвало да смята дома си за истински рай; винаги да вижда единствено усмихнатото лице на съпругата си, да се наслаждава на изисканите яденета, сготвени от нея, и да не знае какво е скъсано копче. Нямаше начин да не успее във всичко това, независимо от затрудненията, тъй като бе изпълнена с толкова любов, енергия и висок дух. Нейният рай съвсем не беше едно спокойно място: младата жена неуморно тичаше насам-натам, прекалено се стараше да достави удоволствие на съпруга си. Често бе толкова уморена, че просто нямаше сила да се усмихне. На Джон понякога му омръзваха тези нейни изискани яденета и му се искаше да си хапне нещо съвсем обикновено. Що се отнася до копчетата, тя скоро започна да се чуди къде се дяваха те, да поклаща глава при мисълта за невнимателността и разсеяността на мъжете и да го заплашва, че ще го накара сам да си ги шие, за да види дали ще успее по-добре с непохватните си пръсти от нея.

Двамата бяха много щастливи, дори след като само разбраха, че не биха могли да живеят единствено с любовта си. Джон не смяташе, че красотата на съпругата му е по-малка, макар че лицето ѝ бе почти скрито зад чайника; нито пък Мег се чувстваше разочарована от раздялата им сутрин, когато след традиционната целувка съпругът ѝ я питаше: „Какво месо да купя за вечеря, скъпа?“ Малката къща постепенно престана да бъде екзалтирано, вълнуващо място и се превърна в дом, а младата двойка скоро разбра, че това е една прекрасна промяна. В началото се задържаха повече вкъщи и се радваха на всичко вътре като деца, след това Джон се зае сериозно с работата си, чувствайки новите си отговорности като глава на

семейството. Мег от своя страна сложи престилката си и се отдаде на традиционните домакински занимания.

В периода на манията за специални ястия тя непрекъснато четеше книгата с рецепти на госпожа Корнелиус и често с мъка разбираше, а още по-трудно осъществяваше всички препоръки в нея. Понякога се налагаше да покани цялото си семейство, за да се справят с някои от деликатесите, друг път се стигаше дотам, че трябваше да скрива провала си от околните, затова дискретно скатаваше храната в кошница и я даваше на Лоти, за да я отнесе на семейство Хамел. След редовното преглеждане с Джон на книгата с разходите, обикновено следваха дни, в които целият ѝ ентузиазъм за специални ястия се изпаряваше. Тогава на бедния съпруг му се налагаше да се задоволява единствено с тестен пудинг, яхния с кайма и зеленчуци и претоплено кафе. Това бе едно огромно изпитание за духа му, но той се справяше с похвална упоритост. И преди да бъде намерена златната среда се стигна до нещо, което доста често се случва при младите двойки — семеен скандал.

Изпълнена с ентузиазъм за домакинстване и с желание да напълни мазето си с домашно приготвени храни, Мег реши да направи желе. Джон бе помолен да достави около дузина малки бурканчета и допълнително количество захар, тъй като наличните нямаше да са достатъчни. Убеден, че желанията на съпругата трябва да се изпълняват и горд с нейните умения, той се съгласи с радост да ѝ помогне да запази плодовете за зимата в най-привлекателен вид. Незабавно в къщата бяха доставени дузина прекрасни малки бурканчета и половин чувал захар. Прибрала красивата си коса под шапка, запретнала ръкави до лактите и облечена в чудесна престилка, младата домакиня се залови за работа, без ни най-малко да се съмнява в успеха си. Какво толкова трудно имаше, нали стотици пъти бе наблюдавала как Хана вари сладко? В началото бурканчетата ѝ се сториха много, но Джон толкова обичаше сладко, а и самите бурканчета щяха да изглеждат така добре, ако ги подредеше на най-горната полица в мазето, че Мег реши да ги напълни всичките и прекара целия ден в бране, подготовка на плодовете и самото варене на сладкото. Вложи всичката си сила и енергия, потърси съвет в книгата на госпожа Корнелиус, упорито се мъчеше да си припомни какво точно правеше Хана, защото все ѝ се струваше, че пропуска нещо: вареше и

вареше сместа, слагаше ѝ още захар, но това ужасно нещо не искаше да се сгъсти.

Толкова ѝ се искаше да изтича до вкъщи и да помоли майка си за помощ, но двамата с Джон бяха решили, че никога няма да занимават околните със собствените си проблеми, експерименти или неблагоприятия. Те се бяха засмели при споменаването на последната дума, тъй като им се бе сторила доста невероятна, но независимо от това, твърдо се придържаха към решението си и никога не търсеха помощ, ако това можеше да се избегне, а и никой не им се бъркаше — госпожа Марч също бе на мнение, че трябва да се оправят сами. Затова Мег се труди сама около печката през целия горещ летен ден и към пет часа седна в малката си кухня и се разплака.

В началото на съвместния им живот тя често бе повтаряла:

— Моят съпруг ще може да доведе приятел вкъщи винаги, когато пожелае, аз ще бъда готова всеки ден да посрещна гост. Няма да ги очаква недоволство или скандал, а една спретната къща, щастлива съпруга и чудесна вечеря. Джон, скъпи, никога не ме питай предварително, просто покани, когато си искаш и бъди сигурен, че ще го посрещна с радост у дома!

Изглеждаше твърде хубаво, за да е истина! Джон се изпълваше с гордост, когато слушаше тези думи и си мислеше, че Господ наистина го е дарил с една невероятна съпруга. И макар че у тях идваха гости от време на време, това никога досега не бе ставало неочаквано, така че Мег не бе имала възможност да се прояви до този момент. Но в живота винаги става така: най-неочаквано върху главите ни се стоварват неща, за които преди само сме се чудили и сме предполагали как изглеждат.

Джон може и да бе забравил за сладкото, но при всички случаи бе напълно непростимо, че от всички дни в годината, той избра точно този, за да доведе най-неочаквано свой приятел у дома. Доволен, че сутринта бе поръчал да занесат доста продукти вкъщи, сигурен, че вечерята няма как да не е станала вече и изпълнен с приятни очаквания при мисълта какво впечатление ще направи на приятеля си, когато той види как очарователната му съпруга се затичва с радост да ги посрещне, Джон го поведе към къщи с огромното задоволство, което изпитва в подобни случаи добрият домакин и съпруг.

Всичките му чудесни очаквания, обаче, бяха разбити на пух и прах, когато достигнаха до „Гълъбарника“. Входната врата, която

обикновено бе гостоприемно отворена, сега не само бе затворена, но и заключена, а калта, с която бяха изцапани вчера стълбите, все още не бе почистена. Прозорците на всекидневната бяха затворени и пердетата пуснати, нямаше и следа от прекрасната му съпруга, която би трябвало да готви или да шие, облечена чисто и спретнато, и да скочи с блеснали очи да посрещне неочаквания гост. Но нищо подобно не се случи — наоколо нямаше жива душа, единствено изпод страничните храсти се измъкна едно разрошено момче, което явно бе задрямало там.

— Опасявам се, че се е случило нещо; влез в градината, Скот, докато потърся госпожа Марч — каза Джон, доста разтревожен от тишината наоколо.

Влезе бързо в къщата и започна да обикаля стаите, воден от силната миризма на прегоряла захар, а господин Скот го следваше на известно разстояние с любопитно изражение на лицето. Застана дискретно извън кухнята, зад чиято врата изчезна Джон, но не му беше трудно да види и чуе всичко, което ставаше вътре, и тъй като беше ерген, го проследи с явно задоволство.

В кухнята цареше пълно объркване и отчаяние; една доза от сладкото бе изсипана в бурканчетата, другата бе оставена на пода, а третата къкреше весело върху печката. С тевтонска дисциплина и издръжливост Лоти кротко се хранеше само с хляб и отпиваше по малко вино, тъй като сладкото все още се намираще в безнадеждно течна форма, а госпожа Брук бе покрила главата си с престилката и горчиво плачеше.

— Скъпо мое момиче, какво се е случило? — извика Джон, ужасен от невероятната бъркотия и неочаквания неуспех на съпругата му. Обзе го нарастваща тревога при мисълта за госта, който бе оставил в градината.

— О, Джон, толкова съм изморена, ядосана и разстроена! Цял ден се занимавам с това сладко и направо съм изцедена. Моля те, ела да ми помогнеш, или ще умра! — и изморената съпруга се отпусна в прегръдката му.

— Защо толкова се безпокоиш, скъпа? Нещо лошо ли е станало? — попита нетърпеливо Джон, като целуна нежно крайчеца на шапката ѝ, която бе също толкова изпоцапана, колкото и всичко останало наоколо.

— Да — едва-едва промълви Мег и продължи да плаче.

— Каж ми бързо какво е станало. И не плачи, моля те, не мога да понасям да те гледам толкова разстроена. Какво е станало?

— Слад-сладкото... не може да се сгъсти и не знам какво трябва да направя!

Джон Брук се разсмя, макар и това да бе единственият път, когато си позволи да се присмива така на съпругата си; скритият зад вратата Скот също се засмя неволно, след като чу този сърцераздирателен разказ, и всичко това доведе бедната Мег до пълна покруса.

— Нима това е всичко? Изхвърли го тогава през прозореца и престани да се безпокоиш повече. Ще ти купя готово сладко, ако толкова ти се иска да имаш. Но за Бога, престани с тази истерия, защото съм довел Джак Скот вкъщи за вечеря и...

Джон не успя да изрече и дума повече, защото Мег го прекъсна, плесна разстроено с ръце и се отпусна на стола, като започна да нарежда с тон, в който се долавяше недоволство и възмущение:

— Довел си човек за вечеря, след като вкъщи е такава бъркотия? Джон Брук, как си могъл да постъпиш по този начин!

— Тихо, той е в градината. Просто съм забравил за това проклето сладко, но сега вече не може нищо да се направи — отвърна Джон, като се оглеждаше отчаяно наоколо.

— Трябваше да ми изпратиш бележка по някого, или да ме предупредиш от сутринта, а освен това как си могъл да забравиш колко съм заета днес — продължи да нарежда ядосано Мег, защото дори и най-кротките гълъби започват да кълват, когато са заплашени.

— Сутринта още не знаех, а нямаше как през деня да ти изпратя съобщение, тъй като го срещнах точно когато си тръгвах. Не си и помислих, че трябва да те питам, след като ти толкова пъти си казвала, че не е необходимо, че мога да постъпвам, както сам реша. Не го бях правил досега и съм готов да ме обесят, ако го повторя! — добави Джон с нарастващо раздражение в гласа.

— Надявам се, че ще спазиш обещанието си. А сега го отведи някъде; не мога да се явя пред него в този вид, освен това не съм сготвила нищо за вечеря.

— Bravo, да не повярва човек! А къде са телешкото и зеленчуците, които изпратих вкъщи, както и пудингът, който ми

обеща? — извика Джон, здравата ядосан.

— Не съм имала време за готвене. Смятах да отидем да вечеряме у мама. Съжалявам, но бях толкова заета — каза Мег и сълзите отново започнаха да се стичат по лицето ѝ.

Джон бе добър човек, но и той бе човешко същество; не му беше лесно нито да разбере, нито да понесе тази ситуация — след тежък ден се прибираше вкъщи уморен, гладен и изпълнен с очаквания, за да завари пълен хаос в дома си, масата празна, а съпругата си ядосана и избухлива. Все пак успя да се въздържи, защото си даваше сметка, че само една по-остра дума може да предизвика голям скандал.

— Доста неприятна ситуация, разбирам. Но с общи усилия ще можем да се оправим и да изкараме добре вечерта. Не плачи, скъпа. Пооправи се малко и се опитай да ни измислиш нещо за ядене. Двамата сме ужасно гладни, така че няма да проявяваме специални претенции. Извади студено месо, хляб и сирене; няма да ти искаме сладко.

С последните думи, казани съвсем добронамерено, искаше просто да разведри обстановката, да се пошегува, но точно тези думи се оказаха пагубни за него. Мег сметна, че е прекалено жестоко от негова страна да ѝ прави намеци за ужасния ѝ провал и не бе в състояние да запази самообладание.

— Ще трябва да се измъкваш сам от кашата, която си забъркал, аз съм прекалено уморена и изтощена, така че нямам намерение „да се пооправям“ за никого. Освен това само един мъж би могъл да предложи студено месо, гол хляб и сирене на госта си, аз не бих позволила подобно нещо в къщата си. Заведи този Скот у майка ми и му кажи, че мен ме няма — че съм болна, че съм умряла или каквото друго ти дойде на ума. Няма да се появя пред него, а вие двамата можете да ми се присмивате за сладкото ми, колкото си искате, но няма да получите нищо друго тук — след като изрече цялата тази тирада на един дъх, Мег хвърли престилката си настрана и величествено се оттегли от кухнята, като се скри в собствената си стая.

Тя никога не разбра какво направиха двете бедни същества в нейно отсъствие, но господин Скот не бе заведен у майка ѝ, а когато Мег слезе долу, след като ги чу двамата, че излизат, намери остатъци от какво ли не, което я изпълни с ужас. Лоти ѝ докладва, че те са „яли

много и доста се смели, а господарят ѝ поръчал да изхвърли всичкото сладко и да скрие бурканчетата“.

На Мег толкова ѝ се искаше да отиде и да разкаже всичко на майка си, но ѝ беше неудобно поради собствения ѝ провал и поради някакво чувство на лоялност към Джон, „който може би е жесток, но другите не би трябвало да разбират за това“. Затова се зае да разчисти всичко, а след това се преоблече и седна да чака Джон, за да ѝ прости.

За нещастие Джон не се появяваше, явно нещата изглеждаха доста различно в неговите очи. Опитал се бе да излезе с шегички от сериозното положение, в което бе изпаднал, постара се да извини, колкото това бе възможно, младата си съпруга пред Скот, справи се добре с ролята на домакин и предложи на приятеля си една доста импровизирана вечеря, която му хареса и той обеща да дойде пак. Но Джон бе ужасно ядосан, макар и да не го показваше. Имаше чувството, че Мег го е заблудила с обещания, а после, когато е бил в нужда, го е изоставила.

„Не е честно да казваш на някой, че би могъл да доведе приятели по всяко време, без да се притеснява от каквото и да било, а когато той се довери на думата ти и го направи, да избухваш и да го обвиняваш, а след това да го оставяш сам да се оправя, докато приятелите му се присмиват или го съжालяват. Не, Господи, това не е никак честно! И Мег би трябвало да го разбира“ — повтаряше си с възмущение на ум през цялото време, докато вечеряха със Скот, но след като го изпрати и си тръгна обратно към къщи, го обзе известно съжаление. „Бедното същество! Толкова ѝ е трудно, защото непрекъснато се опитва да направи какво ли не, за да ми достави удоволствие. Вярно, че този път сбърка, но това е грешка на младостта. Трябва да проявя търпение и да я науча на много неща.“

Надяваше се, че не е отишла при родителите си да им разкаже всичко — не обичаше клюки и външни намеси. Дори само мисълта, че може да е постъпила така, го изпълни с гняв. Но гневът му бързо се изпари и сърцето му се сви от болка, като си представи, че вероятно в този миг Мег стои сама вкъщи и плаче горчиво; затова ускори крачките си, твърдо решен да се държи спокойно и внимателно с нея, но в същото време да бъде твърд, много твърд и да ѝ покаже къде е сгрещила.

Мег го очакваше също изпълнена с решимост да бъде „спокойна и мила, но твърда“, като ясно му покаже какви са неговите задължения. Всъщност жадуваше да изтича да го посрещне, да го помоли да ѝ прости и да получи в замяна целувка и успокоение, но естествено не направи нищо подобно; когато видя, че Джон си идва, започна съвсем спокойно да си тананика, седнала като безгрижна госпожа в най-хубавата си всекидневна.

Джон бе малко разочарован, като я видя и макар да чувстваше, че е най-добре да ѝ се извини пръв, не го направи; влезе спокойно, като си придаде весел вид и се настани на канапето.

— Тази нощ май ще има пълнолуние, скъпа — отбеляза съвсем не на място.

— Нямам нищо против това — бе също толкова неподходящият отговор на Мег.

Господин Брук се опита да подхване още няколко най-общии теми, но получи само кратки, незаинтересовани отговори от госпожа Брук и разговорът замря. Джон се премести до единия прозорец, разгъна вестника и най-демонстративно потъна в него. Мег се настани до другия прозорец и се зае да шие, като изглеждаше така, сякаш украсата на новите ѝ пантофи е най-важното нещо в живота ѝ. Никой не отрони нито дума повече — и двамата изглеждаха „спокойни и твърди“, но се чувстваха ужасно.

„Господи! — помисли си Мег, — семейният живот не е никак лесно нещо и наистина се нуждае от невероятно търпение, както и от любов, точно както твърдеше мама.“ Като спомена майка си, тя си спомни и за някои други майчини съвети, давани преди доста време и отхвърлени с недоверие.

— Джон е добър човек — казваше майка ѝ, — но и той си има своите недостатъци, които трябва да видиш и да свикнеш да понасяш, като не забравяш, че и ти не си идеална. Той е много прецизен и особено държи на истината — едно добро качество, макар че на теб ти се струва прекалено честен. Никога не се опитвай да го мамиш, Мег, нито с думи, нито с поглед дори, тогава ще можеш да се радваш на пълното му доверие и на подкрепата му, от която ще имаш нужда. Неговият нрав е доста по-различен от нашия — ние избухваме за миг и след минута вече всичко е забравено — при него гневът идва много по-рядко, но когато се ядоса, трябва да мине доста време, докато се

успокои. Бъди внимателна, много внимателна да не станеш причина за възпламеняването на този гняв, защото спокойствието и щастието ви ще зависят от неговото уважение към теб. Внимавай как се държиш, поискай първа извинение, дори когато и двамата сте сгрешили, и винаги се старай да избягваш дребни кавги и недоразумения, които могат да станат причина за горчива мъка и разочарования.

Мег си припомни тези думи, особено последните, докато седеше до прозореца и шиеше под светлината на залязващото слънце. Това бе първото им спречкване, думите, които му бе казала в кухнята, сега ѝ изглеждаха глупави и груби. Припомни си собственото си държание и гневът ѝ тогава ѝ изглеждаше съвсем детински, а сърцето ѝ се сви от болка при мисълта за бедния Джон, който се връща вкъщи уморен, за да завари цялата тази бъркотия. Очите ѝ се напълниха със сълзи и тя го погледна, но той сякаш не забелязваше нищо.

„Готова съм първа да му се извиня, но той май изобщо не иска да ме чуе“ — помисли си Мег, като остави настрана пантофа и се изправи. С тихи стъпки премина разстоянието до другия прозорец, като се мъчеше да преглътне гордостта си, и застана до него, но той дори не вдигна глава. За миг ѝ се стори, че просто не може да го направи; после си помисли:

„Това е само началото, трябва да изпълня задължението си, за да няма за какво да се обвинявам по-късно“ и решително се наведе и целуна нежно съпруга си по челото. Естествено, с това проблемът бе незабавно решен; нежната целувка струваше повече от купища думи, Джон я постави на коленете си и само след минута най-искрено ѝ обещавахе:

— Беше наистина ужасно от моя страна да ти се присмивам за бедните малки бурканчета със сладко. Прости ми, скъпа, никога повече няма да го направя!

Но той го направи, Господи, при това стотици пъти, Мег също често споменавахе за този случай, като и двамата декларираха, че това е било най-чудесното сладко, правено някога от тях, защото в малкото бурканче бе съхранен мирът в семейството.

След това Мег покани специално господин Скот на вечеря и му сервира най-невероятни вкусотиини, освен това през цялото време бе толкова весела и всичко бе толкова прекрасно, че господин Скот увери

Джон, че е щастливец и по пътя за дома с тъга си мислеше за трудностите и изпитанията на ергенския живот.

През есента Мег трябваше да премине през нови изпитания и да научи доста горчиви уроци. Сами Мофът упорито се стремеше да възстанови приятелството си с нея, често се отбиваше да разменят по някоя клюка в малката къща или канеше „бедното същество“ да прекара целия ден с нея в просторния ѝ дом. Това бе едно разнообразие за Мег, която се чувстваше доста самотна, след като времето се влоши — в дома на родителите ѝ всички си имаха работа, Джон бе зает до късно вечер и тя нямаше какво да прави, освен да шие, да чете или да се мотае наоколо. Затова съвсем естествено Мег прие компанията на Сали, често се срещаше с нея, за да поклюкарстват. Като виждаше красивите вещи на приятелката си, тя също си мечтаеше за такива и се чувстваше нещастна, че не може да си ги позволи. Сали беше много любезна и често ѝ предлагаше като подарък разни дреболии, но Мег се страхуваше да ги приеме, защото знаеше, че на Джон това няма никак да му хареса. Но ето, че веднъж тази малка женичка взе, че направи точно това, което щеше да го ядоса най-много.

Тя знаеше колко получава Джон и се гордееше с това, че ѝ се доверява напълно по отношение на парите, нещо, което за много мъже бе дори по-важно от човешкото щастие. Знаеше къде стоят парите и можеше да си купува каквото си пожелае. Единственото нещо, за което Джон настояваше, бе да записва всяко похарчено пени, да плаща сметките всеки месец и да помни, че съпругът ѝ не е особено богат. До този момент тя се справяше чудесно, бе разумна и точна, водеше стриктно книгата с разходите си и му я показваше веднъж в месеца без ни най-малък страх. Но тази есен сякаш дяволът се вмъкна в рая на Мег и я изкуши подобно на множество съвременни Еви, не с ябълка, а с рокля. На Мег ѝ бе неприятно да я съжаляват и да я карат да се чувства бедна. Това я дразнеше, но никак не искаше да си го признае, затова от време на време се опитваше да си достави известна радост, като си купуваше по нещо красиво, за да не си мисли Сали, че не може нищо да си позволи. Обикновено след това винаги се чувстваше ужасно, защото красивите неща никога не са от първа необходимост, но всичко купено до този момент не бе никак скъпо, така че не си заслужаваше човек да се притеснява за напразно изхарчените пари. Само че постепенно купуваните дреболии ставаха все повече и повече,

а Мег вече съвсем не беше пасивен наблюдател, докато се разхождаше по магазините.

И ето, оказа се, че от тези нищо и никакви дреболии се натрупа голяма сума; и когато събра разходите си в края на месеца, общата сума доста я изплаши. Джон бе твърде зает по това време и я остави тя да движи сметките. През следващия месец го нямаше, но на третия направи преглед на похарчените пари за целия период и Мег никога нямаше да забрави това, което стана тогава. Само преди няколко дни бе направила нещо ужасно, което тежеше на съвестта ѝ. Сали си купуваше копринена рокля и на Мег ужасно ѝ се искаше и тя да има нова рокля — някаква по-светла, само за официални случаи. Черният ѝ копринен тоалет бе доста обикновен, а другите материи бяха подходящи само за млади момичета. Леля Марч обикновено подаряваше на всяка от сестрите по 25 долара за Нова година; дотогава оставаше само един месец, а в магазина имаше чудесна виолетова рокля, при това на изгодна цена. Разполагаше с парите, въпросът бе дали да дръзне да ги вземе. Джон винаги казваше, че това, което е негово, е и нейно. Но дали щеше да приеме за правилно заедно с очакваните двайсет и пет долара да се изхарчат още двайсет и пет от домашните средства за рокля? Това бе въпросът. Сали я насърчаваше да купи роклята, дори ѝ предложи да ѝ даде пари назаем. Тези нейни добри намерения бяха страхотно изкушение за Мег. И като връх на всичко, точно докато се колебаеше, продавачът оправи диплите на дрехата, повдигна я нагоре и каза убедително:

— Цената е много изгодна, уверявам ви, мадам.

— Ще я взема — отвърна Мег и с това въпросът бе решен.

Мег плати и двете със Сали си тръгнаха. Приятелката ѝ бърбеше доволно, а тя се опитваше да се усмихва, сякаш нищо не се бе случило, макар да имаше чувството, че е откраднала нещо и полицията вече е по следите ѝ.

Като се прибра вкъщи, Мег се опита да успокои страховете си, като се облече в красивата рокля. Но сега тя вече не ѝ изглеждаше така блестяща, май не ѝ отиваше особено, а в ума ѝ мъчително се бе загнездила цифрата „петдесет долара“ и не ѝ даваше мира. Прибра набързо роклята, но това не помогна. Вече не можеше да ѝ се радва като на нова дреха, а не можеше да си прости за глупостта си, че я купи. Когато Джон извади книгата с разходите същата вечер, сърцето

на Мег се сви; за първи път от началото на брачния им живот се страхуваше от съпруга си. Меките кафяви очи я гледаха нежно и макар че той бе толкова весел, Мег бе сигурна, че е разкрита, но съпругът ѝ просто не иска да ѝ го каже веднага. Сметките за къщата бяха платени, книгите бяха в ред и Джон я похвали, като посегна към орфаната малка книжка, която наричаха „банка“. Мег, която знаеше, че тя е почти празна, го спря с ръка.

— Все още не си прегледал книгата с личните ми разходи — нервно каза тя.

Джон никога не го правеше, макар че Мег винаги настояваше за това, като се забавляваше на мъжкото му недоумение от дребните неща, от които жените се нуждаят и които харесват, както и от учудването му, че някаква си малка шапчица струва цели пет или шест долара. Тази вечер той като че бе склонен да се позабавляват с нейните разходи и да се направи на ужасно възмутен от екстравагантността ѝ, както правеше и друг път, макар че в същото време бе изключително горд с разума и пестеливостта на съпругата си.

Малката книга бе донесена и с плахо движение поставена пред него. Мег застана зад стола му, като нервно търкаше челото си, уж да разкара бръчките по него.

— Джон, скъпи, срамувам се да ти покажа книгата с разходите си, защото този път проявих наистина ужасна екстравагантност — започна тя с нарастваща паника в гласа. — Доста често ходех по магазините и купувах разни боклуци, а накрая по настояване на Сали купих и нещо невероятно скъпо. Парите, които ще получа за Нова година, ще компенсират част от разходите ми, но наистина съжалявам, че го направих, защото разбирам, че с това ще те разочаровам.

Джон се усмихна и я придърпа до себе си.

— Не се крий отзад — добронамерено каза той. — Да не мислиш, че ще те набия, задето си си купила чифт превъзходни обувки. Толкова се гордея с краката на съпругата си и нямам нищо против ако даде осем, дори девет долара за обувки, стига да си заслужават.

Това бе една от последните „дреболии“, които си бе купила и погледът на Джон попадна точно на нея, когато отвори книгата.

„Господи, какво ли ще каже, когато забележи онези ужасни петдесет долара!“ — помисли си Мег и потрепери.

— По-лошо е от обувките, става дума за копринена рокля — призна тя примирена, в очакване този ужас по-бързо да свърши.

— Е, скъпа, какви още дяволски изненади ми готвиш?

Този шеговит тон не бе съвсем характерен за Джон и съпругата му отлично знаеше, че в момента той отново е насочил изпитателния си поглед към нея. До този момент винаги бе готова да отвърне на този поглед най-искрено и спокойно. Сега само наведе глава, обърна страницата и му посочи цифрата, която бе доста голяма и без последните петдесет долара, но заедно с тях ѝ изглеждаше наистина ужасяваща. За миг в стаята настъпи гробна тишина; след това Джон заговори бавно и тя усещаше, че полага доста усилия, за да прикрие недоволството си.

— Е, нямах представа, че петдесет долара е висока цена за една рокля, но тя със сигурност ще струва още повече, като се прибавят всички допълнения, които ще купиш към нея през следващите дни.

— Да, по нея няма никакви украшения, нито дантели — въздъхна смутено Мег и мисълта за предстоящите допълнителни разходи съвсем я разстрои.

— Двайсет ярда^[1] коприна май изглежда напълно достатъчно, за да се покрие една дребна жена, но без съмнение собствената ми съпруга ще изглежда толкова добре, колкото и съпругата на Нед Мофът, когато облече тази рокля.

— Знам, че си ядосан, Джон, но просто не можах да се въздържа: не съм имала намерение да прахосвам парите ти и дори не си представях, че всичките тези дреболии струват толкова много. Трудно ми е да се откажа от тях, след като непрекъснато наблюдавам Сали, която може да си позволи всичко, което си пожелае, като не крие съжалението си, че с мен не е така. Опитвам се да си внушавам, че съм доволна от това, което имам, но това не ми се отдава никак лесно, направо съм уморена от тази беднотия.

Последните думи бяха казани толкова тихо, че тя се надяваше, че съпругът ѝ няма да ги чуе. Но той ги чу и те жестоко го нараниха, тъй като сам се бе отказал от твърде много удоволствия заради Мег. Тя прехапа езика си още в минутата, когато изрече всичко това, защото Джон веднага блъсна настрана книгите с разходите и скочи на крака.

— Опасявах се от това, макар че се стараех да ти дам всичко необходимо, Мег — каза ѝ с леко потрепване в гласа.

Ако ѝ се беше развикал или дори я бе разтърсил, това едва ли щеше да я нарани толкова, колкото тези няколко думи. Тя се хвърли в прегръдката му и горчиво заплака.

— О, Джон, скъпи, ти работиш толкова много... всъщност съвсем не исках да кажа това! Беше толкова жестоко и несправедливо от моя страна, просто не знам как се изплъзна от устата ми! Господи, как можах да го кажа!

Той бе много нежен и внимателен, прости ѝ веднага, без да каже каквото и да било повече. Но Мег си даваше сметка, че бе направила и казала нещо, което няма да бъде скоро забравено, макар че вероятно съпругът ѝ никога няма да спомене за него. Тя се бе врекла да го обича и в хубави, и в трудни моменти, а след това най-лекомыслено го бе обвинила за бедността му, след като сама бе изхарчила безразсъдно парите му. Беше наистина ужасно. И най-лошото бе, че Джон продължаваше да работи след това, все едно, че нищо не се бе случило. Единствената разлика бе, че се задържаше на работа до късно през нощта, докато тя плачеше сама вкъщи и накрая заспиваше. Измина една мъчителна седмица и Мег се чувстваше напълно разсипана, а разкритието, че Джон е отказал поръчката си за ново палто напълно я отчая.

— Не мога да си го позволя, скъпа — бе краткият му отговор, когато тя с учудване го попита защо го е направил.

Мег не отвърна нищо, но след минута Джон я завари в антрето, заровила в старото му палто лицето си, цялото обляно в сълзи.

Същата вечер проведеха дълъг разговор и Мег усети, че обича своя съпруг дори повече заради бедността му, защото тя до голяма степен му бе помогнала да стане човек — дала му бе сила и дух, за да гради живота си така, както той би искал — и го бе научила на невероятно спокойствие, с което да понася и да издържа на желанията и неуспехите на онези, които обича.

На следващия ден намери сили да се пребори с гордостта си, отиде при Сали, разказа ѝ истината и я помоли за една услуга — да купи от нея копринената рокля. Добродушната госпожа Мофът го направи с най-голямо удоволствие, като прояви достатъчно деликатност и не я подари веднага на друг. С парите Мег поръча палтото на Джон, а когато той се прибра, го облече и го попита дали харесва новата ѝ копринена рокля. Човек лесно може да си представи

какъв бе отговорът му, как се почувства, когато получи този подарък и каква бе обстановката в дома след този жест. Джон започна да се прибира по-рано, Мег не беше вече тъжна и отчаяна, а новото палто всяка сутрин бе обличано от един толкова щастлив съпруг, а вечер го прибираше в шкафа една не по-малко щастлива съпруга. Така се изтърколи годината, а в средата на лятото Мег бе обзета от нови вълнения — най-дълбоките и най-нежните в живота на една жена.

Една съботна сутрин Лари влезе в кухнята на „Гълъбарника“ с развълнувано лице и бе посрещнат с гръм и трясък. Хана реши да плесне с ръце, като го видя, но в едната държеше тигана, а в другата — капака му.

— Как е малката мамичка? Къде са всички? Защо никой не ме предупреди предварително? — започна той, като говореше почти шепнешком.

— Тя е щастлива като кралица, скъпи! Всички до един са горе, грижат се за нея; не сме разправяли, защото не искахме излишен шум. Ти иди във всекидневната, а аз ще ги предупредя да слязат при теб — раздаде напътствия Хана, като се усмихваше щастливо.

Джоу се появи след минута тържествено, носейки малък вързоп в ръка, облегнат на възглавничка. Лицето ѝ бе съвършено сериозно, но очите ѝ се смееха закачливо, а гласът ѝ звучеше малко странно, сякаш се опитваше да потисне някаква емоция.

— Затвори си очите и протегни ръце напред — подкани го тя.

Лари уплашено се сви в ъгъла и прибра ръце зад гърба си.

— Не, благодаря, предпочитам да не го правя. Може да го изпусна или да го смачкам, страх ме е.

— Тогава няма да ти дам да видиш нищо — решително заяви Джоу и се обърна, сякаш готова да напусне стаята.

— Добре, добре, но ти ще отговаряш за евентуалните щети — спря я Лари и подчинявайки се на заповедта ѝ, героично протегна ръце и затвори очи, докато усети вързопа върху тях. В този миг Джоу, Ейми, госпожа Марч, Хана и Джон избухнаха в смях и това го накара да отвори очи и с изненада да установи, че държи в ръцете си не едно, а две бебета.

Не бе никак чудно, че другите продължаваха да се смеят, защото на лицето му бе изписано невероятно изумление, може би цяла минута

той не откъсна поглед от бебетата, сякаш не можеше да повярва на очите си.

— Господи, близнаци! — това бяха единствените думи, които се отрониха от устата му, а след това погледна безпомощно останалите и ги помоли: — Бързо някой да ги вземе от мен. Ще се разсмея и може да изпусна някое.

Джон веднага се спусна да спасява децата си и се разходи с тях из стаята, като държеше едното в едната си ръка, а другото — в другата. Поведението му бе като на човек, вече запознат с отглеждането на бебета, докато Лари се смееше през сълзи.

— Това ще е най-голямата шега на сезона, не смяташ ли? Нарочно забраних на останалите да ти казват, защото исках да те изненадам и мисля, че се справих отлично — обяви Джоу, след като успя да си поеме дъх след смеха.

— Наистина нищо досега не ме е учудвало толкова. Прекрасно е, нали? Момчета ли са? Как ще се казват? Нека да ги погледна още веднъж. Ти само ме поддържай, Джоу, че при тази изненада съвсем рухнах — отвърна Лари и погледна отново децата, като имаше вид на голям и охранен нюфаундленд, който хвърля небрежен поглед на двойка малки котенца.

— Момче и момиче са. Нали са красиви? — поясни гордият баща, като гледаше с блеснал поглед своите ангелчета.

— Най-забележителните деца, които някога съм виждал. Кое е момичето и кое момчето? — попита Лари и се надвеси над децата с надежда да познае сам.

— Ейми върза синя панделка на момчето и розова на момичето. Това е според френската мода, а и така винаги ще може да ги разпознае човек. Освен това едното бебе е със сини очи, а другото — с кафяви. Целуни ги, чичо Теди — настоя Джоу.

— Страхувам се, че това няма да им хареса — опита се да се измъкне Лари, който нямаше никакъв опит в тези неща.

— Разбира се, че ще им хареса, вече са свикнали с това, веднага ги целуни — разпореди Джоу, опасявайки се, че може да прехвърли тази задача на нея.

Лари се подчини, наведе се внимателно над всяко от бебетата и допря нежно устни до бузките им, което предизвика всеобщ смях и плач от страна на малките.

— Видяхте ли, знаех си, че това няма да им хареса! Я вижте момчето, как рита само! И размахва юмруци, наистина си го бива. Е, млади ми Брук, не забравяй, че трябва да се държиш прилично — извика Лари, доволен от докосването на малкото юмруче до лицето му.

— Той ще се казва Джон Лорънс, а момичето — Маргарет, като майка си и баба си. Ще я наричаме Дейзи, за да нямаме две Мег вкъщи, а момчето ще бъде Джак, освен ако не намерим някакво по-подходящо име — обяви Ейми.

— Не е ли по-добре да го наречете Демиджон и да му викате Деми за по-кратко — намеси се Лари.

— Дейзи и Деми — май не звучи никак лошо. Знаех си, че Теди го бива в тези работи — плесна с ръце Джоу.

Идеята на Теди наистина се възприе и двете деца бяха наречени Деми и Дейзи.

---

[1] Ярд — английска мярка за дължина, равна на 14,4 см. — Б.пр.

↑

ШЕСТА ГЛАВА

ПОСЕЩЕНИЯ

— Хайде, Джоу, време е.

— За какво?

— Да не искаш да кажеш, че си забравила за обещанието си да направим заедно около половин дузина посещения днес?

— Извършвала съм доста глупави и необмислени неща в живота си, но не смятам, че съм се побъркала дотолкова, че да се съглася да направя цели шест посещения в един ден, след като дори едно-единствено ми разваля настроението за цяла седмица.

— Спомни си, обеща, това беше сделка, която двете сключихме. Аз трябваше да довърша рисунката с пастел за Бет вместо теб, а в замяна ти се съгласи да ме придружиш, когато връщам визитите на съседите.

— Ако времето е хубаво — това също влизаше в нашата уговорка, а аз винаги се придържам съвсем точно към предварително уточнените условия. От изток се заоблачава, както виждаш, така че не може да се каже, че времето е хубаво и затова няма да дойда с теб.

— Не се опитвай да се измъкнеш. Денят е чудесен, няма никакви изгледи за дъжд, а ти винаги си се гордяла с това, че спазваш обещанията си. Така че прояви благородство и изпълни ангажимента си, а след това няма да те закачам поне шест месеца.

Точно в този момент Джоу се бе заела с шиене, тя поправяше дрехите на цялото семейство и се гордееше с това, защото боравеше с иглата почти толкова добре, колкото и с писалката. Бе толкова досадно да я отвличат от главното ѝ занимание и да я карат да прави досадни визити в този топъл юлски ден. Мразеше всички формални посещения и винаги ги отлагаше, докато Ейми я притиснеше до стената, като ѝ предложеше някаква сделка, подкуп или обещание. В настоящия момент просто не можеше да се измъкне по никакъв начин; и като тресна ядосано ножиците, тя се предаде, остави работата си, после

грабна с чувство на отвращение шапката и ръкавиците си и обяви, че жертвата е готова да изпълни всичко, което ѝ наредят.

— Джоу Марч, ти можеш да извадиш от равновесие дори и ангел! Да не смяташ да ходиш на гости в този вид? — извика Ейми, като я гледаше с почуда.

— Защо не? Облечена съм спретнато и подходящо за сезона, освен това се чувствам удобно; защо трябва да обличам нещо специално, след като ми предстои доста дълга разходка по прашните пътища в това горещо време. Ако някой държи повече на дрехите ми, отколкото на мен самата, тогава не бих желала да се срещам с него. За компенсация ти би могла да се облечеш безупречно и да бъдеш страшно елегантна, щом смяташ, че си заслужава. За мен това е уморително и досадно.

— Господи — въздъхна Ейми, — с това свое настроение ще ме изкараш от нерви, докато те убедя да се приведеш в добър вид. За мен също не е никакво удоволствие да излизам днес, но това е наше задължение към обществото и никой друг не може да го изпълни, освен ти и аз. Ще направя каквото поискаш, Джоу, само се облечи както трябва и ме придружи при тези посещения. Ти се изразяваш така изящно и изглеждаш като истинска аристократка, когато си подходящо облечена. Когато поискаш, можеш да се държиш прекрасно, така, че да се гордея с теб. Страхувам се да ходя сама, имам нужда от теб, за да има кой да се грижи за мен.

— Каква невероятна лъжкиня си и как само се опитваш да измамиш по-възрастната си сестра! Откъде го измисли всичко това — за аристократичния вид и доброто възпитание и че те е страх да отидеш сама? Не бих могла да кажа коя от тези лъжи е най-абсурдната. Добре, ще дойда с теб, щом трябва и ще се постарая да се държа както трябва. Ти ще командваш експедицията, а аз ще ти се подчинявам безпрекословно, доволна ли си? — попита Джоу, като предишната ѝ упоритост в миг се изпари и бе заменена с овче подчинение.

— Така те харесвам! Сега си облечи най-хубавите дрехи, а аз ще ти казвам как да се държиш на всяко от гостуванията, за да направиш добро впечатление. Бих искала хората да те харесват, и те ще го направят, стига да се отнасяш по-дружелюбно с тях. Среши си косата и постави една бледа роза върху шапката си, така ще изглеждаш по-добре, защото роклята ти е твърде строга и обикновена. Вземи си и

бродираната носна кърпичка. По пътя ще се отбием при Мег, за да вземем от нея белия ѝ чадър срещу слънце. Аз ще ползвам него, а на теб ще дам моя гълъбов.

Ейми раздаваше заповедите си, докато се обличаше, а Джоу им се подчиняваше, макар не, без да изразява протеста си. Въздишаше отегчено, докато навличаше новата си рокля, мръщеше се, докато завързваше шапката си, свирна с уста, когато се погледна със забодената роза. Недоволно изкриви физиономия, защото носната кърпичка с твърда бродерия дразнеше носа ѝ точно толкова, колкото предстоящите посещения нараняваха чувствата ѝ. И когато най-накрая напъха ръцете си в тесните ръкавици с две копчета, според последната мода, тя се обърна към Ейми с унило изражение и ядосано каза:

— Чувствам се ужасно, но ако смяташ, че съм достатъчно представителна, ще умра щастлива!

— Май всичко е наред. Я се завърти малко, за да мога да те разгледам по-добре.

Джоу се завъртя и Ейми я понагласи тук и там, а след това се поотдалечи.

— Да, добре е — отбеляза великодушно тя. — Косата ти е добре сресана, а шапката с розата вече изглежда по съвсем друг начин. Изправи си раменете и дръж ръцете си естествено, независимо че ръкавиците те стягат. Има нещо, което наистина ти отива, Джоу, и това е шалът ти — аз не бих могла да го нося, затова се радвам, че на теб толкова ти отива, доволна съм, че леля Марч го подари точно на теб. Той е обикновен, но в същото време е красив и с тези дипли на раменете изглеждаш така артистично. Аз как ти се виждам? Добре ли е оправена роклята ми? Бих искала обувките ми да се виждат, защото краката ми са наистина красиви, за разлика от носа.

— Ти си истинска красавица и радост за всяко око — отвърна без възторг Джоу. — Да оставя ли най-новата си рокля да се влачи в пепелта или да я повдигам, когато се движим, мадам?

— Повдигай я, когато сме на пътя, но я пускай да се влачи, щом влезем в къщата. Тази дължина много ти отива, трябва просто да се научиш как да носиш дългите поли. Пропуснала си да закопчаеш едно от копчетата си, направи го бързо. Никога няма да изглеждаш съвършена, ако не обръщаш внимание на дребните детайли, защото именно те оформят крайното впечатление.

Джоу въздъхна и едва не спуска ръкавиците си, докато се опитваше да закопчае копчето. Но най-накрая и двете бяха готови и тръгнаха, „красиви като картинки“, както ги определи Хана, която бе застанала на горния прозорец и ги проследи с поглед.

— И така, скъпа Джоу, имай предвид, че семейство Честър са много елегантни, така че се постарай да се държиш максимално добре. Избягвай твоите груби забележки и не прави нищо странно и нередно, разбра ли? Дръж се спокойно, хладно и не говори много — така ще бъде най-безопасно, а освен това е достатъчно изискано. Сигурна съм, че можеш да го направиш за петнайсетина минути — говореше Ейми, докато приближаваха към първата къща, след като бяха взели от Мег белия ѝ чадър срещу слънце и тя ги огледа внимателно, държейки близнаците на ръце.

— Да видим какво искаш? Да се държа спокойно, хладно и да не говоря много! Да, струва ми се, че мога да ти го обещаю. Вече съм изпълнявала ролята на изискана млада дама на сцената, сега ще я опитам в живота. Притежавам огромни възможности, сама ще се увериш в това; така че бъди спокойна, дете мое.

Ейми изглеждаше успокоена, но гордата Джоу реши да се придържа стриктно към всяка дума от указанията. През цялото време, докато бяха на гости в първата къща, седеше почти неподвижно, с идеално оправена рокля, спокойна като лятно море, студена като снежен връх и няма като сфинкс. Напразно госпожа Честър се опитваше да я заговори, като спомена за „очарователната ѝ книга“, а госпожиците Честър насочваха разговора ту към партита и пикници, ту към операта и модата. На всички Джоу отвърщаше с усмивка, с вежливо поклащане на главата или с ледено „да“ и „не“. Ейми напразно се опитваше да ѝ пошепне да говори, упорито я настъпваше под масата, за да ѝ подсказе да промени поведението си, но сестра ѝ продължаваше да седи сковано, понасяше безмълвно всичко и се правеше, че не разбира сигналите ѝ.

— Какво надменно и безинтересно същество е по-голямата госпожица Марч — отбеляза една от дамите още преди да бъде затворена вратата след гостите, и за нещастие тази забележка достигна до тях. Джоу се изсмя шумно и огласи антрето, но Ейми изглеждаше напълно отчаяна от провала на стриктните ѝ инструкции и естествено, обвини за това сестра си.

— Как е възможно да не си разбрала какво точно съм имала предвид? Искан да ти подсказва да се държиш на положение и спокойно, в рамките на общоприетото, а ти през цялото време стоеше съвсем неподвижно, без да отрониш дума. Моля те да бъдеш по-контактна у семейство Лем, разговаряй с момичетата, прояви интерес към роклите им, към приятелите им и въобще към всичко, което ти дойде на ум. Те се движат в най-отбрано общество и контактите ни с тях могат да ни бъдат особено полезни, затова трябва да се постареем да им направим добро впечатление.

— Ще изпълня всичко, обещавам; ще клюкарствам, ще се смея и ще изпадам в екстаз от всяка глупост, която им харесва. Тази роля ми допада много повече, ще имитирам тъй нареченото от теб „очарователно момиче“. Мога да го направя, ще използвам за модел Мей Честър, но имам намерение да направя и някои подобрения в този модел. Ще видиш, че семейство Лем ще каже: „Какво чудесно и жизнено същество е тази Джоу Марч!“

Ейми не бе никак спокойна, защото когато Джоу се развихреше, човек трудно би могъл да си представи къде ще се спре. Почти замръзна на мястото си, когато видя как сестра ѝ влиза с уверена стъпка в трапезарията, целува сърдечно всички млади госпожици, кима грациозно на господата и се присъединява активно към разговора, за учудване на домакините. Ейми веднага попадна в ръцете на госпожа Лем, чиято любимка беше, и трябваше да изслуша всичко за последния успех на Лукреция, докато трима млади господа се въртяха наоколо и търсеха подходящ момент, за да я измъкнат от досадния разговор. По тази причина не бе в състояние да се намеси и да спре Джоу, която бе взела думата и се бе впуснала в някакви дълги досадни обяснения, точно като възрастната госпожа. Около нея се бяха скупчили няколко глави и Ейми направи усилия, за да чуе за какво става дума. Едва дочутите думи и части от изречения я изпълниха с тревога, любопитството ѝ се изостряше, като виждаше широко отворените очи на слушателите ѝ, а когато избухваше всеобщ смях, страшно ѝ се искаше да се приближи и да чуе за какво става дума. Човек би могъл да си представи как се измъчваше, когато до ушите ѝ достигаха подобни фрази:

— Тя може да язди? А кой я е научил?

— Никой, тя практикуваше качването, хващането на юздите и седенето стабилно върху седлото на клоните на едно дърво. Сега вече може да язди всичко и просто не знае какво е страх, а собственикът ѝ предоставя конете съвсем евтино, защото тя ги тренира да носят дамите. Толкова е пристрастена към това, че често ѝ казвам, че ако не успее в нещо друго, би могла да стане ездачка и да си изкарва по този начин прехраната.

Като чу тези ужасни думи, Ейми с мъка успя да се овладее, сестра ѝ явно се опитваше да я представи за нещо, което тя в никакъв случай не искаше. Но какво би могла да направи? Възрастната дама бе едва на средата на разказа си и доста преди да го завърши, Джоу отново бе взела думата и с новите си забележки още повече влошаваше нещата.

— Да, в този ден Ейми бе наистина отчаяна, тъй като всички свестни животни бяха изчезнали. Останали бяха само три, от които едното бе куцо, другото — сляпо, а третото едва местеше краката си. Чудесни животни за разходка, какво ще кажете?

— И какъв беше изборът ѝ? — попита през смях един господин, на когото темата на разговора явно му харесваше.

— Не взе нито едно от тях; беше чула за някакъв млад кон във фермата отвъд реката, и макар че никога не го бе яздила, младата дама реши да опита, тъй като бил здрав и доста енергичен. Борбата ѝ с него бе наистина патетична. Нямаше кой да доведе коня до седлото, така че ѝ се наложи да занесе седлото до него. Горкото същество го постави върху главата си и се насочи към обора за пълно учудване на стареца.

— Язди ли накрая този кон?

— Разбира се и си прекара чудесно с него. Очаквах, че ще се прибере вкъщи разглобена на части, но тя се справи чудесно и беше душата на компанията.

— Да, не може да не се възхити човек от подобен подвиг! — отсече младият господин Лем и хвърли изпълнен с одобрение поглед към Ейми, като се чудеше какво ли ѝ казва майка му, че горкото момиче е така зачервено и явно се чувства неудобно.

Но тя се изчерви още повече и просто не знаеше къде да се дене от неудобство миг по-късно, когато разговорът се прехвърли върху дрехите. Една от младите дами попита Джоу откъде си е купила красивата сламена шапка, която носеше на пикника неотдавна, а

прямата Джоу, вместо да спомене магазина, където я бяха намерили преди две години, отвърна с напълно неуместна откровеност:

— О, Ейми я изрисува така! Човек не би могъл да попадне на шапка в такива меки тонове, ние обикновено оцветяваме нашите в зависимост от желанията ни. Толкова е удобно да имаш сестра художничка.

— Да, това е наистина оригинална идея — извика госпожица Лем, която смяташе, че Джоу е доста забавна.

— Това е нищо в сравнение с останалите ѝ дарби и качества. Просто няма нещо, което тя да не може да направи. Искаше ѝ се да има чифт сини обувки за празненството на Сали и без да се колебае преоблякна изпоцапаните вече бели обувки, като им придаде най-очарователния небесносин цвят, какъвто някога сте виждали. Изглеждаха точно като копринени — допълни Джоу с чувство на гордост от необикновените заложи на сестра ѝ, докато на Ейми в същото време ѝ се искаше да хвърли нещо тежко по нея.

— Прочетохме един от вашите разкази преди няколко дни и той много ни хареса — отбеляза по-голямата от сестрите Лем с намерението да похвали литературните ѝ заложи, но ефектът от думите ѝ бе твърде неочакван. Всяко споменаване на литературните ѝ работи се отразяваше зле върху Джоу, която или се стягаше и изглеждаше обидена, или сменяше темата на разговора с някоя страхотна забележка, както направи и сега:

— Съжалявам, че не сте намерили нещо по-добро за четене. Пиша този боклук, защото добре се продава и обикновените хора го харесват. Ще ходите ли в Ню Йорк през тази зима?

Тъй като госпожица Лем бе вече обявила, че разказът ѝ е харесал, тази забележка не беше особен комплимент за нея. Веднага щом изрече тези думи, Джоу си даде сметка, че е сбъркала, но се опасяваше, че ако се опита да поправи нещата, може да стане дори още по-лошо; внезапно си спомни, че се бяха уговорили тя да предложи кога да си тръгнат; така че като принуди трима души да прекъснат по средата изреченията си, побърза да подкани сестра си:

— Ейми, трябва да тръгваме. Довиждане, скъпа; непременно ела да ни посетиш, ще очакваме с нетърпение визитата ти. Не бих се осмелила да поканя и вас, господин Лем, но ако решите да дойдете, сърце няма да ми позволи да ви отпратя.

Джоу изрече всичко това, като така подчертано имитираше Мей Честър, че Ейми се измъкна от стаята колкото се може по-бързо, изпълнена със силно желание да се смее и да плаче едновременно.

— Не се ли справих добре? — попита със задоволство Джоу, след като вече си бяха тръгнали.

— Просто не мога да си представя по-ужасно поведение — бе съкрушителният отговор на Ейми. — Какво те накара да разказваш онези ужасни истории за седлото, за шапките и за обувките, както и всичко останало?

— Е, бяха приятни и развеселяваха хората. Те знаят, че сме бедни, така че няма защо да се преструваме, че разполагаме нашироко, да си купуваме по няколко шапки на сезон и че получаваме всичко толкова лесно, колкото те самите.

— Но не е необходимо и да им разказваш за опитите ни чрез боядисване да обновяваме нещата, нито специално да подчертаваш бедността ни. Ти нямаш капчица гордост и сигурно никога няма да се научиш кога трябва да говориш и кога да си държиш езика зад зъбите — троснато отвърна Ейми.

Бедната Джоу се почувства ужасно разочарована и лекичко избърса крайчеца на носа си с твърдата носна кърпичка, сякаш искаше да се самонакаже за погрешното си поведение.

— Кажи сега как да се държа тук? — попита тя, когато приближиха следващата къща.

— Както искаш, измивам си ръцете, повече не мога да се занимавам с теб — бе краткият отговор.

— Тогава ще се забавлявам. Момчетата сигурно са си вкъщи и можем да си прекараме страхотно. Господ ми е свидетел, че наистина се нуждаем от известна промяна, защото елегантността се отразява твърде зле върху телосложението ми.

Ентусиазираното посрещане от страна на трите по-големи момчета и на останалите деца в къщата бързо ѝ оправиха настроението. Тя остави Ейми да забавлява домакинята и господин Тюдър, който по някаква случайност също бе дошъл на гости, и се отдаде на младежта, което ѝ достави огромно удоволствие. С интерес изслуша няколко колежански истории, притискаше пуделите до себе си, без никой да ѝ мърмори, съгласи се веднага, че „Том Браун не е скръндза“, макар и да не бе правилно да се използва точно тази дума.

И когато едно от момчетата предложи да я заведе да види къщичката на костенурката му, тя се съгласи без колебание, което накара майка му да ѝ се усмихне топло, защото тази сърдечна госпожица постави набързо на главата си някакъв раздърпан каскет, забравен кой знае от кого, но с него ѝ изглеждаше по-красива, отколкото ако беше с най-изисканата прическа, дело на някоя френска майсторка.

Оставяйки сестра си да прави каквото си иска, Ейми реши да се позабавлява. Чичото на господин Тюдър бе женен за англичанка, която бе трета братовчедка на жив лорд, така че Ейми се отнасяше с голямо уважение към цялото семейство. Защото, макар да бе родена и израснала в Америка, тя изпитваше истинско страхопочитание пред титлите, както е с много от нас — това е една неподозирана привързаност към вярата в кралете, превърнала се в основа за създаването на най-демократичната страна под слънцето, която все още е неизменно свързана с любовта на тази млада държава към държавата с традиции, която подобно на грижовна майка е задържала вече порасналия си син при себе си, а когато той се е разбунтувал и е поискал самостоятелност, го е пуснала да си върви, макар и без желание. Но дори удоволствието да разговаря с далечен родственик на английската аристокрация не можеше да накара Ейми да забрави за времето. След като изминаха съответните минути, тя с неудоволствие се откъсна от аристократичното общество и се огледа за Джоу — като се надяваше, че нейната непоправима сестра няма да бъде заварена да върши нещо, което да компрометира името на семейство Марч.

Можеше да бъде и много по-лошо, макар че на Ейми и това не ѝ хареса: Джоу бе седнала направо на тревата, заобиколена от цяла група момчета, а едно куче с мръсни лапи се бе настанило в скута ѝ, върху най-новата ѝ и хубава рокля, докато тя демонстрираше пред възхитената си публика един от номерата на Лари. Едно от малките дечица буташе костенурката с любимия чадър на Ейми, друго ядеше някакъв сладкиш върху най-хубавата шапка на Джоу, а трето риташе вместо топка ръкавиците ѝ. Но на всички им беше така забавно и когато Джоу си събра изпомачканото и поизцапано имущество, всички се спуснаха да я изпратят, като я молеха настойчиво да им дойде пак на гости, защото „бе толкова интересно да се научат някои от номерата на Лари“.

— Страхотни момчета, нали? С тях се почувствах толкова млада и щастлива — каза Джоу, като крачеше радостно с кръстосани зад гърба ръце, отчасти по стар навик, а отчасти, за да прикрие изпоцапаните си ръкавици.

— Защо винаги избягваш да говориш с господин Тюдър? — попита Ейми, като разумно реши да не коментира раздърпания вид на сестра си.

— Никак не го харесвам; непрекъснато се надува, непрекъснато е в разпра със сестрите си, ядосва баща си и не говори с достатъчно уважение за майка си. Лари смята, че е надут пуяк и според мен не си заслужава човек да разговаря с него, затова и избягвам да го правя.

— Би могла поне да се държиш малко по-внимателно с него. Ти само му кимна студено с глава, а само преди минута се усмихна най-сърдечно на Томи Чембърлейн, чийто баща е собственик на бакалница. Можеше да се въздържиш от тази усмивка, щеше да е по-правилно — поучително каза Ейми.

— Не, нямаше да е правилно — упорито възрази Джоу. — Не бих могла нито да харесвам, нито да обичам или уважавам Тюдър, само защото чичото на дядо му е трети братовчед на лорд. Томи е беден, но добър и услужлив, при това е толкова умен. Имам добро мнение за него и с удоволствие го показвам, защото той е джентълмен, независимо че разнася пакети по домовете.

— Човек просто не бива да се захваща да спори с теб — намръщи се Ейми.

— Права си, скъпа — срязва я Джоу. — Я да не си разваляме настроението повече и да прекратим с тези визити. Семейство Кинг май не са си вкъщи, за което съм им много благодарна.

След като се увериха, че къщата на семейство Кинг е заключена, момичетата продължиха нататък и Джоу се изпълни с още по-голяма радост, когато в петата къща им казаха, че младите госпожици са заети.

— Сега нека да си отидем вкъщи и да не се отбиваме днес у леля Марч. Можем да изтичаме до тях, когато си поискаме, не си заслужава да ходим чак до дома ѝ в този прахоляк, когато сме облечени в най-хубавите си дрехи, а освен това сме доста уморени и ядосани.

— Говори само за себе си, ако обичаш; на леля ѝ е приятно, когато я посещаваме специално, добре облечени. Това е съвсем дребно нещо, но ѝ доставя огромно удоволствие; освен това не смятам, че

прахолякът ще навреди на дрехите ти повече от мръсните лапи на онова куче или от непохватните дечурлига, на които разрешаваш да пипат нещата ти. Наведи си главата и ми позволи да почистя боклуците по шапката ти.

— Какво добро момиче си ти, Ейми — възхити ѝ се Джоу, като погледна виновно раздърпаните си дрехи и ги сравни неволно с тези на сестра си, които бяха изпънати и без нито едно петънце по тях. — Така ми се искаше и на мен да мога с лекота да върша дребни неща, които доставят удоволствие на околните. Понякога се сещам какво бих могла да направя, но то обикновено изисква доста време; затова изчаквам момента, когато се налага да направя голяма услуга, като пропускам по-малките. Но от малките услуги май има по-голяма полза.

Ейми се усмихна и тонът ѝ веднага се смекчи, като придоби оттенък на майчински напътствия:

— Жените трябва да се научат да се държат приятно, особено бедните; за тях просто няма друг начин, по който биха могли да се отплатят за вниманието, което получават. Ако запомниш това и следваш съвета ми, ще бъдеш много повече харесвана, отколкото съм аз, защото в теб има толкова интересни неща.

— О, вече съм доста старичка да се променям, но все пак бих искала да се окажеш права. Работата е в това, че за мен е по-лесно да рискувам живота си за някой, отколкото да се държа внимателно и приятно с него, когато нямам настроение за това. Голямо нещастие е да изпитваш силни чувства, както да харесваш, така и да не харесваш, не смяташ ли?

— Още по-голямо нещастие е, ако не успееш да скриеш тези чувства. Трябва да ти призная, че аз също не харесвам Тюдър повече от теб, но в никакъв случай не бих му го показала. Според мен ти също не би трябвало да го правиш, просто няма никакъв смисъл в това.

— Според мен момичетата трябва да показват неодобрението си по отношение на някои млади господа. А как биха могли да го направят, освен с поведението си? Разговорите не довеждат до никакъв резултат, имам достатъчно горчив опит в това отношение, тъй като доста съм се занимавала с Теди. Но съм забелязала, че съществуват някои възможности да му въздействам, без да кажа нито дума и според мен би трябвало да използваме този подход и спрямо другите, стига да можем.

— Теди е забележително момче и не може да служи за пример в това отношение — обяви Ейми с категоричен тон, който със сигурност би изумил „забележителното момче“, ако можеше да го чуе. — Ако бяхме красавици или богати момичета с положение, може би щяхме да успеем, но за момичета като нас е напълно безсмислено да се мръщим на някои господа, само защото не ги харесваме, а да се усмихваме на други, тъй като ги харесваме. По този начин можем единствено да си спечелим име на доста странни същества или прекалени пуританки.

— Значи според теб би трябвало да понасяме неща и хора, които мразим, само защото не сме красавици или милионерки? Доста странен морал, няма какво да се каже.

— Не бих искала да споря, просто знам, че това е пътят, а онези, които се противопоставят на подобно поведение, стават обект на присмех и обиди. Не обичам реформаторите и искрено се надявам, че ти няма да бъдеш такава.

— А аз ги обичам и с удоволствие бих станала такава, стига да можех. Защото колкото и да се присмиват някои, без тях светът не би могъл да се развива. Явно двете с теб не можем да се разберем по този въпрос, тъй като ти принадлежиш към привържениците на едната идея, а аз — към привържениците на друга. Може би на теб това ще ти помогне да се устроиш добре, а на мен ще ми даде възможност за интересни преживявания. Защото, както знаеш, обичам трудностите и изпитанията.

— Добре, но сега се успокой, моля те, и недей да тревожиш леля с новите си идеи.

— Ще се опитам, но винаги ме сърби езикът да изтърся някое невъзпитано или революционно изказване пред нея. Явно такава ми е орисията, просто нищо не може да се направи.

Намериха и леля Карол при старицата, двете бяха потънали в разговор на някаква интересна тема. Но щом момичетата влязоха, те се сепнаха и в миг млъкнаха, което ясно показваше, че са обсъждали племенниците си. Джоу и без това не беше в добро настроение, така че този факт още повече я ядоса.

Но Ейми, която винаги се стремеше да изпълнява задълженията си и да владее чувствата си, направи изключително добро впечатление на възрастните дами. Добронамереността ѝ бе усетена веднага и двете лели не спираха да я наричат „скъпа моя“ и я гледаха с одобрение, като

след гостуването ѝ със сигурност щяха да повторят не един път: „Това дете става все по-добро с всеки изминал ден.“

— Ще помогнеш ли за панаира, скъпа? — попита госпожа Карол, когато Ейми седна до нея и я погледна с уважение, което възрастните хора ценяха толкова много.

— Да, лельо, госпожа Честър ме помоли и аз предложих помощта си, ще трябва просто да отделя част от времето си, нищо повече.

— А аз няма да участвам — решително се намеси Джоу. — Не обичам да ми дават наставления, а и семейство Честър явно смята, че ни прави огромна услуга, като ни дава възможност да участваме в подготовката на натруфения им панаир. Чудя се защо си се съгласила, Ейми — те просто искат да използват труда ти.

— Нямам нищо против да поработя — ще го направя както за семейство Честър, така и за семейство Фрийдмън. Смятам, че е благородно от тяхна страна да ми позволят да участвам както в подготовката, така и в забавленията по време на панаира. Нямам нищо против наставленията, когато са добронамерени.

— Съвършено правилно; харесва ми това твое чувство на благодарност, скъпа. Удоволствие е да се помага на хора, които след това ще оценят усилията ти. Някои не обичат да го правят, а всъщност си заслужава — отбеляза леля Марч, като гледаше над очилата си към Джоу, която бе седнала встрани с доста тъжна и отнесена физиономия.

Ако Джоу само можеше да си представи какво щастие очаква нея или сестра ѝ, в миг щеше да стане нежна като гълъб, но за нещастие човек няма прозорец на главата си, така че не можем да разберем какви са мислите и намеренията на приятелите ни. Ако се поразмисли човек, това има доста големи предимства, но съществуват и някои отделни ситуации, при които научаването на чуждите мисли би донесло такова облекчение, а заедно с това би могло да спести доста време и ядове. Със следващото си изказване Джоу сама се лиши от няколкогодишни удоволствия и получи един горчив урок относно изкуството да си държиш езика зад зъбите.

— Не обичам да правя услуги, това е потискащо; просто след това се чувствам като робиня. Предпочитам да върша всичко за себе си и да бъда напълно независима.

— Господи — изкашля се леля Карол и погледна многозначително към леля Марч.

— Нали ти казах — отвърна леля Марч и кимна решително към леля Карол.

Без да има ни най-малка представа какво е направила, Джоу седеше с вирнат нос, все още обзета от революционно настроение, което не беше никак подходящо за случая.

— Говориш ли френски, скъпа? — попита леля Карол Ейми, като постави ръката си върху нейната.

— Доста добре, благодарение на леля Марч, която позволява на Естер да разговаря с мен винаги, когато пожелае — отвърна Ейми и погледна с благодарност леля си, при което възрастната дама одобрително се усмихна.

— А ти как се справяш с езиците? — попита госпожа Карол Джоу.

— Не знам нито дума; изобщо трудно възприемам каквото и да било. Не мога да понасям френския, толкова мазен и глупав език — бе категоричният отговор.

Двете дами отново си размениха погледи, след което леля Марч се обърна към Ейми:

— Ти вече си съвсем добре, нали скъпа? Очите вече не ти създават проблеми, доколкото знам.

— Никакви, благодаря, мадам. Чувствам се чудесно и имам сериозни планове за следващата зима. Трябва да се подготвя за Рим, ако получа шанс да отида там.

— Добро момиче, ти наистина заслужаваш да отидеш. Сигурна съм, че един ден това ще стане — каза леля Марч и поклати с одобрение глава, когато Ейми се наведе вместо нея и вдигна падналото кълбо от плетката ѝ.

— Ех, несретнице, за теб нищо друго не остана, освен да седнеш до огъня и да предеш! — изписука папагалът Поли, като кацна върху облегалката на стола на Джоу и проточи глава близо до лицето ѝ с такова любопитство, че човек просто не можеше да не се изсмее.

— Как точно усеща нещата тази птица — отбеляза възрастната дама.

— Ще се поразходим ли, скъпа — изкряка отново Поли и заподскача около бюфета, като се надяваше да получи от там захарче.

— Благодаря ти, мисля, че имам нужда точно от разходка — отвърна Джоу и подкани Ейми да си тръгват, чувствайки повече отвсякога, че тези посещения ѝ се отразяват наистина зле. Тя се ръкува по момчешки, докато Ейми целуна и двете лели по бузата, след което момичетата си тръгнаха, като оставиха след себе си представата за едно слънчево и едно намръщено същество.

— Трябва наистина да го направиш, Мери — каза леля Марч, все още под това впечатление, макар че момичетата вече си бяха тръгнали. — Аз ще осигуря парите.

— Със сигурност ще го направя, стига бащата и майката да се съгласят — решително отвърна леля Карол.

СЕДМА ГЛАВА

ПОСЛЕДИЦИТЕ

Панаирът на госпожа Честър се оказа толкова елегантен и изискан, че всяка млада дама в околността считаше за голяма чест поканата да приготви нещо за него; всички проявяваха огромен интерес към събитието. Ейми беше поканена, докато Джоу не беше, което бе от полза и за двете, защото Джоу бе твърде вироглава в този период и имаше нужда от доста удари от съдбата, за да се научи как да се държи, ако иска животът ѝ да бъде по-лесен. „Високомерното безинтересно същество“ бе оставено напълно само; докато талантът и вкусът на Ейми получиха заслужена оценка и на нея ѝ бе предложено да оформи художествено една от най-важните маси, след което тя положи изключителни усилия, за да се представи както трябва.

Всичко вървеше добре до деня преди откриването на панаира; точно тогава възникна едно от онези дребни недоразумения, които е просто невъзможно да бъдат избегнати, след като около двацет и пет жени, млади и възрастни, всяка с различен характер и предубеждения, се съберат да работят заедно.

Мей Честър ужасно завидваше на Ейми, тъй като тя се бе превърнала в главната любимка на всички, а точно в този момент се случиха разни дребни неща, които още повече подсилиха тази нейна завист. Рисунката на Ейми бе толкова сполучлива, че привличаше всеобщото внимание и почти никой не забеляза рисуваните вази на Мей: това бе първият удар. После се оказа, че радващият се на всеобщо внимание и интерес Тюдър е танцувал четири пъти с Ейми на последното парти, а Мей е поканил само веднъж: това бе вторият удар. Но най-голяма душевна мъка ѝ причини клюката, която някой доброжелател услужливо ѝ бе пошепнал, че сестрите Марч са ѝ се подигравали и са я имитирали пред семейство Лем. Това вече преля чашата на търпението и ѝ послужи като оправдание за недоброжелателното ѝ поведение. За всичко това би трябвало да бъде обвинена Джоу, тъй като високомерната ѝ имитация бе твърде

прозрачна и всеки можеше да се досети кой е обектът на подигравката ѝ. А и тези недобросъвестни хора, семейство Лем, изобщо не се бяха противопоставили на шегата. Никой не знаеше нищо за това развитие на нещата и можете да си представите мъката и разочарованието на Ейми, когато точно вечерта преди откриването на панаира, когато ѝ оставаше съвсем малко, за да оформи окончателно масата си, госпожа Честър се приближи към нея с хладно изражение и ѝ каза:

— Разбрах, скъпа, че младите дами възразяват точно тази маса да се даде на който и да било, освен на собствените ми дъщери. Тъй като това е най-важната маса, а според някои и най-красивата — а това са особено уважаваните посетители на панаира — те смятат, че моите момичета трябва да се заемат с нея. Съжалявам, но знам, че държиш много панаирът да бъде успешен, така че ще можеш да преживееш това малко лично разочарование, а и бих могла да ти предложи друга маса, ако желаеш.

Госпожа Честър, която естествено също бе ядосана от съобщението, че някой си е правил шегички с дъщерите ѝ, смяташе, че няма да ѝ бъде никак трудно да произнесе тези думи, но когато решителният момент настъпи, почувства, че никак не е лесно да каже всичко това, докато Ейми я гледаше с широко отворени очи, в които се четеше изненада и болка.

Ейми усети, че зад тази цялата работа се крие нещо, за което изобщо не се споменава, макар че не можеше да се досети какво точно.

— Може би предпочитате изобщо да не участвам? — попита тихо тя, като се чувстваше толкова наранена, че просто не можеше да го скрие.

— Скъпа моя, не се обиждай, моля те. Нещата са съвсем прости, моите момичета трябва да са на първа линия и повечето хора смятат, че това е най-подходящата маса за тях. Лично аз бях на мнение, че тя е подходяща и за теб и съм ти толкова благодарна за усилията да я направиш така красива: но човек трябва да се отказва от собствените си желания и да се съобразява с останалите. Естествено ще се постарая да ти осигуря някоя друга маса. Какво ще кажеш за онази с цветята? Тя бе поверена на малките момичета, но те явно не можах да се справят. Ти си в състояние да я превърнеш в истинско бижу, а както знаеш, масите с цветята винаги привличат вниманието.

— Особено на господата — допълни Мей и я погледна многозначително, което веднага подсказа на Ейми поне една от причините, поради които така внезапно загуби благоразположението на госпожа Честър. Изчерви се от яд, но реши да не обръща никакво специално внимание на момичешкия сарказъм.

— Ще направя каквото желаете, госпожо Честър — обърна се тя с неочаквано мил тон към домакинята. — Ще оставя веднага своята маса и ще се заема с масата с цветята.

— Ако предпочиташ, можеш да сложиш рисунките си върху другата маса — започна Мей, изпълнена с известни угризения, като гледаше красивите рисунки, художествено оформените черупки от миди и други дребни неща, които бяха подредени с невероятно чувство за вкус. Каза го съвсем добронамерено, но Ейми не разбра правилно думите ѝ и отвърна бързо:

— Разбира се, след като ти пречат — и с един замах смъкна всичко от масата върху престилката си, при което доста от нещата се повредиха, а след това бързо се отдалечи, чувствайки, че не само тя, но и произведенията ѝ, подготвени за случая, са понесли несправедлива обида, за която човек трудно би простил.

— Направо е полудяла. Господи, май не трябваше да те карам да ѝ казваш това, мамо! — извика Мей, като гледаше разочаровано празната маса.

— Спречкванията между момичетата се забравят бързо — опита се да я успокои майка ѝ, макар че и тя самата изпитваше известен срам от ролята, която изигра точно в това спречкване.

Малките момичета посрещнаха с радост Ейми и истинските богатства, които носеше със себе си и това сърдечно посрещане малко я поуспокои, даде ѝ импулс да се заеме отново с работа, защото бе твърдо решена да успее поне при цветята, след като не ѝ дадоха възможност да се прояви като художник. Но като че всичко беше против нея: ставаше късно, чувстваше се уморена; всички наоколо бяха твърде заети със своите задачи и нямаше кой да ѝ помогне, а малките момичета повече пречеа, отколкото ѝ бяха от полза, тъй като непрекъснато се бутаха и бърбореха, като създаваха невероятна бъркотия в усилията си да подредят нещата. Вечнозелената арка не можеше да се закрепил стабилно, макар че първоначално изглеждаше, че всичко е наред. Щом, обаче, напълни страничните кошници с цветя,

тя се наклони застрашително и можеше всеки момент да се стовари върху главата ѝ; чаша с вода се изля върху най-красивата ѝ рисунка и Ейми просто не може да се въздържи, една горчива сълза се спусна по бузата ѝ; нарани си ръцете, докато забиваше пирони с чука и настина, защото се налагаше да стои на течение и влага. Това я изпълни с мрачни очаквания за следващия ден. Всяка наша читателка, която е преживяла подобни трудности, със сигурност ще се отнесе със симпатия към бедната Ейми и от все сърце ще ѝ пожелае да се справи със задачата си.

След като разказа всичко това вечерта вкъщи, близките ѝ бяха ужасно възмутени. Майка ѝ обяви, че е срамота да се постъпва по този начин, но веднага я похвали, че е взела правилно решение. Бет каза, че изобщо няма да отиде на този ужасен панаир, а Джоу я попита защо не е прибрала красивите си неща и не е оставила тези долни хора да се оправят без помощта ѝ.

— След като те са долни, това не означава, че и аз трябва да бъда такава. И макар и да имам основания да се чувствам обидена, не възнамерявам да го показвам по никакъв начин. Те ще могат да си направят изводи от това и да разберат много по-добре грешката си, отколкото ако бях започнала горещо да протестирам или ако най-демонстративно се бях оттеглила. Нали е така, мамо?

— Точно така е, скъпа, много по-добре е да отговориш на удара с целувка, макар че понякога човек не е в състояние да го направи — отвърна майка ѝ с тон, който подсказваше, че знае добре разликата между проповедите и реалния живот.

Независимо от изкушението да си отмъсти за лошото отношение, Ейми не се поддаде на това чувство и през целия следващ ден следваше упорито взетото решение да се държи любезно и мило с враговете си. В началото всичко вървеше добре, още повече, че съвсем неочаквано получи мълчалива подкрепа точно в момента, когато най-силно се нуждаеше от нея. Докато подреждаше масата си сутринта, изпратила малките момичета в градината да напълнят кошниците с цветя, тя извади едно от любимите си неща, една малка книга, чиято старинна подвързия бе смятана от баща ѝ за едно от неговите богатства, в която на всяка страница красиво бе изрисувала различни неща в съответствие със съдържанието. Докато разлистваше страниците, очите ѝ попаднаха на една строфа, която я накара да спре

и да се замисли. Сред прекрасно оформените цветни рисунки, отчетливо се открояваха думите: „И ти ще обикнеш ближния си толкова, колкото и самия себе си.“

— Сигурно би трябвало, но просто не мога да го направя — помисли си Ейми, докато вдигаше очи от красиво оформената страница към омразното лице на Мей, скрито зад огромните вази, които в никакъв случай не можеха да компенсират множеството красиви неща, които тя бе подредила върху масата. Ейми остана така неподвижна няколко минути, прехвърляше страниците и на всяка от тях прочиташе по едно отрицание за лошите чувства и липсата на благородство. Толкова разумни и истинни неща ни поднася всеки ден животът на улицата, в работата, в къщи. Дори от подреждането на масите на един панаир човек може да се научи на нещо, стига да намери добрите и полезни думи, които никога не излизат от мода. Ейми почерпи точно такива думи от книжката си и направи нещо, което ние невинаги успяваме да извършим — възприе тези думи със сърцето си и веднага ги приложи на практика.

Група момичета се бяха скупчили около масата на Мей и се възхищаваха на красивите неща, като не пропуснаха да обсъдят и подмяната на продавачката. Те веднага снишиха гласове като преминаха върху тази тема, но Ейми знаеше, че говорят за нея, при това научаваха само позицията на едната страна и щяха да оформят мнението си на тази основа. Това не беше никак приятно, но успя да запази доброто си настроение и само след миг получи възможност да го демонстрира.

— Жалко е, че нямах достатъчно време да подготвя други неща, а не бих искала да поставям тук разни боклуци — чу тя да казва с болка Мей. — Тази маса вчера бе почти завършена, а сега изглежда много по-зле.

— Може би тя ще се съгласи да върне нещата си, ако я помолиш — предложи някой.

— Как бих могла, след всичко, което се случи? — започна Мей, но не можа да завърши изречението си, тъй като отсреща се чу приятният глас на Ейми:

— Можеш да ги вземеш, давам ти ги с удоволствие, мислех да го направя и без да ме молиш. Точно се канех да ти ги предложа, тъй като

те принадлежат точно на онази маса, а не на моята. Заповядай, вземи ги и извинявай, задето в яда си вчера ги отнесох.

Докато казваше всичко това, Ейми с усмивка занесе на масата на Мей всички красиви неща, които бе приготвила, а след това бързо се върна обратно, чувствайки, че е по-лесно да извършиш добро дело, отколкото да приемеш благодарностите за него.

— Е, тя постъпи толкова добре, не смятате ли? — извика едно от момичетата.

Отговорът на Мей не се чу, но една от младите дами, която явно не бе в добро настроение след приготвянето на лимонадата, добави с презрителна усмивка:

— Постъпи чудесно, няма що. Защото много добре си знаеше, че няма да успее да ги продаде на собствената си маса.

Е, това бе нещо, което трудно се понася, защото когато човек прави малки жертви, много би искал те да бъдат оценени от останалите. За миг Ейми съжали, че го е направила, чувствайки, че невинаги си заслужава да бъдеш благороден. Но постепенно се увери, че все пак си е заслужавало да постъпи по този начин — настроението ѝ бързо се подобри и в резултат на усилията ѝ и цветната маса разцъфна и придоби чудесен вид. Момичетата се отнасяха мило с нея и този неин красив жест някак си разведри цялата обстановка.

Денят беше много дълъг и тежък за Ейми, трябваше да стои цял ден при масата си, при това най-често сама, тъй като малките момичета твърде бързо я изоставиха. Малцина проявяваха интерес към цветята в средата на лятото и красивите ѝ букети започнаха да увяхват още преди настъпването на вечерта.

Най-привлекателното нещо в залата беше масата с рисунките; през целия ден около нея се тълпяха хора, чуваха се похвали и кутията с парите от продажбите се пълнеше. Ейми често поглеждаше крадешком нататък и много ѝ се искаше да се приближи и да види какво точно става, защото там би се чувствала точно на мястото си, вместо да стои сама в ъгъла, без да има какво да прави. Сигурно мнозина биха се примирили с лекота с подобно положение, но за едно красиво, умно момиче това бе не само отегчително, но и твърде уморително. Особено ужасна ѝ изглеждаше перспективата да бъде видяна така до пълната маса вечерта от семейството си и от Лари и приятелите му.

Не се прибра до късно вечерта, а когато се появи вкъщи бе толкова тиха и бледа, че всички се досетиха, че денят е бил доста труден за нея, макар че не се оплакваше и дори не им разказа какво точно е правила. Майка ѝ веднага ѝ предложи топъл чай, Бет ѝ помогна да се съблече и сплете косата ѝ, докато Джоу изуми всички, като стана твърде рано на следващата сутрин и намекна, че вероятно нещата ще се променят.

— Не прави нищо неразумно, моля те, Джоу. Не искам да се вдига шум около цялата история, остави всичко, както си е и изобщо не се намесвай — помоли я Ейми и побърза да тръгне с надежда, че ще намери свежи цветя, за да подмени увехналите букети от масата си.

— Просто възнамерявам да се държа съвсем приятелски с всички, които познавам и да ги задържа при твоята маса колкото е възможно по-дълго. Теди и неговите приятели също ще ми помогнат, така че ще си прекараме чудесно — отвърна Джоу и се наведе през оградата, за да погледне дали няма да се появи Лари. Точно в този момент чу познатия шум в далечината и изтича, за да го посрещне.

— Моето момче ли идва?

— Толкова сигурно, колкото, че насреща е неговото момиче — извика Лари и помахаше с ръка със самочувствието на човек, чиито желания веднага се изпълняват.

— О, Теди, ако знаеш какво стана! — възкликна Джоу и му разказа за проблемите на Ейми със сестрите Честър.

— Голяма група от приятелите ми ще се отбият днес там и залагам главата си, че ще изкупят всичко до последното цвете, а след това ще ѝ ги поднесат, за да засвидетелстват почитанията си — обяви Лари, запален да възстанови справедливостта.

— Ейми казва, че цветята не са никак хубави, а по-свежите може да не пристигнат навреме. Не бих искала да бъда несправедлива или подозрителна, но ми се струва, че свежи цветя изобщо няма да се появят. Когато човек извърши една подлост, той е склонен да извърши и други — с отвращение каза Джоу.

— Хейс не ти ли даде най-хубавите цветя от нашите градини? Бях му поръчал да го направи.

— Не съм знаела; предполагам, че е забравил. А тъй като дядо ти не се чувстваше добре, реших, че не бива да го безпокоя с молбата си, макар че ми се искаше.

— О, Джоу, как може дори да си помислиш, че ти е нужно разрешение? Цветята са толкова твои, колкото и мои. Не си ли поделяме винаги нещата? — запита Лари с тон, който винаги я трогваше.

— Господи, разбира се, че не! Половината от нещата ти изобщо не ми подхождат. Но няма защо да стоим тук и да философстваме. Трябва да помогна на Ейми, а ти върви и покажи щедростта си. И ще ти бъда благодарна до края на дните си, ако накараш Хейс да донесе цветята в залата.

— Не би ли искала веднага да ми изразиш благодарността си? — попита многозначително Лари и Джоу побърза да затвори вратата буквално под носа му, като извика: — Отивай си, Теди, сега съм заета.

Благодарение на цялата тази конспирация, нещата бяха твърде различни през този ден. Хейс донесе огромно количество цветя и една красива кошница, в която бе подредил само най-отбрани цветове, за да се сложи в средата на масата; после се появи цялото семейство Марч, като Джоу доста се постара, за да привлече вниманието на околните, така че хората не само минаваха покрай масата, но се задържаха доста време там, смееха се на шегите ѝ, хвалеха добрия вкус и таланта на Ейми и очевидно добре се забавляваха. Лари и приятелите му също се включиха енергично в операцията, купиха букетите, заобиколиха масата и я превърнаха в най-оживеното място в залата. Ейми бе наистина щастлива и толкова благодарна, като доброто ѝ настроение се отразяваше на лицето ѝ, по-красиво и грациозно отвсякога. В този момент тя си даваше сметка, че добродетелта сама по себе си е една награда.

Джоу действаше без умора, и след като Ейми бе заобиколена от армия поклонници, реши да пообиколи наоколо, като се спря тук и там и чу разни клюки, които ѝ помогнаха да разбере каква е причината за решението на госпожа Честър да отнеме художествената маса от сестра ѝ. Обвинявайки преди всичко себе си за страданията на Ейми и твърдо решена да оправи до край нещата, тя откри също така и как е постъпила Ейми с нещата си и стигна до заключението, че сестра ѝ е един съвършен ангел. Като мина покрай масата с произведения на изкуството, потърси с поглед някои от нещата на Ейми, но не видя нищо.

— Сигурно ги е прибрала отдолу, за да не се виждат — помисли си Джоу, която можеше да понася обидите към себе си, но настръхваше от ярост при обида, насочена към семейството ѝ.

— Добър вечер, госпожице Джоу. Как е Ейми? — любезно попита Мей, която искаше да покаже, че също е способна на благородни чувства.

— Разпродаде всичко от масата си и сега се забавлява. Масите с цветята винаги са атрактивно място, както знаеш, „особено за господата“.

Джоу просто не можеше да се въздържи и да не ѝ нанесе този малък удар, но Мей го посрещна така смирено, че само след минута тя вече съжаляваше за думите си и започна да хвали големите вази, които все още не бяха продадени.

— А дали е останало нещо от работите на Ейми? Искан да купя нещо от тях за татко — попита Джоу, нетърпелива да разбере какъв е резултатът от труда на сестра ѝ.

— Всичко нейно е продадено отдавна; постарях се да обърна внимание върху нещата ѝ точно на хората, които биха се заинтересовали, така че успях да изкарам доста пари — отвърна Мей, която бе преодоляла неприязънта си, особено след благородните жестове на Ейми предишния ден.

Джоу доволна изтича да сподели приятната новина, а Ейми беше твърде учудена и в същото време трогната, когато ѝ разказа за думите и поведението на Мей.

— А сега, господа, бих искала да пообиколите и да засвидетелствате вниманието си и на другите маси, както направихте при моята, особено държа на художествената — каза тя, като отправи разпореждането си към „Четата на Лари“, както наричаха приятелите му от колежа.

— „Кажки цената, Честър, кажи цената“ — това ще бъде вашето мото за тази маса. Но трябва да свършите работата си като истински мъже и тогава ще получите срещу парите си истински произведения на изкуството, които си заслужава да притежава човек — продължи с наставленията Джоу, докато вярната дружина се подготвяше за настъпление.

— Готов съм да се подчиня на всичко, което ми кажете. Но не мога да не подчертая, че Марч е много по-хубава от Мей — извика на

един дъх дребният Паркър, на когото така му се искаше да изглежда хем остроумен, хем внимателен. В замяна получи подобаваща оценка от Лари, който каза:

— Много добре, синко, чудесно е за едно малко момче — и го потупа бащински по главата.

— Купи вазите — пошепна Ейми на Лари, с което искаше да нанесе последен удар върху главата на своя враг.

За най-голямо удоволствие на Мей, господин Лорънс не само купи вазите, но се разходи из цялата зала, носейки ги с двете си ръце. Останалите господа също след кратко пазарене проявиха благосклонност и се обзаведоха с всякакви дреболии, като след това се разхождаха безпомощно из залата, натоварени с восъчни цветя, изрисувани ветрила, рисунки и други подобни полезни и подходящи покупки.

Леля Карол също бе там, чу цялата история и изглеждаше доста доволна. След минута каза нещо на госпожа Марч в ъгъла, което явно ѝ достави огромно удоволствие и я накара да погледне към Ейми с поглед, в който се четеше гордост и безпокойство, макар че не сподели с никого причината за своята радост през следващите няколко дни.

Панаирът бе определен като много успешен и когато Мей се сбогува с Ейми същата вечер, не я изгледа високомерно, както обикновено, а сърдечно я целуна, а очите ѝ сякаш молеха: „Прости и забрави.“ Това бе напълно достатъчно за Ейми, а когато се завърна вкъщи, намери вазите, поставени върху камината с огромен букет във всяка от тях.

— Това е специалната награда за неотразимата Марч — бе обявил с удоволствие Лари.

— Ти си била много по-принципна, щедра и благородна, отколкото съм те смятала, Ейми. Държа се така мило и спечели дълбокото ми уважение — с топлота ѝ призна Джоу, докато двете се решеха, преди да си легнат.

— Да, всички я уважаваме и я обичаме заради готовността ѝ да прости. Сигурно е било невероятно трудно, след като си работил дълго и си вложил толкова много от себе си в своите неща, направил си ги така красиви и си очаквал сам да ги продаваш. Не вярвам, че бих могла да постъпя като теб — допълни от леглото Бет.

— Е, момичета, не трябва да ме хвалите чак толкова много. Постъпих така, както трябваше. Вие ми се смеехте, когато ви казвах, че искам да съм дама, но аз имах предвид истинска дама, като мислене и поведение. Винаги се стремя да постъпвам точно така, когато знам кое е добро и кое не. Не бих могла да ви обясня какво точно изпитвам, но просто ми се иска да се издигна над дребната глупост и подлост, над грешките, които развалят толкова много жени. Все още съм далеч от това, но се старая и се надявам, че с времето ще стана като мама.

Ейми говореше съвсем искрено.

— Сега разбирам какво искаш да кажеш — отвърна Джоу, като ѝ се усмихна топло, — и никога вече няма да ти се присмивам. Трябва да знаеш, че напредваш по-бързо, отколкото си мислиш, и аз ще вземам от теб уроци по истинска любезност, защото вярвам, че вече си овладяла тайната на това изкуство. Продължавай да се стараеш, скъпа, и един ден със сигурност ще си получиш наградата. Тогава никой няма да се радва повече от мен.

Само след седмица Ейми наистина си получи наградата, а на бедната Джоу ѝ бе много трудно да се радва. След седмица пристигна писмо от леля Карол и когато госпожа Марч го прочете, толкова се развълнува, че Джоу и Бет, които също бяха вкъщи, веднага попитаха за какво става въпрос.

— Леля Карол заминава за чужбина следващия месец и би искала...

— Да замина заедно с нея! — извика радостно Джоу и изхвърча бързо от стола.

— Не, скъпа, не ти, иска Ейми да я придружи.

— О, мамо, тя е прекалено млада, първо аз съм на ред! Толкова отдавна си мечтая за това — ще ми бъде ужасно полезно, освен това ще си прекарам прекрасно — трябва да отида аз!

— Страхувам се, че е невъзможно, Джоу. Леля ти категорично е подчертала, че предпочита Ейми и ние не бихме могли да ѝ налагаме нищо, след като тя иска да ни направи подобна услуга.

— Винаги се получава така, за Ейми удоволствията, а за мен само работата. Не е честно, не е честно! — разпалено повтаряше Джоу.

— Струва ми се, че вината за това решение е отчасти твоя. Когато леля ти разговаря с мен преди няколко дни, специално подчерта недоволството си от грубото ти държание и твърде независимия ти

дух. И в писмото специално е написала нещо, сякаш цитира някакви твои думи: „Планирах най-напред да помоля Джоу, но след като разбрах, че тя не обича «да ѝ се правят услуги», а освен това «ненавижда френския», не се осмелих да го направя. Ейми е по-смирена, ще бъде чудесна компания за Фло, а освен това с благодарност приема всякаква помощ, а пътуването със сигурност ще ѝ е от полза.“

— Ах, този мой език, този отвратителен мой език! Защо не мога да се науча да си държа езика зад зъбите? — изплака Джоу, като си припомни собствените си думи, които бяха станали причина за това решение. След като чу обясненията по цитираните фрази, госпожа Марч ѝ каза със съжаление:

— Искан ми се да можеше да отидеш, но явно, че този път е невъзможно, така че се опитай да изглеждаш по-весела и не разваляй удоволствието на Ейми с обвинения или съжаления.

— Ще се опитам — мрачно отвърна Джоу и се наведе да вдигне кошницата, която бе съборила, когато скочи радостна от стола. — Ще изчета страниците от книжката ѝ и ще се постарая не просто да изглеждам весела, а наистина да съм такава и да не помрачавам радостта ѝ, но със сигурност няма да е лесно, защото съм ужасно разочарована — и бедната Джоу заби лице във възглавницата и горчиво се разплака.

— Джоу, скъпа, сигурно съм страхотна егоистка, но не бих могла да се лиша от теб, затова се радвам, че засега не заминаваш никъде — пошепна ѝ Бет и я прегърна, като притисна нежното си личице към нея с такава любов, че Джоу се успокои, макар че продължаваше да се терзае от горчиво съжаление, което я караше дори да преглътне гордостта си и да отиде и смирено да помоли леля Карол да ѝ направи тази услуга, за да види колко ще ѝ бъде благодарна след това.

Когато Ейми се прибра, Джоу вече бе готова да участва в общата радост на семейството. Е, не го направи толкова чистосърдечно, както обикновено, но поне не показа, че завидва на Ейми за късмета ѝ. Младата дама посрещна вестта с огромна радост, доста време не можеше да повярва на новината, а след това се зае да подрежда боите и моливите си, като остави дреболиите от рода на дрехи, пари и паспорти на останалите, които не бяха така изцяло отдадени на изкуството като нея.

— За мен това не е просто пътешествие за удоволствие, момичета — гордо обясняваше тя, докато подреждаше нещата си. — То ще бъде решително за кариерата ми. Защото ако притежавам някакъв талант, със сигурност ще го разкрия в Рим и ще направя нещо, за да го демонстрирам.

— Ами ако нямаш? — попита Джоу, която шиеше упорито, със зачервени очи, за да приготви всички нови якички, които Ейми трябваше да вземе със себе си.

— Тогава ще се завърна у дома и ще давам уроци по рисуване, за да си изкарвам прехраната — отвърна с философско спокойствие кандидатката за слава. Но при мисълта за подобна перспектива лицето ѝ видимо помръкна и тя се зае с вещите си, сякаш сериозната подготовка на бои и моливи можеше да ѝ помогне да съхрани надеждите си.

— Не, няма да го направиш, ти не обичаш упорития труд. Сигурно ще се омъжиш за някой богат мъж и ще си живееш в лукс до края на дните си — подхвърли Джоу.

— Предсказанията ти понякога се сбъдват, но не вярвам това да стане този път. Сигурна съм, че бих искала да стане така, както ти казваш, защото ако не мога сама да стана известна художничка, тогава бих могла да помогна на онези, които имат достатъчно талант за това — усмихнато отвърна Ейми, уверена, че много повече ще ѝ подхожда ролята на богата дама от обществото, отколкото на бедна учителка по рисуване.

— Е, след като искаш това, сигурна съм, че ще го постигнеш — въздъхна Джоу. — Твоите желания винаги се сбъдват, а моите — никога.

— Ти би ли искала да отидеш? — попита я Ейми, като замислено гладеше носа си с ножа.

— Много!

— Е, след година-две ще изпратя да те доведат и двете заедно ще се заровим из реликвите и ще осъществим плановете, които сме чертали толкова пъти.

— Благодаря ти, ще ти напомня за това твое обещание, когато дойде големият ден, ако това изобщо стане някога — отвърна Джоу, приемайки мъглявото, но прекрасно обещание с цялата благодарност, на която бе способна.

Нямаше много време за подготовка и всички в къщата действаха с всички сили, докато Ейми тръгне. Джоу се държа много добре, докато каретата с Ейми и леля Карол се изгуби в далечината, а след това се усамоти на тавана и плака, докато остана съвсем без сили. Ейми също се сдържаше, докато не дойде моментът да се качат на кораба; в последния момент ѝ дойде на ум, че съвсем скоро цял океан ще я разделя от всички онези, които най-много я обичат, и тя се притисна към Лари, като му каза през сълзи:

— Моля те, грижи се за тях, докато ме няма! А ако се случи нещо...

— Добре, скъпа, добре. А ако се случи нещо, ще дойда да те успокоя — пошепна ѝ Лари, без да подозира колко скоро ще му се наложи да изпълни това свое обещание.

И така Ейми отплава, за да опознае Стария свят, който е винаги нов и красив в очите на младите, а баща ѝ и приятелите ѝ гледаха към кораба от брега, като искрено се надяваха, че това момиче с добро сърце го очакват само приятни неща. Тя продължи да им маха дори след като вече не виждаше нищо друго, освен слънчевите лъчи, които се пречупваха над морската повърхност.

ОСМА ГЛАВА

НАШИЯТ ЧУЖДЕСТРАНЕН КОРЕСПОНДЕНТ

Лондон

„Скъпи мои,

Трябва да знаете, че в момента съм седнала до прозореца в «Ват хотел», Пикадили. Това не е някакво изискано място, обаче чичо е отседнал тук преди години и не желаше да отиде никъде другаде. Но тъй като и без това нямаме намерение да оставаме дълго, хотелът не е от особено значение. Просто не знам как да изразя с думи радостта си! Не бих могла да го направя, затова ще ви цитирам само отделни части от дневника си, в който записвам всичко, което ми направи впечатление още от момента на тръгването ни.

Пуснах ви телеграма от Халифакс, но тогава се чувствах ужасно. След това нещата се оправиха. Пътувах сравнително добре, почти не ми беше лошо. Прекарвах по-голямата част от деня на палубата, заобиколена от множество хора, които ме забавляваха. Всички се държаха толкова внимателно с мен, особено офицерите. Не се смей, Джоу; господата са наистина много полезни при такива дълги пътувания. Можеш да разчиташ на помощта им, а тъй като нямат какво да правят, за тях е голямо удоволствие да са полезни, защото в противен случай ми се струва, че направо ще се изпотровят с тези цигари.

Леля и Фло се чувстваха зле по време на цялото пътуване и предпочитаха никой да не ги безпокои, така че след като им помогнех с каквото можех, излизах на палубата и се забавлявах. Бяха едни разходки, едни залези;

въздухът бе чудесен, а наоколо човек вижда само вълни! Беше почти толкова вълнуващо, колкото да яздиш буен кон. Така ми се искаше Бет да е с нас; този въздух сигурно щеше да е полезен за здравето ѝ. Що се отнася до Джоу, тя без съмнение щеше да се изкачи на най-високата мачта или както там се нарича най-горната точка на парахода, вероятно щеше да се сприятели с инженерите и непременно да се докопа до говорещата тръба на капитана.

Беше наистина превъзходно, но все пак се зарадвах, когато видях ирландския бряг — той е наистина невероятен, толкова слънчев и зелен, само тук-там се виждат кафяви къщички. По хълмовете в далечината се очертават голи скали, а под тях, в равнината, се простират летните имения на богатите с красиви къщи и дивеч, който се разхожда свободно в парковете. Беше много рано сутринта, но се радвам, че успях да стана навреме, за да видя всичко това, брегът беше толкова живописен на фона на порозовялото от изгрева небе — никога няма да забравя тази гледка.

Един от новите ми познати, господин Ленокс, се сбогува с нас в Куинстаун. Преди да се разделим, споменах нещо за езерата в Киларни, при което той въздъхна и като не откъсваше очи от мен, ми изпя някаква тъжна песен за едно красиво момиче, което живеело там. Беше доста забавно.

В Ливърпул спряхме само за няколко часа. Това е едно мръсно, шумно място, което напуснах с радост. Чичо се разходи наоколо и си купи едни ръкавици от кучешка кожа, някакви грозни, груби обувки и един чадър, а след това го обръснаха по доста странен начин. След всичко това той започна да смята, че изглежда като истински британец, но когато се наложи да почисти калта от обувките си, момчето веднага позна, че пред него стои американец и усмихнато каза: «Почакайте, господине, ще придам на обувките ви блясък като на истински янки!» Това доста развесели чичо. Не мога да пропусна да ви спомена отново за този ужасен господин Ленокс. Поръчал

на приятеля си Уорд, който продължи с нас, да ме изненада с един букет. И така първото нещо, което видях, като влязох в стаята си, бяха чудесните цветя, а на картичката бе написано: «Комплименти от Робърт Ленокс».

Не намирате ли това за доста смешно, момичета? Толкова ми харесва да пътувам.

Едва ли ще стигна до Лондон, ако не побързам. Пътуването ни е като разходка из картинна галерия, в която изобилстват пейзажите. Най-много ми харесват къщите във фермите; със сламени покриви, потънали целите в зеленина; прозорците с ромбоидни стъкла, а пред вратите едри жени с деца със зачервени бузки. Домашните животни тук изглеждат много по-спокойни, отколкото у нас, застанали сред полетата от детелини, които стигат почти до средата на краката им. И кокошките кудкудякат по различен начин, сякаш никога не се ядосват на нищо. Досега не бях виждала толкова наситени цветове — тревата е невероятно зелена, небето — ясносиньо, зърното — яркожълто, а горите — съвсем тъмни. Всичко това предизвиква истински възторг както у мен, така и у Фло; двете непрекъснато се прехвърляхме ту от едната, ту от другата страна на колата, като се стремяхме да видим всичко, макар че хвърчахме с шейсет мили в час. Леля се чувства уморена, но чичо никога не пропуска да прочете пътеводителя си, така че предварително е запознат с всичко. Затова често се случват подобни весели истории: Ейми развълнувано казва: «О, това трябва да е Кенилуърт, онова сиво нещо между дърветата!»; Фло също долепва чело до прозореца на колата: «Чудесно е, трябва да отидем някой път там, нали, татко?», а чичо гледа с удоволствие обувките си и обявява: «Не, скъпа, освен ако не обичаш бира, защото това е пивоварна.»

Когато пристигнахме в Лондон, естествено, валеше дъжд, така че се виждаха само чадъри и гъста мъгла. Починахме си, подредихме си нещата в хотела и се опитахме да обиколим някои магазини под дъжда. Леля Мери ми купи някои неща, тъй като тръгнах толкова

набързо, че почти нищо не взех със себе си. Имам вече чудесна бяла шапка със синьо перце, прекрасна муселинена рокля и най-красивата пелерина, която някога съм виждала. Пазаруването по «Рийджънт Стрийт» е такова удоволствие, всичко ми изглежда ужасно евтино — хубавите панделки са само по шест пенса ярда. Запасих се с доста голямо количество, но имам намерение да си купя ръкавици в Париж. Представяте ли си само как ще изглеждам?

За да се позабавляваме, двете с Фло си поръчахме карета «Хенсъм», докато леля и чичо ги нямаше. Излязохме и се разходихме с нея, макар че по-късно разбрахме, че не било прието млади госпожици да се возят сами в такива карети. Беше страотно! След като затвори дървените врати, кочияшът подкара толкова бързо, че Фло се уплаши и ми каза да го спра. Но той беше отгоре, някъде отвън и нямаше как да достигна до него. Не ме чуваше, когато виках, нито забелязваше, че удрям с ръка по вратата. Така че се налагаше да останем вътре безпомощни, докато колата подскачаше по пътя и правеше резки завой от една улица към друга. Накрая, когато бях напълно отчаяна, забелязах една малка вратичка на покрива и когато я отворих, видях зачервени очи и един не съвсем трезв глас попита:

— Кво има, госпоице?

Дадох му разпорежданията си по възможно най-сериозен начин, а той промърмори едва разбрано «Да, да, госпоице», хлопна вратата и подкара коня толкова бавно, все едно че бяхме на погребална церемония. Отворих отново вратата и му подвикнах:

— Малко по-бързо!

Но след тези указания последва отново първоначалното лудо преганкане и отчаяни, ние се оставихме на милостта на съдбата.

Днес времето беше хубаво и отидохме в «Хайд парк», който се намира наблизо, и там се направихме на по-големи аристократи, отколкото изглеждаме. Представете

си, на съседната улица живее херцогът на Девъншир, няколко пъти виждах хора от прислугата му при задната врата, а къщата на херцога на Уелингтън също не е далеч. Какви неща видях само! Дебели натруфени вдовици, които се разхождат в каретите си, боядисани в червено и жълто, карани от напудрени кочияши, а отзад неизменните изискани слуги, облечени в кадифени палта и с копринени чорапи. Спретнати гувернантки водеха най-розовите дечица, които някога съм срещала; красивите момичета изглеждат малко странно, като полузаспали, а известните дендита носят необикновени английски шапки и бледолилави ръкавици. Само ако можехте за миг да зърнете високите войници, в къси червени сака и високи шапки, накривени на едната страна — изглеждат толкова смешни, че на човек му се иска да отиде и да им ги смъкне.

«Route de Roi», или «Пътят на краля» прилича в момента по-скоро на училище за езда. Конете са превъзходни и мъжете яздят много добре, но жените стоят като препарирани и се чувстват доста несигурно, което никак не е типично за Америка. Така ми се искаше да им покажа какво означава американски галон, тъй като те се движеха едва-едва, застанали тържествено върху седлото в спортните си дрехи. Тук всички яздят — и възрастните мъже, и дебелите дами, и малките деца, а младежите използват това място за срещи и флиртове. Видях една двойка да си разменя розови пъпки, които носеха мушнати в илика до копчето и реших, че това е доста оригинална идея.

Следобед посетихме Уестминстърското абатство, но не очаквайте да ви го опиша, тъй като това е невъзможно — ще кажа само, че е нещо изключително! Довечера ще отидем на опера, което ще е прекрасен завършек на най-щастливия ден в живота ми.“

Полунощ

„Вече е много късно, но не бих могла да изпратя писмото си утре сутринта, без да ви кажа какво се случи тази вечер. Кой мислите, че пристигна, докато пиехме чай? Английските приятели на Лари Фред и Франк Воон! Бях толкова изненадана и едва ли щях да ги позная, ако не се бяха представили. И двамата са станали толкова високи и са си пуснали мустаци; на Фред са красиви, оформени в английски стил, а на Франк са съвсем малки и му стоят доста добре. Разбрали от Лари къде ще отседнем и дойдоха да ни поканят в къщата си. Но чичо не искаше да ходим, така че ще им върнем визитата някой друг път. Дойдоха с нас на театър и прекарахме наистина чудесно; Франк кавалерстваше на Фло, а ние с Фред разговаряхме за миналото, за настоящето и за това, което ни очаква в бъдещето. И двамата се чувствахме така, сякаш се познаваме от години. Предай на Бет, че Франк попита за нея и изрази съжаление, когато разбра за крехкото ѝ здраве, Фред се засмя, когато споменах за Джоу и изпрати своите «изпълнени с уважение комплименти за голямата шапка». Те не са забравили за «Лагера Лорънс» и приятните часове, които прекарахме заедно там. Сега ми изглежда, че всичко е било толкова отдавна!

Леля ми чука вече за трети път по стената, така че наистина трябва да свършвам. Чувствам се като една разгулна английска дама от обществото, която пише писма до късно през нощта, заобиколена в стаята си от толкова красиви неща, докато в главата ми е истинска бъркотия от паркове, театри, нови рокли и галантни същества, които казват своето традиционно «О-о» и засукват мустаците си с типичната английска изисканост. Мечтая да ви видя отново, обичам ви и ви моля да ми простите за някои глупости, които ще срещнете в писмата ми.

Ейми“

Париж

„Мили момичета,

В последното си писмо ви разказах за пътуването ни в Лондон — колко любезни бяха с нас семейство Воон и колко партита ни организираха. Толкова ми харесаха посещенията в «Хемъртън Корт» и «Кенсингтън музей» — защото на първото място видях картините на Рафаело, а залите на музея бяха пълни с произведения от Търнър, Лорънс, Рейнолдс, Хогарт и други забележителни творци. Няма да забравя и деня, прекаран в «Ричмънд парк», където си организахме един традиционен английски пикник, обградени от величествени дъбове и толкова диви животни наоколо, че дори не успях да ги нарисувам всичките; освен това чух песента на славей и видях чучулиги, които летяха наоколо. Изобщо, в Лондон си прекарахме чудесно — благодарение на Фред и Франк, разбира се, и ни беше мъчно, че трябва да заминаваме оттук. Защото англичаните трудно приемат чужденци, но когато се сприятелят с тях, те се превръщат в най-гостоприемните хора на света. Семейство Воон изрази надежда, че ще можем да се срещнем отново в Рим следващата зима и лично аз ще бъда ужасно разочарована, ако това не стане, защото с Грейс станахме добри приятелки, а момчетата са толкова приятни — особено Фред.

Едва бяхме успели да се настаним тук и той отново се появи, като обясни, че отива на почивка в Швейцария. Леля се държа доста подозрително в началото, но Фред е толкова сериозно момче, че не би могла да има нищо против него. Сега си прекарваме чудесно и сме доволни, че е с нас, тъй като говори френски не по-зле от самите французи и просто не ми е ясно как щяхме да се справяме без него. Чичо не знае повече от десет френски думи и непрекъснато настоява да говорим на английски, при това на висок глас, сякаш по този начин някой ще ни разбере по-лесно. Произношението на леля е ужасно, а ние двете с

Фло установихме, че съвсем не владеем езика толкова добре, колкото предполагаме, така че сме много благодарни на Фред за помощта.

Така добре си прекарваме! Разглеждаме забележителностите на града от сутрин до късно вечер, като спираме за малко само да похапнем в разни приятни кафенета. Когато вали дъжд, оставам по цял ден в Лувъра и изучавам картините там. Джоу сигурно би се отегчила от повечето, тъй като не разбира нищо от изкуство, но тъй като аз разбирам, използвам времето тук, за да оформям окото и вкуса си колкото мога по-бързо. Тя със сигурност би харесала много повече реликвите, останали от велики личности, като например шапката и палтото на Наполеон, люлката, в която е спал като бебе, както и старата му четка за зъби. Видяхме и малката обувка на Мария Антоанета, пръстена на Сейнт Дени и много други интересни неща. Ще ви разказвам с часове най-подробно за тях, когато се върна, но сега нямам време да пиша.

Пале Роял е едно наистина божествено място — пълно с bijouterie^[1] и разни прекрасни неща — толкова ми беше мъчно, че не мога да си купя нито едно от тях. Фред ми предложи да ми вземе нещо за спомен, но аз естествено не му разреших. «Шанз Елизе» е също tres-magnifique^[2]. Няколко пъти видях кралското семейство. Кралят е грозен, мрачен човек, а кралицата — бледа и красива, но според мен се облича ужасно розова рокля, зелена шапка и жълти ръкавици. Малкият Нап е красиво момче, видях го седнал до възпитателя си да разговаря оживено с него, като от време на време му целуваше ръка пред очите на пешеходците. Пътуваше в карета, теглена от четири коня, като на предните два имаше ездачи в червени копринени сака, а отпред и отзад ги следваше и допълнителна охрана.

Често се разхождаме в парка «Тюйлери», който е великолепен, макар че на мен повече ми харесват старинните Люксембургски градини. Много е любопитно гробището «Пер ла Шез», голяма част от гробниците там представляват малки стаички и когато човек надникне

вътре, вижда маса, върху която са поставени образите или картините на мъртвите, а също и стол, на който да седне роднината, когато дойде да посети мъртвия. Това е типично по френски — *n'est-ce pas?*^[3]

Стаите ни са на «Рю де Риволи» и когато човек седне на балкона, се открива великолепна гледка към красивата улица. Толкова е приятно, че обикновено прекарваме вечерите си на балкона; приказваме си там, тъй като сме прекалено уморени, за да излезем на разходка. Фред е толкова занимателен, изобщо той е един от най-прекрасните млади хора, които познавам, като изключим Лари, който е още по-чаровен. Бих предпочела да е тъмнокос, тъй като не харесвам особено руси мъже. Но семейство Воон е много богато и от благороден произход, така че няма какво да възразявам срещу русите коси на Фред, още повече, че моите са дори по-руси.

Следващата седмица заминаваме за Германия и Швейцария; ще пътуваме почти непрекъснато, така че вероятно ще успявам да ви напиша само някои кратки писъмца. Но продължавам да си водя дневник, като се старая «да запомням правилно и да описвам ясно всичко, което виждам и което ми прави впечатление», както ме посъветва татко. Така натрупвам полезен опит, а дневникът, заедно със скицника ми, ще ви дадат много по-добра представа за пътешествието ми, отколкото тези писъмца.

Adieu!^[4] Нежно ви прегръщам.

Votre Amie^[5]“

Хайделберг

„Мила моя мамо,

Тъй като ми остана един свободен час, преди да отпътуваме за Берн, реших да ти разкажа какво се случи,

защото, както сама ще се увериш, стана нещо много важно.

Пътешествието по Рейн бе невероятно, седях и се наслаждавах на красотата около себе си. Ако искаш, можеш да извадиш старите пътеводители на татко и да прочетеш за тези места, аз самата нямам думи да опиша тази невероятна природа. В Кобленц прекарахме чудесно, някакви студенти от Бон, с които Фред се бе запознал на кораба, ни направиха серенада. През тази нощ имаше пълнолуние и около един часа двете с Фло се събудихме от звуците на прекрасна мелодия, която звучеше точно под прозорците ни. Скочихме и се скрихме зад завесите, но явно лекото им помръдване подсказана Фред и на приятелите му, че сме будни и те продължиха песента си. Беше най-романтичното нещо, което някога съм виждала — насреща се виждаше реката, множеството лодки, скупчени на брега, а насреща величествената крепост; и всичко това обляно в лунна светлина, докато звучащата нежна музика можеше да стопи дори и каменно сърце.

Когато завършиха песента си, ние им хвърлихме цветя, те ги събраха, като се смееха весело, и бързо се отдалечиха — предполагам, че отидоха да пушат и да пият бира. На следващата сутрин Фред ми показа, че е запазил едно цвете от моите в джоба си и изглеждаше доста развълнуван. Засмях се и му обясних, че не аз съм хвърлила цветята, а Фло — това май доста го разочарова и той изхвърли цветето през прозореца. Опасявам се, че ще имам проблеми с това момче, май така се очертават нещата.

Баните в Насау са изключително приятни и оживени, точно както и в Баден-Баден, където Фред изгуби малко пари, за което му се карах. Той явно има нужда някой да се грижи за него, когато Франк го няма. Кейт спомена веднъж, че се надява скоро да се ожени, според мен това наистина би му се отразило добре. Във Франкфурт също беше интересно, видях къщата на Гьоте, статуята на Шилер и толкова други важни неща. Беше чудесно, но сигурно щях да се чувствам по-добре, ако знаех предварително

историята на града. Не ми се искаше да разпитвам, тъй като всички други бяха запознати с нещата или поне се преструваха, че е така. Бих искала Джоу да ми разкаже всичко по-късно. Така ми се искаше да бях чела повече, защото тук установявам, че не знам нищо и това доста ме потиска.

А сега идва най-сериозната част — защото събитието се случи тук, а Фред току-що замина. Беше толкова любезен и весел, че всички се привързахме твърде много към него. Но до серенадата преди няколко ноци изобщо не съм смятала, че ни свързва нещо повече от приятелство, заздранено от това пътешествие. След серенадата почувствах, че разходките в лунните вечери, разговорите на балкона и приключенията през деня са за него нещо повече от обикновени забавления. Не съм флиртувала с него, мамо, уверявам те — но си спомних какво ми казваше и се опитвах да се държа по най-добрия възможен начин. Не е моя вината, че хората ме харесват; не се опитвам да ги накарам да го правят, дори се чувствам доста неудобно, когато не споделям чувствата им, макар че Джоу твърди, че съм прекалено безсърдечна. Представям си как в този момент мама поклаща глава, а момичетата казват: «Ах, тази великодушна малка хитруша!», но мисля, че вече съм решила и ако Фред поиска ръката ми, ще приема предложението му, макар и да не съм лудо влюбена в него. Просто го харесвам и двамата се разбираме добре. Той е красив, млад, доста умен и достатъчно богат — семейството му е доста по-заможно от семейство Лорънс. Не смятам, че близките му ще възразяват и мисля, че ще се чувствам добре, защото те са любезни, възпитани и щедри хора, които при това много ме харесват. Фред, като поголемия от близнаците, ще получи имението, доколкото знам — а това е наистина прекрасно! Ще има и къща в града, на една от най-изисканите улици — не е толкова импозантна, каквито са къщите у нас, но е два пъти по-удобна и луксозно обзаведена, нещо, на което англичаните държат много. Харесвам атмосферата в тази къща, тя е така

уникална — видях сребърните сервизи, семейните бижута, възрастните прислужници и картини от имението в провинцията, с прекрасни паркове, голяма къща, чудесно обкръжение, много зеленина и хубави коне. О, това е наистина всичко, за което някога съм мечтала! Бих предпочела да притежавам всичко това, отколкото някаква титла, която често изглежда толкова привлекателна за момичетата, но се оказва, че зад тази титла няма нищо. Може да ви изглеждам хитруша, но мразя бедността и не бих искала да оставам бедна, след като има възможност да се измъкна от това положение. Поне една от нас би трябвало да се омъжи за богаташ; Мег не го направи, Джоу също не би го направила, а Бет не би могла да го направи все още — така че явно аз трябва да предприема тази стъпка и да осигуря комфорт на всички. Не бих се омъжила за човек, когото мразя или не мога да понасям; бъдете сигурни в това; и макар че Фред не е идеалът ми за герой, смятам, че се справя доста добре и с времето ще се привързва към него, ако той продължава да ме обича така искрено и ми позволява да правя всичко, което ми харесва. Така че през последната седмица мислих доста по въпроса и промених отношението си към него — защото просто бе ясно, че той ме харесва. Не ми е казвал нищо, но има толкова неща, които ясно го показват — никога не сядат до Фло, винаги се опитва да се настани до мен в каретата, на масата, по време на разходката, гледа ме влюбено, когато сме сами и се мръщи на всеки, който дръзне да ме заговори. Вчера, по време на вечерята, непознат австрийски офицер ни гледеше упорито, а след това каза на приятеля си — някакъв барон, който ми изглеждаше истински пройдоха — нещо за «ein wunderschönes Blondchen»^[6], при което Фред се разгневи като лъв и започна така яростно да реже месото си, че то едва не изхвъркна от чинията му. Той не е хладнокръвен и спокоен, каквито са обикновено англичаните, доста е избухлив, защото в жилите му тече и шотландска кръв, за което човек може да се досети, като гледа сините му очи.

Миналата вечер около залез-слънце всички отидохме до замъка — само Фред не беше с нас, той трябваше да ни чака там, след като вземе писмата ни от пощата. Прекарахме чудесно, разгледахме руините, подземията, в които се пази голямата бъчва на чудовището, красивите градини, създадени преди много години по заповед на Електор за съпругата му англичанка. Най-много ми хареса голямата тераса, гледката от нея бе неописуема. Затова докато останалите влязоха вътре да разгледат стаите, аз останах там и се опитах да скицирам лъвската глава, изсечена от сив камък върху стената, заобиколена от яркочервени лъчи от дърво. Почувствах се като герой от приказките, като красавицата, която седи на терасата, гледа към долината, наслаждава се на музиката на австрийския оркестър долу и очаква своя любим — точно като онези героини от книгите и аз имах чувството, че ще се случи нещо особено, и бях готова за него. Не бях нито разтреперана, нито прекалено развълнувана, чувствах се съвсем спокойна, но изпълнена с очакване.

Точно в този момент чух гласа на Фред, след това и той самият се появи забързан през голямата арка. Търсеше ме и изглеждаше толкова разтревожен, че веднага забравих предишните си мисли и го попитах какво се е случило. Обясни ми, че току-що е получил писмо, с което го молят да се прибере веднага, тъй като Франк е много болен. Каза, че ще тръгне веднага, с нощния влак, и е дошъл само за да се сбогува с мен. Изпитах съжаление към него и се почувствах доста разочарована — но само за минута — защото докато ми стисна ръката той каза по начин, който без съмнение потвърждава предишните ми впечатления:

— Ще се върна скоро, нали няма да ме забравиш, Ейми?

Не му дадох никакви обещания, само го погледнах, но той изглеждаше доволен и от това, защото и без това в момента нямаше време за никакви обяснения и специални сбогувания. Тръгна си само след час и вече липсва на всички ни. Чувствах, че му се искаше да ми каже нещо

важно, но си спомням, че веднъж ми намекна, че е обещал на баща си да не се обвързва все още — той доста пътува и очевидно възрастният господин се опасява да не доведе някоя случайна чужденка за съпруга. Скоро ще се срещнем в Рим и ако дотогава не променя решението си, ще отговоря положително на предложението му за женитба, когато ми го направи.

Естествено всичко това е нещо твърде лично, но все пак бих искала да знаеш какво става тук. Не се тревожи за мен, помни, че съм твоята «разумна Ейми» и знай, че няма да извърша нищо необмислено. Можеш да ми пишеш какво мислиш по въпроса, ще използвам съветите ти както намеря за добре. Така ми се иска да сме заедно в момента и да можем да си поговорим надълго и нашироко, мамо. Обичай ме и ми вярвай.

Вечно твоя Ейми“

---

[1] Бижутерийни магазини. — Б.пр. ↑

[2] Прекрасна. — Б.пр. ↑

[3] Нали? — Б.пр. ↑

[4] Сбогом (фр.) — Б.пр. ↑

[5] Вашата приятелка (фр.) — Б.пр. ↑

[6] Прекрасна блондинка (нем.). — Б.пр. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

НЕЖНИ ВЪЛНЕНИЯ

— Джоу, доста съм разтревожена за Бет.

— Защо, мамо, тя изглежда необикновено добре след появата на бебетата.

— Безпокои ме не здравето ѝ, а нейното настроение. Сигурна съм, че нещо я тревожи и бих искала да разбереш какво е то.

— Защо мислиш така, мамо?

— Доста време стои сама, вече не разговаря с баща си толкова, колкото преди. Оня ден я заварих да плаче до бебетата. Когато им пее, песните ѝ винаги са толкова тъжни, а от време на време на лицето ѝ се появява изражение, което просто не мога да разгадая. Това съвсем не е типично за нея, затова съм разтревожена.

— Питала ли си я нещо?

— Опитах един-два пъти, но тя или избягваше да отговаря на въпросите ми, или изглеждаше толкова обърквана, че аз сама променях темата. Никога не съм насилвала децата си да ми се доверяват и обикновено не след дълго те сами са идвали при мен и са ми разказвали всичко за проблемите си.

Госпожа Марч погледна изпитателно Джоу, но не откри върху лицето на дъщеря си някакво друго безпокойство, освен за Бет.

— Според мен тя вече пораства — каза Джоу, след като се задълбочи мълчаливо в шиенето около минута. — Сигурно си има свои мечти, надежди, страхове, които се появяват най-внезапно и са напълно необясними за нея самата. Е, мамо, Бет е вече на осемнайсет, но ние някак си не се сещаме за това и продължаваме да я третираме като дете.

— Така е, Господи как бързо пораснахте! — отвърна с въздишка и с усмивка майка ѝ.

— Това е, мамо, ние растем, а ти би трябвало да не се тревожиш толкова за нас, да позволиш на пиленцата си да се измъкнат едно по

едно от гнездото. Лично аз обещавам да не се отдалечавам много, ако това е някакво успокоение за теб.

— Разбира се, че е успокоение, Джоу. Винаги се чувствам сигурна, когато си наоколо, след като Мег вече ни напусна. Бет е твърде крехка, а Ейми — твърде млада, и не мога да се опра на тях. Затова пък когато се наложи, ти винаги си насреща.

— Е, както знаеш, нямам нищо против трудните дела, а и без това трябва да има някой, който да разчиства проблемите в семейството. Ейми се справя отлично в изящните неща, докато мен там не ме бива. Затова пък съм на линия, когато трябва да се вдигнат всички килими в къщата или половината от хората вкъщи се разболеят едновременно. Ейми се представя чудесно в чужбина, но ако нещо не е наред вкъщи, аз съм човекът, който ще го оправи.

— Тогава оставям Бет в ръцете ти, защото съм убедена, че тя би предпочела да разкрие нежното си сърце пред своята Джоу, а не пред някой друг. Бъди много внимателна и не ѝ позволявай да разбере, че някой я наблюдава или обсъжда настроенията ѝ. Единственото ми желание е отново да стане силна и весела, каквато беше доскоро.

— Ти си щастливка. Аз имам купища желания.

— И какви са те, скъпа?

— Първо ще уредя проблемите на Бет, а след това ще ти разкажа за моите. При мен нещата не са толкова трагични, така че може да се изчака — отвърна Джоу и се въртна бързо, като кимна успокоително с глава, което поне за момента накара майка ѝ да се отпусне.

Джоу започна внимателно да наблюдава Бет, като се мъчеше да скрие това от нея, уж потънала в някакви свои сериозни занимания. След като премисли различни причини за промяната у сестра си, тя накрая стигна до един извод, който обясняваше нещата. Една дребна случайност ѝ даде ключа към тази мистерия, а останалото ѝ подсказа любящото ѝ сърце. Един съботен следобед двете с Бет бяха сами и Джоу се преструваше, че се е задълбочила в писането, но заедно с това наблюдаваше внимателно сестра си, която изглеждаше твърде мълчалива. Седнала до прозореца, Бет често пускаше бродерията си в своя скут, подпираше глава върху ръцете си и дълго се взираше в мрачния есенен пейзаж навън. Неочаквано някой мина пред прозореца, подсвирна безгрижно като птичка и извика:

— Скъпи мои, ще дойда да ви видя довечера!

Бет се стресна, наведе се напред, усмихна се и кимна с глава. Не откъсна поглед от прозореца, докато стъпките отекнаха в далечината, а след това пошепна като че сама на себе си:

— Колко силно и щастливо изглежда това момче!

— Господи! — възкликна тихо Джоу, като продължаваше да следи внимателно изражението върху лицето на сестра си. Червенината бързо изчезна от него, усмивката ѝ помръкна и една сълза падна тихо върху перваза. Бет я избърса с припрян жест и погледна уплашено към Джоу, но тя пишеше бързо върху листа и изглеждаше напълно потънала в поредната си повест — „Клетвата на Олимпия“. Щом Бет извърна глава, Джоу продължи да я наблюдава, видя как тихо бърше сълзите от очите си и макар лицето ѝ да бе само наполовина обърнато към нея, в него се долавяше такава мъка, че и нейните очи се напълниха. Уплашена да не се издаде, Джоу се измъкна бързо от стаята, като промърмори, че ѝ трябва още хартия.

— Господ да ми е на помощ, Бет е влюбена в Лари! — каза си тя, като се отпусна върху стола в собствената си стая, бледа и шокирана от разкритието, което смяташе, че току-що е направила. — Никога не съм помисляла за подобно нещо. Какво ли ще каже мама? Чудя се дали той... — тук Джоу спря за миг и от мисълта, която ѝ бе дошла, се изчерви цялата. — Представям си колко ужасно ще бъде, ако той не отговори на чувствата ѝ! Трябва да го направи, ще го принудя! — решително каза тя, като поклати заплашително глава към картината на безгрижното момче, което ѝ се усмихваше от стената. — Господи, наистина порастваме така бързо. Ето Мег вече е омъжена и е майка, Ейми прекарва чудесно времето си в Париж, а Бет е влюбена. Единствено аз съм достатъчно разумна и успявам да се предпазя от неприятности — след тези думи Джоу се позамисли малко, като гледаше към картината; след това отпусна набръчканото си чело и каза решително, кимайки към лицето срещу нея: — Не, благодаря ви, сър! Вие сте наистина чаровен, но сте толкова вятърничав, че напразно си правите труда да пишете трогателни бележки и да се усмихвате подкупващо — всичко това няма да ви помогне, няма да се хвана на въдицата!

После въздъхна и потъна в прекрасни мечти, от които не можа да се измъкне до смрачаване. Тогава изведнъж се стресна и побърза да слезе долу, за да поднови наблюденията си, които само потвърдиха

подозрението ѝ. Макар че Лари често флиртуваше с Ейми и се шегуваше с Джоу, с Бет той винаги се държеше много нежно и внимателно, но така постъпваха и всички останали. Затова и никой не си помисляше дори, че той държи на нея повече, отколкото на сестрите ѝ. Всъщност напоследък в семейството все повече се утвърждаваше схващането, че „нашето момче“ май доста се е привързало към Джоу. Тя, обаче, не искаше да чуе и дума по въпроса и спореше разгорещено с всеки, който дръзнеше да ѝ намекне за това. Ако знаеха за проявената от него нежност към Джоу през миналата година, или по-скоро за опитите му да прояви нежност към нея, завършили с пълен провал, те със сигурност със задоволство биха казали: „Така и предполагахме!“ Но Джоу не обичаше „мъжките флиртувания“ и не ги допускаше, като винаги бе готова с шега или намусена физиономия да „парира“ опасността още при първия признак за появата ѝ.

Когато отиде в колежа, Лари се влюбваше поне веднъж всеки месец, но това бяха по-скоро моментни настроения, които не му вредяха и доста забавляваха Джоу, която с интерес наблюдаваше как настроенията му преминаваха през надеждата, отчаянието и раздялата, като слушаше всяка седмица откровените му разкази. Но по-късно настъпи период, в който Лари се отдаде изцяло на една всепоглъщаща го страст и често изпадаше в тъжните Байронови настроения. По това време не споделяше абсолютно нищо от преживяванията си с Джоу, изпращаше ѝ бележки, изпълнени с философски разсъждения, ставаше твърде старателен в ученето, като твърдеше, че категорично е взел решение да се „зарови“ в науката и да се дипломира с висок успех. За младата дама това изглеждаше много по-приемливо от лиричните му откровения, нежните докосвания на ръцете им и красноречивите му погледи към нея. При Джоу мозъкът явно се развиваше по-бързо от сърцето ѝ и тя предпочиташе въображаемите герои пред реално съществуващите — защото когато се умореше от първите, можеше лесно да ги затвори в папката горе, а с вторите бе много по-трудно да се справи човек.

Това бе положението на нещата, когато бе направено голямото разкритие за чувствата на Бет и Джоу наблюдаваше тази вечер Лари много по-внимателно отпреди. Ако не бе изцяло погълната от новата си идея, тя едва ли щеше да обърне особено внимание на факта, че Бет бе твърде мълчалива, а Лари се държеше много мило с нея. Но веднъж

стигнала до своя извод, Джоу виждаше всичко по съвършено различен начин и разумът ѝ, доста поизтощен от непрестанното писане на романтични истории, не ѝ бе от особена полза. Както обикновено, Бет бе седнала на канапето, а Лари бе разположил стола си наблизо и я забавляваше с разни клюки; тя напълно разчиташе на него за научаването на всички новини от седмицата и той никога не я разочароваше. Но на Джоу ѝ се стори, че тази вечер очите на Бет обхождаха с особено удоволствие живота, тъмно лице пред себе си и изглеждаха твърде развълнувани от разказа му за поредния мач по крикет, макар че повечето от изразите, свързани с този мач, сигурно ѝ звучаха като на санскритски. Изучавайки ги съвсем внимателно и търсейки доказателства за своята теза, Джоу реши, че Лари като че се държи по-внимателно с Бет, че от време на време ѝ шепне почти интимно, смее се по-малко от обикновено, изглежда доста отнесен и с необикновена нежност метна едно одеяло върху краката ѝ, за да не настине.

— Знае ли човек? Случвали са се и по-странни неща — мислеше си Джоу, докато се разхождаше нервно из стаята. — Тя би могла да го превърне в истински ангел, а той ще направи живота на милото ми момиче много по-лесен и приятен, стига само да се обичат. Просто не знам дали би могъл да ѝ устои, сигурна съм, че ще се влюби в нея, ако ние не се мотаем наоколо.

И тъй като тя бе единствената, която се моташе наоколо, Джоу реши, че трябва да намери начин да се махне. Но къде би могла да отиде? Тя седна и се замисли по въпроса, обзета от силно желание да помогне с нещо на сестра си.

Старото канапе бе наистина забележително — дълго, широко, с много възглавници по него. Малко пораздърпано и поостаряло, тъй като момичетата бяха спали и лазили по него, докато бяха бебета, играеха най-редовно зад него, язدهа по дръжките му и подреждаха играчките си под него, когато бяха деца, после отпускаха уморени глави върху него, потъваха в мечти и слушаха нежни разговори, когато станаха вече момичета. Всички го обичаха, защото бе истински остров на спасението за семейството, а единият ъгъл винаги си остана любимото място на Джоу. Сред многобройните възглавници, които украсяваха това заслужило място, имаше една твърда, кръгла, покрита с бодлива калъфка, закопчана с копчета от двете страни. Тази не

особено привлекателна възглавница бе нейна собственост, използвана като средство за защита, за барикада или като предпазно средство против продължителен сън.

Лари отлично знаеше за тази възглавница и се отнасяше със съответното страхопочитание към нея, след като в миналото бе получавал толкова удари с нея, а сега тя често се използваше, за да му попречи да заеме мястото, което най-силно желаше — до Джоу в ъгъла на канапето. Ако „наденицата“, както наричаха възглавницата, бе поставена накрая, това бе знак за него, че може да се приближи и да се отпусне на канапето. Но ако тя бе поставена напреко върху канапето, тежко на този мъж, жена или дете, които дръзнаха да я безпокоят. Тази вечер Джоу бе забравила да барикадира своя ъгъл и само пет минути след като се настани на мястото си, до нея се стовари масивна фигура, която разпъна двете си ръце от единия до другия край на канапето, протегна двата си дълги крака напред и с доволна въздишка каза:

— За този кеф наистина си заслужава да живее човек!

— Стига с този жаргон — отсече Джоу, като стовари възглавницата отпред. Но бе вече твърде късно — за нея просто не бе останало място, тя се претърколи напред и падна.

— Хайде, Джоу, недей да се мръщиш. След като се е претрепал от учене през цялата седмица, приятелят ти заслужава по-добро отношение и надявам се, че ще го получи.

— Бет ще се занимае с теб, аз съм заета.

— Не, тя не би трябвало да се отегчава с подобна дейност, но ти я обичаш, освен ако по някаква странна причина не ти е омръзнала. Така ли е? Да не би да си намразила своето момче и да се готвиш да хвърляш възглавници по него?

Това бе една действително затрогваща молба, каквато Джоу рядко получаваше, но тя не се поддаде и нападна „своето момче“ със сериозния въпрос:

— Колко букета си изпратил на госпожица Рандал през тази седмица?

— Нито един, кълна ти се! Тя вече е сгодена. Отскоро.

— Радвам се за нея; по този начин се е спасила от глупавите ти екстравагантности — имаш навика да изпращаш цветя и разни подаръци на момичета, за които изобщо не ти пука — осъдително започна да нарежда Джоу.

— Разумните момичета, на които наистина държа, не ми позволяват да им изпращам „цветя и разни подаръци“, така че какво друго ми остава? Все пак трябва да изразя по някакъв начин чувствата си.

— Мама не одобрява флиртуването, дори на шега, а ти ужасно си падаш по флиртовете, Теди.

— Какво ли не бих дал, за да мога да ти отговоря: „И ти също.“ Но тъй като не мога, ще ти кажа само, че според мен няма нищо лошо в тази приятна малка игра, ако и двете страни разбират, че става дума просто за игра.

— Може наистина да е приятна, но лично аз не съм се научила да я играя. Опитвала съм се, защото човек се чувства ужасно, когато е в компания с хора, които обичат тази игра и я играят, а ти не можеш да се включиш. Но май никак не напредвам — отвърна Джоу, забравила за ролята си на ментор.

— Вземай уроци от Ейми; тя има забележителен талант в това отношение.

— Да, тя играе чудесно тази игра и като че никога не отива прекалено далеч. Предполагам, че е напълно естествено на едни хора да им се отдава без мъка да се забавляват, докато други винаги казват не каквото трябва или не на подходящото място.

— Радвам се, че не умееш да флиртуваш; удоволствие е да види човек едно разумно, целенасочено момиче, което знае как да се весели и да се държи внимателно, без да се прави на глупачка. Между нас казано, Джоу, познавам някои момичета, които понякога се хвърлят в играта с такава скорост, че просто ме е срам за тях. Не че биха искали да ми навредят, сигурен съм в това, но ако можеха да си представят какво си говорим по-късно за тях ние, момчетата, сигурно никога не биха постъпвали така.

— Те също клюкарстват доста за вас, и тъй като езиците им са по-остри, вие също си получавате заслуженото, тъй като в никакъв случай не сте по-умни от тях, готова съм да се обзаложа в това. Ако вие се държахте както трябва, те щяха да направят същото, но тъй като знаят, че вие обичате глупостите, правят всичко възможно, за да ви се харесат, а вие после ги обвинявате.

— Колко добре сте запозната с всичко това, мадам! — извика приповдигнато Лари. — Ние също не обичаме флиртовете и

преструвките, макар и понякога да се преструваме, че те ни харесват. Джентълмените никога не говорят за красивите, скромни момичета по друг начин, освен с уважение и респект. Благословена да е невинната ти душа, защото ако само за месец можеше да заемеш мястото ми, сигурно би видяла неща, които ще те изумят. Уверявам те, че винаги, когато видя някое от онези момичета, отдадени на флиртове и веселие, винаги ми се иска да извикам думите, казани от нашия приятел Кок Робин: „Махай се оттук, изчезвай, празноглавке!“

Просто бе невъзможно да не се разсмее човек на този комичен конфликт между кавалерското нежелание на Лари да говори лошо за жените и съвършено естественото му неодобрение на глупостта, за която съвременното общество дава толкова примери. Джоу знаеше, че „младият Лорънс“ се смяташе за изключително привлекателна партия от майките не само в техния град, докато дъщерите им му се усмихваха чаровно, а после го одумваха зад гърба му. Той бе обсипван с ласкателства от дами на всякаква възраст, така че лесно можеше да се възгордее. Затова често го наблюдаваше със завист и установяваше, че все още вярва в скромните момичета, макар че би могъл доста да се разглези от отношението на жените към него и да се възгордее твърде много.

— Ако наистина трябва да си имаш приятелка, Теди, отдай цялото си внимание на някое от „красивите скромни момичета“, които уважаващ, а недей да пилееш времето си с онези глупачки, които не значат нищо за теб — започна отново с менторския тон Джоу, като понижи глас.

— Наистина ли ме съветваш да направя това? — попита Лари, като я гледаше с някаква странна смесица от нетърпение и радост.

— Да, наистина. Но най-добре е да изчакаш, докато завършиш колежа, като през това време пораснеш достатъчно за една сериозна връзка. Мисля, че в момента не си особено подходящ за... — е, имам предвид, за което и да е скромно момиче — завърши доста объркано Джоу, тъй като за малко да изгърси кое момиче смята подходящо за него.

— Как да не съм! — запротестира Лари, а на лицето му се появи обидено изражение, което бе нещо ново за него. Той сведе очи и разсеяно навиваше връзката на престилката ѝ около пръста си.

„Господ да ми е на помощ, май ще ми бъде трудно да се оправя с него“ — помисли си Джоу, като добави на глас:

— Хайде иди и ми изпей нещо. Умирам за малко музика, а твоята винаги ми е харесвала.

— Бих предпочел да си остана тук, благодаря.

— Е, не можеш да седиш тук, виждаш, че няма достатъчно място. Отиди и свърши нещо полезно, тъй като си прекалено голям, за да служиш за украшение. Смятах, че не обичаш да стоиш като вързан за женска престилка — обяви Джоу, като му припомни неговите собствени революционни декларации.

— О, зависи кой е облякъл престилката — каза Лари и лекичко подръпна връзката.

— Няма ли да отидеш? — попита заплашително Джоу и се протегна да търси възглавницата.

Той бързо изтича към пианото и в момента, когато подхвана песента „Заедно с шапката на любимия Денди“, Джоу се измъкна лекичко и не се появи повече, докато младият господин не си тръгна намръщен.

Джоу лежа будна до късно същата вечер и вече почти се бе унесла в сън, когато чу приглушен стон и се хвърли към леглото на Бет.

— Какво има, скъпа? — нетърпеливо попита тя.

— Мислех, че си заспала — подсмърчаше Бет.

— Да не би пак да се обажда старата болка, безценна моя?

— Не, тази е нова, но не мога да я понеса — прошепна Бет, като се опитваше да спре сълзите си.

— Разкажи ми за нея и ми позволи да я излекувам, както правех често с предишната.

— Не можеш. За тази болка няма лек — след тези думи Бет рухна напълно, отпусна глава на рамото на сестра си и заплака така горчиво, че Джоу се уплаши.

— Какво има? Да извикам ли мама?

Бет не отговори на първия въпрос, но в тъмнината едната ѝ ръка импулсивно се насочи към сърцето ѝ, сякаш болката идваше оттам; с другата си ръка тя хвана уплашено Джоу, като ѝ прошепна:

— Не, не, не я викай, не ѝ казвай! Скоро ще се оправя. Легни до мен и ме погали по главата, надявам се, че ще заспя, сигурно ще заспя.

Джоу се подчини, но докато ръката се движеше бавно по топлото чело и влажните очи на Бет, сърцето ѝ бе пълно с нежност и така ѝ се искаше да говори. Макар и млада, Джоу вече знаеше, че със сърцата, както и с цветята, човек трябва да се отнася много внимателно, те трябва да се разтварят съвсем естествено, а не със сила. Затова, макар да смяташе, че знае причината за новата болка на Бет, тя каза само с възможно най-нежен глас:

— Да не би нещо да те тревожи, скъпа?

— Да, Джоу — бе отговорът, който последва след минута мълчание.

— Няма ли да ти олекне, ако ми разкажеш?

— Не сега, рано е още.

— Тогава няма да те питам, но помни, Бети, че мама и Джоу ще се радват винаги да те изслушат и да ти помогнат, ако могат.

— Знам, че е така. Ще ти кажа след време.

— Успокои ли се малко болката ти?

— О, да, ти ми действаш така успокоително, Джоу.

— Тогава заспивай, скъпа, аз ще остана при теб.

Те скоро заспаха така, опрели бузите си една до друга, а на сутринта Бет изглеждаше много по-добре. Защото когато човек е на осемнайсет, болката нито в главата, нито в сърцето е продължителна, а добрата дума с лекота лекува всичко.

Но Джоу бе твърдо решила да предприеме нещо и след като няколко дни размишлява как точно да постъпи, накрая сподели всичко с майка си.

— Преди време ме попита какви са желанията ми. Ще ти кажа едно от тях, мамо — започна тя, докато двете седяха сами вкъщи. — Бих искала да замина някъде през зимата, за да променя обстановката.

— Защо, Джоу — майка ѝ я погледна бързо, като че в думите ѝ имаше някаква двусмислица.

— Бих искала нещо ново — отвърна Джоу, забила очи в листата. — Чувствам се доста неспокойна, изгарям от желание да видя, да направя, да науча нещо повече. Разсъждавам твърде много върху дребните си проблеми, затова имам нужда да се пораздвижа. Тъй като смятам, че ще можете да се оправите и без мен през зимата, смятам да разперя крила и да видя докъде ще ми стигнат силите.

— Закъде смяташ да отлетиш?

— За Ню Йорк. Вчера ми дойде тази гениална идея. Нали си спомняш, че госпожа Кирке ти бе писала и те питаше дали не можеш да ѝ препоръчаш някоя уважавана млада дама, която да се грижи за децата и да шие. Не знам дали съм съвсем подходяща, но смятам, че с малко по-голямо старание ще се оправя.

— Скъпа моя, нима искаш да поемеш работата в тази огромна къща? — попита учудено госпожа Марч, макар че не изглеждаше недоволна.

— Е, няма да е точно поемане на цялата работа, госпожа Кирке ти е приятелка — най-милото същество, което познавам — и ще се погрижи работата да е приятна за мен, сигурна съм. Семейството ѝ живее отделно от останалите, освен това никой там не ме познава. А и да ме познаваше, какво значение има това? Става дума за честен труд, няма защо да се срамувам от нищо.

— Нито аз, но какво ще стане с писането?

— Промяната ще бъде от полза и за това. Ще видя и ще чуя нови неща, ще ми дойдат нови идеи; и макар да нямам много време там, ще се върна с доста материал за глупавите ми повести.

— Не се съмнявам, че ще бъде така. Но само това ли е причината за решението ти?

— Не, мамо.

— Мога ли да знам какво още те кара да заминеш?

Джоу вдигна поглед, но веднага го сведе отново, после каза бавно, като почувства, че се изчервява:

— Може да е твърде самонадеяно или неправилно, че го казвам, но... страхувам се... че Лари се е привързал твърде силно към мен.

— Значи ти не изпитваш към него същите чувства, които той изпитва към теб? — попита с известна тревога госпожа Марч.

— Не, разбира се. Обичам скъпото момче, както съм го обичала винаги и се гордея невероятно с него. Но просто е безпредметно да се мисли нещо повече.

— Радвам се за това, Джоу!

— Защо?

— Защото не смятам, че сте подходящи един за друг, скъпа. Като приятели двамата се чувствате щастливи и кавгите ви отшумяват бързо. Но имам чувството, че и двамата ще се чувствате ужасно, ако трябва да живеете цял живот заедно. Твърде много си приличате, и

дватамата толкова много държите на свободата, да не говорим за горещия нрав и твърдоглавието. А за да живеят двама души заедно, е нужно огромно търпение и взаимна отстъпчивост, а също и голяма любов.

— Точно същото чувство имах и аз, макар че не можех да го изразя така добре. Радвам се, че и според теб той едва е започнал да се влюбва в мен. Бих се чувствала ужасно, ако го направя нещастен. Но в същото време не бих могла да обикна скъпия си стар приятел само от благодарност, нали?

— Сигурна ли си за неговите чувства по отношение на теб?

Лицето на Джоу пламна още по-силно, а на лицето ѝ се появи смесено изражение на удоволствие, гордост и болка — чувствата, които младите момичета обикновено изпитват, когато говорят за първите си любови.

— Страхувам се, че е така, мамо; не ми е казал нищо, но в погледа му има нещо по-различно. Смятам, че е най-добре да замина, преди нещата да са се задълбочили — отсече тя.

— Съгласна съм с теб, и ако успеем да уредим нещата, ще заминеш през зимата.

Джоу въздъхна облекчено, а след миг каза с усмивка:

— Как би се учудила госпожа Мофът на това твое нежелание да задомиш дъщеря си, ако знаеше; и колко ли щеше да се надява, че шансовете на нейната Ани се увеличават.

— О, Джоу, майките може и да се различават в представите си за нещата, но всички имат едни и същи надежди — и те са свързани неизменно с желанието да видят децата си щастливи. Мег успя и съм доволна от успеха ѝ. Сега главната ми грижа е Ейми, но здравият ѝ разум сигурно ще ѝ помогне. По отношение на Бет не храня никакви надежди, освен че ще бъде добре със здравето. Между другото, тя ми изглежда по-весела през последните дни. Ти разговаря ли с нея?

— Да, призна, че има някакъв проблем и обеща да го сподели с мен след време. Не настоях, но смятам, че знам за какво става дума — отвърна Джоу и разказа на един дъх всичко на майка си.

Госпожа Марч поклати глава и съвсем не възприе нещата от романтичната им страна, изглеждаше доста обезпокоена и повтори, че Джоу наистина би трябвало да замине за известно време, за доброто на Лари.

— Нека не споменаваме нищо пред него, докато нещата не се уредят; тогава ще замина набързо, преди той да се усети и да успее да се наскърби. Бет трябва да смята, че съм заминала, за да се забавлявам, което до голяма степен е вярно; освен това в никакъв случай не бих могла да ѝ говоря за Лари, но тя би могла да се държи мило с него и да го успокоява, след като замина, а може би ще го излекува и от романтичните му болки. Той е преживял толкова сърдечни разочарования досега, така че е привикнал към тях и скоро ще превъзмогне чувствата си.

Джоу говореше с надежда, макар че не можеше да се отърве от лошото предчувствие, че сегашното „сърдечно разочарование“ ще бъде доста по-страшно от предишните, и че Лари едва ли ще превъзмогне така лесно чувствата си.

Всичко беше подробно обсъдено на семеен съвет, планът беше одобрен. Госпожа Кирке с радост прие Джоу и обеща да ѝ създаде приятна обстановка в дома си. Преподаването щеше да я направи независима, а през свободното си време можеше да се занимава с писане, за което доста полезни ще ѝ бъдат натрупаният нов опит и новите запознанства. Джоу все повече харесваше тази перспектива и изгаряше от нетърпение час по-скоро да тръгне; семейното гнездо ставаше все по-тясно за необуздания ѝ и жаден за приключения дух. Когато всичко бе уредено, с известен страх и почти разтреперана събщи новината на Лари. Но за нейно най-голямо учудване, той прие всичко мълчаливо. Наистина беше малко по-тъжен от обикновено, но се държеше съвсем приятелски, а когато Джоу каза на шега, че обръща нов лист в живота си, той с болка отвърна:

— И аз също; като наистина вярвам, че никога повече няма да се върна назад.

Джоу бе така облекчена от проявеното от него разбиране, че с леко сърце се впусна в приготовленията си. Бет също изглеждаше по-весела и тя бе убедена, че прави точно това, което е необходимо.

— Искам да ти поверя нещо за специални грижи — каза тя на сестра си вечерта, преди да замине.

— Имаш предвид ръкописите си? — попита Бет.

— Не, моето момче. Бъди много мила с него, чу ли?

— Разбира се, че ще бъда, но не бих могла да те заместя, ти ужасно ще му липсваш.

— Не вярвам заминаването ми да го нарани особено. Помни, че го поверявам на теб — да се грижиш за него, да внимаваш всичко да е наред.

— Ще направя всичко, което е по силите ми, заради теб — обеща Бет, като се чудеше защо Джоу я гледа така дяволито.

Когато Лари се сбогуваше с нея, побърза да ѝ пошепне с уверен тон:

— Това няма да помогне, Джоу. Държа единствено на теб, така че внимавай какво правиш, защото ще дойда и ще те доведа обратно вкъщи.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ДНЕВНИКЪТ НА ДЖОУ

Ню Йорк, ноември

„Скъпи мамо и Бет,

Ще ви пиша най-редовно, защото имам толкова неща да ви разказвам, макар че не съм като изисканата млада дама, която е на пътешествие из Стария континент. След като престанах да виждам скъпото старо лице на татко, се почувствах доста тъжна и сигурно щях да отроня поне една-две сълзи, ако вниманието ми не бе привлечено от една ирландка с четири малки деца, които всички плачеха, кое по-силно, кое по-тихичко. Забавлявах се, като им хвърлях курабийки с джинджифил всеки път, когато някое от децата отвореше уста, за да ревне.

Скоро изгря слънцето и аз приех това като добър знак, настроението ми се оправи и започнах да се наслаждавам на пътуването с цялото си сърце.

Госпожа Кирке ме посрещна така топло, че веднага се почувствах като у дома си, макар че голямата къща е пълна с непознати. Предостави ми една малка стаичка на тавана — това бе единственото, с което разполагаше, но в нея си има печка, чудесна маса точно до слънчевия прозорец, така че мога да си седя там и да си пиша, колкото си искам. От прозореца се открива приятна гледка, вижда се и горната част на отсрещната църква. Детската стая, в която трябва да преподавам и да шия, е много приятна, намира се точно до спалнята на госпожа Кирке, а двете малки момиченца са големи красавици — малко поразглезени, както ми се стори, но ме приеха с радост, след като им разказах приказката за седемте лоши

прасенца; вече съм сигурна, че мога идеално да изпълнявам ролята на гувернантка.

Бих могла да се храня заедно с децата не на голямата маса и засега го правя, защото съм малко притеснена, колкото и невероятно да ви се вижда това.

— Е, скъпа моя, чувствай се като у дома си — помоли с нежен тон госпожа Кирке. — Аз съм непрекъснато в движение от сутрин до вечер, в това няма нищо чудно, при такова голямо семейство, но ще се чувствам много по-спокойна, като зная, че децата са в безопасност при теб. Стайте ми са винаги отворени за теб, а ще се опитам да направя и твоята колкото е възможно по-удобна. В къщата има някои доста приятни хора, така че ако желаш компания, винаги ще можеш да я намериш — вечерите ти ще бъдат напълно свободни. Ако нещо не върви, веднага ела при мен да го обсъдим, искам да се чувстваш добре тук. А, ето го и звънецът за чая; трябва да изтичам да сменя шапката си и госпожа Кирке изчезна в миг, като ме остави сама да подреждам новото си гнезденце.

Когато след малко слизах надолу, забелязах нещо, което ми хареса. Стълбите в тази висока къща са ужасно дълги, и когато се бях спряла на третия ред, за да направя място на едно дребно момиче-прислужница да се изкачи нагоре, видях един мъж с доста странен вид, който взе от ръцете ѝ тежката кофа с въглища, изнесе я нагоре и я постави пред близката врата там. После продължи, като кимна с глава и каза с ясно доловим акцент на чужденец:

— Така е по-добре. Та това момиче няма сили дори за половината от този товар.

Как ви се струва, постъпи добре, нали? Харесвам подобни неща, защото, както казва татко, дребните неща издават характера на човек. Когато вечерта споменах пред госпожа К. за тази случка, тя се засмя и каза:

— Сигурно е бил професор Баер, той винаги прави такива жестове.

Госпожа К. ми обясни, че той е от Берлин; много добър и способен, но беден като църковна мишка. Дава уроци, за да издържа себе си и двамата си племенника, останали сираци, които според желанието на сестра си е довел тук да завършат образованието си, тъй като тя е била омъжена за американец. Не беше особено романтична история, но ми се стори интересна. Зарадвах се, като разбрах, че госпожа К. му е дала стаята си, за да занимава там някои от своите ученици. Тази стая е свързана с детската със стъклена врата, така че бих могла да го наблюдавам постоянно и ще ви разкажа по-подробно за него. Той е над четирийсетте, така че няма никаква опасност, мамо.

След чая и кратка схватка с децата, докато ги сложа да си легнат, отидох във всекидневната, където се събират много хора, и прекарах една спокойна вечер в разговор с моя нов приятел. Ще пиша писмото във вид на дневник и ще ви го изпращам веднъж в седмицата. Така че лека нощ, очаквайте повече неща утре.“

Вторник вечерта

„Бях много напрегната по време на заниманията тази сутрин, защото децата изпълняваха ролята на Санчо. По едно време наистина смятах, че трябва да ги напердаша. Но някакъв добър ангел ми подсказа да опитам с гимнастика и така ги изтощих, че накрая изгаряха от желание да седнат на пода и да не мърдат. След обяда момичето ги изведе на разходка и аз се заех с шиенето, точно като малката Мабел, «изпълнена с горещо желание». Благославях Бога, че съм се научила да правя хубави илици, когато вратата на съседната стая се отвори и затвори, след което се чу тихо тананикане: «Kennst du das Land» — точно като жужене на пчела. Знам, че постъпих

ужасно невъзпитано, но просто не можах да устоя на изкушението; повдигнах леко завесата над стъклената врата и надникнах оттатък. Професор Баер бе вътре и докато подреждаше книгите си, успях добре да го разгледам. Беше типичен немец — доста пълен, с кафява разрошена коса, с неоформена къса брада, широк нос и най-нежните очи, които някога съм виждала. Гласът му бе висок и гърлест, доста приятен за ухото на фона на нашите остри или твърде неясни американски наречия. Дрехите му бяха доста овехтели, ръцете — големи, а чертите на лицето му съвсем не бяха красиви, с изключение на хубавите му зъби. Но независимо от това на мен ми хареса, приличаше ми на джентълмен, макар че две от копчетата на сакото му липсваха, а на обувката му имаше дупка. Макар че си тананикаше, изглеждаше доста тъжен, докато не отиде до прозореца, където обърна цветето към слънцето и погали котката, която го посрещна като стар приятел. В този момент се усмихна, а когато на вратата се почука, отговори с висок ясен глас:

— Влез!

Тъкмо се канех да избягам, когато забелязах малко дете, което едва мъкнеше голяма книга, и спрях да видя какво ще стане по-нататък.

— Искам си моя Баер — каза малчуганчето и като пусна книгата на пода, се спусна към професора.

— Тогава ще го имаш — отвърна професорът на немски, а след това продължи на английски: — Ела да те притисна до себе си, Тина — и разтвори ръце, за да я хване, след което се засмя, повдигна я толкова високо над главата си, че тя трябваше да се наведе, за да го целуне.

— Сега трябва учи уроци — продължи смешното малко същество; след това той я настани до масата, сложи пред нея огромния речник, който бе донесла, даде ѝ лист и молив и тя започна да преписва, като от време на време обръщаше страницата и прокарваше дебелилото си пръстче отгоре до долу, сякаш търсеше някаква определена дума. Държеше се толкова сериозно, че едва се сдържах да не се

засмея, докато господин Баер стоеше до нея и я галеше нежно по косата, гледаше я бащински, сякаш бе негово собствено дете, макар че приличаше повече на французойче, отколкото на немкиня.

Последва ново почукване на вратата и в стаята влязоха две млади дами, което ме принуди да се върна към работата си, с която се занимавах най-старателно, независимо от шума и бърборенето в съседната стая. Едното от момичетата непрекъснато се смееше подкупващо и кокетно повтаряше: «Разбира се, професоре», докато другото изговаряше немските думи с такъв акцент, че просто се чудя как той се сдържаше да не се засмее.

Двете май доста го поизнервиха, защото неведнъж го чух да казва ядосано:

— Не, не е така. Вие не внимава какво аз казва.

А веднъж се чу и доста силен шум, той като че удари с книгата по масата, след което последва изпълнено с отчаяние възклицание:

— Днес всичко върви наопаки.

Горкият човек, наистина го съжалявах. И когато момичетата си тръгнаха, реших да надникна още веднъж, за да видя как се чувства след целия преживян ужас. Беше се отпуснал уморено върху креслото, където остана със затворени очи, докато часовникът удари два часа; тогава се стресна, скочи и напъха книгите в джоба си, готов за следващия урок. Взе малката Тина от канапето, където тя бе заспала и тихичко я отнесе навън. Струва ми се, че животът му не е никак лесен.

Госпожа Кирке ме покани да се присъединя към тях за вечерята в пет часа. Май се чувствах доста самотна, защото реших да приема предложението, така щях да се запозная и с останалите хора, с които живея под един покрив. Приготвих се и реших да вървя след госпожа Кирке, като се крия зад гърба ѝ. Това, обаче, не ми се отдаде. Тя е ниска, а аз доста по-висока от нея, така че плановете ми да се скрия се провалиха. Настани ме до себе си и след като се поуспокоих, събрах кураж да вдигна очи и

да се поогледам наоколо. Дългата маса бе пълна с хора, като всеки очакваше с нетърпение храната си — особено господата, които явно държаха да се нахранят точно в определения час, като изчезваха буквално в минутата, в която приключваха. Имаше няколко млади мъже, потънали в собствените си мисли, млади двойки, заети единствено един с друг, омъжени госпожи с децата си, възрастни господа. Не смятам, че някой от тях ще ме заинтересова, с изключение може би на една миловидна госпожа, в която като че има нещо по-особено.

Съвсем в дъното на другия край на масата седеше професорът, който отговаряше високо на въпросите на един доста любопитен възрастен господин от едната си страна. Господинът явно почти не чуваше, а в същото време философстваше със съседа си от другата страна — някакъв французин. Ако Ейми беше тук, тя сигурно би му обърнала гръб завинаги, тъй като той се хранеше с огромен апетит и макар и да ми е тъжно, трябва да призная, че гълташе храната с такава бързина, че сигурно би ужасил «нейно височество». Лично на мен не ми направи толкова лошо впечатление, тъй като обичам да гледам «как хората се хранят с удоволствие», както казва Хана, а и горкият човек сигурно има нужда от доста храна, след като му се налага да обучава разни идиоти по цял ден.

Докато се качвах горе след вечерята, двама от господата бяха застанали пред огледалото в антрето и се оглеждаха. Чух как единият попита тихо другия:

- Коя е новата?
- Гувернантка или нещо подобно.
- Тогава какво прави с нас на масата?
- Приятелка е на възрастната дама.
- Красива глава, но ѝ липсва стил.
- Ами, нищо подобно. Давай да тръгваме.

Отначало се ядосах, но после реших, че не ми пука особено, още повече, че гувернантка не е нещо по-лошо от чиновник. Освен това, макар и да ми липсва стил, имам ум в главата си, с което не всеки може да се похвали, най-

малко тези елегантни същества, които пушеха като комини и правеха глупави забележки. Не обичам посредствените хора!“

Четвъртък

„Вчера бе доста тих ден, който премина в учебни занимания, шев, малко писане в стаята ми, която стана доста уютна. Научих разни нови неща и бях представена на професора. Изглежда, че Тина е детето на французойката, която се занимава с гладенето на бельото тук. Малкото същество е влюбено в господин Баер и го следва по петите из цялата къща като кученце, което явно му доставя огромно удоволствие, защото обича децата, макар и да не е женен. Кити и Мини Кирке също много го обичат и непрекъснато разказват разни истории за игрите, които измисля, за подаръците, които им носи, и за невероятните приказки, които им разказва. Младите госпожици май обичат да си правят шеги с него и особено с името му, наричат го Стария Фриц, Светлата бира, Голямата мечка. Но това не го обижда, а му доставя истинско удоволствие, както казва госпожа К., приема всичко така добронамерено, че всички го харесват, независимо от странностите му.

Госпожицата, която седи до мен на масата за вечеря, се казва мис Нортън — богата, образована и любезна. Разговаря с мен днес (защото отново реших да отида на вечерята, толкова е приятно да наблюдаваш хората), покани ме да я посетя в стаята ѝ. Има интересни книги и картини и май е доста приятелски настроена към мен. Затова ще се постарая да се държа приятно с нея, защото наистина ми се иска да си създам познанства в доброто общество, макар че при мен не е като при Ейми.

Снощи бях седнала във всекидневната, когато господин Баер донесе няколко вестника за госпожа Кирке.

Нея я нямаше в стаята, но Мيني, която е едно малко женче, ме представи съвсем изискано:

— Това е приятелка на мама, госпожица Марш.

— Да, много е весела и ние страшно я харесваме — допълни Кити, която е едно «enfant terrible»^[1].

Двамата си кимнахме, а след това се засмяхме, защото след първоначалното представяне и последвалото допълнение се получи доста комична ситуация.

— О, да, май чувам, че тези високомерни същества доста ви ядосват, госпожице Марч. Ако това се случи отново, повикайте ме и аз ще дойда — каза той със заплашителен тон, което достави огромно удоволствие на малките палавници.

Обещах, че ще го направя и той си тръгна, но май съм обречена да се срещам често с него, защото днес, като минавах покрай вратата му на излизане, без да искам тропнах по нея с чадъра си. Тя се отвори и той застана пред мен по риза, като в едната си ръка държеше дълъг син чорап, а в другата бе хванал голяма игла. Май изобщо не го бе срам от това, с което се занимаваше, защото когато му обясних и побързах да отмина, той ми махна с ръката, в която държеше чорапа, и каза с високия си весел глас:

— Приятен ден за разходката ви. Bon voyage, mademoiselle^[2].

Смях се по целия път надолу по стълбите, макар че е същото време изпитах известно съчувствие към него — бедният човек трябваше сам да поправя дрехите си. Немците наистина са известни като майстори на бродерията, но да си кърпиш чорапите е съвсем друго нещо и изобщо не е толкова красиво.“

Събота

„Не се случи нищо, за което да си заслужава да напише човек, с изключение може би на едно посещение у госпожица Нортън, чиято стая е пълна с прекрасни неща. Тя беше достатъчно любезна да ми покаже всичките си богатства и дори ме попита дали не бих искала да я придружа някой път на лекция или концерт — ако това ще ми бъде приятно. Постави нещата по такъв начин, като че ми искаше услуга, но съм сигурна, че госпожа Кирке ѝ е разказала за нас и тя е решила да направи нещо мило за мен. Вярно, че съм горда като Луцифер, но подобни услуги от изискани хора не ме натоварват и затова приех с благодарност.

Когато се върнах в детската, във всекидневната до нея се вдигаше такъв ужасен шум, че веднага погледнах през вратата. Господин Баер лазеше по пода с Тина върху гърба си, Кити го водеше с въженце, вързано на врата му, а Мини хранеше със сладкиш две малки момчета, които пицяха и се опитваха да се освободят от клетката, стъкмена от столове.

— Играем си на зоологическа градина — поясни Кити.

— Това мой слон! — допълни Тина, като сграбчи косата на професора.

— Мама винаги ни позволява да правим каквото си искаме в събота следобед, когато идват Франц и Емил, нали, господин Баер? — попита Мини.

«Слонът» повдигна глава и като запази сериозната си физиономия, тържествено обяви:

— Давам вас честна моя дума, че е така. Ако вдига прекален много шум, вие извика на нас «тихо» и ние опитаме да шепнем.

Обещах да го направя, но оставих вратата отворена и се наслаждавах на радостните им игри не по-малко от тях самите — защото рядко съм бивала свидетел на по-весела забава. Играха на войници, пяха и танцуваха, а когато започна да се смрачава, всички се скупчиха около професора на канапето и той започна да им разказва

невероятни приказки за щъркелите по върховете на комините и за малките домашни духчета, които с лекота възсядат снежинките, докато те летят към земята. Толкова ми се иска американците да са също така искрени и непосредствени като немците, вие какво ще кажете?

Както знаете, много обичам да пиша и сигурно никога не бих могла да се спра, ако икономически мотиви не ме принуждаваха да го направя. Защото, макар и да използвах тънка хартия и да писах максимално гъсто, треперя при мисълта за марките, които ще се наложи да залепя на това дълго писмо. Теди толкова ли е зает с учене, че не му остава минута време да напише на старата си приятелка? Грижи се добре за него, Бет и ми разкажи всичко най-подробно за бебетата, прегърни всички от мен.

От искрено вашата Джоу

P.S. Като прочетох отново цялото писмо, установих, че съм отделила твърде много място на господин Баер. Но аз обичам странните хора, а и без това нямаше за какво друго да пиша. Господ да ви пази!“

Декември

„Скъпа моя Бетси,

Тъй като това писмо няма да съдържа нещо сериозно, а само най-обикновени драсканици, реших да го адресирам до теб с надеждата, че ще ти бъде забавно да го четеш, а освен това ще ти даде известна представа какво става с мен. След истински херкулесовски усилия, и в материален, и в морален смисъл, както би ги определила Ейми, най-накрая моите малки възпитанички започват да се променят в желаната от мен посока. Те не са ми толкова интересни, колкото Тина и момчетата, но се стремя да изпълнявам както трябва задълженията си и двете са доста привързани

към мен. Франц и Емил са весели малки момчета, които са ми наистина по сърце, защото смесването на немска и американска кръв при тях предизвиква един непрекъснат кипеж и вълнение. Съботните следобеди са най-прекрасното време, независимо дали ги прекарваме в къщата или навън. Обикновено когато времето е хубаво те всички отиват на разходка, като в училище, а ние с професора ги придружаваме, за да се грижим за реда. Такъв смях пада при тези разходки!

Вече сме много добри приятели и започнах да вземам уроци от професора. Просто нямаше как да не го направя, предложи ми го по такъв смешен начин, че непременно бих искала да ти го разкажа. Ще започна с началото, когато госпожа Кирке ме извика един ден, точно като минавах покрай вратата на господин Баер, а тя подреждаше вътре.

— Виждала ли си някога подобна бъркотия, скъпа? Ела, моля те, и ми помогни да подредим всички тези книги, преобърнах ги всичките, докато се мъчех да открия какво е направил с шестте носни кърпички, които му дадох наскоро.

Влязох вътре и докато подреждахме, огледах внимателно всичко — беше наистина «бъркотия», не може да се отрече. Навсякъде бяха разхвърляни книги и вестници; върху камината се търкаляха счупена лула от морска пяна и стара флейта; проскубано птиче, почти без опашка, цвърчеше на единия прозорец, а другият бе украсен с кутия с бели мишки; сред ръкописите се виждаха недовършени лодки, конци, части от играчки; пред огнището бяха оставени да се сушат мръсни малки обувки, а следите от любимите му момчета, заради които се бе превърнал в роб, можеха да се видят навсякъде в стаята. След внимателно подреждане на всичко, три от издирваните кърпички бяха разкрити — едната върху клетката на птичето, другата цялата в мастило, а третата доста бе изгоряла, тъй като явно с нея бе хващано нещо горещо.

— Какъв човек! — засмя се добронамерената госпожа Кирке, докато поставяше откритите реликви в чантата. — Предполагам, че останалите са разкъсани, за да се поставят на платноходки, да се увие наранен пръст с тях или са превърнати на хвърчила. Ужасно е, но не бих могла да му се сърдя. Той е толкова разсеян и добродушен, че позволява на момчетата да се качат на главата му. Съгласна съм да му пера и гладя нещата, но той забравя да ми ги даде, а и аз нямам време да проверявам какво ми е дал, така че често се появява в ужасен вид.

— Бих могла аз да кърпя дрехите му — предложих веднага. — Нямам нищо против да го правя, а той няма защо да знае. Ще ми бъде приятно — толкова е мил, донася ми писмата, дава ми книги назаем.

И така за кратко време приведох нещата му в ред, заших дупките на двата му чорапа — защото те бяха само прищипани на едно-две места от него. Никой не каза нищо и се надявах, че няма да разбере. Но един ден миналата седмица ме разкри. Докато слушах уроците му в другата стая, ми стана интересно и ми се прииска и аз да науча нещо. Тина непрекъснато сновеше напред-назад, оставяше вратата отворена и можех да чувам всичко. Бях седнала близо до вратата и довършвах последния чорап като се опитвах да разбера какво точно казва на новата си ученичка, която май е толкова глупава, колкото и аз самата. Момичето си тръгна и аз реших, че той е излязъл заедно с нея, тъй като вътре бе съвсем тихо, затова се промъкнах и започнах да ровичкам в речника за един глагол. Внезапно чух някакъв шум и вдигнах очи: видях насреща господин Баер, който ме гледаше и се смееше тихичко, като правеше знак на Тина да не го издава.

— Е — започна той, докато аз замръзнах на мястото си и го гледах като гъска, — вие мен наблюдава, аз вас наблюдава, това не е кой знае колко лошо. Да не би да иска учи немски?

— Да, но вие сте доста зает, а аз съм малко глупава, трудно запомням — отвърнах и се изчервих цялата.

— Глупости! Намери време, щом има желание, фечер с удофолствие мога давам вас по един малък урок. Защото, както знаете, госпожице Марш имам един дълг към вас — и той погледна към чорапа в ръцете ми. — Да! Сигурно вие любезни дами казва една на друга: «Този глупав старец; той няма види какво правим; никога няма забележи, че чорапите му не са вече целите в дупки; ще реши, че копчета поникват отново, след като предишни се скъсат.» О, но аз има око и виждам много. Има и сърце, което иска благодари за всичко. Хайде — или по един малък урок от време на време, или няма пофече прави тези чудни неща за мен и моите дрехи.

След всичко това нямаше какво друго да кажа, тъй като разбирах, че ми се предоставя чудесна възможност. Постигнахме съгласие и започнахме. Взех четири урока, а после потънах бързо в ужасната граматика. Професорът е много търпелив с мен, но вероятно за него тези уроци са истинско мъчение, защото понякога ме гледа с такова отчаяние, че се чудя дали да се разсмея или да се разплача. Опитах по два различни начина, но когато и двата не дадоха абсолютно никаква надежда, да не говорим за резултати, той просто хвърли граматиката на пода и излезе от стаята. Почувствах се унижена и изоставена завинаги, но не го обвиних нито за миг, започнах да събирам листата си, като възнамерявах да се кача горе в стаята си и да лижа насаме раните си. Но точно в този момент той се върна, спокоен и усмихнат, сякаш бях покрила името му със слава.

— Сега ние опитаме нов начин. Двама с вас четем заедно тези приятни малки изречения и няма задълбочава в тази суха граматика, която ще изхвърлим в ъгъл, за да не създава проблем.

Говореше толкова любезно, като заедно с това отвори приказките на Ханс Андерсен така привлекателно пред мен, че се засраших повече от всякога и пристъпих към урока с решимост да успея на всяка цена, която му се стори доста забавна. Забравих за плахостта си и кълвах напред (няма друга по-подходяща дума за това) с цялата си сила,

като се препъвах в дългите думи и ги произнасях в зависимост от вдъхновението, което ме спохождаше в дадения момент, но направих най-доброто, на което бях способна. След като приключих първата страница и спрях за минута, за да си поема дъх, той започна да ми ръкопляска и извика доволен:

— Das ist gut!^[3] Ето, че успяваме. Сега мой ред. Ще чета на немски, вие слушате внимателно.

След това продължи, като изговаряше ясно всяка дума със силния си глас и с едно удоволствие, което трябва както да се види, така и да се чуе. За щастие приказката беше «Храбрият оловен войник», която ни е доста добре позната, така че можех да се смея, което и правех, макар че не разбирах и наполовина това, което ми четеше. Но нямаше как да не се засмея, защото той беше толкова сериозен, а аз — така развълнувана, че ситуацията беше наистина доста комична.

Постепенно нещата тръгнаха по-добре и сега вече чета уроците си доста успешно. Този начин на обучение ми харесва, просто виждам как граматиката се вплита в разказите и поезията. Уроците са ми много приятни, а и професорът като че не се уморява особено от тях — което говори твърде добре за него, нали? Решила съм да му подаря нещо за Коледа, тъй като не смея да му предложа пари. Препоръчай ми нещо подходящо, мамо.

Доволна съм, че Лари е толкова щастлив и ангажиран — както и от това, че се е отказал от пушенето и е пуснал косата си по-дълга. Както виждаш, Бет, ти се справяш с него по-добре, отколкото аз. Но съвсем не ревнувам, скъпа, постарай се да направиш най-доброто за него, само не го превръщай в ангел, моля те. Опасявам се, че не бих могла да го харесвам без дребните му човешки недостатъци. Прочети му някои части от писмото ми. Нямам много време за писане, така че чрез тези писма ще разбере как я карам. Благодаря на Бога, че Бет се чувства добре.“

Януари

„Честита Нова година на всички ви, мое скъпо семейство, в което, естествено, включвам и господин Л., както и един млад господин на име Теди. Не мога да ви опиша колко се зарадвах на подаръците ви за Коледа, които не получих до късно вечерта и вече почти бях загубила надежда да получа. Писмото ви пристигна сутринта, но в него не се споменаваше нищо за колет, сигурно сте искали да ме изненадате. Почувствах се доста разочарована, тъй като все пак имах някакво «шесто чувство», че няма да ме забравите. Чувствах се доста потисната, докато седях сама в стаята си след чая; и точно в този момент ми бе донесен един огромен, поизцапан пакет, грабнах го веднага и го притиснах до гърдите си. В миг ме обзе голяма радост, имах чувството, че съм отново у дома. Седнах на пода, четох, разглеждах, ядох, смях се и плаках едновременно. Всички подаръци са точно такива, за каквито си мечтаех и много се радвам, че сами сте ги направили, вместо да ги купувате. Престилката на Бет е страхотна, а кутията със сладкиш от джинджифил на Хана е истинско съкровище. Ще нося с удоволствие хубавите блузи, които ми изпращаш, мамо, и ще чета внимателно книгите, които татко ми препоръчва. Благодаря ви отново и отново!

Като заговорих за книги, си припомних, че доста забогатях по тази линия, защото точно на Нова година господин Баер ми подари красиво томче на Шекспир. Става дума за един екземпляр, който той много ценеше, а и аз доста често му се бях възхищавала — винаги го поставяше редом до своята немска Библия, до Платон, Омир и Милтън. Така че можете да си представите как се почувствах, когато го донесе долу, без подвързията, и ми показа, че е надписан на мое име, подарък от «моя приятел Фридрих Баер».

— Вие често повтаря, че искате библиотека, аз дава вас една, защото тук се съдържат много книги в една. Четете добре и тя помогне много, ако изучите героя в тази книга, ще може да разбира цял свят и рисува него с ваша четка.

Благодарих му най-сърдечно и сега често говоря за «моята библиотека», сякаш имам стотици книги. Никога не съм си представяла, че в Шекспир има такава дълбочина, но това е, защото професор Баер не е бил до мен, за да ми разяснява написаното. Само, моля ви, не се смейте на ужасното му име; то не бива да се произнася нито като «беър»^[4], нито като «биър»^[5], както често правят околните, а нещо средно между всичко изброено, както само немците могат да направят. Радвам се, че вие двете харесвате всичко, което ви разказвам за него, и се надявам да се запознаете един ден. Мама ще се възхити от доброто му сърце, а татко — от умната му глава. А аз се възхищавам и от двете и се чувствам богата с моя нов «приятел Фридрих Баер».

Тъй като сега имам повече пари и знам какво би му харесало, купих няколко дребни неща и ги поставих на различни места в стаята, така че да ги открие съвсем неочаквано. Те бяха полезни, красиви или смешни — нова купа за плодове на масата, малка вазичка за цветето му — той винаги си има по едно в стаята — специални дръжки, с които да хваща горещия чайник, за да не си изгаря носните кърпички. Приготвих ги по начина, който измисли Бет — във формата на голяма пеперуда с дебело тяло и крила в черно и жълто и мъхести пипалца. Много му харесаха и ги постави върху огнището като някакво украшение. Така че всъщност след толкова старание в края на краищата се провалих, защото се съмнявам, че ще ги ползва по предназначение. Макар че е много беден, той не забрави нито едно дете или прислужник в къщата. Но нямаше също жива душа — от францужойката, която глади прането, до госпожица Нортън, която да не приготви нещичко за него. Толкова се зарадвах на това!

В новогодишната нощ имаше маскарад и прекарахме доста весело. Не смятах да слизам долу, тъй като нямах подходяща рокля, но в последната минута госпожа Кирке се сети за една своя стара копринена рокля, а госпожица Нортън ми даде дантела и пера. Така успях да се представя като госпожа Малапроп, като поставих и маска на лицето си. Никой не можа да ме познае, тъй като доста промених и гласа си, така че едва ли някой предполагаше, че тихата и високомерна госпожица Марч (те повечето смятат, че съм затворена и хладна, тук няма как да се изявявам) танцува и се весели. Беше толкова приятно, а когато свалихме маските си, не можех да скрия усмивката си като видях как ме зяпат. Чух как един млад мъж каза на приятеля си, че е знаел, че съм актриса; всъщност дори си спомнял, че ме е гледал в един от по-малките театри. Мег със сигурност би оценила тази шега. Господин Баер беше маскиран като Ник Ботъм, а Тина беше Титания — идеално малко бижу в ръцете му. Беше «невероятна гледка», както се изразява Теди, да ги наблюдава човек как танцуват.

С една дума, прекарах чудесно на Нова година, а когато по-късно в стаята си помислих отново за всичко, което се случи, реших, че все пак напредвам, независимо от провалите си. През цялото време съм в добро настроение, работя с желание и проявявам по-голям интерес към хората, отколкото преди, което е твърде задоволително. Господ да ви благослови.

Вечно обичащата ви Джоу“

---

[1] Ужасно дете (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Лек път, госпожице (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Така е добре (нем.). — Б.пр. ↑

[4] Беар — мечка. — Б.пр. ↑

[5] Веер — бира — Б.пр. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЕДИН ПРИЯТЕЛ

Макар че бе твърде доволна от социалното си обкръжение и доста заета с ежедневната си работа, благодарение на която си изкарваше хляба, и която също така ѝ доставяше удоволствие, Джоу все пак успяваше да отдели време и за литературните си занимания. Целта, която в момента я бе завладяла, бе съвсем естествена за едно бедно и амбициозно момиче. Но средствата, които реши да използва за постигането на тази цел, не бяха от най-добрите. Тя осъзна, че парите дават власт; затова реши, че трябва да се сдобие с пари и власт — не възнамеряваше да ги използва единствено за своя изгода, но и за всички, които обичаше повече от самата себе си. Мечтата да изпълни къщата с комфорт и удобства, да даде на Бет всичко, което ѝ се искаше — от ягоди през зимата до орган в спалнята ѝ; да пътува в чужбина и винаги да разполага с повече от достатъчно средства, за да може да се отдаде на лукс и удоволствия — всичко това се включваше във въздушните кули, които Джоу години наред изграждаше във въображението си.

Опитът с разказите, които получаваха награда, като че ѝ показва една възможност, която би могла, след дълъг път и много упорита работа, все пак да я отведе до така мечтания успех. Преживяният провал с повестта ѝ, обаче, доста я обезсърчи за известно време, защото общественото мнение е като истинско чудовище, което се стоварва върху теб и е трудно да се спасиш. Подобно на един наистина безсмъртен герой, тя реши да си почине известно време след първия опит, който предизвика буря и ѝ донесе най-нежеланите от подаръците на чудовището, ако правилно си спомням. Но желанието „да опита отново“ бе твърде силно у Джоу; затова тя започна внимателно да се промъква отново, този път откъм сенчестата страна, като се справяше доста по-успешно, макар че се наложи да се откаже от доста по-важни неща от парите.

Зае се с писане на сензационни истории — защото в онези тъмни векове дори най-изисканите американци четяха боклуци. Не сподели с никого, но скалъпи една „зашеметяваща история“ и смело я отнесе лично на господин Дешууд, издателят на „Уйikli волкано“. Не беше чела Цезар, но женският ѝ инстинкт ѝ подсказваше, че дрехите оказват много по-голямо въздействие върху доста хора, отколкото чертите на характера или изисканите маниери. Затова си облече най-хубавата рокля и като си повтаряше непрекъснато, че не е развълнувана, нито изнервена, смело изкачи двата етажа мръсни и тъмни стълби, за да се окаже в една задимена стая, в която цареше пълна бъркотия, в компанията на трима джентълмени, които бяха седнали така, че краката им бяха много по-високо от шапките им и нито един от тях не си даде труда да ги свали при появата ѝ. Доста объркана от това посрещане, Джоу застана разколебано на вратата, като едва чуто каза:

— Извинете, търся редакцията на „Уйikli волкано“; бих искала да се срещна с господин Дешууд.

При тези нейни думи най-високо вдигнатите крака се смъкнаха, джентълменът, който най-яростно пушеше, се изправи и като държеше внимателно пурата между пръстите си, се приближи със заспала физиономия и ѝ кимна с глава. Като си даваше сметка, че би трябвало да излезе по някакъв начин от ситуацията, Джоу извади ръкописа и започна да пелтечи едно по едно изреченията от подготвената предварително реч, като ставаше все по-червена и по-червена.

— Една приятелка ме помоли да ви предложа... една история... просто като опит... би се радвала да чуе мнението ви... и с удоволствие ще напише и други неща, ако това ви хареса.

Докато тя се червеше и запъваше, господин Дешууд взе ръкописа и започна да обръща с мръсните си пръсти страниците, като хвърляше критичен поглед горе и долу по старателно изписаните листове.

— Не е първи опит, както забелязвам? — попита той, след като установи, че страниците са номерирани, изписани само от едната страна и не са завързани с панделка — което бе сигурен белег за първи опит.

— Не, сър, вече има известен опит в писането, дори получих наградата за разказ на „Барнистоун бенър“.

— О, така ли? — възкликна господин Дешууд и хвърли бърз поглед на Джоу, като по този начин сякаш успя да получи цялостна

представа за облеклото ѝ — от наклона на шапката до връзките на обувките. — Е, тогава може да оставите ръкописа, ако желаете. Имаме доста неща от този род и едва ли ще можем скоро да го публикуваме. Но ще го прегледам и ще ви напиша мнението си следващата седмица.

Всъщност на Джоу вече никак не ѝ се искаше да го оставя, тъй като господин Дешууд съвсем не ѝ хареса, но при така стеклите се обстоятелства не ѝ оставаше нищо друго, освен да кимне с глава и да си тръгне, като вървеше с изправени рамене и изглеждаше висока и наперена, както винаги, когато беше смутена или раздразнена. В момента бе и двете, защото по многозначителните погледи, които мъжете си размениха, стана съвършено ясно, че нейната версия за „едната приятелка“ бе възприета просто като шега. При това трябваше да понесе още един удар — вече на стълбите чу гръмкия смях на мъжете, предизвикан явно от някаква забележка по неин адрес, която бе казана веднага след като издателят затвори вратата след нея. Тя се прибра вкъщи, почти твърдо убедена да не се връща никога в издателството и се опита да излее яда си в яростно търкане на мръсните престилки, които взе да изпере; така само след час-два се бе успокоила достатъчно, за да може да се изсмее над сцената, която бе преживяла, и да очаква с нетърпение следващата седмица.

Когато отиде следващия път, за нейна най-голяма радост господин Дешууд бе сам. Този път той съвсем не бе толкова заспал — което също бе благоприятно за нея — и не бе потънал до такава степен в цигарения дим, че да забрави всякакви норми на добро поведение. Благодарение на всичко това вторият разговор бе значително по-приятен от първия.

— Ще използваме това (издателите обикновено казват „ние“), ако не възразявате на някои малки промени. Историята ви е доста дълга — но ако се избегнат пасажите, които съм отбелязал, ще стане с точно подходящата дължина — започна с делови тон господин Дешууд.

Джоу едва разпозна ръкописа си, той беше целият изпомачкан, по страниците бе безразборно драскано и цели пасажи бяха зачертани. С чувството на родител, от когото искат да отреже краката на рожбата си, за да се побере в люлката, тя започна внимателно да се вглежда в съкратените пасажи и с учудване установи, че всичките ѝ поучителни

разсъждения — които нарочно бе поставила, за да балансират прекалената романтика — са зачеркнати.

— Но, сър, винаги съм смятала, че от всяка история човек би трябвало да си извади някаква поука, точно затова накарах някои от моите герои-грешници да се разкаят.

При тези думи сериозното изражение на господин Дешууд изчезна и той сърдечно се засмя, тъй като Джоу бе забравила за „своята приятелка“ и говореше както единствено авторът може да защитава произведението си.

— Хората искат да бъдат забавлявани, а не поучавани, трябва да знаете това. Поучителните истории трудно се продават в днешно време — каза той, макар че в действителност не беше точно така.

— Значи вие смятате, че с тези промени ръкописът ми може да бъде публикуван?

— Да, темата е нова и доста добре разработена — езикът е добър и така нататък — бе краткият отговор на господин Дешууд.

— Какво смятате... каква компенсация бих могла... — започна Джоу, като не знаеше как точно да се изрази.

— О, да! Плащаме от двайсет и пет до трийсет долара за неща от този род. Сумата се получава след публикацията — отвърна господин Дешууд с тон, който подсказваше, че просто е забравил за това; известно е, че подобни дреболии често се изплъзват от съзнанието на издателите.

— Много добре, можете да го ползвате — каза Джоу и му върна ръкописа с доволен вид, защото, след като бе работила за долар на колона, сега дори двайсет и пет й изглеждаха добро заплащане. После, окуражена от успеха си, се престраши да попита, като не си даваше сметка, че преди малко се е издала: — Да кажа ли на приятелката си, че бихте взели и друга история, ако е по-добра от тази?

— Е, ще я погледнем, но не можем отсега да обещаем, че ще я вземем. Кажете й да я направи по-кратка и с много емоции, без да се занимава с разни нравствени наставления. А какво име би искала да използва приятелката ви? — попита с безразличие той.

— Никакво име, ако е възможно. Тя не би искала да се появява истинското й име, а доколкото знам, няма пот *deplume*^[1] — отвърна Джоу, като се изчерви, колкото и да й бе неприятно това.

— Както предпочита, разбира се. Историята ще бъде публикувана следващата седмица; ще дойдете ли за парите или да ги изпратя по пощата? — попита господин Дешууд, изпълнен със съвсем естествено желание да разбере коя би могла да е новата му сътрудничка.

— Ще дойда сама, довиждане, сър!

След като тя си тръгна, господин Дешууд вдигна краката си върху бюрото с изисканата забележка:

— Бедна и горда, както обикновено, но ще свърши добра работа.

Като спазваше неговите напътствия и вземайки за модел госпожа Нортбъри, Джоу с настървение се потопи в бурното море на сензационната литература, но благодарение на спасителния пояс, хвърлен ѝ от един приятел, успя и този път да се измъкне невредима от тази каша.

Подобно на повечето млади писатели, и тя търсеше своите образи и сцени в чужбина, като всички бандити, крале, цигани, монахини и дукеси, които се появяваха на нейната сцена, изпълняваха своите роли с максималната точност, акуратност и с настроението, което се очакваше от тях. Читателите ѝ не държаха чак толкова на такива незначителни подробности като граматика, пунктуация или съгласуване на времената, и господин Дешууд благородно ѝ позволяваше да пълни колоните на изданието му на най-ниските възможни цени, без да смята за задължително да я осведомява, че истинската причина за необикновеното му гостоприемство е свързана с факта, че един от основните му сътрудници най-подло го бе изоставил, тъй като му бяха предложили по-високо заплащане.

Тя скоро започна да се интересува все повече и повече от тази своя дейност, тъй като портмонето ѝ ставаше все по-дебело с всяка изминала седмица, а надеждите ѝ, че ще успее да заведе Бет в планината следващото лято — все по-реални. Удовлетворението ѝ се накърняваше единствено от факта, че не е разказала за тази своя дейност вкъщи. Имаше предчувствието, че майка ѝ и баща ѝ няма да я одобрят — затова предпочиташе да работи сега без тяхното разрешение, а след това да им поиска извинение. Не беше трудно да крие тайната си, тъй като публикациите бяха без име; господин Дешууд съвсем естествено твърде скоро научи как се казва, но ѝ обеща

да не го споменава пред никого и за нейно най-голямо учудване удържа на обещанието си.

Беше убедена, че писането на тези истории няма да ѝ навреди с нищо и искрено се надяваше да не публикува нещо, от което после би се срамувала. Опитваше се да успокои изблиците на съвестта си с мисли за щастливата минута, когато ще може да сложи край на всичко това и да се надсмива на добре запазената си тайна.

Но господин Дешууд не приемаше никакви други, освен занимателни истории, и тъй като никак не бе лесно да държиш в напрежение читателите, налагаше се за тази цел да се преровят до дъно историята и човешките преживявания, земята и морето, науката и изкуството, както и картотеките на полицията. Джоу скоро откри, че досегашния ѝ невинен опит изобщо не ѝ е дал дори бегла представа за някои трагични реалности в обществото; затова, като си повтаряше, че това е необходимо за работата ѝ, тя с неугасваща енергия се зае да попълни съществуващите липси в познанията си. Нетърпелива да намери нови идеи за историите си и твърдо решена да ги направи поне оригинални по съдържание, ако не перфектни като изпълнение, младата авторка преглеждаше вестниците и търсеше новини за инциденти, нещастни случаи и престъпления; изумяваше и пораждаше любопитството на служителите в обществените библиотеки с настойчивото търсене на книги за отрови; внимателно изучаваше физиономиите на хората по улицата, търсеше прототипове за всякакви персонажи — добри, лоши, безразлични, всички ѝ бяха необходими за нейните истории. Непрестанно се ровеше в прахта от миналото с надежда да открие някакви стари и забравени вече факти и истории, които би могла да възроди и представи като нови, потъваше все по-дълбоко в глупостта, греховете и нещастията на човешкия род, естествено в рамките на възможностите си. Беше убедена, че се справя много добре, но всъщност не си даваше сметка, че несъзнателно бе започнала да се променя. До такава степен се бе потопила в неморалното общество и пороците му, че макар и само във въображението ѝ, те започнаха да ѝ влияят. Сърцето и желанията ѝ се подхранваха от една опасна и нетрадиционна храна, която бързо заличаваше всички невинни мечти и стремежи и твърде безкомпромисно я запознаваше с тъмната страна на живота, до която рано или късно стига всеки от нас.

Тя по-скоро чувстваше, отколкото виждаше какво точно се случваше с нея, тъй като непрекъснатото описване на страстите и емоциите на другите хора я тласкаше към изучаването и на нейните собствени — едно доста нетрадиционно занимание, което обикновено не е обект на интерес за здравите млади мозъци. Всяка грешка в живота се заплаща, Джоу също бе принудена да плати за своята грешка точно тогава, когато това бе от особено значение за нея.

Не мога да твърдя, че точно изучаването на Шекспир ѝ е помогнало за проникването в човешкия характер или принос за това има и женският ѝ инстинкт по отношение на честта, смелостта и силата. Но докато създаваше измислени герои, надарени с всички възможни най-прекрасни качества, тя в същото време откри и един жив герой, който провокираше интереса ѝ, независимо от множеството си несъвършенства. По време на един от техните разговори господин Баер я посъветва да изучава обикновените, истинските и чаровните характери, където и да ги срещне, защото това би могло да ѝ бъде от полза като писател. Джоу прие съвета му съвсем сериозно и се опита да се отдалечи и съвсем безпристрастно да изучи самия него — дейност, която със сигурност би го изумила, ако имаше представа за нея, тъй като този забележителен професор съвсем нямаше високо мнение за самия себе си.

Защо всички го харесват? Това бе първият въпрос, на който Джоу просто не можеше да си отговори. Той не беше нито богат, нито велик, нито млад, нито красив, в никакъв случай не можеше да бъде наречен очарователен, импозантен или поразителен. И независимо от това бе привлекателен за всички, които го познаваха, те се събираха около него като около топло огнище. Беше беден, а винаги успяваше да даде нещо от себе си за другите; чужденец, а всеки се стремеше да се сприятели с него; вече не беше млад, а сърцето му бе като на щастливо момче; на външност бе съвсем обикновен, но за мнозина лицето му изглеждаше красиво и те бяха готови да му простят всичките му странности. Джоу често го наблюдаваше, като се опитваше да разкрие в какво се изразява чарът му, и накрая разкри, че чудото се съдържа в неговото великодушие и в добротата му. Дори да имаше някакви скърби и тревоги, те винаги оставаха скрити дълбоко в душата му, а пред света разкриваше само слънчевата си страна. Челото му бе набраздено, но времето като че се бе отнесло твърде благосклонно към него, не

забравяйки колко добър е бил винаги с другите. Дълбоките бръчки около устата му бяха паметник за множеството добри думи, казани на приятели, и весел смях; очите му никога не ставаха студени или враждебни, а голямата му ръка винаги бе готова да стисне топло всяка подадена ѝ десница, и това ръкостискане бе дори по-изразително от всякакви думи.

Самите му дрехи като че съответстваха на гостоприемния нрав на собственика си. Те изглеждаха така свободни и в същото време даваха възможност на човека, който ги носи, да се чувства удобно. Широкото му палто сякаш искаше да подсказва, че в тялото на този човек се крие огромно сърце; износеното му сако го правеше съвсем земен и човечен, а разтегнатите му джобове ясно показваха, че твърде често малки ръчички са влизали в тях празни и са излизали пълни. Обувките също винаги бяха широки и удобни, а якичките му никога не бяха стегнати и изпънати по врата, както у другите хора.

— Ето това е! — каза си Джоу, след като най-накрая разкри, че просто доброто отношение към другите е в състояние да разкраси и издигне в очите на останалите дори един дебел немски професор, който сърба по време на хранене, принуден е сам да кърпи чорапите си и има нещастieto да се казва Баер.

Джоу ценеше изключително високо добротата, но в същото време се отнасяше с невероятен респект към интелекта, затова малкото разкритие, което направи благодарение на внимателното наблюдение върху професора, я накара още повече да го уважава. Той никога не говореше за себе си и никой не знаеше, че в родния си град е бил дълбоко уважаван и ценен заради изключителната си ерудиция и познание — всичко това се разбра, след като един негов съгражданин дойде да го види. По-късно, докато си говореха, госпожица Нортън ѝ разказа всичко това. Джоу научи тези факти от нея и те ѝ направиха дори по-голямо впечатление, тъй като господин Баер сам изобщо не бе споменал за тях. Тя се почувства горда, когато разбра, че е бил уважаван професор в Берлин, макар че в момента е само един беден учител по немски в Америка, и това разкритие придаде на живота му дори още по-голяма романтичност.

Още една, може би по-красива дарба от интелекта му, ѝ се представи по най-неочакван начин. Госпожица Нортън имаше достъп до литературните среди, които бяха напълно непознати и недостъпни

за Джоу. Самотната жена долавяше интереса на амбициозното момиче и с удоволствие ѝ предлагаше както на нея, така и на професора, да се възползват от познанствата ѝ. Една вечер ги заведе двамата на специален симпозиум, организиран в чест на няколко знаменитости.

Джоу отиде подготвена да се възхити с младежки ентузиазъм от великите личности, за които бе слушала невероятни похвали. Но преклонението ѝ пред гения получи истински удар през тази вечер и ѝ бе необходимо известно време, за да се възстанови след направеното разкритие, че великите личности в края на краищата са просто хора като всички останали. Представете си какво бе разочарованието ѝ, когато погледна плахо и с възхищение поета, чиито строфи я бяха карали да смята, че тази личност се храни единствено „с дух, огън и утринна свежест“, и с ужас установи, че той поглъща вечерята си с плам, от който всеки интелектуалец би се изчервил. Веднага премести поглед от развенчания си идол, но само, за да направи други разкрития, които разбиха на пух и прах романтичните ѝ илюзии. Великият новелист непрекъснато посягаше ту към едната, ту към другата гарафа с вино и пълнеше чашата си, известният теолог открито флиртуваше с една от типичните последователки на Мадам дьо Стал^[2] в новото време, която пък гледаше с ненавист на една съвременна Корина, успяла да я изтика и да привлече вниманието на замислен философ, който едва-едва мърмореше нещо неразбрано. Научните знаменитости, забравили за своите мекотели и за ледниковите периоди, клюкарстваха за изкуство, като заедно с това твърде енергично се занимаваха с омарите и сладоледа си. Един млад музикант, омаял напоследък града с дарбата си като втори Орфей, говореше за коне, а някакъв представител на британската аристокрация, който също присъстваше на вечерята, ѝ изглеждаше като най-незначителния човек на масата.

Още по средата на вечерята Джоу се почувства така обезсърчена, че се сви в ъгъла с надежда да събере сили да понесе този шок. Господин Баер скоро се присъедини към нея, като ѝ се стори доста различен, и не след дълго някои от философите дойдоха да разменят по няколко думи с него, насочвайки разговора в зависимост от тясната си специалност. Ставаше дума за неща, които бяха съвършено непознати за Джоу, но на нея ѝ бе приятно да ги слуша, макар че Кант

и Хегел бяха неизвестни за нея богове, а субективен и обективен — неясни термини.

Така единственото нещо, „родило се от собственото ѝ съзнание“ след като всичко това свърши, бе ужасното ѝ главоболие. Започна да ѝ се струва, че светът се разпръсва на отделни части и после се събира отново върху свършено различни и според тези хора много по-добри принципи. Изглеждаше така, като че религията е само една заблуда, докато истинският Бог трябва да е интелектът. Джоу нямаше ни най-малка представа за философия или метафизика, от какъвто и да е вид, но я обзе някакво странно любопитство и вълнение и тя слушаше внимателно ту едните, ту другите, като имаше чувството, че се прехвърля във времето и пространството, подобно на балон по време на празник.

Вдигна очи, за да потърси професора и да види как той възприема нещата и забеляза, че гледа към нея с най-тъжното си изражение, което някога се бе появявало върху лицето му. Той поклати глава и ѝ направи знак да се махне, но точно в този момент тя бе завладяна от идеята за свободата в спекулативната философия и остана на мястото си, като се мъчеше да разбере на какво всъщност възнамерява да се опре възрастния господин, след като отрича всички стари вярвания.

Тук господин Баер бе свършено различен човек, който изобщо не бързаше да изкаже собствените си мнения, но не защото нямаше такива по всеки повдигнат въпрос, а защото те бяха твърде искрени и сериозни, за да се изказват с подобна лекота, както това правеха останалите. Когато отмести погледа си от Джоу към група младежи, привлечени от брилянтността на философската пиротехника, той сбръчка вежди и явно му се искаше да заговори, опасявайки се, че пламтящата младежка душа лесно може да бъде отнесена от ракетите и когато представлението свърши, да разкрият, че държат просто една гола пръчка или че ръката им е отнесена.

Опитваше се да се въздържа колкото бе възможно по-дълго, но когато го подканиха да изрази мнението си, той не скри искреното си възмущение от подобни тези и защити религията с цялото красноречие, на което бе способен — красноречие, което превърна разваления му английски в музика, а обикновеното му лице — в красиво. Битката беше сериозна, тъй като умните мъже умееха да

спорят, но той като че не усещаше тежките им удари и отстояваше до край позициите си. Докато говореше, Джоу изведнъж усети, че светът като че отново идва на мястото си; старите вярвания, преживели толкова векове, ѝ се струваха по-солидни от новите. Господ вече не бе сляпа сила и безсмъртието — само красива приказка, а благословен факт. Почувства, че отново има твърда почва под краката си; и когато господин Баер спря за миг, за да изслуша опонентите си, които успяваха да го надвикат, но не и да го убедят, тя изпита желание да му изръкопляска и да му благодари.

Не направи нито едното, нито другото, но добре запомни този момент и изпитваше огромен респект към професора, тъй като знаеше, че за него бе изключително трудно да говори точно на това място и по това време, но го беше направил, защото съвестта не му позволяваше да мълчи. Започна да разбира, че характерът има по-висока стойност от парите, положението, интелекта или външната красота. Имаше чувството, че ако величието е това, което един мъдър мъж бе казал за него — истина, уважение и добронамереност — то тогава нейният приятел Фридрих Баер бе не само добър, но и велик.

Тази нейна вяра се засилваше с всеки изминал ден. Ценеше неговата преценка, бореше се за уважението му и искаше да е достойна за приятелството си с него. И точно когато това нейно желание бе най-искрено, за малко щеше да изгуби всичко. Всичко започна заради една проклета шапка. Една вечер професорът дойде при Джоу да ѝ предаде поредния урок с хартиена войнишка шапка на главата си, която Тина му бе поставила, а той бе забравил да свали.

„Очевидно не се поглежда в огледалото, преди да слезе“ — помисли си с усмивка Джоу, докато той я поздравяваше. Професорът седна на стола със сериозна физиономия, без да си дава сметка за невероятния контраст между темата на урока и външния му вид, тъй като същата вечер щеше да ѝ чете за смъртта на Валенщайн^[3].

Джоу не му каза нищо в началото, тъй като обичаше гръмкия му, сърдечен смях и реши да го остави сам да разкрие шапката. А не след дълго съвсем забрави за нея, тъй като да слушаш как един немец чете Шилер бе наистина невероятно удоволствие. След четенето започна урокът, който бе доста оживен поради веселото настроение на Джоу тази вечер. Професорът не можеше да разбере каква е причината за непрекъснатия смях в очите ѝ и накрая спря и доста учудено я попита:

— Госпожице Марш, защо непрекъснато смее в лице на ваш учител? Няма уважение към мен, че държи така лошо?

— Как бих могла да се отнасям с уважение, сър, след като забравихте да свалите шапката си? — отвърна Джоу.

Разсеяният професор вдигна ръка към главата си и смъкна малката хартиена шапка, гледа я в продължение на минута, а след това сърдечно се засмя.

— О, сега разбира. Това дяволче Тина направи мен истински глупак с тази шапка. Но това няма значение. А вие, ако урок не върви добре, също сложи тази шапка.

Всъщност урокът изобщо не продължи, тъй като в следващата минута господин Баер забеляза една снимка върху шапката и като я разгъна, започна да нарежда с отвращение:

— Бих предпочел подобни вестници изобщо да не се появяват вкъщи; те не подходящи за детски очи, нито млади хора трябва тях четат. Много лошо. Просто не мога понася тези, които нанася такава вреда.

Джоу погледна парчето вестник и видя някаква объркана илюстрация, съдържаща труп, престъпник и вампир. Илюстрацията не ѝ хареса, но това, което я накара да обърне вестника на другата страна, бе не отвращение, а страх, защото се уплаши да не би това да е брой на „Волкано“. Оказа се, че не е, и паниката ѝ бързо се изпари, още повече, че си даде сметка, че дори да е брой от този вестник и в него да е напечатана някоя от нейните истории, под нея няма да е изписано никакво име. Но явно се бе издала с тази своя уплаха и с червенината, появила се върху лицето ѝ, защото, макар и да бе доста разсеян човек, професор Баер забелязваше много повече неща, отколкото околните предполагаша. Той знаеше, че Джоу пише и я бе срещал няколко пъти в града около редакциите на вестниците. Но тя избягваше да говори за това, а и професорът никога не я бе разпитвал, макар че имаше желание да види някои от нещата ѝ. Изведнъж му дойде на ум, че може би Джоу се занимава с нещо, от което сега я хвана срам, и доста се разтревожи. Не си каза: „Това не е моя работа, нямам право да се бъркам и да казвам каквото и да било“, както биха направили повечето хора. Просто си спомни, че е млада и бедна, едно момиче, далеч от любовта на майка си и грижите на баща си. Затова в миг го изпълни съвсем естествен импулс да ѝ помогне, точно както би протегнал ръка,

за да спаси едно бебе, което пада от люлката. Всичко това премина като мълния през главата му, но по никакъв начин не намери израз върху лицето му. И след миг, когато вестникът бе хвърлен настрана, той вече бе готов да изрече съвсем естествено и в същото време доста сериозно:

— Да, права си да го махнеш от себе си. Не ми харесва да мисля, че добри млади момичета вижда такива неща. Може за някои изглежда приятно, но аз по-скоро бих дал на мои момчета да играят с барут, отколкото да четат този боклук.

— Може би не всички са толкова лоши, а само глупави. А и след като има нужда от тях, не виждам нищо лошо в това някой да ги пише. Доста многоуважавани личности си печелят по честен начин хляба посредством тъй наречените сензационни истории — каза Джоу, като движеше твърде нервно иглата.

— На пазара се търси и уиски, но предполагам, че ние двама с теб не бихме го продавали. Ако уважавани хора знаят каква вреда нанасят, едва ли биха мислили, че това честно спечелени пари. Те няма право да слага отрова в сладкиши и след това дава на малчугани яде. Не, сигурно биха се позамислили и биха предпочели да метат улица, вместо да пише това.

Господин Баер говореше разгорещено, отиде до огнището и хвърли вестника в него. Джоу остана неподвижна на мястото си и изглеждаше така, сякаш огънят я е обхванал и нея цялата. Бузите ѝ продължиха да горят доста след като димът от хартиената шапка изчезна нагоре към комина.

— Много бих искал да изпратя и всички останали след този — измърмори професорът, като се върна малко поуспокоен.

Джоу се замисли какви пламъци биха се разгорели от купчината вестници, които бе събрала горе в стаята си и в същата минута спечелените с толкова труд пари ѝ тежаха като камък на сърцето. После се опита да успокои сама себе си: „Моите не са като тези; те са просто глупави, но не и лоши. Така че не трябва да се безпокоя.“ След това грабна учебника и попита със заинтересован глас: — Ще продължим ли, сър? Вече ще бъда много послушна и внимателна.

— Наистина се надявам, че ще е така — бе всичко, което професорът каза, но той имаше предвид нещо повече, отколкото тя си представяше. И тъжният, сериозен поглед, който отправи към нея, я

накара да се почувства така, сякаш на челото ѝ с големи букви бе написано: „Уийкли волкано“.

Веднага щом се прибра в стаята си, тя измъкна вестниците и внимателно препрочете всяка една от своите истории. Тъй като беше малко късоглед, професорът използваше понякога очила. Джоу ги бе опитала веднъж и доста се смя на начина, по който те увеличаваха буквите в книгата пред нея. Сега като че бе поставила на очите си мисловните или моралните очила на професора, тъй като грешките в тези отвратителни истории се открояваха така ужасяващо, че ѝ стана страшно неприятно.

— Те са истински боклук и скоро ще се превърнат в нещо още по-лошо, ако не престана да ги пиша. Защото всяка следваща е по-сензационна от предходната. Наистина съм отишла твърде далеч, наранявайки себе си и близките си хора, само в името на парите... Точно така е, защото не бих могла да чета тези измишльотини, без да се срамувам ужасно от тях. А какво ще направя, ако ги види някой от близките ми, или господин Баер попадне на тях?

Джоу се изпоти цялата само при мисълта за подобна възможност, грабна цялата връзка вестници и ги хвърли в печката, като едва не подпали покрива със силния пламък, който се понесе нагоре.

Но когато от тримесечната ѝ работа не остана нищо друго, освен купчината пепел и парите в портмонето ѝ, Джоу се почувства доста тъжна, седна на пода, като се чудеше какво би могла да направи със спечеленото.

— Все пак ми се струва, че още не съм нанесла кой знае каква вреда, така че бих могла да задържа парите, като заплата за изгубеното време — каза си тя след продължителни разсъждения, добавяйки разтревожено: — Почти ми се иска да нямах такова съзнание, толкова е неудобно с него. Ако нямах желание да върша добро и ако не се чувствах ужасно, когато се занимавам с нещо недостойно, бих могла да си карам чудесно. Понякога ужасно ми се иска татко и мама да не държаха чак толкова на тези неща.

О, Джоу, вместо да ти се иска това, благодари се на Бога, че „татко и мама държат толкова на тези неща“; можеш да съжаляваш от сърце онези, които са лишени от подобни закрилници, които да ги заобиколят с принципи — за неспокойната младост тези принципи може да изглеждат като стени на затвор, но те със сигурност ще се

окажат стабилна основа, върху която ще се гради характерът в зрялата възраст.

Джоу не написа повече нито една сензационна история, като реши, че не си струва заради пари човек да се забърква в тази недостойна дейност. Но отиде в другата крайност, както често става с хората, занимаващи се с литературна дейност. В резултат на това бе създадена една история, която може би по-скоро би трябвало да се определи като есе или проповед, защото бе твърде морализаторска. Още в самото начало Джоу се съмняваше в качествата ѝ, тъй като жизнеността ѝ и момичешката ѝ романтичност никак не приемаха този нов стил, имаше чувството, че се е маскирала, като е навлякла някакъв тесен, неудобен костюм от миналия век. Изпрати своя дидактичен труд на няколко места, но никой не прояви интерес към публикуването му и Джоу бе склонна да се съгласи с господин Дешууд, че морализаторските истории трудно се продават.

След това опита да напише един детски разказ, от който би могла да се отърве с лекота, стига да не бе толкова претенциозна и да не бе поискала твърде висока цена за труда си. Единственият човек, който ѝ предложи според нейната преценка достатъчно, за да се отдаде на детската литература, бе един богат господин, който бе убеден, че мисията му се изразява в преобръщането на целия свят според неговите собствени представи. Но колкото и да ѝ бе приятно да пише за деца, Джоу не можеше да се съгласи всичките ѝ чудесни момченца да бъдат изяждани от мечките или хвърляни на разярените бикове, само защото не ходят на неделно училище, нито пък всички онези добри деца, които ходят там, да бъдат щедро възнаграждавани по всички възможни начини — от вкусни сладкиши с джинджифил до ескорти от ангели, когато напускат този живот. Така че нищо не се получи и от тази нейна дейност, Джоу остави мастилото върху писалката ѝ да засъхне и съвсем смирено обяви:

— Явно не знам нищо. Трябва да изчакам известно време, преди да започна отново, а междувременно бих могла „да мета улица“, ако не се намери нищо по-подходящо за мен. Това поне е честен труд.

Едно решение, което показва, че този нейн втори опит в литературната дейност ѝ е повлиял положително.

Докато се осъществяваха тези революции вътре в нея, външният ѝ живот продължаваше да тече, наситен с много работа, но без никакви

интересни събития. И ако понякога изглеждаше твърде сериозна или малко тъжна, никой не забелязваше това, с изключение на професор Баер. Но той го правеше толкова внимателно, че тя изобщо не усети, че я наблюдава, за да разбере дали е приела и разбрала бележката му. Джоу издържа на проверката му и професорът беше удовлетворен, защото, макар че не говореха по този въпрос, той бе разбрал, че се е отказала от писането. Досети се за това не само поради факта, че показалецът на дясната ѝ ръка вече не беше изцапан с мастило, но и защото започна да прекарва вечерите си долу, във всекидневната и не я срещаше около редакциите на вестниците. Докато я наблюдаваше с невероятна упоритост, той стигна до извода, че мозъкът ѝ вече е зает с нещо полезно, макар и да не бе приятно.

Опитваше се да ѝ помогне с каквото може, като доказа, че е истински приятел, и Джоу бе щастлива. Защото сега, когато временно се бе отказала от писането, имаше възможност да научи някои други уроци, освен тези по немски, и да изгради основите на своя собствен емоционален живот.

Беше една приятна зима, а също и доста дълга, тъй като Джоу не напусна госпожа Кирке до юни. Когато дойде моментът да си тръгне, всички като че съжаляваха за нея; децата изглеждаха неутешими, а косата на господин Баер щръкна на всички страни — той винаги я разбъркваше така, когато бе разстроен.

— Отивате къщи! О, вие щастлива, че има дом, където отиде — каза той, когато му съобщи, след което седна в ъгъла и мълчаливо започна да тегли брадата си. Остана така през цялата вечер, когато Джоу организира малко тържество преди отпътуването си.

Щеше да тръгне рано на следващата сутрин, така че още вечерта се сбогува с всички, а когато стигна до него, сърдечно му каза:

— Е, сър, няма да забравите да дойдете и да ни посетите, ако някога пътувате към нашия град, нали? Не бих ви го простила, ако ни пропуснете, тъй като много искам всички да се запознаят с моя приятел.

— Наистина ли? Да дойда ли? — попита той, а погледът му гореше от желание, но тя не обърна внимание на това.

— Да, елате следващия месец; тогава Лари ще се дипломира, така че ще можете да присъствате на тържеството.

— Това е вашият най-добър приятел, за кого говори често? — уточни с променен тон професорът.

— Да, моето момче Теди, много се гордея с него и бих искала да се запознаете.

Джоу го погледна, без да забелязва нищо друго, наслаждаваше се само на перспективата да ги запознае двамата. Но нещо във физиономията на господин Баер в този момент ѝ показа, че той може би се е досетил за факта, че Лари е за нея нещо повече от най-добър приятел. И точно защото толкова държеше да подчертае, че няма нищо подобно, без да иска се изчерви цялата, и колкото се стараше това да не става, толкова повече се зачервяваше. Ако Тина не бе седнала върху коленете ѝ, просто не знаеше какво би направила. За щастие сега имаше възможност да притисне детето към себе си, като по този начин успя да скрие за миг лицето си и се надяваше, че професорът не е забелязал червенината ѝ. Но той видя всичко и неговото лице също се промени, появилото се преди минута желание и нетърпение изчезна от него и то придоби характерното си любезно изражение.

— Опасявам се, че едва ли ще успея да дойда толкова скоро, но желая много успех ваш приятел, а на вас — щастие. Господ да ви благослови! — каза ѝ той, после стисна топло ръката ѝ, взе Тина и я качи на раменете си, след което бавно излезе от стаята.

Но след като момчетата си легнаха, той остана дълго седнал до огъня, с уморен поглед и изпълнен с „Heimweh“, или носталгия по дома. Припомни си за миг Джоу, седнала с детето в прегръдката си и тази нова мекота, изписана на лицето ѝ. После отпусна отчаяно глава върху ръцете си, остана така известно време, след което се разходи неспокойно из стаята, като че търсеше нещо, което не можеше да намери.

— Това не е за мен. Не бива изобщо да се надявам — каза си с въздишка, която бе по-скоро стон. След което, сякаш обвинявайки се за нещо, което не е успял да потисне, професорът се приближи до леглата на момчетата и целуна разрошените главици върху възглавниците, взе рядко използваната лула от морска пяна и седна с едно томче от Платон до огъня.

Направи най-доброто, което можеше в тази ситуация, при това го направи с достойнство, но не съм убедена, че в този момент той бе

сигурен, че момчетата, лулата и дори божественият Платон могат да послужат като заместител за съпруга, дете и дом.

Макар че трябваше да стане много рано, професорът бе на гарата следващата сутрин, за да изпрати Джоу; и благодарение на него тя започна своето самотно пътуване с приятния спомен за едно познато лице, което ѝ маха за довиждане, букетче виолетки, което щеше да ѝ напомня през целия път за него, както и една щастлива мисъл:

— Е, зимата свърши и аз не написах книга, не натрупах богатство, но спечелих един приятел, какъвто наистина си заслужава да има човек, и ще се опитам да го запазя за цял живот.

---

[1] Псевдоним (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Мадам дьо Стал (1766–1817) — френска писателка, авторка на романа „Корина“ (1807). — Б.пр. ↑

[3] Литературен герой на Шилер. — Б.пр. ↑

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

СЪРДЕЧНИ БОЛКИ

Неясно какъв бе стимулт, но Лари наистина доста се потруди през тази година и се дипломира с чест. Както казваха приятелите му, тържественото му слово на латински в края на годината бе направено с красноречието на Демостен. И всички присъстваха там, за да го видят — дядо му, който бе толкова горд, господин и госпожа Марч, Джон и Мег, Джоу и Бет. Те не скриваха възхищението си от тази негова невероятна победа, която изглеждаше толкова леснопостижима на тази възраст, на фона на трудните житейски изпитания, които без съмнение му предстояха.

— Ще трябва да остана за тази специална вечеря, но утре рано сутринта ще си бъда вече у дома. Вие ще дойдете да ме посрещнете както обикновено, нали, момичета? — попита Лари, докато помагаше на сестрите да се качат в колата, след като забавленията за деня бяха приключили. Каза „момичета“, но всъщност имаше предвид Джоу — защото тя бе единствената, която се придържаше към старите традиции. На Джоу просто сърце не ѝ позволяваше да откаже каквото и да било на своето прекрасно момче, постигнало такъв огромен успех.

— Аз ще дойда, Теди, независимо дали грее слънце или вали дъжд, и тържествено ще възвестя пристигането ти — отвърна сърдечно тя.

Лари ѝ благодари с доста изразителен поглед, който я накара да помисли паникьосано: „О, Господи, сигурна съм, че ще ми каже нещо много специално и какво ще правя тогава?“

Вечерният размисъл и сутрешната работа малко поразсеяха съмненията ѝ и накрая реши, че не би трябвало да е толкова суетна и да смята, че някой ще тръгне да ѝ прави предложение, след като добре знае какъв ще бъде отговорът ѝ. Така че в определеното време се насочи към мястото на срещата им, изпълнена с надежда, че Теди няма да я принуди да нарани бедните му чувства. Краткото посещение у Мег и веселата играчка с Дейзи и Демиджон съвсем я разведриха и я

подготвиха за важната среща. Но щом видя източената му фигура в далечината, тя изпита силно желание да се обърне и да избяга.

— Не чувам никаква музика за тържественото ми посрещане — извика Лари веднага, щом се приближи достатъчно, за да чува тя думите му.

— Забравих си драмбоя^[1] — отвърна му с чувство на облекчение Джоу, тъй като поздравът му никак не ѝ се стори любовен.

При тези техни срещи тя обикновено го хващаше под ръка, но този път не го направи и той не се оплака, нито запротестира — което според нея беше лош знак — а започна оживено да ѝ говори за разни маловажни неща, докато се отклониха от главния път и тръгнаха по една малка пътечка, която водеше към къщите им, като минаваше направо през полето. От този момент нататък Лари започна да се движи по-бавно и като че изведнъж загуби красноречието си, в резултат на което започнаха да се появяват тягостни паузи. Трескаво търсейки възможност да продължи разговора, за да не настъпи отново потискаща тишина, Джоу бързо каза:

— Сега имаш нужда от една хубава, дълга почивка.

— Точно същото мислех и аз.

Твърде решителната нотка в гласа му накара Джоу да го погледне и щом видя изражението върху лицето му, веднага разбра, че ужасният момент е дошъл. Напълно обърквана, тя вдигна ръка напред, сякаш за да се защити и безпомощно каза:

— Не, Теди... недей, моля те!

— Ще го направя. И ти трябва да ме чуеш. Няма смисъл, Джоу, не можем повече да се преструваме, колкото по-скоро си кажем всичко, толкова по-добре — отвърна той зачервен и развълнуван.

— Добре, както желаете. Ще те изслушам, естествено — прошепна Джоу с отчаяно търпение.

Лари не бе опитен в областта на любовта, но в момента бе напълно сериозен, когато каза, че всичко трябва да се изясни най-накрая. Бе готов да го направи, дори да трябва след това да умре. Затова без да чака и минута повече, той се впусна в темата с характерния за него плам.

— Обичам те, Джоу, винаги съм те обичал, още от момента, в който се срещнахме — започна с треперещ глас, който всеки момент като че щеше да секне, въпреки мъжествените му усилия да изглежда

спокоен. — Просто нямаше как да не те обикна, ти беше толкова добра с мен... опитвах се да ти го покажа, но ти просто не ми позволяваше; сега бих искал да ме изслушаш и да ми дадеш отговор, защото нещата просто не могат да продължават повече така.

— Толкова исках да ти спестя всичко това, смятах, че разбираш... — започна Джоу и си даде сметка, че ще бъде много потрудно, отколкото бе очаквала.

— Знаех, че е така, но момичетата понякога са толкова странни, че човек никога не знае какво да очаква от тях. Те казват „не“, когато всъщност им се иска да отвърнат с „да“. Обичат да побъркват мъжете, сякаш това им доставя някакво удоволствие — отвърна Лари, опитвайки да скрие смущението си зад тези твърде объркани философии.

— Но с мен не е така. Никога не съм искала да се влюбваш в мен, дори заминах, за да те предпазя от това.

— Така си и знаех, това бе напълно в твой стил, но изобщо не помогна. Напротив, дори те обикнах още повече, учех като луд, за да ти доставя удоволствие, отказах се от билиярда и от всичко останало, което не ти харесваше, без ни най-малко да се оплаквам, защото през цялото време се надявах, че ще ме обикнеш, макар че сигурно не съм достоен... — гласът му в миг секна и той замълча, докато овладее чувствата си.

— Да, разбира се, че си достатъчно добър, дори си прекалено добър за мен, толкова съм ти благодарна, гордея се с теб и те харесвам, така че не виждам защо да не те обикна по начина, по който ти искаш. Опитвах се, но не можах да променя чувствата си към теб, така че би било лъжа, ако започна да твърдя, че те обичам.

— Наистина ли, Джоу?

Той спря, хвана двете ѝ ръце и ѝ постави въпроса си, като я погледна с толкова дълбоко чувство, че тя едва ли щеше да забрави някога този поглед.

— Разбира се, че е истина, скъпи!

Намираха се вече наскоро полето — наоколо бе толкова тихо; и когато Джоу изрече с нежелание последните си думи, Лари пусна отчаяно ръцете ѝ и се обърна, сякаш имаше намерение да си тръгне, но явно за първи път в живота си получаваше удар, който му бе трудно да

понесе. Седна направо върху мократа трева и заби надолу глава, без да продума. Джоу направо се уплаши.

— О, Теди, толкова съжалявам, готова съм направо да се убия, ако това би могло да помогне с нещо. Толкова ми се искаше да не приемаш нещата така сериозно. Не съм виновна, че чувствата ми са такива. Знаеш, че на човек му е трудно да започне насила да обича друг човек — извика Джоу не особено изискано, но затова пък съвсем искрено и го потупа приятелски по рамото, като си спомни за времето преди години, когато и той я бе успокоявал по същия начин.

— Не, понякога човек може и да успее да го направи — измърмори отчаяно той.

— Не смятам, че това ще бъде истинска любов и не бих искала да се опитвам да изпитвам подобна любов — беше решителният отговор.

Последва продължително мълчание, по време на което се чуваше единствено песента на един кос, която долиташе от върбата край брега на реката наблизо, както и шумът от поклащането на тревата под напора на вятъра.

— Лари, бих искала да ти кажа нещо — наруши тишината Джоу със съвършено сериозен глас.

Той се стресна така, сякаш някой го бе ударил силно, скочи на крака и отчаяно изкрещя:

— Не ми го казвай, Джоу; просто няма да мога да го понеса!

— Какво да не ти казвам? — попита тя, учудена от реакцията му.

— Че обичаш онзи старец.

— Какъв старец? — попита Джоу, като в първия момент реши, че той има предвид дядо си.

— Онзи дяволски професор, за когото непрекъснато пишеше в писмата си. Ако ми кажеш, че наистина го обичаш, имам чувството, че ще направя нещо ужасно — после я погледна така, сякаш искаше да ѝ подсказе, че е готов да изпълни това обещание, в очите му припламваха гневни пламъчета, а юмруците му бяха здраво стиснати.

На Джоу ѝ се искаше да се засмее, но се въздържа и започна внимателно да му обяснява:

— Не говори така, Теди! Той не е стар, нито е лош човек. Професорът е толкова добър и внимателен и е най-добрият приятел, който някога съм имала... освен теб. Моля те, не се горещи толкова.

Бих искала да се отнасям любезно с теб, но със сигурност ужасно ще се разгневя, ако продължиш да обиждаш моя професор. Все пак трябва да знаеш, че ни най-малко не съм влюбена в него, нито в някой друг.

— Но това ще стане, рано или късно, и какво ще правя аз тогава?

— Ти също ще се влюбиш в някое момиче, толкова чувствително и разумно момче си, няма начин да не обикнеш някоя. И тогава проблемите ти ще бъдат решени.

— Не мога да обичам никоя друга! Никога няма да мога да те забравя, Джоу, никога, никога! — той дори удари с юмрук по земята, за да подчертае още веднъж, че това е невъзможно.

— Какво да правя с него? — въздъхна Джоу, като си даде сметка, че чувствата му са доста по-необуздани, отколкото бе очаквала. — Ти дори не поиска да чуеш онова, което се готвех да ти кажа. Седни и ме изслушай, ако обичаш. Защото наистина бих искала нещата да се развият добре, ти също да бъдеш щастлив — започна тя, като се надяваше да го успокои малко, използвайки разумни аргументи, което всъщност показваше, че изобщо си няма ни най-малка представа за любовта.

Виждайки известна надежда в последните ѝ думи, Лари се хвърли в тревата пред краката ѝ, вдигна глава и я загледа в очакване. Сега вече бе напълно ясно, че нещата няма да могат да се уредят с помощта на успокоителни думи и разумни аргументи от страна на Джоу. Не би могла дори да му каже нещо по-рязко, докато той бе вперил в нея пълните си с любов и желание очи, все още влажни от няколкото сълзи, предизвикани от коравосърдечието ѝ. Тя внимателно обърна главата му настрана, и като погали нежно дългата му, цялата на вълни коса, която бе пуснал специално заради нея — което наистина бе твърде трогателно! — каза:

— Съгласна съм с мнението на мама, че ние двамата никак не си подходиме, защото избухливият ни нрав и упоритостта ни със сигурност ще ни направят ужасно нещастни, ако имаме неблагоприятното да... — Джоу се запъна, преди да може да изрече последната дума, но Лари побърза с възторг да я изрече:

— Ако се оженим... Не, няма да сме нещастни! Ако ти ме обичаш, Джоу, аз ще бъде истински ангел — защото ти можеш да ме накараш да направя всичко, което пожелаеш.

— Не, не мога. Опитвала съм и съм се убеждавала, че не е така. Не бих могла да рискувам щастието и на двама ни с разни експерименти. Ние двамата не се разбираме и сигурно никога няма да започнем да го правим; затова е най-добре да си останем добри приятели до края на живота си, вместо да извършваме нещо толкова неразумно.

— Не, трябва да го направим, ти трябва да ми дадеш възможност — не се предаваше Лари.

— Моля те да бъдеш разумен, Лари. Приеми смислените ми аргументи в това отношение — настоя Джоу, която вече бе на предела на силите си.

— Нямам намерение да бъда разумен, нито да приемам онова, което ти наричаш „смислени аргументи“; всичко това не ми помага, ти само се опитваш да се представиш за строга. Човек би помислил, че направо нямаш сърце.

— Така ми се иска това да беше истина!

В гласа ѝ се долови леко потрепване, което бе възприето от Лари като добър знак. Той бързо извърна глава към нея и мобилизира всичките си сили, като започна с ласкателен тон, който никога досега не ѝ се бе струвал толкова опасен:

— Не ни разочаровай, скъпа. Всички очакват това от нас. Дядо отдавна е щастлив, защото вярва, че това рано или късно ще стане, вашите също одобряват този брак, а аз просто не мога да продължавам да живея без теб. Кажй, че ще се омъжиш за мен и ни позволи на всички да бъдем щастливи. Направи го, моля те!

Месеци след това Джоу все още се чудеше как тогава е успяла да прояви такава сила на разума и да се придържа твърдо към първоначалното си решение, че не обича своето момче и никога няма да може да го обикне така, че да се омъжи за него. Бе толкова трудно да го направи, но тя успя, като си даваше ясна сметка, че е безсмислено и глупаво да се отлагат нещата.

— Щом не съм убедена, че мога да кажа „да“, няма изобщо да го направя. Сигурно скоро ще разбереш, че съм била права и след време ще ми благодариш — сериозно каза тя.

— Ще се обеса, ако наистина стане така! — извика Лари и скочи на крака, изпълнен с възмущение дори само от идеята, че това е възможно.

— Да, ще ми благодариш — настоя Джоу. — Съвсем скоро ще забравиш тези свои чувства и ще срещнеш някое красиво и надарено момиче, което ще те обожава и ще стане наистина прекрасна стопанка на голямата ти къща. Аз не бих могла. Имам ужасен характер, затворена съм, а и непрекъснато се проявяват какви ли не мои странности, освен това съм стара и ти скоро ще започнеш да се срамуваш от мен, двамата ще се караме — просто не можем по друг начин, нали виждаш, че това става дори в момента на мен няма да ми е особено приятно в изисканото общество, докато на теб ти харесва, сигурно ще се чувстваш отегчен от драсканиците ми, а аз не мога без тях. Представяш ли си колко нещастни ще бъдем и как ще съжаляваме, че сме се оженили, направо ужасно.

— Още нещо да имаш да предричаш? — попита я Лари, като едва издържаше да я слуша, докато тя рисуваше тази апокалиптична картина.

— Нищо повече... освен, че не вярвам някога да се омъжа; щастлива съм си, както съм в момента, обичам и ценя твърде високо свободата си, та да бързам да се откажа от нея заради някого.

— Я стига глупости! — прекъсна я Лари. — Може и да си го мислиш в момента, но със сигурност ще дойде време, когато ще държиш толкова много на някой, ще го обичаш така силно, че ще си готова както да живееш с него, така и да умреш за него. Знаем, че ще бъде така, това е напълно в характера ти, тогава ми се иска да бъда наблизо и да ти припомня тези свои думи — и след като каза това, отчаяният влюбен удари шапката си в земята с такава страст, че човек би могъл да се засмее, ако не беше трагичното изражение върху лицето му.

— Да, ще живея с него и ще съм готова да умра за него, ако той успее да ме накара да го обичам, независимо от желанието ми, а ти можеш да си гледаш своята работа — извика ядосано Джоу, загубила търпение поради упоритостта на бедния Теди. — Помъчих се всичко да ти обясня, но ти просто не искаш да разбереш. Не смяташ ли, че е егоистично да се опитваш да ми измъкнеш нещо, което не съм в състояние да ти дам? Винаги ще си остана привързана към теб, много привързана, като към добър приятел, но никога няма да се омъжа за теб. И колкото по-бързо повярваш на думите ми, толкова по-добре ще е и за двамата ни — затова те моля да ми повярваш още сега.

Тази реч сякаш напълно взриви чувствата му. Лари я гледаше около минута, сякаш се чудеше какво точно да предприеме, след това се обърна рязко настрана и напълно отчаяно пошепна:

— Ще съжаляваш някога за това, Джоу.

— О, къде отиваш? — извика уплашено след него тя, след като видя изражението върху лицето му.

— Отивам по дяволите — бе успокоителният му отговор.

Сърцето ѝ за миг като че престана да бие, когато го видя как се спусна надолу по дерето към брега на реката, но веднага си даде сметка, че за да се реши един млад човек на такава безумна смърт, са нужни много повече глупост, грехове и отчаяние. Лари съвсем не беше толкова слабохарактерен, че да се отчая само от един-единствен неуспех. Той наистина нямаше никакви намерения да се дави, а просто да хвърли палтото и шапката си в една лодка и да се разходи надолу по реката, което със сигурност щеше да е значително по-приятно от онова, което току-що бе преживял. Джоу си пое дълбоко дъх и отпусна свитите си в юмруци ръце, докато наблюдаваше бедното момче, търсещо успокоение за разбитото си сърце.

— Това ще му се отрази добре, ще се прибере къщи в такова настроение и с такива мисли в главата си, че просто няма да посмея да се мярна пред очите му — каза си тя, докато вървеше към къщи, чувствайки се така, сякаш току-що е убила някакво невинно същество и го е заровила под листата.

— Трябва да отида и да подготвя малко господин Лорънс, за да бъде колкото може по-любезен с бедното ми момче. Така ми се искаше той да обикне Бет; може би след време и това ще стане, но напоследък започва да ми се струва, че май съм сбъркала относно нея. О, Господи! Как могат някои момичета да изпитват удоволствие от факта, че имат обожатели, на които са отказали? Струва ми се, че това е наистина ужасно!

Тъй като бе убедена, че никой не може да го свърши по-добре от нея, тя отиде направо при господин Лорънс, разказа му храбро цялата история с всичките ѝ подробности и накрая се разплака, като му обясни колко горчиво съжалява за липсата на чувства у себе си. Макар че бе доста разочарован, любезният стар господин я съжали и не я упрекна в нищо. За него бе напълно непонятно как е възможно някое момиче да не обича Лари, затова се надяваше, че Джоу ще промени

решението си. Но дори по-добре от нея си даваше сметка, че човек не може да обича насила, затова поклати тъжно глава и се замисли как би могъл да помогне на момчето си, тъй като последните думи, които бе казал на Джоу, го разтревожиха много повече, отколкото даде да се разбере.

Когато Лари се прибра вкъщи, ужасно уморен, но и доста поуспокоен, дядо му го посрещна на входа и се направи, че нищо не знае. Успя да се преструва така около два часа, но когато двамата седнаха на верандата да наблюдават залеза, нещо, което толкова много обичаха, на стария господин му беше наистина много трудно да продължава да се преструва. На още по-голямо изпитание бе поставен Лари, който трябваше да седи и да слуша похвалите за успеха си през последната година, който вече му изглеждаше безсмислено усилие в името на любовта. Издържа, колкото може, след което отиде при пианото си и започна да свири. Прозорците бяха отворени и Джоу, която се разхождаше в градината заедно с Бет, много по-добре разбра настроението, предизвикало това изпълнение, тъй като той свиреше „Патетичната соната“, при това я свиреше по съвършен начин, както никога досега.

— Това наистина е прекрасно, но то просто може да накара човек да се разплаче; изсвири нещо повесело, момчето ми — каза господин Лорънс, чието сърце бе изпълнено със съчувствие и много му се искаше да го изрази по някакъв начин, но не знаеше как.

Лари премина на по-весела музика, свири задъхано в продължение на няколко минути и сигурно би успял да довърши започнатата пиеса, ако най-неочаквано не се чу гласът на госпожа Марч, която извика:

— Джоу, скъпа, влез за малко вътре, трябваш ми.

Точно същото би искал да й каже и Лари, но като вложи съвършено различно съдържание в думите си. Заслушан в гласа на госпожа Марч, той загуби ритъма и изпълнението му най-неочаквано завърши с глух звук, а самият музикант остана мълчаливо на мястото си в мрака.

— Просто не мога да понасям всичко това — изпъшка старият господин; изправи се, отиде при пианото, постави и двете си ръце върху широките рамене на Лари и му каза нежно:

— Знаем, момчето ми, знаем.

— Кой ти каза?

— Самата Джоу.

— Тогава наистина всичко е свършено! — каза Лари и се дръпна рязко от дядо си, защото, макар и да му бе благодарен за симпатиите, гордостта не му позволяваше да търпи да го съжаляват.

— Не съвсем. Бих искал да ти кажа само още едно нещо и тогава ще сметнем, че всичко е приключено — отвърна с необикновена нежност господин Лорънс. — Сигурно не възнамеряваш да прекарваш ваканцията си у дома?

— Нямам намерение да бягам заради някакво си момиче. Джоу не може да ми попречи да я виждам, така че ще остана и ще го правя дотогава, докато това ми харесва — троснато му отвърна Лари.

— Не и ако си джентълмен, за какъвто те смятам. Аз наистина съм доста разочарован, но момичето не е виновно. Така че единственото нещо, което ти остава, е да заминеш за известно време. Къде би искал да отидеш?

— Където и да е. Хич не ме интересува какво ще стане с мен — каза с отчаяна усмивка Лари и сърцето на възрастния господин се сви от болка.

— Приеми го като мъж, не прави нищо неразумно, за Бога! Защо не заминеш за чужбина, както планирахме, и да забравиш за всичко?

— Не мога.

— Но ти толкова искаше да заминеш и аз ти бях обещал, че това ще стане, след като завършиш колежа.

— Да, но не смятах да заминавам сам! — отвърна Лари и премина бързо през стаята, като на лицето му бе изписана такава болка, че бе чудесно, дето дядо му не я видя.

— Не те карам да заминаваш сам. Има един човек, който е готов и с удоволствие ще те придружи дори на края на света.

— Кой, ако смея да запитам? — не се стърпя Лари и дори се спря, за да чуе отговора.

— Аз.

Лари се върна към него също така бързо, както преди миг се бе отдалечил, прегърна го и развълнувано каза:

— Аз съм такъв егоист... но нали знаеш, дядо...

— Господ да ми е на помощ, защото много добре знам какво ти е, вече съм преживял всичко това, веднъж, когато самият аз бях млад, и

втори път с баща ти. А сега, скъпо мое момче, седни спокойно и ми дай възможност да ти кажа какви са плановете ми. Всичко е почти уредено и би могло да се осъществи веднага — каза господин Лорънс, като стискаше здраво ръката на момчето, сякаш се страхуваше, че и то може да си тръгне от него, както баща му преди много години.

— Добре, сър, да чуем — отвърна Лари и седна до него, макар че нито в гласа му, нито в изражението на лицето му се долавяше някакъв интерес.

— В Лондон има една работа, която трябва да се свърши; смятах да я възложа на теб, но сега реших, че ще бъде много по-добре, ако отидем заедно, а работите си тук ще оставя изцяло на Брук. Партньорите ми правят почти всичко, аз просто стоя на мястото си, за да мога да го освободя за теб, когато си готов да го заемеш. Така че мога да отсъствам най-спокойно.

— Но ти не обичаш да пътуваш, сър; не бих могъл да искам подобно нещо от теб на твоята възраст — започна Лари, който му бе благодарен за жертвата, която бе готов да направи за него, но предпочиташе да се справи сам, ако това изобщо бе възможно.

Старият господин отлично знаеше това и много искаше да го предотврати. Като наблюдаваше настроението, в което се намираще внукът му, никак не му се искаше да го оставя да се оправя сам. Затова бързо потисна съжалението си, че ще трябва да изостави домашните удобства и решително каза:

— Господ ми е свидетел, че все още не съм чак толкова стар. Идеята да пътувам много ми харесва; сигурен съм, че ще ми бъде от полза, а и старите ми кокали няма кой знае колко да пострадат, защото пътуването в днешно време е все едно да си седиш на стол.

Последвалото неспокойно движение на Лари сякаш подсказваше, че неговият стол не е кой знае колко удобен, или може би, че планът на дядо му не му допада особено, което накара стареца бързо да добави:

— Разбира се, не бих искал нито да се натрапвам, нито да ти бъда в тежест. Предложих да дойда с теб, защото ми се струва, че така ще се чувстваш по-щастлив, отколкото ако ме оставиш тук сам. Нямам намерение да се влача непрекъснато с теб, ти ще си бъдеш свободен да ходиш там, където ти се иска, докато аз от своя страна ще се забавлявам по свой начин. Имам приятели в Лондон и Париж и ще се радвам, ако успея да ги посетя; междувременно ти би могъл да

обиколиш Италия, Германия, Швейцария, или някоя друга страна, да се наслаждаваш на галерии, концерти, на природни забележителности и приключения, каквито на теб ти харесват.

В момента Лари имаше чувството, че сърцето му е напълно разбито, а светът около него изобщо не го интересуваше. Но при произнасянето на определени думи, които възрастният господин внимателно подбираше в заключителното си изречение, разбитото му сърце като че подскочи и изведнъж му се стори, че светът не е чак толкова безинтересен. Той въздъхна, а след това каза без ентусиазъм:

— Както искаш, дядо. За мен няма никакво значение къде ще ходя и какво ще правя.

— Но за мен има, помни добре това, момчето ми. Давам ти пълна свобода, но се надявам, че ти ще се възползваш от нея за достойни дела. Обещай ми това, Лари.

— Всичко, което искаш, сър.

— Много добре — отговори старецът. — Сега не си даваш сметка за това, но със сигурност ще дойде време, когато сегашното обещание ще те предпази от нещастие.

Тъй като бе енергична личност, господин Лорънс реши да кове желязото, докато е горещо. Така преди още Лари да събере сили, за да възрази или да се откаже, двамата вече бяха на път. През времето на подготовката им, той се държа както младите джентълмени се държат в подобни ситуации: беше без настроение, раздразителен, а понякога и дълбоко замислен; загуби апетита си, не обръщаше почти никакво внимание на облеклото си и по цели часове свиреше без умора на пианото. Упорито избягваше Джоу, но тя няколко пъти го забеляза как я наблюдава през прозореца и трагичната му физиономия превръщаше в кошмар сънищата ѝ през нощта и я изпълваше с чувство за вина през деня. За разлика от повечето подобни страдалци, той почти никога не спомена за несподелената си страстна любов, като не позволи на никого, дори на госпожа Марч, да се опита да го успокоява или да му изразява съчувствието си. До известна степен това носеше известно облекчение на приятелите му, но седмиците преди заминаването му бяха наистина доста потискащи и всички се радваха, че „бедният скъп приятел заминава надалеч, за да се излекува от мъката си и да се върне отново щастлив“. Разбира се, той само се усмихваше горчиво на оптимистичните им очаквания, но ги отминаваше без коментар, защото

бе човек, за когото верността, както и любовта, бяха нещо вечно и неизменно.

Когато дойде денят на отпътуването им, той се престори на приятно развълнуван, за да прикрие едни други неприятни чувства, които неудържимо напиреха в него. Тази негова радост и приповдигнатото му настроение не можаха да заблудят никого, но всички се преструваха, че му вярват, за да щадят чувствата му. Нещата се развиваха съвсем добре до момента, в който госпожа Марч го целуна майчински и му пожела приятен път. След това той някак си твърде бързо се сбогува с всички останали, без да пропусне и усмихнатата Хана, и се затича по стълбите, сякаш бягаше от огън. Джоу тръгна след него само минута по-късно, за да му помахва, ако той се обърне да я погледне. Лари наистина се обърна, дори направи няколко крачки назад и протегна ръце към нея, докато тя стоеше едно-две стъпала по-нагоре, вдигна към нея поглед, в който имаше толкова показателна молба.

— О, Джоу, нима наистина не можеш?

— Теди, скъпи, много бих искала, но не мога!

Това беше всичко, последва кратка пауза, после Лари се изправи и с достойнство каза:

— Всичко е наред, не се безпокой — след което се обърна и си тръгна, без нито една дума повече.

О, но всичко не беше наред и Джоу го знаеше и това я безпокоеше, защото само минута след този свой твърд отговор тя имаше чувството, че е загубила най-добрия си приятел. А когато той си тръгна, без да се обърне повече, Джоу изведнъж осъзна, че нейното момче Лари няма да се върне никога вече.

---

[1] Драмбой — вид прост музикален инструмент. — Б.пр. ↑

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ТАЙНАТА НА БЕТ

Когато Джоу се прибра тази пролет, тя бе наистина изумена от промяната, която бе станала с Бет. Никой не говореше за това, сякаш никой нищо не забелязваше, защото промените бяха ставали бавно и постепенно, незабележими за онези, които я виждаха всеки ден. Но за човек, който бе отсъствал известно време, тази промяна бе толкова ясна и сърцето на Джоу подскочи от болка, когато видя лицето на сестра си. То беше по-бледо, освен това бе станало малко по-слабо, отколкото бе през есента, но изглеждаше доста странно, сякаш бе почти прозрачно. Човек имаше чувството, че животът постепенно се изтича от него, като оставаше само някакъв безсмъртен блясък върху крехките очертания, както и една почти необикновена красота. Джоу го видя и го почувства, но в началото не каза нищо. Освен това твърде скоро това нейно впечатление като че започна да избледнява, защото Бет ѝ изглеждаше толкова щастлива — просто нямаше основание някой да се съмнява, че тя наистина е добре. Така за известно време, потънала в други грижи и проблеми, Джоу забрави за страховете си.

Но след като Лари замина, душевното ѝ равновесие бе отново възстановено и тогава съмненията ѝ отново се върнаха. Тя си призна греховете и къщи ѝ простиha, но когато показа спестяванията си и предложи на Бет да замине на планина, сестра ѝ сърдечно ѝ благодари, като обясни, че не би искала да заминава толкова далеч от къщи. Би предпочела едно кратко пътуване до морето, но тъй като майка им не можеше да си позволи да отсъства, защото трябваше да помага на Мег за бебета, Джоу заведе Бет на едно тихо местенце край морето, където можеше да прекарва повече време на открито, за да хване малко тен от слънцето и морския бриз.

Не отидоха на някакво модерно място, но дори сред приятните хора, между които попаднаха, момичетата не си създадоха нови приятелства, защото предпочитаха да си живеят заедно. Бет бе твърде плаха, за да се чувства добре сред непознати, а Джоу — твърде

вгълбена в самата себе си, за да се интересува от хората около себе си. Така те през почти цялото време бяха заедно, разхождаха се насам-натам, без да си дават сметка, че предизвикват сериозен интерес у другите курортисти, които наблюдаваха със симпатия силната сестра и другата, слаба и нежна, непрекъснато заедно, сякаш предчувстваха, че скоро ще се наложи да се разделят за дълго.

Те го чувстваха, но никоя не говореше за това. Често между нас и най-близките и най-скъпите ни хора съществува някаква резервираност, която трудно се преодолява. Джоу имаше чувството, че сърцето ѝ сякаш е отделено от сърцето на Бет с някакъв прозрачен воал. Но когато протегнеше ръка, за да го махне, като че усещаше, че тишината между тях е свещена, затова чакаше Бет да проговори първа. Джоу се чудеше как родителите ѝ не бяха забелязали онова, което тя така ясно виждаше, но в същото време бе благодарна, че е така. Затова през тихите седмици, когато сянката нарастваше и изглеждаше вече толкова голяма, тя не каза нищо на близките си, защото се надяваше, че те ще усетят промяната, когато сестра ѝ се подобри. Чудеше се дали Бет се досеща за жестоката истина и какви ли мисли изпълват съзнанието ѝ през дългите часове, когато седяха двете на топлите камъни, Бет отпуснала глава в скута на сестра си, докато наоколо духаше лек ветреца, а морето пееше в краката им.

Един ден Бет ѝ каза. Джоу бе помислила, че спи, защото лежеше напълно неподвижно. Като остави настрана книгата си, тя се взря с тревожни очи в лицето ѝ, сякаш търсеше следи от надежда в бледата розовина на бузите ѝ. За съжаление нещата не ѝ се сториха особено обнадеждаващи, лицето на Бет бе толкова бледо, а ръцете ѝ така слаби, че не можеха да задържат малките мидички, които събираха по брега. В този миг с горчивина осъзна, че силите напускат сестра ѝ и я сграбчи здраво, ръцете ѝ сякаш инстинктивно се опитваха да запазят най-скъпото богатство, което притежаваше. За миг очите ѝ се замъглиха, но когато след малко успя да се овладее и не се разплака, забеляза, че Бет я гледа толкова нежно и се досети за онова, което тя все пак реши да ѝ каже:

— Джоу, скъпа, радвам се, че разбра. Опитвах се да ти кажа, но просто не можах.

Не последва никакъв отговор, само сестра ѝ опря бузата си в нейната — дори не се разплакаха — защото когато бе най-силно

развълнувана, Джоу обикновено не плачеше. В този момент тя бе по-слабата и Бет се опитваше да я успокои, да я подкрепи с ръката си около рамото ѝ и с успокоителни думи, които шепнеше в ухото ѝ.

— Знам го вече от доста време, скъпа, и почти съм свикнала с мисълта за смъртта, тя не е толкова болезнена. Опитай се да погледнеш по този начин на нещата и не се безпокой за мен, защото това е най-доброто, което можеш да направиш. Наистина е така.

— Затова ли се чувстваше толкова нещастна през есента, Бет? Още тогава си разбрала и си го държала в тайна толкова време, нали? — попита Джоу, като не искаше нито да приеме, нито да каже, че така е било най-добре, като в същото време се чувстваше доволна, че Лари не е допринесъл за задълбочаването на проблемите ѝ.

— Да, тогава престанах да се надявам, но в началото просто не можех да се примиря; непрекъснато си повтарях, че това са болни фантазии, затова в никакъв случай не би трябвало да натоварвам останалите с тях. Но когато ви гледах колко сте здрави и силни, пълни с планове и мечти... беше ми трудно да приема, че никога няма да бъда като вас... затова се чувствах толкова ужасно, Джоу.

— О, Бет, и защо изобщо не ми каза, защо не ми даде възможност да те успокоя, да ти помогна! Как можа да ме изключиш от мислите си и да понасяш всичко съвсем сама?

В гласа на Джоу ясно се долавяше един нежен упрек, а сърцето ѝ се изпълваше с болка при мисълта за самотната борба, която се е водела, докато най-накрая Бет се е примирила и се е подготвила да каже сбогом на здравето, любовта, живота и да приеме по-спокойно кръста си.

— Може и да не е било правилно, но се опитвах да правя онова, което ми се струваше добро. Освен това не бях съвсем сигурна, никой не казваше нищо и аз се надявах, че може и да греша. Щеше да бъде ужасно егоистично да ви плаша всички точно в момента, когато мама бе заета с Мег, Ейми я нямаше, а ти бе толкова щастлива с Лари — поне така си мислех доскоро.

— А аз си мислех, че ти си влюбена в него, Бет, затова се магнах, защото просто не можех да го обикна така — изплака Джоу, доволна, че най-накрая казва цялата истина на някого.

Бет я погледна толкова учудено, че Джоу се засмя, независимо от болката, която изпитваше.

— Значи не си била влюбена в него, така ли скъпа? — попита нежно тя. — А аз се опасявах, че си влюбена и си представях как бедното ти малко сърчице се изпълва с любов и самота.

— Но, Джоу, как бих могла, след като знаех колко е привързан той към теб? — попита сестра ѝ с невинността на дете. — Аз наистина го обичам, при това много, той винаги е бил толкова добър към мен, така че не бих могла да не го обичам. Но никога не би могъл да представлява нещо друго за мен, освен мой брат. Надявам се, че все някога това наистина ще стане.

— Не чрез мен — решително отвърна Джоу. — Може би Ейми ще заеме това място, те двамата чудесно си подхождат — но в момента не съм в настроение да мисля за подобни неща. Не ме интересува какво ще стане с другите, мисля единствено за теб, Бет. Ти трябва да оздравееш.

— Много ми се иска, о, толкова много! Опитвам се, но имам чувството, че всеки ден загубвам по малко от силите си и ми се струва, че никога няма да мога да си ги върна. То е като прилива, Джоу, когато се обърне в отлив — отива си бавно, но нищо не може да го спре.

— Трябва да се намери нещо, което да го спре — твоят прилив не може толкова рано да се обръща, та ти си само на деветнайсет. Бет, не мога да ти позволя да ни напуснеш. Ще правя усилия, ще се моля, ще се боря срещу това. Ще те запазя, въпреки всичко. Трябва да има някакъв начин, просто е невъзможно вече да е късно. Господ не може да е толкова жесток, че да те отнеме от мен толкова рано — извика ядосано бедната Джоу, тъй като духът ѝ съвсем не беше толкова покорен като този на Бет.

Обикновените и искрените хора рядко говорят за своята набожност, тя се откроява много по-ясно в действията им, отколкото чрез думи. Бет не би могла нито да разсъждава, нито да обясни каква беше тази вяра, която ѝ вдъхна сили, търпение и смелост да се откаже от живота и да очаква с радост и смирено смъртта. Като плахо дете тя почти не бе задавала никакви въпроси, но чувстваше всичко, което бе свързано с Господ и с природата, баща и майка на всички ни. Бе дълбоко убедена, че те и единствено те могат да достигнат до сърцето и да му вдъхнат сила за сегашния живот и за другия, който ще го последва. Не се опита да разубеждава Джоу с религиозни проповеди, само още повече я обикна заради страстната ѝ любов и привързаност;

затова и още по-силно се притисна към нея, към тази скъпа човешка любов, от която Светия отец никога не би искал да ни отдели, но чрез която Той успява да ни приближи повече към себе си. Не би могла да каже: „Радвам се, че ще си тръгна от този свят“, защото животът ѝ беше толкова скъп. Би могла само да изплаче: „Ще се опитам да намеря сили в себе си“, докато се притиска до Джоу, когато първата горчива вълна на тази огромна мъка се опита да ги залее.

Напълно успокоена, Бет каза след малко:

— Ще им кажеш ли, когато се приберем у дома?

— Смятам, че ще го видят и без думи — въздъхна Джоу, защото вече ѝ се струваше, че Бет се променя с всеки изминал ден.

— Може и да не го забележат. Чувала съм, че най-близките хора обикновено са слепи за подобни неща. Ако не го забележат, ти ще им кажеш вместо мен. Не бих искала това повече да се пази в тайна, а освен това е много по-хубаво да бъдат подготвени. Мег си има Джон и бебетата, те ще я успокоят, но ти трябва да стоиш около мама и татко, ще го направиш, нали Джоу?

— Ако мога, но Бет, аз съвсем още не мисля да се предавам. Все още се надявам, че това е някаква болна фантазия и никак не ми се иска да ти разрешавам да мислиш, че е истина — извика сестра ѝ, като се опитваше да говори с лекота и увереност.

Бет полежа известно време замислена, а след това каза тихо, по типичния си начин:

— Просто не знам как да се изразя и не бих опитала пред никой друг, освен пред теб, защото не ме бива много в приказките. Просто искам да ти кажа, че имам чувството, че никога не е било планирано аз да живея дълго, Джоу. Аз не съм като вас, никога не съм кроила планове какво ще правя, когато порасна; никога не съм си представяла, че някога мога да се омъжа, както ти например. Просто не можех да видя себе си по никакъв друг начин, освен като глупавата малка Бет, която се мотае из къщата и която не е нужна на никой друг, освен на близките си. Никога не съм искала да замина някъде надалеч, затова и сега най-трудно за мен ще бъде това сбогуване с вас. Не че се страхувам, но все ми се струва, че носталгията по дома ще ме измъчва дори в рая.

Джоу не можеше да отрони нито дума и за известно време настъпи тишина, в която се чуваха само шумът от вятъра и пляскането

на вълните. Наблизо прелетя бял гларус и слънцето проблесна в красивата му шия. Бет го наблюдаваше, докато се изгуби в далечината и очите ѝ се изпълниха с тъга. Долетя друго малко сиво птиче и енергично се зарови в пясъка, сякаш се наслаждаваше на слънцето и морето. После то се приближи съвсем близо до Бет, погледна я приятелски и скочи върху топлия камък до нея, като разпери мокрите си крила доволно, сякаш се чувстваше у дома си. Бет се усмихна и почувства, че я обзема някакво огромно спокойствие, защото това дребно бедно същество сякаш ѝ бе предложило приятелството си, с което ѝ напомни, че в света има толкова прекрасни неща, на които човек би могъл да се наслади.

— Милото малко птиченце! Погледни го, Джоу, виж колко е кротко! Обичам тези малки птички повече от гларусите, те не са толкова диви и красиви, но изглеждат така щастливи, задоволяват се с дребни неща. Миналото лято ги наричах моите птички: а мама твърдеше, че те ѝ напомнят за мен самата — забързани кафеникави същества, които винаги са около брега и непрекъснато писукат тази своя песен, с която изливат радостта си от света. Ти си като гларуса, Джоу, силна, дива, влюбена в бурята и вятъра, готова да поемеш без колебание пътя навътре в морето, щастлива дори когато си сама. Мег е гургулицата, а Ейми е като чучулигата, за която обича да пише, опитва се да се издигне в облаците, но после бърза да се върне обратно в гнездото си. Скъпото малко момиче! Толкова е амбициозна, но сърцето ѝ е добро и нежно и независимо от това, колко нависоко лети, тя никога няма да забрави дома си. Надявам се да я видя отново, макар че в момента ми се струва, че е толкова далеч...

— Тя се връща през пролетта и вярвам, че тогава ще бъдеш много по-добре, за да я посрещнеш с радост. Дотогава ще се погрижа да позаякнеш и да зачервиш бузи — започна Джоу, като си даваше сметка, че от всички промени, станали с Бет, най-впечатляваща бе промяната в изказа ѝ. Сега като че ли не ѝ бе никак трудно да говори и размишляваше на глас по съвсем нов начин, толкова различен от този на плахата Бет.

— Джоу, скъпа, недей повече да се надяваш, това няма никак да ти помогне. Сигурна съм в това. Освен това ние няма да се чувстваме ужасно, а ще се радваме на това, че сме заедно, докато чакаме. Ще прекараме щастливи часове, защото болките ми не са много силни.

Надявам се, че приливът с лекота ще премине в отлив, стига малко да ми помогнеш.

Джоу се наведе и целуна спокойното лице, и с тази целувка се врече да отдаде тялото и душата си на Бет.

Тя се оказа права — когато се върнаха вкъщи, нямаше нужда от никакви думи, защото майка ѝ и баща ѝ веднага забелязаха онова, за което се бяха молили така горещо да не става. Бет побърза да си легне, уморена от пътуването, което не бе дълго, но за нея и това бе твърде много. Джоу ѝ помогна, а когато слезе долу, веднага разбра, че ще ѝ бъде спестена трудната задача да разкаже за тайната на Бет. Баща ѝ бе седнал до огнището, подпрял в ръце глава, и изобщо не се обърна, когато тя влезе. Но майка ѝ протегна ръце към нея, сякаш търсеше помощ, и без да каже нито дума, Джоу се спусна към нея и мълчаливо я прегърна, за да я успокои.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

НОВИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

В три часа следобед целият изискан свят може да бъде видян в Ница — как се разхожда по „Променад дез Англе“. Това е едно прекрасно място. Широката алея е обградена от двете страни с палми, цветя и тропически храсти, опира в единия си край до морето, а в другия до широк път, зад който са разположени множество хотели и вили, пръснати сред маслиновите дръвчета по хълмовете. Тук могат да се срещнат хора от различни националности, чуват се всякакви езици, да не говорим за разнообразието от дрехите. Затова и в слънчевите дни човек има чувството, че присъства на някакъв чудесен карнавал. Високомерните англичани, жизнените французи, сериозните немци, красивите испанци, шумните руснаци, кротките евреи, свободните и непосредствени американци — всички се разхождат с карети или пеша, сядат на пейките по алеята, обсъждат последните новини или клюкарстват по адрес на последните пристигнали знаменитости — Дикенс или крал Виктор Емануел. Каретите са също толкова разнообразни, колкото и притежателите им, като най-голямо внимание предизвикват малките четвъртити каляски, теглени от две пъргави понита, в които се возят някои изискани дами.

Точно на Коледа по алеята бавно се разхождаше, скрил ръцете зад гърба си, висок млад мъж с доста разсеяна физиономия. Той приличаше на италианец, макар че бе облечен като англичанин, а независимото му поведение подсказваше, че може би е американец — една комбинация, която караше дамите да обръщат с възхищение очи след него, а прекалено изисканите господа в черни кадифени костюми и розови вратовръзки, с ръкавици и оранжево цвете, закачено на ревера, само вдигаха рамене и вътрешно в себе си се изяждаха от завист. Наоколо имаше доста красиви лица, на които човек би могъл да се възхити, но младият мъж не обръщаше внимание на никого, само от време на време хвърляше по един поглед към едно русо момиче или госпожа, облечена в синьо. Най-неочаквано той се отстриани от алеята

и се спря за малко на завоя, сякаш се двоумеше дали да отиде и да послуша оркестъра в градината или да се поразходи по плажа до Касъл Хил. Ритмичното потропване на каляска с понита го накара да вдигне поглед и в миг видя бързо приближаващата се кола, в която имаше само една дама. Тя беше млада, руса и облечена в синьо. Той се взря в нея за миг, после цялото му лице като че се събуди и като размаха шапка, подобно на момче, бързо се втурна да я посрещне.

— О, Лари, наистина ли си ти? Вече си мислех, че никога няма да дойдеш! — извика Ейми, дръпна поводите, за да спре понитата, и протегна и двете си ръце за ужас на една френска майка, която побърза да отведе по-скоро дъщеря си от скандалната сцена, за да не се деморализира от ужасните свободни маниери на тези „луди англичани“.

— Забавих се по пътя, но ти бях обещал да прекарам Коледа с теб и ето, че дойдох.

— Как е дядо ти? Кога пристигна? Къде си отседнал?

— Много добре... пристигнах снощи... в хотел „Шовейн“ съм. Потърсих те в твоя хотел, но вие всички бяхте излезли.

— Господи! Имам толкова неща да ти разказвам, че просто не знам откъде да започна. Качвай се и ще можем да си поговорим на спокойствие. Смятах да се поразходя с каретата и така ми се искаше да си имам компания. Но Фло спестява пари за довечера.

— Какво ще има довечера — някакъв бал?

— Коледно тържество в нашия хотел. Там има доста американци и те организират това празненство в чест на големия празник. Ти ще дойдеш също, нали? Леля ще бъде във възторг от идеята.

— Благодаря. А сега накъде? — попита Лари и се облегна назад, което доста се хареса на Ейми, изпълнена с желание сама да кара каретата — слънчобранът-камшик и чудесните сини поводи, които ясно се очертаваха върху белите гърбове на понита, ѝ доставяха истинско удоволствие.

— Първо ще се отбием до банката, за да видя дали нямам някакви писма, а след това ще се разходим до Касъл Хил, гледката оттам е страхотна, освен това бих искала да нахраня пауните. Бил ли си някога там?

— Доста пъти, преди години. Но нямам нищо против да му хвърля още един поглед.

— А сега ми разкажи за себе си. Последното, което бях чула за теб, бе в писмото от дядо ти, който тогава те очакваше да се върнеш от Берлин.

— Да, прекарах около месец там, след това се присъединих към дядо в Париж, където той смята да прекара цялата зима. Там има много приятели, както и толкова други неща, които му доставят удоволствие. А аз ту отивам при него, ту заминавам някъде другаде, така че всичко е прекрасно.

— Да, наистина добре сте го решили — отвърна Ейми, като имаше чувството, че с Лари е настъпила някаква промяна, макар че ѝ бе трудно да определи точно каква.

— Няма друг начин, защото той не обича да пътува, а аз просто не мога да се задържам дълго на едно място. Така всеки е полезен на другия и не си пречим взаимно. Често съм с него и той с удоволствие слуша за приключенията ми, а на мен ми е приятно да знам, че някой ме очаква да се завърна от странстванията си. Ама че мръсна дупка, какво ще кажеш? — добави той, като се намръщи с отвращение, когато преминаха през булеварда, който водеше до „Плас Наполеон“ в старата част на града.

— Мръсотията е също живописна, така че нямам нищо против нея. Реката и хълмовете наоколо са прекрасни, а тези тесни улички, които непрекъснато се пресичат, ми доставят огромно удоволствие. Сега ще трябва да изчакаме да мине процесията, тя явно се е насочила към църквата „Сейнт Джон“.

Докато Лари наблюдаваше внимателно процесията от свещеници, облечени в дълги роби, Ейми бе вперила поглед в него самия и изведнъж почувства някакво ново чувство на плахост, защото той бе толкова променен и съвсем не бе вече веселото момче, което бе оставила преди време, а един сериозен, дори малко тъжен мъж. Бе по-красив от всякога, а поведението му бе много по-изискано. Но след като възторгът от срещата им попремина, видя, че Лари изглежда доста уморен и обезсърчен — не можеше да се каже, че е болен, нито, че е напълно нещастен, но някак си доста по-възрастен и по-тъжен, отколкото би трябвало да бъде след последната година, изпълнена с вълнуващи преживявания. Не можеше да разбере какво точно става с него, но и не се осмеляваше да го попита; затова само поклати глава и

погали понитата, докато процесията започна да се скрива зад арките на моста Паглиони, а след това изчезна в църквата.

— Que pensez-vous?^[1] — каза тя, като демонстрира френския си, който доста бе усъвършенствала, откакто бе дошла в Европа, поне в количествено отношение, ако не в качествено.

— Че госпожицата е използвала чудесно времето си и резултатът е твърде показателен — отвърна Лари, като ѝ кимна с глава, сложил ръка на сърцето си, и я погледна чаровно.

Тя се изчерви от удоволствие, но комплиментът му някак си не я зарадва толкова, колкото откровените му похвали, които често ѝ отправяше, когато си бяха къщи. Спомняше си как се въртеше около нея по време на разни празненства, как ѝ повтаряше, че е „самата красота“, като ѝ се усмихваше сърдечно и одобрително поклащаше глава. Сегашният му тон не ѝ харесваше, защото ѝ се струваше твърде безразличен, независимо от вниманието, което се четеше в погледа му.

„Ако ще пораства по този начин, бих предпочела да си остане малко момче“ — помисли си Ейми и усети някакво странно чувство на разочарование и неудобство, макар че се опитваше да прикрие всичко това и да изглежда непосредствена и весела.

В банката намери безценните писма от къщи и като даде поводите на Лари, започна да ги чете внимателно, докато каляската препускаше по сенчестия път между зелените храсти, сред които цъфтяха чаени рози, все едно, че беше юни.

— Бет е много болна, както ми пише мама. Често си мисля, че трябва да се прибера у дома, но те всички непрекъснато ми повтарят: „остани“. Реших да ги послушам, защото едва ли ще имам друг път подобен шанс — каза Ейми, като гледаше тъжно писмото пред себе си.

— Смятам, че така е най-добре. Едва ли ще можеш да помогнеш с нещо, ако си си у дома, а всички са толкова щастливи при мисълта, че ти си добре, че си прекарваш чудесно, скъпа.

Докато изричаше тези думи, той сякаш се приближи малко към нея и за миг ѝ се стори, че прилича на предишния Лари, който познаваше. Страхът, който толкова я тревожеше, се поразсея — защото този поглед, поведението му, както и братското му „скъпа“ като че я убедиха, че ако се случи нещо лошо, няма да остане сама в чужда страна. Радостно се засмя и му показа малък шарж на Джоу, облечена в костюма, който носи обикновено, когато се занимава с писателската си

дейност, и с висока островърха шапка, като от устата ѝ излизаха думите: „Геният гори!“

Лари се засмя, взе го и го мушна в джоба си, „за да не изхвъркне от вятъра“, след което изслушах интерес веселото писмо, което Ейми му прочете.

— За мен това ще бъде една чудесна Коледа, с подаръците, които получих сутринта, с твоето пристигане и с писмата след обяд, както и с празненството вечерта — каза Ейми, след като слязоха да се поразходят сред развалините от древната крепост, а около тях веднага се появило множество пауни, които се разхождаха величествено и очакваха да бъдат нахранени. Докато Ейми стоеше върху един камък и се смееше щастливо, разпилявайки трохички за величествените птици, Лари я наблюдаваше по същия начин, по който и тя го бе изучавала преди минути — с естествено любопитство и желание да установи какви промени бе нанесло върху нея времето. Не откри нищо, което би могло да го обърка или разочарова, по-скоро промените предизвикваха одобрението и възхищението му. Защото, ако се пренебрегнат някои превземки в приказките и поведението ѝ, тя изглеждаше по-красива отвсякога, като при това ясно се забелязваше онова трудно поддаващо се на описание нещо в облеклото и държанието, което се наричаше елегантност. Винаги твърде зряла за възрастта си, сега Ейми бе придобила определен *апломб* както по отношение на каляските, така и по отношение на разговора, който водеше, което я правеше много повече жена, отколкото тя в действителност бе. Но предишната ѝ раздражителност също се проявяваше от време на време, упоритостта ѝ се бе запазила, а типичната американска непосредственост бе останала почти недокосната от чуждото влияние.

Лари не можа да разбере всичко това, докато я наблюдаваше как храни пауните, но онова, което забеляза, го заинтригува и му достави удоволствие, така че отнесе със себе си спомена за момичето със светнали очи, застанало срещу слънцето, което придаваше особен отблясък на дрехите и приятен тен на бузите ѝ, а златният облак на русата ѝ коса допринасяше още повече за пищния ѝ образ.

Когато достигнаха до каменното плато, разположено в подножието на хълмовете, Ейми махна с ръка, сякаш го поздравяваше с добре дошъл на любимото ѝ място.

— Спомняш ли си Катедралата и Корсо, рибарят, който е издълбавал гнезда около брега? — попита тя, като посочваше ту на една, ту на друга страна. — А там е чудесният път към вила „Франка“, малко по-надолу сигурно виждаш Кулата на Шуберт, а може би най-красивото от всичко е онова изпъкнало парче земя в морето, за което казват, че се нарича Корсика.

— Спомням си, тук почти нищо не се е изменило — без ентузиазъм отвърна Лари.

— Какво ли не би дала Джоу, за да може да види тази гледка! — вметна Ейми, която бе в чудесно настроение и много искаше да развесели и приятеля си.

— Да — бе краткият му отговор, след което се обърна и заби поглед в острова.

— Хубаво го огледай, дори и заради нея, а после ела и ми разкажи какво прави през всичките тези месеци — каза Ейми и се настани на един камък, готова за продължителен разговор.

Но такъв не последва. Защото, макар че Лари отиде при нея и отговори съвестно на всичките ѝ въпроси, единственото нещо, което разбра, бе, че е пътувал доста из Стария континент, а също така и в Гърция. След малко повече от час двамата поеха обратно. Лари отиде с нея до хотела, изрази почитанията си на госпожа Карол и след това ги напусна, като обеща да се върне вечерта.

Трябва специално да се подчертае, че Ейми съзнателно се бе доста „понагиздила“ тази вечер. Времето и раздялата се бе отразила силно върху младите хора. Сега тя виждаше стария си приятел в нова светлина — не като „нашето момче“, а като красив и приятен мъж, което я караше да направи усилия, за да му се хареса. Ейми прекрасно знаеше преимуществата си и бе успяла твърде добре да ги подчертае, с умение и вкус, които обикновено са истинско богатство за една бедна, но красива жена.

Тарталанът и тюлът бяха евтини в Ница, така че тя се обличаше в тях при подобни случаи, като следваше разумната английска мода на прости и изчистени модели рокли за младите момичета. По този начин се получаваше един наистина очарователен тоалет, към който се добавяха малко свежи цветя и още някои допълнения, които бяха както евтини, така и твърде ефектни. Не може да се отрече, че понякога жената наистина се превръща в художник, като се увлича твърде силно

по някои антични coiffures^[2] и класически драперии. Но нали всички ние си имаме нашите малки слабости, така че не би трябвало да ни е трудно да ги прощаваме на младите, които радват очите ни със свежестта и красотата си и изпълват с веселие сърцата ни със своята непохватна суетност.

— Наистина ми се иска да сметне, че изглеждам добре и да разкаже на нашите възрастни хубави неща, когато се прибере — каза си Ейми, докато обличаше старата бяла копринена рокля на Фло, като я гарнираше с цяла серия допълнения, в резултат на което белите ѝ рамене и златистата ѝ глава се открояваха по един наистина артистичен начин. Бе проявила достатъчно разум поне да не променя косата си — само бе събрала красивите къдри и ги бе завъртяла на дебел кок отзад.

— Не е особено модерно, но така ми отива, не мога да се правя на палячо само заради модата — отвръщаше обикновено тя, когато някой я съветваше да се подстриже по-късо или да си направи някоя от фризури, които напоследък бяха на мода.

Тъй като нямаше достатъчно качествени бижута за подобен случай, Ейми просто украси блузата си с розово букетче азалии. Като си спомни за мръсните си обувки, побърза да си сложи белите копринени пантофки и с момичешко задоволство се разходи величествено из стаята, като наблюдаваше краката си, които по нейно мнение бяха доста аристократични.

— Новото ми ветрило подхожда чудесно на цветята, ръкавиците също са добри, а истинската дантела на „мушоара“ на леля придава невероятна елегантност на целия ми тоалет. Ако имах правилен нос и уста, сигурно щях да бъда най-щастливото момиче на света — не пропусна да отбележи, докато се гледаше изпитателно в огледалото.

Независимо от всички тези превземки и малко натруфени облекла, Ейми изглеждаше необикновено весела и елегантна, когато се движеше бавно из салона. Тя никога не тичаше — според нея това не съответстваше на стила ѝ — защото бе достатъчно висока, за да върви бавно и внимателно, а не да се преструва на спортен тип и да препуска наоколо. Разхождаше се нагоре-надолу из салона, като гледаше напрегнато към входа в очакване на Лари. Опитваше се да застава по-близо до полилея, който придаваше красив отблясък на косата ѝ, но след време размисли и отиде в другия край на залата — сякаш за миг

се бе засрамила от детинското си желание да му създаде в началото някакво погрешно впечатление за себе си. Май се оказа, че това бе най-доброто, което успя да направи, защото Лари влезе толкова тихо, че Ейми дори не го бе усетила. И както бе застанала в далечния ъгъл близо до прозореца, с леко извита настрани глава и ръка, хванала леко роклята, за да я придърпа към себе си, слабата ѝ фигура, облечена в бяло, се открояваше на фона на червените завеси и приличаше на добре изваяна статуя.

— Добър вечер, Диана! — каза Лари с изпълнени с възхищение очи, които Ейми толкова обичаше да забелязва вперени в себе си.

— Добре дошъл, Аполон! — отвърна му тя, като също му се усмихна — той наистина изглеждаше необикновено красив — и мисълта, че ще влезе в балната зала под ръка с толкова представителен мъж накара Ейми да изпита искрено съжаление към четирите госпожици Дейвис, които изглеждаха така обикновени.

— Ето ти и цветята! Лично съм ги подредил, тъй като си спомних, че ти не харесваш разбъркани букети — каза Лари и ѝ поднесе фин букет с приятен аромат и красива гривна, по които отдавна въздишаше, като ги гледаше всеки ден, когато преминаваше покрай витрината.

— Колко си мил — възкликна с благодарност тя. — Ако знаех, че ще пристигнеш, щях да ти подготвя някакъв специален подарък — макар че едва ли щеше да е нещо толкова красиво, като това.

— О, благодаря, не е онова, което би трябвало, но ти със сигурност ще ѝ придадеш нужния блясък — допълни Лари, когато тя веднага постави сребърната гривна на китката си.

— Моля те, не говори така.

— Смятах, че ти е приятно да слушаш подобни неща.

— Не и когато са казани от теб. Не звучат естествено, повече ми харесва типичната ти откровеност.

— Радвам се да го чуя! — отвърна приятелят ѝ с въздишка на облекчение, после ѝ помогна да си закопчае ръкавицата и я попита дали не му се е изкривила вратовръзката — точно същото имаше навика да прави, когато отиваха на празненства у дома.

Компанията, която се бе събрала тази вечер в тържествената зала, бе такава, каквато човек не би могъл да види никъде другаде, освен на Стария континент. Гостоприемните американци бяха

поканили всичките си познати от Ница и тъй като нямаха никакви предубеждения по отношение на титлите, бяха намерили и няколко истински благородници, за да бъде наистина пълен блясъкът на техния коледен бал.

Един руски принц се появи величествено и седя почти час в ъгъла, където разговаря с масивна дама, облечена като майката на Хамлет — в черно кадифе и с перлена огърлица около врата. Някакъв полски граф, който бе на не повече от осемнайсет години, през цялото време веселеше дамите, които го наричаха „нашия чаровен скъп приятел“, а едно немско височество, което бе дошло единствено заради вечерята, се мотаеше разсеяно из залата и следеше къде ще се появи нещо за ядене. Личният секретар на барон Ротшилд, евреин с голям нос и тесни обувки, яростно критикуваше целия свят, сякаш името на господаря му даваше право да съди за всичко. Присъстваше и един дебел французин, който е познавал лично императора, и досаждаше на околните с манията си непрекъснато да танцува. Празненството бе украсено и с присъствието на лейди де Джоунс, английска аристократка, която бе довела и цялото си семейство, състоящо се от осем души. Естествено, присъстваха и няколко млади американки с тънки крака и пискливи гласове, красиви и явно добре живеещи англичанки, както и няколко доста привлекателни французойки. Картината се допълваше от същия комплект пътуващи млади господа, които весело се въртяха наоколо, докато мамички от всички националности седяха близо до стената и им се усмихваха чаровно, когато танцуваха с дъщерите им.

Всяко младо момиче може да си представи какви мисли вълнуваха Ейми тази вечер, когато „се появи на сцената“, облеганата върху ръката на Лари. Знаеше, че изглежда превъзходно, обичаше да танцува и през тънките си пантофки направо чувстваше пода в балната зала под краката си, а заедно с това изпитваше и едно приятно чувство на сила и власт, което се появява обикновено, когато младите момичета за първи път открият чудното кралство, което са родени да ръководят, влагайки всичката си красота, младост и женственост. Наистина й бе жал за момичетата на семейство Дейвис, които бяха толкова обикновени, освен това бяха ужасно облечени и, естествено, съвсем сами — с изключение на тъжния си баща и три още по-тъжни неомъжени лели — затова им кимна по възможно най-приятелския

начин, когато мина покрай тях. Това разбира се бе изцяло в нейна полза, защото по този начин привлече вниманието им към роклята си и ги накара да се чудят кой може да е този забележителен неин приятел. Още при първите звуци на оркестъра бузите на Ейми се зачервиха, очите ѝ засвяткаха, а пантофките ѝ започнаха да потропват нетърпеливо по пода. Танцуваше много добре и ѝ се искаше Лари да разбере час по-скоро това, затова можете да си представите колко бе шокирана, когато го чу най-спокойно да казва:

— Би ли искала да танцуваш?

— Човек обикновено го прави, когато е на бал.

Учуденият ѝ поглед и бързият ѝ отговор принудиха Лари веднага да поправи грешката си.

— Имах предвид от първия танц — каза набързо той. — Ще ми предоставиш ли тази чест?

— Бих могла, макар че ще се наложи да отложам обещанието, което дадох на графа. Той танцува наистина невероятно, но този път ще трябва да ме извини, все пак ти си мой стар приятел — отвърна Ейми, като се надяваше, че споменаването на графа ще има добър ефект и ще покаже на Лари, че тя няма да търпи да бъде пренебрегвана.

Вместо това последва доста подигравателният отговор от страна на приятеля ѝ:

— Изглежда ми добро малко момче, но едва ли ще може да те води под звуците на песен от рода на „Една дъщеря на Бога, божествено висока и още по-божествено красива“.

На дансинга се оказаха главно сред англичани, поради което Ейми бе принудена да се включи с тях в котилйон, макар че през цялото време ѝ се струваше, че много по-добре би се справила, ако танцуваха тарантела. Лари я изостави в ръцете на „доброто малко момче“ и отиде да изпълни и задължението си по отношение на Фло, като изобщо не се погрижи да предпази Ейми от очакващите я удоволствия. Тази негова липса на предпазливост бе веднага наказана, защото Ейми незабавно пое ангажимент за всички танци до вечерята, като възнамеряваше да му позволи да я омилостиви по-късно, ако той проявеше желание да го направи. Показа му с голямо удоволствие книжката си, в която бе записала кавалерите за отделните танци, когато той бавно се приближи да я покани отново, като дори не бързаше

особено, а го направи най-спокойно. Изказаните от него любезни съжаления никак не й харесаха, още повече, че докато се носеше заедно с графа във вихъра на живата полка забеляза, че Лари е седнал до леля й, а на лицето му се четеше истинско облекчение.

Това бе направо непростимо и Ейми престана да му обръща каквото и да било внимание в продължение на часове, с изключение на дума-две, които разменяше с него, когато отиваше до леля си, за да си почине за миг между танците или да си пооправи косата. Гневът й имаше доста добър ефект върху външния й вид, тъй като тя го скриваше под маската на чаровна усмивка, в резултат на което лицето й изглеждаше свежо и красиво. Очите на Лари я следваха с удоволствие, защото нито веднъж не сбърка такта, нито стъпките, танцуваше с толкова грация и настроение, че превръщаше в прекрасно преживяване времето, през което всъщност смяташе, че го наказва. Съвсем естествено, той започна да я преценява от тази нова гледна точка; и преди вечерта да бе преполовена, вече бе стигнал до извода, че „малката Ейми ще се превърне в очарователна жена“.

Обстановката беше наистина чудесна, тъй като доброто настроение в най-скоро време достигна до всеки и коледното веселие придаде прекрасен блясък на лицата, щастие на сърцата и лекота на краката. Музикантите свиреха така, сякаш работата им доставяше истинско удоволствие, всички, които можеха, танцуваха, а онези, които бяха по-възрастни или не умееха, се наслаждаваха с необикновена топлота на съседите си, които го правеха. Салонът бе потъмнял от множеството танцуващи госпожици Дейвис и малките Джоунс, които сновяха нагоре-надолу като стадо малки жирафчета. Частният секретар преминаваше през залата като същински метеор, като умело водеше една францужойка, която като че едва се докосваше до пода с розовите си копринени обувки. Високопоставеният тевтонец се бе добрал до една отрупана с храна маса и се чувстваше щастлив, защото имаше възможност да яде на воля, без да плаща, като хвърляше в паника сервитьорите с пораженията, които нанасяше. Приятелят на императора се покри със слава, защото успя да изтанцува *всички* танци, независимо дали ги знаеше или не и преминаваше в чаровни пируети, когато фигурите го объркваха. Момчешкият характер на този пълен господин бе наистина приятен, защото макар че „бе натрупал доста килограми“, той се носеше с необикновена лекота из залата.

Тичаше, подскачаше, въртеше се, лицето му блестеше, а голата му глава бе покрита с пот, дрехите му се бяха ужасно изпомачкали, а когато музиката спря, той избърса капчиците пот от веждите си и се усмихна на останалите танцували мъже, като в момента приличаше на някакъв френски Пикуюк^[3], само че без очила.

Ейми и нейният кавалер се открояваха сред останалите с грацията и необикновеното си настроение; и Лари забеляза, че без да иска си потропва в такт с ритмичното повдигане и падане на белите пантофки. Когато по-късно малкият Владимир най-накрая я освободи, като я уверяваше, че е „ужасно разочарован, дето трябва да си тръгне толкова рано“, Ейми вече бе готова да си почине и отиде да види как нейният принц понася наказанието си. То явно бе изиграло положителната си роля, защото когато човек е на двацет и три години, отхвърлените чувства много лесно се забравят, поне за кратко, в приятелска обстановка. Младата кръв се разиграва, а настроението се подобрява, когато наоколо царят смях, весели ритми и красиви танци. Лари имаше напълно събуден вид, когато скочи, за да ѝ отстъпи мястото си, а след това се забърза, за да ѝ донесе нещо за вечеря, което я накара доволно да си каже:

— О, значи все пак успех да му помогна.

— Приличаш на героинята на Балзак от книгата му „Femme reinte par eile-meme“^[4] — каза ѝ той, докато ѝ духаше с ветрилото, за да се разхлади, а в другата си ръка държеше кафето ѝ.

— Да не би да се изчервявам — усмихна се Ейми и разтърка красивите си бузи, а след това посегна да го зашлеви с белите си ръкавици така естествено, че Лари се изсмя високо.

— Как се нарича това чудо? — попита той, като пипна една от чупките на роклята ѝ, която се бе качила над коляното.

— Илюзия.

— Напълно подходящо име, много е красива, нова е, нали?

— Стара е като смъртта, вече си я виждал облечена от цяла дузина момичета, но едва сега откри, че е красива. Ама че си глупав!

— Никога досега не съм я виждал, облечена от теб и явно грешката ми се дължи точно на това.

— Добре, нека ти бъде простено. В момента бих предпочела да пийна едно кафе, вместо да слушам комплименти. Не, не се излягай така, това ме изнервя.

Лари седна изправен като кол и любезно пое празната ѝ чиния, като изпитваше странно удоволствие да изпълнява разпоредбите на „малката Ейми“. Плахостта ѝ вече бе изчезнала и изпитваше непреодолимо желание да разполага с него, точно както обикновено постъпваха красивите момичета, когато усетеха, че лордовете по рождение са склонни да им се подчинят.

— Къде си се научила на всичко това? — попита Лари и я изгледа учудено.

— Тъй като „всичко това“ е доста неясно понятие, би ли бил така любезен да поясниш какво искаш да кажеш? — отвърна Ейми, макар че прекрасно разбираше какво точно има предвид приятелят ѝ, но подличко го остави да обяснява нещо, което всъщност бе напълно необяснимо.

— Е... общото излъчване, собственият стил, самообладанието, и... тази илюзия, нали разбираш? — засмя се Лари, готов да се предаде, като се опита да се измъкне от ситуацията, използвайки новата дума, която тя самата му бе подхвърлила преди малко.

Ейми бе изключително доволна, но, естествено, изобщо не го показва, а отвърна развеселено:

— Животът в чужбина оказва своето въздействие върху хората, дори без те да го забелязват. Хем се уча, хем играя роли... А що се отнася до това — с грациозен жест посочи роклята си — е, тюлът е евтин, букетчето не ми струва почти нищо, а аз, както знаеш, съм длъжна да избирам точно по-евтините неща.

Ейми съжали за последното изречение, защото си даде сметка, че то май не бе израз на добър вкус. Но на Лари то се хареса и той се замисли с възхищение и респект за смелостта и търпението, необходими, за да се постигне възможно най-доброто, както и за оптимистичния дух, който помага да се прикрие бедността с цветя. Ейми си нямаше ни най-малка представа защо я бе погледнал с такова внимание и топлина, нито защо попълни до края на страницата книжката със заявките за танци със своето име и после ѝ отдаде всичкото внимание, на което бе способен, до края на вечерта. Импулсът, породил тази прекрасна промяна, бе резултат преди всичко на новите впечатления, които двамата напълно несъзнателно даваха и получаваха.

- [1] За какво си мислите? (фр.). — Б.пр. ↑
- [2] Прически (фр.) — Б.пр. ↑
- [3] Комичен литературен герой на Дикенс. — Б.пр. ↑
- [4] Жената, нарисувана от самата нея (фр.). — Б.пр. ↑

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА НА ПОЛИЦАТА

Момичетата във Франция преживяват доста скучен период, преди да се омъжат, когато „Да живее свободата“ става тяхно главно мото. Но както е известно, в Америка момичетата твърде рано подписват декларацията на независимостта и се радват с републиканска страст на свободата си. Но често се налага младите съпруги да се оттеглят в изгнание, докато се занимават с отглеждането на първия наследник на трона, като през този период животът им е почти толкова скучен, колкото и на френските девойки, но далеч не така тих. Независимо дали това им харесва или не, те обикновено са поставени встрани, „на полицата“, почти веднага, след като отминат сватбените вълнения, и сигурно повечето от тях биха възкликнали по същия начин, както направи една млада жена наскоро:

— В момента съм по-красива отвсякога, но никой не ми обръща внимание, защото съм омъжена.

Тъй като не беше такава красавица, нито дори модерна съвременна дама, Мег не страдаше от подобни предразсъдъци, докато бебетата ѝ не станаха на една година — в нейния малък свят преобладаваха обикновените неща, а и тя повече от всякога се смяташе за обичана и обградена с внимание.

Тъй като бе истинска жена, майчиният ѝ инстинкт бе много силен и тя бе напълно погълната от грижи за децата си, забравила за всичко и всички наоколо. Ден и нощ бдеше над тях с безкрайна любов и търпение, като бе оставила Джон в ръцете на прислугата — в кухнята ръководството вече бе поето от една ирландка. Тъй като си бе домашар по характер, Джон изключително силно усещаше липсата на съпругеското внимание, което бе свикнал да получава. Но понеже обожаваше бебетата, понасяше стоически всичко, като се надяваше с мъжката си неосведоменост, че нещата скоро ще си дойдат на мястото. Но ето, че минаха цели три месеца, а не настъпи никаква положителна промяна. Мег изглеждаше уморена и нервна — бебетата поглъщаха

всяка минута от времето ѝ — къщата бе занемарена, а Кити, готвачката, която гледаше твърде спокойно на живота, му поднасяше непрекъснато разни аламинути. Когато излизаше за работа сутрин, не получаваше дори помахване за сбогом от ангажираната майка, ако се прибереше радостен късно вечерта, изпълнен с нетърпение да целуне цялото си семейство, получаваше само едно троснато: „Ш-ш-т! Те току-що са заспали, след като ми взеха силите целия ден!“ Ако предложеше да поканят гости в къщи, Мег веднага отсичаше: „Не, това ще разстрои децата.“ Когато пък понякога споменеше да отидат на някоя лекция или на концерт, в отговор получаваше само осъдителен поглед и решителните думи: „Да си оставя децата, заради някакви удоволствия? Никога!“ Не можеше да спи спокойно, защото непрекъснато се будеше от плача на бебетата или от почти безшумните движения на Мег насам-натам през нощта. Храната му обикновено бе отвратителна, а когато вечер сядаше да чете вестника си, все се случваше така, че Деми ще повърне точно върху страницата с вести от света на търговията, а Дейзи ще изпокъса страницата с борсовите цени — защото госпожа Брук се интересуваше единствено от страницата за дома.

Бедният човек се чувстваше наистина ужасно, тъй като децата го бяха лишили от съпругата му, къщата се бе превърнала в същинска детска градина, а непрекъснатото „шъткане“ го караше да се чувства като някакъв досаден натрапник, който се бе натресъл в царството на бебетата. Издържаше търпеливо всичко това в продължение на шест месеца и след като не се появиха никакви признаци на подобрение, направи онова, което правят и повечето родители в неговото положение — опита се да получи поне малко спокойствие някъде другаде. Скот се бе оженил и живееше със съпругата си наблизко, така че Джон свикна да се отбива у тях за час-два вечер, когато всекидневната в собствената му къща бе пуста, а съпругата му приспиваше с безкрайни песни децата. Госпожа Скот бе жизнена, весела и красива жена, която нямаше никакви други задължения, освен да се държи приятно със съпруга си — и тя се справяше съвсем успешно с това. Всекидневната бе винаги подредена и ярко осветена, масичката за игра на шах бе постоянно готова, пианото издаваше приятен звук под умелите ѝ пръсти, освен това от нея можеха да се

научат толкова интересни клюки. И след всичко това се сервираше една толкова изкусителна вечеря.

Джон би предпочел да прекарва тези часове край огнището в собствената си къща, ако не се чувстваше толкова самотен там. Но след като разбра, че нещата няма да се оправят, се насочи с благодарност към следващата добра възможност и се наслаждаваше на компанията на съседите си.

Мег първоначално одобряваше тези негови гостувания, защото за нея все пак бе облекчение да знае, че Джон прекарва приятно вечерните часове, вместо да дреме сам във всекидневната или да се шляе из къщата и да събужда децата. Но след време, когато грижите ѝ около поникването на първите зъбчета отминаха и двата ѝ идола започнаха да си лягат в по-прилични часове, като оставяха на мама малко време да си почине, Джон започна да ѝ липсва и често се отегчаваше от плетивото си, след като съпругът ѝ не седеше срещу нея в домашната си роба, захвърлил пантофите си настрана. Тя не искаше да го помоли да си остава у дома, чувстваше се дори наранена, че той не се сеща, че съпругата му се нуждае от него. Смяташе, че би трябвало сам да си даде сметка за това, като забравяше за многобройните вечери, в които той напразно я бе чакал да му обърне внимание. Мег стана твърде нервна и раздразнителна от това непрекъснато очакване и наблюдаване, изпадна в онова ужасно състояние, в което понякога изпадат най-добрите майки, когато прекомерните домашни задължения започват да ги потискат. Липсата на разходки и развлечения ги лишават от добро настроение, а прекалените грижи за идола на американските жени — чайника — ги карат да се чувстват така, сякаш са изградени само от нерви, без нито един мускул.

— Да — казваше си тя, като се гледаше в огледалото, — започвам да ставам стара и грозна. Джон вече не ме смята за интересна, затова и често изоставя повехналата си съпруга и отива да се поосвежи при красивата съседка, която си няма подобни проблеми. Е, добре че поне бебетата ме обичат, за тях няма значение дали съм слаба и бледа или че не съм имала време да си навия косата. Те са моята утеха и може би някой ден Джон ще разбере, че с удоволствие съм се пожертвала заради тях. Дали това ще стане някога, скъпите ми?

Отговорът на Дейзи на този патетичен въпрос обикновено бе само едно весело гукане, а Деми просто ѝ се усмихваше, което я караше за момента да забрави за тъжните си мисли и да се порадва на скъпите си дечица, които я спасяваха от самотата. Но болката все повече нарастваше, докато в същото време Джон бе все по-дълбоко обсебен от политиката и бързаше да изтича до Скот, за да обсъдят двамата някой нов интересен проблем, като изобщо не си даваше сметка, че Мег се измъчва сама. Тя продължаваше да мълчи, докато един ден майка ѝ не я намери цялата обляна в сълзи и настоя да разбере какво се е случило — защото напоследък ясно бе забелязала непрекъснатата потиснатост на Мег.

— Не бих казала на никой друг, освен на теб, мамо. Но в момента май наистина имам нужда от съвет, защото ако Джон продължава още дълго по този начин, все едно, че съм вдовица — отвърна госпожа Брук, като попиваше горчивите си сълзи с блузката на Дейзи.

— Какво да продължава, скъпа? — нетърпеливо попита майка ѝ.

— Той е на работа през целия ден и вечер, когато ми се иска да го видя и да си поприказваме, отива у семейство Скот. Не е честно аз да върша най-тежката работа и да нямам право на никакви забавления. Мъжете са такива егоисти, дори най-добрите.

— Същото е и с жените. Недей да обвиняваш Джон, преди да си премислила собственото си поведение.

— Нима можеш да твърдиш, че той има право да ме пренебрегва?

— А ти не го ли пренебрегваше преди?

— О, мамо, смятах, че ще бъдеш на моя страна!

— Да, що се отнася до симпатиите ми. Но смятам, че грешката е твоя, Мег.

— Не разбирам защо.

— Сега ще ти обясня. Джон пренебрегвал ли те е някога, както ти се изразяваш, когато ти си му предлагала да прекарате заедно вечерта, единственото му свободно време?

— Не, но сега ми е невъзможно да бъда с него, след като трябва да се грижа за две бебета.

— Смятам, че би могла, скъпа. Дори ми се струва, че трябва да го направиш. Ще ти го кажа открито, като разчитам, че разбираш, че

майката хем ще те обвини, хем ще те разбере и ще се отнесе със симпатия към теб.

— Добре, говори ми, все едно, че съм отново малката Мег. Често имам чувството, че се нуждая толкова много от съвета ти, особено след като двете бебета разчитат за всичко единствено на мен.

Мег приближи стола си до този на майка си и двете жени започнаха да си говорят с любов, усещайки, че майчинството ги е свързало още по-силно.

— Ти си допуснала грешката, която допускат повечето млади съпруги — увлечена от любовта към своите деца си забравила за задълженията си към своя съпруг. Това е доста често срещана и обяснима грешка, тя може да бъде простена, но нещата трябва да се оправят колкото се може по-бързо, преди двамата със съпруга ти да сте се отдалечили твърде много един от друг. Децата също ще ви сближават, не бива да се допуска те да ви разделят — като че те са само твои, а Джон има едно-единствено задължение, да се грижи за прехраната им. Забелязвах го от няколко седмици, но не исках да ти го казвам, като се надявах, че нещата ще се оправят с времето.

— Никак не съм сигурна. Ако го накарам да остане, той сигурно ще си помисли, че ревнувам, а не бих искала да го обиждам с подобна идея. Той не забелязва, че ми е необходима компанията му и аз направо не знам как да му го покажа без думи.

— Постарай се да подредиш нещата така, че да не му се иска да излиза. Скъпа моя, той и без това си мечтае да прекарва вечерите в своя малък дом. Но без теб това не е вече никакъв дом, а ти си непрекъснато заета с децата.

— А не трябва ли да се грижа за тях?

— Не през цялото време. Прекаленото старание те изнервя, след което вече не ти се иска да правиш нищо. Освен това дължиш известно внимание и на Джон, не можеш непрекъснато да го пренебрегваш заради бебетата. Не бива да правиш това, както и не трябва да го изключваш от грижите за децата — можеш да му покажеш как да се включи и той с помощта си. Неговото място е там, както и твоето, и децата имат нужда от него. Нека да почувства, че си има свои задължения — сигурна съм, че е готов да ги изпълни с много любов и старание. Така ще е най-добре за всички ви.

— Наистина ли мислиш така, мамо?

— Знам, че е така, Мег, сама съм го изпитала. Рядко давам съвети, които не се основават на личния ми опит. Когато вие двете с Джоу бяхте малки, постъпвах по същия начин като теб, като смятах, че няма да изпълня задълженията си към вас, ако не ви посветя цялото си време. Бедният ви баща потъна в своите книги, след като се отказах напълно от помощта му, като ме остави да се справям сама, както си бях избрала. Борих се, колкото ми стигаха силите, но Джоу бе наистина непосилен товар за мен. Сигурно сама я разглезах с непрекъснатите си грижи. А ти все не беше добре и толкова се безпокоях за теб, че накрая сама се разболях. Тогава татко ти ми се притече на помощ, без много шум се справи с всичко и ми бе толкова полезен, че осъзнах собствената си грешка и оттогава никога не съм се опитвала да се справям без него. Това е тайната на домашното щастие. Той не позволява на работата да му отнеме възможността да изпълнява малките си задължения вкъщи, а аз не позволявам на домашните грижи да убият интереса ми към неговите цели и проблеми. Всеки си върши своята работа, но у дома ние винаги работим заедно.

— Точно така е, мамо. И така бих искала отношенията ми с моя съпруг и с децата ми да бъдат точно такива, каквито бяха твоите. Научи ме как, ще направя всичко, което ми кажеш.

— Ти винаги си била моята старателна дъщеря. Е, скъпа, ако бях на твое място, бих позволила на Джон да се погрижи за Деми — момчето има нужда от обучение, а точно сега е моментът да се започне всичко. Освен това ще направя онова, което често съм ви предлагала — ще изпратя Хана да ви помага, тя е страхотна при отглеждането на деца, така че спокойно можеш да й повериш бебетата, докато си заета с друга домашна работа. Ти имаш нужда от подобно разнообразие, а на Хана също ще й бъде приятно. Така Джон отново ще намери съпругата си. Излизай повече навън, грижи се за доброто си настроение, както и за останалите проблеми — защото ти си слънчевата светлина за семейството и ако непрекъснато си намръщена, времето ще бъде все лошо. Освен това на твое място бих се опитала също да разбере от какво се интересува най-много Джон, бих разговаряла с него, бих му позволила да ми чете, както и да помага по всеки възможен начин. Не се товари с всичката работа около децата и къщата, само защото ти си жената, а се огледай внимателно, прецени какви възможности има и Джон да участва, така че да вършите всичко заедно.

— Джон е толкова умен, че сигурно ще ме сметне за глупачка, ако започна да му задавам въпроси, свързани с политиката или с пряката му работа.

— Не ми се вярва; любовта е в състояние да превърне в незначителни толкова недостатъци и грехове, а и кого би могла да попиташ, без да се притесняваш, ако не него? Опитай и ще видиш дали няма да предпочете твоята компания пред вечерите на госпожа Скот.

— Ще го направя. Бедният Джон! Страхувам се, че наистина го пренебрегнах ужасно, но тогава ми се струваше, че съм напълно права, а и той никога не каза нищо.

— Опитвал се е да не се проявява като егоист, но явно се е чувствал доста самотен. Точно сега е времето, Мег, когато младите семейни двойки са склонни или да се раздалечат, или устройват така живота си, че да бъдат колкото се може повече заедно. Първоначалните силни чувства могат бързо да избледнеят, ако не се полагат достатъчно усилия за запазването им. И няма по-красиво и по-щастливо време за родителите от първите години, когато пред очите им порастват техните деца. Не позволявай на Джон да стои настрана от децата, защото те могат да му дадат толкова много, да го направят сигурен и щастлив в този свят, изпълнен с ужаси и изкушения. Посредством децата вие ще се научите да се обичате така, както бихте искали. А сега довиждане, скъпа. Помисли си върху онова, което ти казах и ако ти се стори разумно, последвай съвета ми. И Господ да те благослови.

Мег наистина размисли и реши, че съветът е добър, така че бе готова да пристъпи към действия, макар че при първия ѝ опит нещата не се развиха така, както беше очаквала. Действително децата бяха започнали да я тероризират, да управляват къщата, след като усетиха, че с ритане и плач могат да постигнат онова, което искаха. Мама се бе превърнала в покорен изпълнител на капризите им, но с татко нещата не вървяха толкова лесно, понякога той огорчаваше добродушната си съпруга с опити да налага по-строга дисциплина на непокорния си син. Защото Деми бе наследил от него една твърдост на характера — да не кажем непокорство — и когато решише, че трябва да получи или да направи нещо, никой не можеше да го накара да промени намерението си. Мама смяташе, че скъпото дете е още твърде малко, за да го учи да обуздава желанията си, но според татко никога не бе твърде рано да се научиш на подчинение. Така че младият господинчо бързо разбра, че

когато се опитва да се наложи на татко, никога нищо не получава, но като добър англичанин бебокът се отнасяше с уважение към човека, който бе успял да го обуздае и подчини. Затова обичаше безкрайно баща си и неговите категорични забрани „Не, не може!“ му правеха по-силно впечатление, отколкото нежното одобрение на майка му.

Няколко дни след разговора с майка си, Мег реши да опита да прекара една спокойна вечер с Джон у дома. Поръча хубава вечеря, оправи всекидневната, облече се по-прилично и сложи децата по-рано в леглата, така че нищо да не попречи на експеримента. Но за съжаление Деми бе особено непокорен по отношение на ранното лягане и точно тази вечер като че бе решил да премине в настъпление. Бедната Мег пях песнички, разказва приказки, опитва всички познати ѝ прийоми за приспиване, но напразно — големите очи не искаха да се затворят. Дейзи отдавна бе вече заспала, свила се послушно в легълцето си, а непокорният Деми продължаваше да кокори очи срещу светлината и явно нямаше никакво намерение скоро да се отдаде на съня.

— Ще лежи ли тихичко Деми, като едно добро момче, докато мама изтича до долу, за да сипе на татко чай? — попита Мег, след като чу, че входната врата тихичко се отваря и добре познатите ѝ стъпки се насочиха към всекидневната.

— Аз пие чай — отвърна Деми, който явно също се подготвяше да участва в празненството.

— Не, не може, но ще ти запазя малко кекс за закуска, ако сега заспиш като Дейзи. Ще го направиш ли, скъпи?

— Да — обеща Деми и стисна силно очи, сякаш искаше да заспи по-скоро, за да дойде след това и желаният следващ ден.

Възползвайки се от тази възможност, Мег се измъкна бързо и изтича долу, за да поздрави съпруга си с грейнало от усмивката ѝ лице и с малка панделка в косата, което много харесваше на Джон. Той веднага забеляза промяната и с приятно учудване отбеляза:

— О, нашата млада майка май е доста весела тази вечер? Да не би да очакваме някакви гости?

— Само теб, скъпи!

— Някой да има рожден ден, някаква годишнина или нещо друго?

— Не, просто вече ми омръзна всичко да е разхвърляно, а се преоблякох за разнообразие. Ти винаги изглеждаш чудесно на масата, независимо дали си уморен или не, защо да не направя същото и аз, когато имам време за това?

— Аз го правя от уважение към теб, скъпа — отвърна старомодният Джон.

— Добре, добре, господин Брук — засмя се Мег и изглеждаше толкова млада и красива отново, докато му кимаше иззад чайника.

— Е, наистина е прекрасно, точно както в добрите стари времена. Чаят е така привлекателен, пия за твое здраве, скъпа — и Джон отпи от чая си, готов да се отпусне, но спокойствието продължи само миг. Защото докато слагаше обратно чашата върху масата, дръжката на вратата започна странно да мърда и се чу тих глас, които нетърпеливо ги подкани:

— Тори тата, аз дошъл!

— Ах, това ужасно дете, казах му да заспива сам, а ето го, слязъл е чак долу — въздъхна Мег.

— Вече сутин — обяви весело Деми, като влезе, облечен с дългата си нощница, праметната грациозно през ръката му. Къдриците му радостно се поклащаха, когато се насочи към масата, загледан лакомо в „кекса“.

— Не, сутринта още не е настъпила. Трябва да се върнеш в леглото и да престанеш да тревожиш бедната мама, едва тогава ще получиш кекс със захар върху него.

— Аз обича тати — отвърна малкият хитрец и се приготви да се настани на коляното му, за да се докопа до забранените удоволствия. Но Джон поклати глава и каза на Мег:

— Щом си му казала да стои горе и да спи, трябва наистина да го накараш да го направи, в противен случай никога няма да се научи да те слуша.

— Да, разбира се, хайде, Деми — отвърна Мег и отведе сина си, като изпитваше силно желание да цапардоса този малък непокорник, който припкаше до нея с надеждата, че все пак ще успее да измъкне нещо от майка си, когато стигнат в детската стая.

И наистина не бе разочарован. Защото тази несъобразителна жена действително реши да го утеши с бонбон, след като го сложи в леглото и му забрани да мърда от там до сутринта.

— Добе — отвърна Деми-победителят и с удоволствие налага бонбона, явно преценявайки първия си опит като напълно успешен.

Мег се върна долу и вечерята спокойно продължи, но не след дълго малкият призрак се появи отново и веднага ясно предяви претенциите си:

— Иска още бон, мами.

— Не, изобщо не се надявай — заяви Джон, вече здравата ядосан на малкия непокорник. — Никога няма да имаме и минутка спокойствие, докато това дете не бъде научено да си стои в леглото. Ти си се превърнала в истински роб, трябва да му дадеш суров урок, за да се приключи веднъж завинаги с капризите му. Сложи го в леглото и го остави там, Мег.

— Няма да лежи, сигурна съм. Никога не го прави, ако не стоя до него, докато не заспи.

— Аз ще се оправям с него. Хайде, Деми, отивай горе и си лягай, както казва мама.

— Не! — извика малкият непокорник, като посягаше към обещания сладкиш, успя да докопа едно парче и веднага го напъха в устата си.

— Никога не отговаряй по този начин на татко. Ще те занеса, ако не се качиш сам.

— Маха се, аз не обича тати — обяви малчуганът и се сви до полата на майка си, за да се защити.

Но това прикритие не се оказа особено надеждно, защото почти веднага бе предаден на врага, при това с думите „Бъди внимателен с него, Джон“, които още повече усложниха нещата. Щом и майка му го изоставяше, значи наистина бе дошъл денят на възмездието. След като му бе отнет сладкишът и загуби защитата на майка си, Деми бе поведен от силната ръка на баща си нагоре към празното легло. Но бедното дете просто не можеше да обуздае гнева си от това неблагоприятно развитие на нещата, дърпаше ръката си, риташе и пишцеше по целия път нагоре по стълбите. Щом го сложиха в леглото, веднага се опита да се измъкне от другата страна и се затича към вратата, но в същия миг бе сграбчен за влачещата се нощница и поставен обратно там. Това продължи, докато силите на младия господин напълно се изчерпаха и той се отдаде единствено на силни писъци, колкото му глас държи. Това звучно изпълнение обикновено

му помагаше да постигне онова, което искаше при Мег. Но Джон изобщо не се трогна от тези писъци, сякаш бе напълно глух. Никакви нежни успокоителни думи, никакъв бонбон, нито песничка или приказка — дори лампата бе угасена и единствено отблясъците от огнището хвърляха светлина в „голямото тъмно“, което Деми наблюдаваше по-скоро с любопитство, отколкото със страх. Наложеният нов ред никак не му харесваше и той изплака жално за „мама“, след като вече нямаше сили да крещи. Мег явно бе близо до вратата и щом чу отчаяните стонове на сина си, побърза да се притече на помощ.

— Нека да остана при него, той ще бъде вече добър, Джон.

— Не, скъпа, казах ти, че трябва да си легне, както му е наредено. И точно така ще стане, дори ако се наложи да остана тук цялата нощ.

— Но той ще се поболее от толкова рев — умолително възрази Мег, която вече съжаляваше, че е изоставила бедното си дете.

— Няма, не се безпокой. Вече е толкова уморен, че в най-скоро време ще заспи и нещата ще се уредят. Защото ще е разбрал, че трябва да изпълнява онова, което му се казва. Не се меси, моля те. Аз ще се оправям с него.

— Той е мое дете и няма да позволя да бъде травмиран с грубости.

— Той е мое дете и не искам да се разглезва от прекаленото ти внимание. Слез долу, скъпа, и остави момчето на мен.

Когато Джон ѝ говореше с подобен категоричен тон, Мег винаги му се подчиняваше и досега никога не бе съжалявала за това.

— Добре, но позволи ми поне да го целуна за лека нощ, моля те, Джон.

— Разбира се. Деми, кажи „лека нощ“ на мама и я остави да си почива, защото е много уморена, след като през целия ден се е занимавала с теб.

Мег винаги искаше победата да се постига с помощта на целувка. И сега, когато целуна сина си, той като поспря да плаче, се сви уморено в леглото.

— Бедното мъниче! Та той е останал съвсем без сили, толкова му се спи, а и този плач напълно го е изтощил. Ще го завия и ще слеза долу да успокоя Мег — помисли си Джон, като тихичко се приближи

до леглото, като се надяваше, че непокорният му наследник вече е заспал.

Но той не беше. В момента, в който баща му се надвеси над него, Деми отвори очи и брадичката му започна да трепери. Той протегна ръчички и през сълзи увери татко си:

— Аз вече добъл.

Седнала на стълбите близо до вратата, Мег се чудеше на продължителната тишина, последвала яростния плач. След като си представи, че са се случили какви ли не нещастия, тя най-накрая не издържа и тихичко влезе вътре, за да разбере какво става. Деми бе заспал, но не изпънат, както обикновено, а свит на топка и стиснал палеца на баща си. Сякаш бе осъзнал, че освен справедливостта съществува и опрощение и бе заспал като едно по-тъжно, но и по-мъдро бебе. Джон бе чакал с женско търпение, докато детската ръчичка се отпусне и охлаби пръста му. И в това свое очакване бе също заспал, напълно изтощен не толкова от работата през деня, колкото от тежката битка с малкия си син.

Мег дълго наблюдава двете глави върху възглавницата, после се усмихна и тихичко излезе от стаята, като със задоволство си каза:

— Никога не бива да се страхувам, че Джон ще се държи прекалено строго с бебетата. Той наистина знае как да се оправя с тях и ще ми бъде от голяма полза, защото май упоритостта на Деми ми идва твърде много.

Когато Джон най-накрая се появи, очаквайки, че ще завари съпругата си намръщена или готова да го обвинява, той бе приятно изненадан, когато видя Мег най-спокойно да кърпи, като го посрещна с молба да ѝ прочете нещо за изборите, ако не се чувства твърде уморен. Джон веднага забеляза, че става някаква революция, но бе достатъчно умен, за да не задава никакви въпроси, тъй като добре знаеше, че съпругата му е толкова откровена, че трудно би могла да запази за дълго някаква тайна, така че скоро щеше да разбере всичко. С готовност ѝ прочете една дискусия, а след това внимателно ѝ разясни някои неща, които не бе разбрала, докато Мег се опитваше да изглежда страшно заинтересована, да задава интелигентни въпроси и да не отвлича вниманието от състоянието на нацията към състоянието на шапката, която кърпеше. Дълбоко в душата си, обаче, си даде сметка, че политиката бе също толкова ужасна, колкото и математиката, а

мисията на политиците явно се заключаваше в това да сипят обиди един срещу друг. Все пак реши да запази тези свои женски мисли за себе си и когато Джон спря за минутка, тя поклати глава и каза по нейно мнение с дипломатична двусмисленост:

— Е, да си призная, не ми е много ясно към какво вървим.

Джон се засмя и я изгледа продължително, докато тя въртеше току-що украсената с тюл и цветя шапка върху ръката си и проследяваше всеки детайл с интерес, какъвто неговото четиво без съмнение не бе предизвикало.

„Тя се опитва да проявява интерес към политиката само за да ми достави удоволствие, така че и аз би трябвало да постъпя по същия начин, като проявя интерес към ръкоделието ѝ, това би било съвсем справедливо“ — помисли си Джон и каза на глас:

— Прекрасна е. Това ли е така наречената сутрешна шапка?

— Скъпи мой, това е най-хубавата ми шапка, само за официални случаи. С нея бих могла да отида на концерт или на театър!

— Извинявай, стори ми се толкова мъничка, че я сбърках с онези, които понякога носиш сутрин. А как ще се задържи на главата ти?

— Тези копринени панделки се завързват под брадичката, ето така — и Мег му направи демонстрация, като постави шапката на главата си и я завърза.

— Шапката е прекрасна, но все пак предпочитам лицето под нея, защото то отново изглежда младо и щастливо — засмя се Джон и целуна щастливото лице под шапката.

— Радвам се, че ти харесва, защото бих искала да ме заведеш на концерт през някоя от следващите вечери. Наистина се нуждая от малко музика за по-добро настроение. Ще ме заведеш ли?

— Разбира се, с най-голямо удоволствие. Можем да отидем на концерт или някъде другаде, където пожелаеш. Толкова дълго беше затворена, че наистина ще ти е от полза, а аз също много ще се радвам. Как ти дойде тази мисъл в главата, малко майче?

— Е, преди няколко дни си поговорих с мама, казах ѝ колко съм нервна, раздразнителна и какво ли още не. Тя ми отвърна, че според нея имам нужда от малка промяна, а също и от по-малко грижи. Така че Хана ще идва да ми помага за децата, а аз ще мога да се грижа повече за къщата и за всичко останало. От време на време ще можем

да си позволяваме и малко развлечения, за да не съм непрекъснато нервна и да не остарее по-бързо, отколкото трябва. Това е просто един експеримент, Джон, дължна съм да опитам, за свое и за твое добро, защото напоследък ужасно те пренебрегнах. Сега ще превърна дома ни в такъв, какъвто си беше и преди, или поне ще се опитам да го направя. Ти нямаш нищо против, нали?

Няма значение какво точно отвърна Джон, нито как прекрасната малка шапка бе запазена от пълно разрушение. Основното, което трябва да знаем, е, че Джон явно не е имал никакви възражения, ако се съди по промените, които постепенно настъпиха в къщата и с обитателите ѝ. Е, не може да се каже, че се превърна в истински рай, но всички бяха доволни от новото разделение на труда. Децата растяха според строгите правила на татко си, защото решителният Джон въведе ред и подчинение в детското царство, докато Мег си оправи настроението и успокои нервите си, благодарение на разнообразната си работа, дребните удоволствия, които вече можеха да си позволят, и дългите искрени разговори вечер със съпруга си. Къщата отново стана така уютна, както искаше Джон, така че вече нямаше желание да излиза, освен ако и Мег не беше с него. Семейство Скот често им гостуваше и на всички им харесваше в малката къща, пълна с щастие, задоволство и любов. Дори веселата Сали Мофът обичаше да ходи там.

— У вас е винаги толкова тихо и приятно, просто е удоволствие човек да поседи тук, Мег — казваше ѝ обикновено тя, като я гледаше изпитателно и се мъчеше да открие тайната, за да я използва и за своята голяма къща, която бе изпълнена със самота, защото в нея не се чуваха детски гласчета, а Нед си живееше в своя собствен свят, в който нямаше никакво място за нея.

Това домашно щастие съвсем не бе постигнато с лекота, но в края на краищата Мег и Джон бяха открили ключа към него. И всяка следваща година от съвместния им живот ги научаваше как по-добре да го използват, за да отключват огромните богатства на истинската любов към дома, готовността да се помогне на човека до теб. Богатства, които бедните могат да притежават, а богатите не биха могли да си купят. Това е като да бъдеш поставен „на полицата“, място, където младите съпруги и майки биха се съгласили да бъдат, защото то ги пази от бури и неочаквани нещастия в живота. А малките им

дъщери и синове израстват в тази обстановка, изпълнени с любов и вяност, привързват се към родителите си и нито мъките, нито бедността, нито времето могат да ги разделят. И така те вървят един до друг през годините, в слънчево и бурно време, разбрали, както бе разбрала Мег, че домът е най-щастливото царство на жената, а най-високата чест е да го управляваш — не като кралица, а като разумна съпруга и майка.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

МЪРЗЕЛИВИЯТ ЛОРЪНС

Лари отиде в Ница с намерение да остане около седмица там, но се задържа цял месец. Бе твърде уморен от непрекъснатите самотни пътешествия, а присъствието на Ейми като че придаваше някакъв домашен чар на чуждестранните гледки, в които и тя бе един от детайлите. Толкова му липсваха непрекъснатото внимание и съветите, които бе свикнал да получава, така че сега им се наслаждаваше отново: защото дори най-ласкателното внимание от непознати не бе дори наполовина толкова приятно, колкото сестринската любов на момичетата у дома. Той никога не бе сред любимците на Ейми, както на останалите, но сега ѝ бе толкова приятно да го види отново и гледаше да прекарва повече време с него, защото го чувстваше като представител на скъпото ѝ семейство, за което тъгуваше повече, отколкото някой можеше да се досети. И на двамата им бе приятно да бъдат заедно, така че почти не се разделяха — караха коне, танцуваха, разхождаха се. Защото в Ница през този сезон едва ли би могъл да се намери някакъв друг начин за прекарване на времето. И докато най-безгрижно се забавляваха, те неусетно правеха важни разкрития и формираха мнението си един за друг. Ейми все повече се издигаше в очите на своя приятел, докато той падаше все по-надолу в нейните, като и двамата осъзнаваха тази истина, без да споменават и дума за това. Ейми се опитваше да го забавлява и успяваше, защото му бе благодарна за множеството приятни изживявания, които ѝ бе осигурил. Отвърщаше му с малки дискретни услуги, които само жените умееха да поднесат с такъв неописуем чар. Лари не правеше почти никакви усилия, просто се опитваше да прекарва времето колкото може по-приятно, за да забрави болката си, като в същото време имаше чувството, че всички жени са длъжни да бъдат мили с него, след като една го е отхвърлила с толкова студенина. Щедростта не представляваше никаква трудност за него, той бе готов да подари на Ейми всички дрънкулки, които можеха да се намерят в Ница, стига тя

да бе съгласна да ги приеме. Но в същото време чувстваше, че не успява да промени мнението, което си бе създала за него и му бе ужасно неприятно, когато милите сини очи започваха да го гледат с малко съжаление и учудване — поне както му се струваше на него.

— Всички заминаха за Монако за един ден. Но аз предпочетох да си остана в хотела и да напиша писма на нашите. Свърших и сега смятам да отида до Валроса и да порисувам. Ще дойдеш ли с мен? — попита Ейми, когато един прекрасен ден по обяд се срещна с Лари.

— Добре, но не ти ли се струва, че е прекалено горещо за толкова далечно пътешествие? — отвърна провлачено той — сенчестото кафене насреща му изглеждаше много по-привлекателно, отколкото разходката под палещото слънце.

— Ще взема малката карета, а Баптист ще я кара, така че за теб няма да остане никаква друга работа, освен да държиш слънчобрана си и да пазиш ръкавиците си, да не се изцапат — отвърна доста саркастично Ейми.

— Е, при това положение съм съгласен — каза Лари и протегна ръка, за да вземе скицника ѝ. Но тя го мушна под ръката си и троснато му каза:

— Не си прави труда; той няма да ми е в тежест, докато за теб може да се окаже твърде голямо усилие.

Лари повдигна учудено вежди и я последва с бавни крачки, докато тя изтича надолу по стълбите, но когато се качиха в каретата, той пое поводите и не остави на бедния Баптист никаква друга работа, освен да дреме на седалката.

Двамата никога не се караха. Ейми бе достатъчно добре възпитана, а в момента Лари бе толкова отпуснат. И така, само след минута той надничаше въпросително под шапката ѝ, а тя му отвърна с усмивка, така че продължиха нататък най-приятелски настроени.

Пътуването беше чудесно, преминаваха през старинни местности и невероятно красиви пейзажи, които доставяха истинско удоволствие на очите, способни да виждат красотата. От едната страна имаше някакъв древен манастир и до тях долитаха звуци от псалмите на монасите. По-нататък пък видяха пастир, обул на босо дървените си обувки, с островърха шапка и сетре от груб плат, праметнато през едното му рамо, който бе седнал на един камък и свиреше, докато козите пасяха наблизко или седяха в краката му. Задминаваха и

слабовати сиви магарета, натоварени с току-що окосена трева, придружавани от млади момичета или възрастни жени. От каменните дупки наоколо изскачаха тъмнокожи деца с блеснали очи и с усмивка им предлагаха букети полски цветя или портокали, които не бяха откъснати от клончетата. Маслинени дървета изпълваха хълмовете пред тях, градините бяха отрупани с плодове, а в далечината се открояваха остри бели върхове на Алпите, които силно контрастираха със синьото италианско небе.

Валроса наистина заслужаваше името си, защото при този климат на вечно лято, розите цъфтяха навсякъде. Те надничаха от сводовете на къщите, провираха се между оградите, за да поздравят новодошлите, и опасваха от двете страни широкия път, който достигаше до вилата на хълма, като сред тях се редуваха също така лимонови дървета и зелени палми.

Нямаше сенчесто кътче, мамецо със своя хлад пътника, което да не бе цялото в розови цветове, а пред всяка от хладните кръчмички имаше по една мраморна нимфа, която се смееше на цъфналите наоколо цветя. Всеки фонтан също отразяваше стотици кремави, бели или бледорозови цветове, които сякаш се навеждаха над водата, за да се наслаждават на собствената си красота. Розите покриваха дори стените на къщите, изкачваха се нагоре по терасите и ги опасваха по цялото им продължение, докато от самите тераси се откриваше невероятна гледка към слънчевото Средиземно море и към белокаменния град, който започваше от неговия бряг.

— Тук наистина е рай за прекарване на меден месец, не смяташ ли? Виждаш ли си някога толкова рози? — попита Ейми, застанала на терасата, като се наслаждаваше на гледката и на приятния мирис на рози, който преливаше отвсякъде.

— Не, нито съм се бол на такива тръни — отвърна Лари, захапал пръста си, след като без успех се бе опитал да откъсне едно самотно червено цвете, което се оказа твърде далеч от него.

— Опитай се да откъснеш онези долу, те нямат тръни — посъветва го Ейми, като посегна и си набра три кремави рози, които бяха плъзнали по стената зад нея. Мушна ги набързо в ревера на сакото му, като предложение за сключване на мир, а той остана за миг така, вперил любопитен поглед в цветята, защото заради италианската кръв, която течеше в жилите му, бе склонен към суеверия. Още повече, че в

момента бе в състояние на меланхолия, в което обикновено младите хора с въображение виждаха важни предзнаменования в дребните неща, и всичко лесно можеше да се превърне в храна за романтични мисли. Той си бе помислил за Джоу, когато се опита да откъсне червената роза с бодлите — защото точно ярките цветя ѝ подхождаха и често я бе виждал да си къса такива от оранжерията в дома му. А бледите рози, които Ейми постави на ревера му, обикновено се използваша от италианците, за да се поставят в мъртви ръце — такива никога не се подаряваха на булка — и за миг той се почуди, дали това не е някакъв знак за него или може би за Джоу. Но в следващия момент американският здрав разум надделя над сантименталното начало у него и той се усмихна толкова сърдечно, че Ейми се учуди, тъй като не го бе чувала да се смее така, откакто бе пристигнал.

— Съветът наистина си го бива, така че най-добре е да го последваш, за да спасиш пръстите си — каза тя, като смяташе, че точно нейните думи да го развеселили.

— Благодаря ти, ще го последвам! — отвърна той и след шест месеца наистина го направи.

— Лари, кога ще се връщаш при дядо си? — попита Ейми, след като си избра подходящо място за сядане.

— Съвсем скоро.

— Чувам това вече десетки пъти през последните три седмици.

— Винаги съм твърдял, че кратките отговори спестяват на човек доста неприятности.

— Той те очаква, наистина вече трябва да тръгваш.

— Ама че си гостоприемна! Но не се учудвам, отдавна си знаех, че си такава.

— Кажеш защо се бавиш?

— Поради естествената си мудност, предполагам.

— Искаш да кажеш, поради естествения си мързел. Направо си ужасен! — погледна го строго Ейми.

— Не съм чак толкова лош, колкото изглеждам на пръв поглед, защото само ще го разстройвам, като се върна, така че май е по-добре да остана по-дълго тук и да разстройвам теб. Ти би могла по-лесно да го понесеш. Дори ми се струва, че на теб ти е приятно — добави Лари и се подготви да се изтегне в сянката на терасата.

Ейми поклати глава и решително отвори папката с листата за скици, но след като вече бе решила да изнесе една лекция на „това момче“, не можа да се стърпи и след минута продължи:

— Какво правиш в момента?

— Наблюдавам птиците.

— Не, не! Имах предвид какво възнамеряваш да правиш, какво би искал?

— Да изпуша една цигара, ако ми позволиш.

— Стига с тези глупости! Знаеш, че не обичам цигарите и бих ти разрешила да изпушиш една, единствено ако се съ согласиш да те нарисувам. Имам нужда от някаква фигура за скицата си.

— С най-голямо удоволствие. Как предпочиташ да застана? В пълен ръст, или само три четвърти? На главата си ли да се изправя или на дланите си? Бих ти препоръчал да ме изобразиш в легнало положение, а до мен да нарисуваш самата себе си, като озаглавиш картината: „Dolce far niente“^[1].

— Стой си, както си в момента, дори ако искаш, можеш да поспиш. Защото имам намерение да работя сериозно — подчерта Ейми със сериозен тон.

— Какъв забележителен ентузиазъм! — възкликна Лари и се излегна назад, сякаш бе невероятно доволен.

— Какво ли би казала Джоу, ако те видеше сега? — попита неспокойно Ейми, като се надяваше чрез споменаването на името на още по-енергичната си сестра да го мобилизира малко.

— Ще каже същото, което обикновено чувам от нея: „Махай се, Теди, имам работа!“ — отвърна той и се засмя, но смехът му не беше искрен и по лицето му премина сянка, защото споменаването на познатото име разчовърка раната, която все още не бе зараснала. Тонът и тази сянка върху лицето му доста учудиха Ейми, защото вече ги бе забелязвала неведнъж, освен това успя да вдигне навреме очи, за да хване и едно ново изражение на лицето на Лари — един горчив поглед, пълен с болка, недоволство и съжаление. Всичко това изчезна, преди да успее внимателно да го изучи, и бе заменено с познатата безгрижна усмивка. Тя го изучаваше известно време с окоето на художник, като си мислеше колко прилича на италианец, както се бе изтегнал така срещу слънцето, без шапка на главата и с очи, пълни с южна замечтаност.

Сякаш напълно забравил за присъствието ѝ, той бе потънал в някаква своя мечта.

— Напомняш ми на образа на млад рицар, заспал върху собствения си гроб — каза Ейми, като се опитваше внимателно да възпроизведе добре оформения профил, който се открояваше върху тъмния камък!

— Де да бях!

— Какво глупаво желание, човек би могъл да поиска подобно нещо, само ако напълно е провалил живота си. Ти толкова си се променил, че понякога си мисля... — Ейми внезапно спря и го погледна разтревожено, което бе дори по-изразително от неизказаните думи.

Лари забеляза и разбра тази добронамерена тревога, която тя не се реши да изрази, и като я погледна право в очите, повтори думите, които често бе казвал на майка ѝ:

— Всичко е наред, мадам!

Това ѝ бе напълно достатъчно и разсея съмненията, които я безпокояха напоследък. Бе, освен това и доста трогната от този отговор и му го показва посредством приятелския тон, с който продължи:

— Радвам се за това! Никога не съм смятала, че си някакво лошо момче, но се опасявах, че може да си пропилял доста пари на онзи ужасен Баден-Баден, или че си изгубил ума си по някоя очарователна омъжена францужойка, както и че може да си се забъркал в някаква друга история, което според младежите е съвсем естествено при пътувания в чужбина. Не стой там на слънцето, ела и легни тук, на тревата, и „нека отново да бъдем приятели“, както обича да казва Джоу, когато седнем в края на канапето и започнем да си споделяме тайни.

Лари веднага се подчини, премести се върху тревата и започна да се забавлява, като късаше маргаритки и ги поставяше върху шапката ѝ, която лежеше близо до него.

— Готов съм да чуя всякакви тайни — обяви той, като я погледна с решително изражение и интерес в очите.

— Нямам намерение аз да започвам. По-добре го направи ти.

— Нямам нито една своя тайна. Надявах се, че ти си получила някакви известия от къщи.

— Вече знаеш за всичко, което се е случило там напоследък. Ти не получаваш ли писма? Предполагах, че Джоу те засипва с тонове хартия.

— Тя е много заета, а и аз непрекъснато се местя от място на място, така че няма как да ѝ оставя постоянен адрес. А ти кога ще започнеш забележителното си произведение, Рафаела? — попита най-неочаквано Лари, явно решил да промени темата, след поредната многозначителна пауза, по време на която се чудеше дали Ейми знае тайната му и нарочно го кара да ѝ разкаже за това.

— Никога! — категорично заяви тя. — Рим ми отне всичките надежди. Защото, след като видях чудесата там, се почувствах съвсем незначителна и се отказах от всичките си глупави мечти.

— Защо трябваше да го правиш, след като притежаваш толкова енергия и талант?

— Точно по тази причина, защото талантът не е гениалност и никаква енергия не може да го превърне в такъв. Исках да съм или нещо изключително, или изобщо да не се захващам. Нямам намерение да се превръщам в някаква посредствена дубльорка, така че няма смисъл да се занимавам изобщо с рисуване.

— А какво възнамеряваш да правиш тогава, ако смея да попитам?

— Да доусъвършенствам останалите си таланти, да се превърна в украшение за обществото, ако ми се отдаде тази възможност.

Думите бяха твърде типични за нея, макар и да звучаха твърде самонадеяно. Дръзновението бе за младите хора, а амбициите на Ейми до голяма степен имаха покритие. Лари се усмихна, но му хареса решителността, с която Ейми се залавяше с новата си цел, след като предишната ѝ толкова дълго лелеяна мечта не се бе сбъднала. Браво на нея, не си губи времето в тъжни размисли, каза си той и продължи на глас:

— Добре! Предполагам, че Фред Фоон произлиза точно от тук!

Ейми запази дискретно мълчание, но лицето ѝ остана замислено, което накара Лари да седне и да каже тъжно:

— Е, сега ще изиграя ролята на брат и ще ти задам няколко въпроса. Може ли?

— Не обещавам, че ще отговоря.

— Лицето ти ще отговори, ако езикът не пожелае да го стори. Ти все още не си толкова опитна жена, че да успяваш да скриеш чувствата си, скъпа. Миналата година чух някои слухове за вас двамата с Фред и дълбокото ми убеждение е, че ако не се бе наложило така неочаквано да се прибере у дома и не се бе задържал там твърде дълго, може би щеше да излезе нещо от всичко това, какво ще кажеш?

— Какво имам да казвам аз? — бе краткият ѝ отговор, но на устните ѝ се появи усмивка, а в очите — предателско пламъче, и всичко това ясно показва, че добре знае силата си и изпитва удоволствие от това.

— Не си сгодена, надявам се? — попита съвсем по братски Лари, като най-неочаквано лицето му стана невероятно тъжно.

— Не.

— Но ще бъдеш, ако той се върне и падне на колене в краката ти?

— Напълно е възможно.

— Значи харесваш стария Фред?

— Бих могла да го харесам, ако се опитам.

— Но нямаш намерение да опитваш, докато не дойде подходящият момент? Господ да ми е на помощ, просто не можех да си представя, че съществува подобна пресметливост! Той е добър човек, Ейми, но не е такъв тип, какъвто смятах, че ще ти хареса.

— Той е богат, джентълмен и със задоволителни маниери — започна Ейми, като се опитваше да представи съвсем безпристрастна оценка, но после се почувства малко засрамена, въпреки че просто искаше да бъде искрена.

— Разбирам — кралиците в обществото не могат да живеят без достатъчно пари, така че имаш намерение да се съгласиш на един изгоден брак и да започнеш на чисто? Това май е съвсем правилно, като се има предвид накъде е тръгнал светът, но звучи малко странно, изказано от устата на едно от мамините момичета.

— Но независимо от това е вярно.

Отговорът бе кратък, но решителността, с която бе изречен, бе доста необичайна за младостта на момичето, което го изрече. Лари инстинктивно почувства тази решителност и се отпусна върху тревата, изпълнен с необяснимо разочарование. Доста странният му поглед и мълчанието му, както и някакво нейно вътрешно неудовлетворение

раздразниха Ейми и я накараха да каже веднага онова, което си бе намислила.

— Ще ми направиш ли една малка услуга? Повдигни се малко, ако обичаш — каза строго тя.

— Всичко съм готов да направя за теб, стига да си мило момиче!

— Бих могла, ако се опитам — отвърна тя и го погледна така, сякаш това наистина бе най-голямото ѝ желание.

— Е, хайде де, опитай, да видим какво ще се получи — не я оставяше на мира Лари, на който му бе приятно да спори с някой, след като от доста време не го бе правил.

— Само след пет минути ще съжаляваш.

— Просто е невъзможно, щом съм с теб. С теб човек никога не може да се ядоса, защото за да пламне огън, са нужни две сламки, а ти си хладна и мека като сняг.

— Ти изобщо нямаш представа на какво съм способна. Снегът може да предизвика блясък, ако се използва правилно. Твоето безразличие май може да има подобен ефект.

— Добре, давай, това няма да ме нарани, а може да ти достави удоволствие, както казвал едрият мъж на жена си, когато го налагала. Можеш да се отнасяш с мен като със съпруг или като с килим, така че налагай, докато се умориш, ако подобно нещо ще ти достави удоволствие.

Тъй като вече бе достатъчно раздразнена, а и изпитваше силно желание да измъкне Лари от апатията, която така го бе променила, Ейми продължи да демонстрира острия си език:

— Двете с Фло сме ти измислили ново име, то е „мързеливият Лорънс“, как ти се струва?

Надяваше се, че това ще го ядоса, но той само постави ръка под главата си и неопределено измърмори:

— Не е никак лошо. Благодаря ви, дами!

— Искаш ли да знаеш какво е искреното ми мнение за теб?

— Умирам от желание да го чуя.

— Е, направо те ненавиждам.

Ако с превземка или с кокетнически тон му бе казала „Мразя те!“, той със сигурност би се разсмял и това щеше да му хареса, но сериозният и почти тъжен акцент в гласа ѝ го накара да ококори очи и да попита бързо:

— Защо, ако смея да попитам?

— Защото след като имаш всички възможности да си добър, полезен и щастлив, ти си мързелив и тъжен, правиш грешка след грешка в живота си.

— Доста силни думи, госпожице.

— Ако нямаш нищо против, бих могла да продължа.

— Моля, май става доста интересно.

— Предполагах, че ще успея да те заинтригувам, егоистите обичат да се говори за тях.

— Значи на всичкото отгоре съм и егоист? — въпросът се изплъзна от устата му като израз на огромното му учудване, защото единствената добродетел, с която се гордееше, бе щедростта му.

— Да, ти си голям егоист — продължи Ейми със спокоен, хладен глас, който в момента имаше много по-голям ефект от евентуални викове. — Ще ти го докажа, защото внимателно те наблюдавах през последните седмици и това, което видях, никак не ми харесва. Ти пътешестваш из чужди страни вече почти шест месеца и не правиш нищо друго, освен да пропиляваш времето и парите си и да разочароваш своите приятели.

— Човек няма ли право да се повесели малко, след като цели четири години се е мъчил в колежа?

— Но ти май не се забавляваш особено, поне не се чувстваш по-добре, доколкото мога да разбера. Когато те видях в началото, ми се стори, че си станал по-добър. Сега разбирам, че съм се лъгала жестоко, защото се уверих, че не си дори наполовина толкова добър, колкото беше у дома. Станал си невероятно мързелив, обичаш сплетните и клюките, губиш си времето с безсмислени неща. Приятно ти е да бъдеш обект на внимание и комплименти от страна на глупави хора, вместо да бъдеш обичан и уважаван от умните. С твоите пари, талант, положение, здраве и красота — а-а, това ти харесва, нали суетнико, но такава е истината и просто няма как да не я кажа — след като си заобиколен с толкова прекрасни неща, които би могъл да използваш и да им се наслаждаваш, ти не можеш да намериш какво да правиш, а само безсмислено се шляеш. И вместо да бъдеш човекът, който би могъл и би трябвало да си, ти си само... — тя се запъна и го погледна с болка и съжаление.

— Свети Лорънс, разпънат на решетката на скарата — допълни Лари, за да завърши изречението. Но лекцията май бе започнала да оказва влияние, защото в очите му се бяха появили ярки пламъчета, а безразличието му бе заменено с изражение, което издаваше и яд, и нараненост.

— Да, реакцията ти не ме учудва. Нали вие, мъжете, често ни наричате ангели и ни уверявате, че можем да правим каквото си искаме. Но в момента, когато най-искрено се опитваме да ви помогнем, ни се присмивате или преставате да ни слушате, което ясно показва, че не влагате нищо в думите си — Ейми говореше с горчивина и се обърна с гръб към мъченика, излегнал се в краката ѝ.

Само след минута една ръка бе поставена върху листа ѝ, така че не можеше повече да рисува, а отзад се чу гласът на Лари, който се опитваше да имитира разстроено дете:

— Ще бъда вече добър, обещавам, че ще бъда добър!

Но Ейми не се засмя, защото му бе казала всичко съвсем на сериозно. Тя започна да потупва ръката върху листа с молива си и тъжно каза:

— Не се ли срамуваш от тази своя ръка? Тя е мека и бяла като на жена, сякаш никога не е правила нищо друго, освен да носи най-скъпи ръкавици и да къса цветя за жени. Слава Богу, че поне не си някакво превзето денди, та човек няма да види по пръстите ти диаманти или някакви други големи пръстени, носиш само онова малко пръстенче, което Джоу ти подари толкова отдавна. Милата душица. Така бих искала да е тук сега и да ми помогне.

— Аз също!

Ръката изчезна също толкова неочаквано, колкото се бе появила. Ейми го погледна бързо, защото най-неочаквано в главата ѝ се роди нова мисъл — но той лежеше, покрил лицето си с шапката, сякаш за да се предпази от слънцето. Забеляза само как гърдите му се повдигнаха и после се върнаха в първоначалното си положение. Може би това бе дълбока въздишка. А ръката, на която бе пръстенът, се зарови в тревата, като че искаше да скрие нещо твърде скъпо и прекалено мило, за да се говори за него. За миг главата на Ейми се изпълни с предположения и след минута вече се досещаше за онова, което сестра ѝ не се бе решила да ѝ довери. Припомни си, че Лари нито веднъж не пожела да говори за Джоу, представи си тази сянка върху лицето му,

която преди я нямаше, промяната в характера му, както и носенето на малкия стар пръстен, който съвсем не бе подходящ за красивата му ръка. Момичетата бързо откриват какво се крие зад подобни знаци и усещат красноречивите им послания. Ейми бе предполагала, че в дъното на тази промяна стои любовен проблем, но сега вече бе сигурна в това. Очите ѝ се изпълниха със симпатия и когато заговори отново, гласът ѝ бе невероятно мил и внимателен.

— Знам, че нямах право да ти говоря по този начин, Лари. И ако не беше най-добродушният човек на света, сигурно ужасно щеше да ми се разсърдиш. Но всички толкова те обичаме и се гордеем с теб, че просто не можех да понеса мисълта, че вкъщи ще бъдат разочаровани от теб, както бях аз самата — макар че вероятно те по-добре от мен биха могли да разберат тази промяна.

— Да, със сигурност ще я разберат — бе отговорът, който се чу изпод шапката, като думите бяха произнесени с почти пълно отчаяние.

— Трябваше да ме предупредят, а не да ме оставят да ти мърморя и да ти се карам точно сега, когато би трябвало да съм възможно най-мила и търпелива с теб. Никога не съм харесвала госпожица Рандал, а сега направо я мразя! — майсторски извъртя разговора Ейми, като с тази маневра искаше да разбере със сигурност дали подозренията ѝ са верни.

— Какво общо има госпожица Рандал! — извика Лари и махна шапката от лицето си, като изражението му ясно показваше какви са чувствата му към съответната персона.

— Извинявай, смятах... — започна Ейми и дипломатично замълча.

— Я стига си се занасяла. Отлично знаеш, че никога не съм харесвал друга, освен Джоу — отвърна с познатия отпреди пламенен глас Лари и обърна лице встрани.

— Да, помислих си и за това. Но тъй като в писмата никой не ми бе споменал абсолютно нищо, а ти реши да заминеш в чужбина, предположих, че може би греша. И нима Джоу не отговори на чувствата ти? Не мога да я разбера, сигурна съм, че винаги те е обичала най-искрено.

— Тя ме обича, но не по начина, по който трябва. Май така е най-добре за нея, след като както се изрази ти, съм човек, който не го бива за нищо. Но вината за това е нейна и можеш да ѝ го кажеш.

В погледа му отново се появи онази позната горчивина и това разтревожи Ейми, защото в момента просто не знаеше как би могла да го успокои.

— Не бях права, просто не знаех, съжалявам, че бях толкова сурова, но така ми се иска да понасяш нещата по-добре, скъпи Теди!

— Не ме наричай така! Това е името, измислено от нея — извика Лари, а после бързо насочи ръка към устата си, сякаш се опитваше да спре следващите думи по адрес на Джоу, които биха могли да се излеят от нея. — Почакай да видиш как ще се почувстваш ти, ако това ти се случи — добави с нисък глас и започна да къса с ръка тревата около себе си.

— Ще го приема съвсем по мъжки, за да заслужи поне уважението, щом не мога да получа любовта на съответната личност — извика решително Ейми, с което ясно показва, че няма никаква представа от тези неща.

Всъщност Лари смяташе, че е понесъл всичко забележително добре — не се бе оплаквал, не бе търсил разбиране у другите, приел бе нещата такива, каквито са и изживяваше сам мъката си, без да безпокои останалите. Лекцията на Ейми, обаче, постави всичко в съвсем нова светлина. За първи път осъзна, че е признак на егоизъм и слабост да губиш надежда още при първия неуспех и да се затваряш в себе си, изпълнен с безразличие. Лари имаше чувството, че току-що се бе събудил от някакъв дълъг сън, и установи, че просто е невъзможно да продължава да спи повече. Затова седна и бавно попита:

— Смяташ ли, че Джоу също ще ме ненавижда, както и ти?

— Да, ако те види в този момент. Тя мрази мързеливците. Защо не направиш нещо забележително и по този начин да спечелиш любовта ѝ?

— Направих най-доброто, на което бях способен, но това не помогна.

— Като се дипломира успешно ли? Само че това не е нищо повече от онова, което трябваше да направиш, защото го дължеше на дядо си. Би било истински срам да се провалиш, след като бяха похарчени толкова пари, изгубено толкова време, а освен това и всички отлично знаеха, че ти можеш да го постигнеш.

— Каквото и да говориш, в края на краищата аз се провалих, защото Джоу не ме обича — каза Лари и подпря тъжно глава с ръцете

си.

— Не, не си, ще видиш накрая, че не си — защото това ти помогна да разбереш, че можеш да постигнеш доста неща, стига да се постараш. Ако отново се заемеш с някаква сериозна работа, скоро ще се превърнеш пак в сърдечното и щастливо момче, което познаваме, и ще забравиш проблемите си.

— Това е невъзможно!

— Опитай и ще видиш. Няма защо да вдигаш рамене и да си мислиш: „Тя пък много разбира от тези неща!“ Не искам да се правя на много умна, но при всички случаи съм доста наблюдателна и виждам много повече неща, отколкото предполагаш. Интересувам се от опита и неблагоприятията на другите хора; и макар че не всичко мога да си обясня, опитвам се да използвам наученото по възможно най-добрия начин. Обичай Джоу до края на живота си, ако искаш, но не позволявай на тези чувства да разрушават характера ти. Защото е наистина жестоко да се захвърлят толкова умения и дарби, само защото човек не може да удовлетвори едно-единствено свое желание. Нямам намерение да ти говоря повече, защото съм сигурна, че ще се пробудиш и ще се държиш като мъж, независимо от това коравосърдечно момиче.

Никой не отрони нито дума през следващите няколко минути. Лари въртеше пръстена на ръката си, а Ейми дооформяше набързо направената скица, върху която работеше, докато му изнасяше своята лекция преди малко. След малко тя постави рисунката пред него и го попита:

— Как ти се струва?

Той я погледна и се засмя — просто не можеше да се въздържи — защото рисунката наистина беше чудесна. В центъра ѝ бе дългата му, отпусната фигура, изтегната върху тревата, с равнодушно лице и затворени очи, в едната си ръка държеше цигара, димът, от която се извиваше и се оформяше като ореол над главата на мечтателя.

— Да, това действително съм аз.

— Такъв си сега, а ето какъв беше — отвърна Ейми и постави още една рисунка до първата.

Тази не беше чак толкова добре нарисувана, но в нея имаше настроение и дух, които компенсират допуснатите грешки. Тя така силно напомняше миналото, че физиономията на Лари в миг се

промени, щом я погледна. Представляваше най-общ вид на обзядването на кон от самия него; бе свалил шапката и сакото си и всяка линия, оформяща фигурата, лицето и движението му, сякаш издаваше невероятна енергия и значимост. Красивото животно, което току-що бе подчинено, стоеше мирно, изпънало напред врат под здраво стегнатите поводи, като единият му крак нетърпеливо ровичкаше земята, а ушите му бяха издадени напред, сякаш се вслушваха в гласа на човека, който бе успял да го обзяди. В изправената стойка на ездача и развяната му коса се долавяше една сила, смелост и момчешка жизнерадостност, които бяха в пълен контраст с невъобразимото спокойствие, изразено на другата картина — „Dolce far niente“. Лари не каза нищо. Но Ейми забеляза как се изчерви и стисна устни, докато погледът му проследяваше ту едната, ту другата, сякаш прочиташе и разбираше малкия урок, който се бе опитала да му даде. Това напълно я удовлетвори и без да го изчака да каже нещо, започна съвсем откровено:

— Не си ли спомняш деня, в който играехте заедно с Пак, а ние всички ви наблюдавахме? Мег и Бет се страхуваха, докато Джоу ръкопляскаше и насърчително ти викаше, а аз бях седнала на оградата и ви рисувах. Оня ден намерих тази рисунка в скицника си, пооправих я малко и я запазих, за да ти я покажа.

— Толкова съм ти задължен! Ти си напреднала изключително много от тогава, поздравявам те! Но ще ми разрешиш ли да ти напомня в този „младоженчески рай“, че в пет часа сервираат обяда в моя хотел?

Лари скочи, още докато изричаше тези думи, върна ѝ картините с усмивка и почтително кимване с глава и погледна часовника си, сякаш искаше да ѝ подсказже, че дори и най-поучителните лекции трябва да имат край. Опитваше се да се държи по предишния си непосредствен и изпълнен с безразличие начин, но се чувстваше доста ядосан — защото събуждането бе много по-бързо, отколкото бе готов да си признае. Ейми усети леката студенина в отношението му и си каза: „Значи все пак успях да го обидя. Ако това му помогне, ще се радвам — ако го накара да ме мрази, ще съжалявам, но всичко си беше самата истина и не бих искала да се откажа от нито една своя дума.“

По обратния път към хотела двамата се смяха и весело разговаряха, малкият Баптист, седнал горе, имаше чувството, че мадмоазел и мосю са в прекрасно настроение. Но и двамата се

чувстваха малко неудобно. Приятелската откровеност бе нарушена, върху слънцето като че имаше някаква сянка, и независимо от външната им веселост, в сърцето на всеки бе скрито едно неудовлетворение.

— Ще те видим ли тази вечер, mon frere^[2]? — попита Ейми, когато се разделиха пред вратата на леля й.

— За жалост имам един ангажимент. Au revoir, Mademoiselle^[3] — каза Лари и й целуна ръка, точно както бе прието тук. При това го направи много по-умело от повечето мъже наоколо. Нещо в изражението на лицето му накара Ейми бързо да каже:

— Не, дръж се естествено с мен, Лари, точно както в доброто старо време. Бих предпочела едно искрено английско ръкостискане пред всички сантиментални поздравии, възприети във Франция.

— Довиждане, скъпа — тези думи, произнесени по начин, който й хареса, Лари й стисна силно ръката и я остави.

На следващата сутрин, вместо очакваното традиционно посещение, Ейми получи бележка, която я накара да се усмихне в началото и да въздъхне накрая:

„Скъпи мой менторе,

Моля те, кажи от мое име довиждане на леля си и се чувствай доволна, защото «мързеливият Лари» вече се отправя при дядо си, както правят добрите момчета. Желая ти приятна зима, а също така боговете да са благосклонни към теб и наистина да ти осигурят меден месец във Валроса! Смятам, че Фред е наистина късметлия, защото ще получи нещо изключително. Предай му го, заедно с поздравленията ми.

Искрено твой
Телемах“

— Добро момче, радвам се, че замина — каза си Ейми с одобрителна усмивка. Но в следващия момент лицето й помръкна, като огледа празната стая и добави с неволна въздишка: — Да, наистина съм доволна. Но колко ще ми липсва само!

- [1] Сладко безделие (ит.). — Б.пр. ↑
- [2] Братко (фр.). — Б.пр. ↑
- [3] Довиждане, госпожице (фр.). — Б.пр. ↑

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА ДОЛИНАТА НА СЕНКИТЕ

След като първата горчивина отмина, семейството прие неизбежното и се подготви да го понесе колкото се може по-храбро. Всеки се опитваше с огромно старание да помогне на другия, общата любов ги обединяваше, както обикновено става със семействата, когато са в беда. Всички се опитваха да превъзмогнат болката си и да направят тази последна година колкото се може по-щастлива.

Най-хубавата стая в къщата бе отделена специално за Бет, като в нея събраха всичко, което тя най-много обичаше — цветя, картини, пианото ѝ, малката работна масичка, котетата. Най-интересните книги на татко също бяха там, люлеещият се стол на мама, бюрото на Джоу, прекрасните рисунки на Ейми. А Мег всеки ден довеждаше бебетата, за да развеселят леля Бет. Джон отдели една сума, без да казва на никого, и с нея купуваше на бедното същество плодовете, които толкова обичаше и за които си мечтаеше. Старата Хана неуморно приготвяше най-вкусни неща, за да изкуши съвсем слабия вече апетит на Бет, като от време на време отронваше по някоя сълза, докато готвеше. А от другата страна на океана пристигаха малки подаръци и жизнерадостни писъмца, които сякаш носеха топлия дъх на земите, където никога нямаше зима.

В стаята като някакъв домашен светия седеше Бет, спокойна и затрупана с работа повече от всякога. Защото нищо не можеше да промени нейната добродушна и лишена от всякакъв егоизъм природа. И дори когато се подготвяше да напусне живота, тя се опитваше да го направи по-безболезнено за онези, които щяха да останат след нея. Тънките пръстчета никога не оставаха без работа и едно от малките ѝ удоволствия бе да приготвя разни дребни подаръчета за децата, които на път за вкъщи след училище минаваха покрай тяхната къща. Тя пускаше чифт ушити от нея ръкавички през прозореца, за да ги намерят някои премръзнали ръчички, друг път подаряваше игленичето си на някоя малка майка на много кукли, гъбички за изчистване на

перодръжки, красиви книжки с картинки, както и най-различни други приятни неща. Тези бедни същества, които с нежелание изкачваха стълбата на знанието, често намираха улицата пред къщата осеяна с цветя и започнаха да се отнасят към щедрата дарителка като към вълшебна кръстница, която си седи там горе и ги обсипва с подаръци, които напълно съответстват на вкусовете и нуждите им. Ако Бет бе искала някаква отплата, тя я намираше в блесналите малки личица, които винаги бяха обърнати към нейния прозорец, като ѝ кимаха и ѝ се усмихваха, както и в десетките малки писъмца, изпълнени с похвали и благодарности, които пристигаха за нея.

Първите няколко месеца бяха толкова щастливи, че Бет често се оглеждаше и казваше: „Колко е хубаво!“ Всички прекарваха приятни часове в слънчевата ѝ стая, бебетата се риташа и боричкаха на пода, майка ѝ и сестрите ѝ се занимаваха с нещо край нея, а баща ѝ четеше с приятния си глас някоя от онези негови мъдри книги, които бяха изпълнени с добри и успокоителни думи и звучаха толкова съвременно, макар че бяха написани преди векове. Това бяха кратки псалми, с които свещениците са предавали в своите енории трудните уроци, които всички трябва да научат, като са се опитвали да им покажат, че надеждата може да успокои любовта, а вярата може да направи възможно и смирението, и покорството. Това бяха простички думи, които достигаха направо до сърцата на слушателите. Самото сърце на баща им бе потопено в тази религия и дори с промяната в интонацията и в гласа си, той успяваше доста красноречиво да им изясни думите, които четеше или произнасяше.

Беше толкова хубаво, че все пак разполагаха с това спокойно време, което трябваше да ги подготви за тъжните часове, които щяха да последват. Защото постепенно Бет започна да казва, че иглата е „толкова тежка“, а накрая завинаги се отказа от нея. Говоренето я уморяваше, хората наоколо я тревожеха. Болестта като че искаше да я обсеби единствено за себе си и спокойният ѝ характер бе сякаш тъжно пречупен от болките, които терзаеха крехкото ѝ тяло. И ето, че се заредиха толкова тежки дни и дълги нощи. Болката се настани в сърцата на всички, а горещите молитви не можеха да помогнат. Онези, които най-много я обичаха, бяха принудени да гледат как тънките ѝ ръце се протягат умолително към тях, да чуват горчивата ѝ молба „Помогнете ми! Помогнете ми!“ Но всички чувстваха, че никой не

може да помогне. Това бе едно жестоко поражение за праведната душа, една трудна битка на младия живот със смъртта. Но тази битка продължи сравнително кратко и след моментната борба се върнаха отново старият мир и спокойствие, този път по-хубави от всякога. Обвита в крехкото ѝ тяло, душата на Бет като че стана силна. И макар че почти не говореше, близките ѝ чувстваха, че вече е готова да поеме дългия си път.

Джоу не се отделяше от нея дори за час, след като Бет ѝ каза:

— Чувствам се по-силна, когато ти си тук.

Тя спеше на канапето в стаята, като ставаше често през нощта, за да слага дърва в огъня. А през деня я хранеше, изправяше я в леглото или ѝ помагаше във всичко друго, макар че бедното същество твърде рядко искаше каквото и да било и се „опитваше да не създава проблеми“. Джоу почти не напускаше стаята и се отнасяше с подозрение към всяка друга предложена помощ, като се чувстваше погорда с това, че е избрана от Бет за помощник, отколкото с всичко друго, което бе постигнала в живота си досега. Това бяха безценни и твърде полезни часове за нея, защото сърцето ѝ получи уроци, от които наистина се нуждаеше. Тези уроци по търпение ѝ бяха така естествено преподадени, че Джоу просто нямаше как да не ги възприеме и запомни. А също и тази щедрост към всички наоколо, невероятният характер, който може да прости и действително да забрави всичко лошо, верността към задълженията, която прави дори най-трудното да изглежда лесно, както и искрената вяра, която не се плаши от нищо и е безпределна.

Често, когато се събуждаше, Джоу виждаше, че Бет чете от малката си книжка, чуваше я да си пее тихичко, сякаш забравила за безсънната нощ, или да прикрива с ръце лицето си, докато през почти прозрачните ѝ пръстчета се процеждаха едри сълзи.

Джоу лежеше и я наблюдаваше, потънала в толкова сериозни мисли, че дори не бе в състояние да се разплаче, защото чувстваше, че Бет използва някакъв лишен от всякакъв егоизъм начин, за да се откъсне от сегашния си живот, който ѝ бе толкова скъп, и да се подготви за другия живот, който ѝ предстоеше — и за това ѝ помагаша думите на утеха, тихите молитви, както и музиката, която обичаше.

Джоу бе свидетел на всичко това и то ѝ помогна много повече от най-мъдрите псалми, светите химни и горещите молитви, които биха

могли да се произнесат. Защото сега, след като очите ѝ се бяха прояснили от толкова много сълзи, а сърцето ѝ като че бе омекнало от неизмерната тъга, тя най-добре си даваше сметка за красотата в живота на сестра си — той не бе изпълнен с множество събития, бе почти лишен от амбиции, но толкова пълен с добродетели, които „миришат приятно и разцъфват дори в прахта“.

Една нощ, докато Бет ровичкаше между книгите си върху малката масичка, тя намери нещо, което я накара да забрави за смъртната си умора, понасяна почти толкова трудно, колкото и болката. Започна бързо да прелиства страниците на любимата си стара книжка „Пътешествието на пилигрима“^[1] и най-неочаквано намери вътре едно малко листче, изписано от ръката на Джоу. Най-отгоре стоеше заглавие: „Моята Бет“.

Замацаните редове надолу показваха, че върху тях са се стичали сълзи.

— Бедната Джоу, тя така дълбоко е заспала, няма да я будя и да ѝ искам разрешение да го прочета. Винаги ми е показвала нещата си, така че се надявам, че няма да има нищо против, ако прегледам това — помисли си Бет и погледна към сестра си, която се бе излегнала на рогозката пред огъня, а зад гърба ѝ бяха наредени дървата, така че тя бе готова всеки момент да скочи и да сложи нова цепеница в огнището.

Бет зачете написаното и колкото и зацапани да бяха редовете, онова, което разбра, ѝ донесе неописуемо успокоение, защото единственото нещо, за което до този момент съжаляваше, бе, че е направила толкова малко. Написаното от Джоу я убеждаваше, че животът ѝ не е бил напразен — че смъртта ѝ няма да доведе до отчаянието, което очакваше. Както си седеше с разгънатото листче в ръце, пънът изпука в огнището. Джоу се стресна, сложи ново дърво и изпълзя до леглото на Бет, като се надяваше, че тя спи.

— Не спя, но съм толкова щастлива, скъпа. Виж, намерих това и го прочетох. Знаех, че няма да възразиш. Нима наистина съм имала толкова важно значение за теб, Джоу? — попита плахо и сериозно Бет.

— О, Бет, разбира се, че си имала — увери я Джоу и допря глава до нейната върху възглавницата.

— Това ме кара да вярвам, че не съм пропиляла живота си напразно. Не съм толкова добра, колкото ме описваш, но винаги съм се опитвала да правя добро. И сега, когато вече е твърде късно, за да

правя усилия да ставам по-добра, се чувствам успокоена от мисълта, че някой ме обича толкова много и дори смята, че съм му помогнала с нещо.

— Повече от всеки на света, Бет. В началото си мислех, че просто не мога да ти позволя да си отидеш. Но постепенно започнах да разбирам, че с това няма да те загубя. Ти ще бъдеш в мен повече от всякога и смъртта не може да ни раздели, макар че на пръв поглед изглежда точно така.

— Знам, че не може да ни раздели и вече не се страхувам. Сигурна съм, че завинаги ще си остана твоята Бет и ще те обичам и ще ти помагам повече от всякога. Ти трябва да заемеш моето място, Джоу, и да бъдеш всичко за мама и татко, след като мен вече ме няма. Те ще се обърнат към теб — не ги разочаровай. И ако ти е трудно да работиш сама, спомни си, че аз никога не те забравям, че ще се почувстваш много по-щастлива от тази своя работа, отколкото ако напишеш чудесни книги или успееш да разгледаш целия свят. Защото любовта е единственото нещо, което можем да отнесем със себе си, когато си тръгваме от този свят, и тя прави нещата толкова по-лесни.

— Ще се опитам, Бет — отвърна Джоу и точно тук, в този миг реши да се откаже от предишните си амбиции и да се отдаде на една нова и по-добра кариера, защото си даде сметка колко са бедни досегашните ѝ стремежи и почувства благословената сила на вярата в безсмъртието на любовта.

Така дойдоха и отминаха пролетните дни, небето стана по-чисто, земята — по-зелена, навсякъде разцъфнаха цветя, тази година доста по-рано от предишните, а птиците се върнаха навреме, за да се сбогуват с Бет. Тя, подобно на уморено дете, стиснало ръката, която я бе водила през целия ѝ живот, докато мама и татко я бяха направлявали нежно през долината на сенките, вървеше напред, за да достигне до Бога.

Може би единствено в книгите умиращите казват забележителни неща, виждат особени видения или преди края извършват нещо красиво. Онези, които са изпратили не малко души в отвъдното, знаят, че при повечето хора смъртта идва естествено и просто като съня. Както се бе надявала Бет, „приливът лесно смени посоката си“, в тъмните часове преди зазоряване, опряна на гърдите, където бе поела и

първия си дъх, тя тихичко пое и последния, без да каже нито дума за сбогом, само с един поглед, изпълнен с любов, и една лека въздишка.

Със сълзи, молитви и нежни ръце майка ѝ и сестрите ѝ я подготвиха за дългия ѝ сън, който вече нямаше да бъде нарушаван от болка. Те гледаха с благодарност как лицето ѝ отново придоби онази божествена красота, която доскоро бе изместена от мъчително търпение, от което сърцата им се късаха.

Когато настъпи утрото, за първи път от месеци огнището остана загасено, мястото на Джоу беше празно, а стаята бе невероятно тиха. Но една птичка пееше весело на цъфналия храст наблизо, кокиченцата също се белееха на прозореца, а пролетното слънце се промъкваше бавно върху красивото лице на възглавницата — лице, изпълнено с такова спокойствие, че всички онези, които я обичаха, се усмихнаха през сълзи и благодариха на Господ, че Бет е най-накрая добре.

---

[1] „Пътешествието на пилигрима“ — много популярна в САЩ книга на религиозния писател Джон Бъниан (1628–1688). — Б.пр. ↑

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА ДА СЕ НАУЧИШ ДА ЗАБРАВЯШ

Лекцията на Ейми бе много полезна за Лари, макар че той си даде сметка за това много по-късно. В това няма нищо чудно, тъй като с мъжете често е така — когато съветът идва от жена, тези лордове по рождение не могат да го приемат, докато сами не успеят да се убедят, че всъщност точно това са искали да направят. След това действат и ако постъпката им се окаже правилна, признават в някаква степен — малка, естествено — приноса на слабия пол, а ако се окаже неправилна, щедро прехвърлят цялата отговорност за това върху жената. Лари се върна при дядо си и в продължение на няколко седмици бе толкова мил и внимателен с него, че възрастният господин реши, че климатът в Ница му е подействал изключително благоприятно и може би няма да е никак зле да отиде там отново. А за младия господин едва ли имаше нещо по-желано от изпълнението точно на тази препоръка на дядо му: само че дори и слонове не биха могли да го завлекат обратно там след тежките обвинения, които бе получил. Гордостта го забраняваше — и когато желанието му ставаше особено силно, той заздравяваше решителността си, като си повтаряше думите, направили му най-силно впечатление: „Отиди и направи нещо забележително, с което ще я накараш да се влюби в теб.“

Лари толкова често мислеше за този разговор с Ейми, че най-накрая си даде сметка, че май наистина се е държал като доста голям егоист и мързеливец. Но когато човек е изпълнен с мъка, той обикновено е склонен към твърде странни постъпки, докато я преживее. Лари имаше чувството, че отхвърлените му чувства до известна степен вече са мъртви. И макар болката от несправедливостта към него да остане вечно, той не биваше да продължава да показва на останалите траурните си чувства. Джоу явно никога няма да го обикне, но би могъл поне да я накара да го уважава, като ѝ покаже, че нейното „не“ не е успяло да провали живота му. Винаги е смятал, че трябва да направи нещо, така че съветът на Ейми всъщност му бе напълно

излишен. Просто бе чакал да мине малко време, за да отшумят тези негови отхвърлени чувства. А сега, когато това бе вече факт, Лари се чувстваше готов „да скрие нараненото си сърце и да продължи напред“.

Точно както Гьоте се е опитвал да излива в песен всяка своя радост и мъка, така и Лари реши да въплъти сърдечната си болка в музика и да създаде един Реквием, който да терзае душата на Джоу и да размеква сърцата на всички, които го чуят. И така, когато следващия път възрастният джентълмен усети, че става замислен и раздражителен и му препоръча да отиде някъде, той замина за Виена, където имаше приятели музиканти, и заедно с тях се зае да работи, твърдо решил да създаде нещо, което да му донесе слава. Но дали мъката му бе твърде голяма, за да се излее в музика, или пък музиката бе твърде нереална и не можеше да отрази конкретни човешки болки, но Лари скоро откри, че не може да създаде Реквиема — поне за момента. Явно мозъкът му все още не бе в състояние да работи както трябва, а и идеята му имаше нужда от допълнително изясняване. Защото доста често, потънал в мощните акорди, той изведнъж като че чуваше игривите тонове, които му напомняха за коледния бал в Ница — и особено пълничката францужойка. Затова и засега реши да постави точка на усилията си за създаване на трагична композиция.

След това опита една опера — защото в началото на човек всичко му изглежда възможно — но и в тази област се появиха непредвидени трудности. Искаше главната му героиня да бъде Джоу и започна да се опитва да си припомни някакви романтични сцени и приятни спомени за своята любов. Но паметта му изневеряваше и сякаш овладяна от странния дух на момичето, тя му напомняше единствено за нейните грешки и неприятните ѝ постъпки, представяше я в най-неблагоприятни ситуации — как се барикадира с възглавници на канапето или как го залива със студена вода, за да поохлади страстите му — и в резултат на това започваше да се смее, като по този начин разваляше сериозната картина, която възнамеряваше да нарисува. Джоу просто не можеше да бъде побрана в някаква опера, затова се наложи да се откаже от идеята си с думите: — Господ да го благослови това момиче, но то наистина е невероятен мъчител!

После се отпусна назад на стола, както подобава на вдълбан в мислите си композитор.

Когато започна да търси някой друг, по-подходящ за обезсмъртяване чрез музиката образ, паметта му с готовност му го предложи. Този образ-фантом имаше различни лица, но винаги беше със златиста коса и бе обгърнат от някакъв тайнствен облак, който плуваше бавно в съзнанието му, съчетан с приятен хаос от рози, пауни, бели понита и сини панделки. Без да дава на този тайнствен образ някакво име, Лари го избра за своя героиня, към която силно се привърза — надари я с най-прекрасните качества, които съществуваха на земята, и я накара да премине успешно през изпитания, които биха унищожили всяко живо същество, особено като се има предвид, че е представителка на нежната половина на обществото.

Благодарение на първоначалното вдъхновение, нещата потръгнаха за известно време, но после тази дейност като че се лиши от очарованието си и той често забравяше да композира, седнал замислено на стола с писалката в ръка. Започна да изпитва по-голямо удоволствие, като се мотаеше из веселия град, за да търси нови идеи за освежаване на паметта си, която като че не беше в особено добро състояние през тази зима. Не направи кой знае какво, но доста мисли и си даваше сметка, че с него става някаква важна промяна.

— Може би започва да се проявява гениалността ми. Ще й позволя да се развихри, за да видя какво ще излезе от нея — каза си той с тайната надежда, че не става дума точно за гениалност, а за нещо доста по-обикновено. Но каквото и да беше, то се разви в някаква степен, в резултат на което Лари започна да се чувства все повече и повече неудовлетворен от живота си, обземаше го все по-силно желание да се заеме с някаква сериозна работа, в която да вложи цялата си душа и физическите си сили, а най-накрая достигна до мъдрото заключение, че не всеки, който обича музиката, може да бъде композитор. Когато една вечер се завърна от една от прекрасните опери на Моцарт, изпълнена по невероятен начин, той хвърли поглед върху своето собствено произведение, изсвири някои от най-добрите части от него, после поседя, загледан в бюстовете на Менделсон, Бетовен и Бах, които също го гледаха благосклонно. След това най-неочаквано започна да къса един по един листовите със своята музика, а след като приключи, тъжно си каза:

— Тя наистина е права! Талантът не означава гениалност и колкото и да се мъчиш, не можеш да го превърнеш в такъв. Тези опити

за композиране ме лишиха от моята суетност, точно както Рим я е накарал да забрави за рисуването. Така че никакви илюзии повече! Но какво ще правя тогава?

Това бе един доста труден въпрос и на Лари започна да му се иска да му се налагаше да работи, за да изкарва пари за прехраната си. Сега като че се бе създала изкусителната възможност „да се отдаде на дявола“, както се бе изразил веднъж — защото имаше достатъчно пари и нямаше какво да прави — а Сатаната винаги бе готов да изкуши хората с пълни и незаети с работа ръце. И без това бедното момче бе подлагано на десетки изкушения, но поне достатъчно добре ги разбираше — защото колкото и да ценеше свободата, още повече държеше на вярата и доверието. Обещанието, което бе дал на дядо си, както и собственото му желание да изглежда честен в очите на жените, които го обичаха, осигуряваха безопасността му и го предпазваха от грешки.

Лари смяташе, че усилията да забрави любовта си към Джоу ще отнемат всичките му сили в продължение на години. Но за свое най-голямо учудване скоро откри, че с всеки изминал ден нещата стават все по-лесни. Първоначално дори не искаше да повярва, че е така — ядосваше се на самия себе си и не можеше да разбере какво става. Но тези наши сърца са толкова странно и противоречиво нещо и времето и специфичната им природа ги изменя с времето, независимо дали искаме или не. Сърцето на Лари вече не изпитваше болка, а раната от отхвърлените чувства нарастваше с бързина, която направо го изуми. Така че вместо да се опитва да забрави, той сякаш постепенно започна да се опитва да си спомни. Не бе очаквал подобно развитие на нещата, затова и не бе подготвен за него. Отвращаваше се от самия себе си, учудваше се от непостоянството си, а в същото време изпитваше странна смесица от разочарование и облекчение, че така бързо се е оправил след нанесения му невероятно силен удар. Внимателно разбутваше въглените от загубената си любов, но те отказваха да се разгорят с предишния пламък. Останала бе само някаква малка топлинка от тях, която го обливаше целия и го караше да се чувства приятно, без да изгаря като от огън. С нежелание бе принуден да си признае, че момчешката му страст бавно отслабваше и се трансформираше в едно много по-спокойно чувство — много нежно, малко тъжно и все още неприятно. Но със сигурност и това щеше да

премине след време, за да отстъпи място единствено на братската любов и привързаност, които щяха да останат непроменени до края.

Когато думата „братска“ премина за първи път през главата му, докато си мечтаеше, Лари се усмихна и погледна към портрета на Моцарт, който висеше срещу него:

— Ето, той е бил велик човек, и тъй като не е имал собствена сестра, си е намерил такава и се е чувствал щастлив.

Лари не изказа на глас тези думи, но си ги помисли, а след това целуна малкото старо пръстенче и си каза:

— Не, не бих могъл! Не съм забравил, никога няма да мога да го направя. Ще опитам отново и ако пак не успея, може би тогава...

Без да довършва изречението, той грабна лист и писалка и написа писмо на Джоу, като ѝ каза, че не би могъл да помисли за нищо друго, докато съществува дори и най-малка надежда, че тя ще промени отношението си към него. Не би ли могла, няма ли да го направи? И да му разреши да се прибере у дома и да се почувства отново щастлив? Не правеше нищо, докато очакваше отговора ѝ — но го правеше енергично, тъй като бе обзет от нетърпелива треска. Накрая отговорът пристигна и постави край на колебанията му — защото Джоу категорично не би могла и нямаше да го направи. Тя бе така обсебена от грижите си около Бет, че изобщо не искаше да чува думата „любов“. Препоръчваше му да намери щастието с някоя друга, но да запази завинаги едно кътче в сърцето си за обичащата го сестра Джоу. В постскриптум към писмото го молеше да не казва на Ейми, че Бет е много зле. Тя и без това се прибира през пролетта, така че няма никакъв смисъл да се изпълват с тъга и тревога оставащите дни, пишеше Джоу. Дано Бог даде достатъчно време на Бет, за да изчака прибирането ѝ. Джоу молеше също така Лари да пише често на Ейми и да не я оставя да се чувства самотна и да страда по дома.

— Точно това ще направя, при това веднага. Бедното момиче! Прибирането вкъщи ще бъде за нея такова изпитание.

Веднага след това Лари отвори бюрото и започна да пише писмо на Ейми, сякаш точно това бе правилният завършек на изречението, което бе прекъснал по средата преди няколко седмици.

Но не можа да довърши писмото в този ден. Докато ровичкаше, за да търси по-хубава хартия, попадна на нещо, което го накара да промени плановете си. Прегледа всичко в горните чекмеджета — разни

сметки, паспорти, бизнес документи от най-различен вид, сред които имаше и няколко писма от Джоу, докато в отделно чекмедже бяха трите бележки от Ейми, грижливо завързани с една от нейните сини панделки, а до тях лежеше една изсушена роза, която също напомняше за нея. С малко тъжно и в същото време доволно изражение Лари събра всички писма от Джоу, сгъна ги внимателно и ги подреди едно върху друго, след което ги прибра в най-горното чекмедже. Постоя около минута мълчаливо, като разсеяно въртеше малкото пръстенче на ръката си, после бавно го махна и го сложи при писмата, след което излезе, за да чуе тържествената служба в „Свети Стефан“, като имаше чувството, че присъства на погребение. И макар че това не бе особено приятно занимание, бе убеден, че е по-подходящо да прекара останалата част от деня по този начин, вместо да пише писма на очарователни млади дами.

Все пак писмото бе написано и веднага изпратено, а отговорът също не закъсня, тъй като Ейми наистина бе изпълнена с носталгия по дома и най-откровено му го призна. Кореспонденцията им стана съвсем редовна, писмата летяха насам и натам през цялата пролет. Лари вече не се чувстваше съсипан, изгори листата с опитите си да напише опера и се върна в Париж, като се надяваше, че скоро и някой друг ще пристигне там. Ужасно му се искаше да замине за Ница, но не можеше да го направи, преди да бъде поканен. А Ейми не можеше да го покани в момента, тъй като самата преживяваше някои трудни моменти, през които предпочиташе да не среща въпросителния поглед на „нашето момче“.

Фред Воон се бе върнал и ѝ зададе въпроса, на който тя бе решила да отговори с „Да, благодаря“. Но вместо това отвърна любезно, но твърдо „Не, благодаря“, защото когато настъпи решителният момент, просто не ѝ достигна смелост и почувства, че ще ѝ е нужно нещо повече от пари и добро положение, за да удовлетвори новия копнеж, изпълнил сърцето ѝ с нежни надежди и страхове. Непрекъснато си припомняше разговора си с Лари, когато му бе намекнала, че е готова да се омъжи заради пари, не можеше да забрави изражението на лицето му, когато измърмори: „Фред е добро момче, но в никакъв случай не е мъжът, когото смятах, че ще харесаш.“ Този спомен ѝ бе доста неприятен, искаше ѝ се да не бе правила това признание, да си го вземе обратно, ако можеше, защото ѝ се струваше

недостойно. Чувстваше се ужасно при мисълта, че Лари може да я смята за безсърдечно, материалистично същество. Вече съвсем не ѝ се искаше толкова да е кралица в изисканото общество, много повече предпочиташе да е обичана жена. Толкова се радваше, че все пак той не я бе намразил заради ужасните неща, които бе наговорила, прие ги съвсем естествено и бе любезен с нея, дори повече от обикновено. Писмата му ѝ носеха такова облекчение — защото вестите от дома идваха така нередовно, а когато получаваше писмо от къщи, вестите съвсем не бяха толкова радостни, колкото онези, които научаваше от Лари. За нея бе не само удоволствие, но и задължение да му отговори, защото бедното момче се чувстваше толкова самотно и имаше нужда от нежност и внимание, след като Джоу продължаваше да се държи така коравосърдечно с него. Сестра ѝ можеше поне да се опита и да го обикне — това съвсем не ѝ изглеждаше трудно. Толкова хора биха се чувствали горди и доволни, ако едно мило момче като Лари им предложи да се грижи за тях. Но Джоу никога не би постъпила като останалите момичета, така че просто нищо не можеше да се направи. На Ейми ѝ оставаше единствено да бъде мила с Лари и да се отнася с него като с брат.

Ако всички братя бяха обект на такова внимание, на каквото бе Лари през този период, сигурно не би съществувала по-щастлива категория хора от тях. Ейми вече не му изнасяше никакви лекции, интересуваше се от мнението му по всички въпроси, както и от онова, с което се занимаваше. Правеше му очарователни малки подаръци, изпращаше му по две писма в седмицата, в които му разказваше всички клюки. Споделяше най-искрено с него мислите си, както и впечатленията си от прекрасните места, които бе посетила. Освен това едва ли много братя са били удостоявани с вниманието писмата им да бъдат носени в джобовете на сестрите им, да бъдат безброй пъти четени и препрочитани, да се леят сълзи над тях, ако са прекалено кратки, или да се обсипват с целувки, когато са дълги, и да се пазят като истинско съкровище. Точно поради факта, че това обикновено не се случва между брат и сестра, ние няма да споменаваме, че Ейми правеше някои от тези мили и глупави неща с писмата на Лари. Но тя със сигурност стана малко по-замислена и бледа през тази пролет. Загуби желанието си да се среща с различни хора, дори от изисканото общество, и доста често се усамотяваше някъде със скицника в ръка.

Когато се завръщаше след тези свои странствания, се оказваше, че не е нарисувала кой знае какво, може би по-скоро изучаваше природата, докато седеше с часове със скръстени ръце на терасата във Валроса или разсеяно скицираше нещо, което ѝ бе дошло на ум — величествен рицар върху гроб, млад мъж, заспал върху тревата с шапка върху лицето му или момиче с прекрасни къдрици в красива рокля, което се разхожда из балната зала под ръка с висок джентълмен. Лицата и на двамата бяха доста замъглени, точно в съответствие с последните модни тенденции в изкуството.

Леля ѝ смяташе, че Ейми е изпълнена със съжаления след отговора, който даде на Фред, а Ейми разбираше, че няма смисъл да отрича това, нито пък да обяснява каквото и да било друго, затова я остави да си мисли, каквото си иска, като се постара да осведоми Лари, че Фред е заминал за Египет. Това бе всичко, но той разбра ясно посланието ѝ и изглеждаше доста доволен, когато със задоволство си каза:

— Знаех си, че ще размисли още веднъж по този въпрос. Бедното момче, наистина му съчувствам, та нали и аз преживях същото!

После въздъхна дълбоко и решил, че с това е изпълнил задълженията си към миналото, се изтегна удобно на канапето и с удоволствие се зачете в писмото на Ейми.

Докато в чужбина се случваха всички тези промени, в къщи дойде нещастиято, но писмото, в което съобщаваха на Ейми, че Бет е много зле, не бе получено от нея, а когато най-накрая научи трагичната вест, на гроба на сестра ѝ вече бе поникнала трева. Тъжната новина я достигна във Вевей, защото горещината ги бе накарала да напуснат Ница още през май и поеха бавно към Швейцария, след като минаха през Генуа и италианските езера. Ейми прие мъжествено новината и се съгласи с предложението на близките си да не съкращава пътуването си, за да се прибере у дома — защото след като вече бе късно да се сбогува с Бет, много по-добре беше да остане в Европа, където може би щеше да ѝ е по-лесно да преживее мъката си. Но изпитваше толкова силна болка и така ѝ се искаше да е у дома, при близките си. Всеки ден се взираше с нетърпение към отсрещната страна на езерото, откъдето очакваше да се появи Лари, за да я успокои.

Той наистина дойде, при това съвсем скоро. Със същата поща пристигна и писмото за него, в което се съдържаше тъжната вест, само

че Лари бе в Германия, така че получи известието няколко дни по-късно. Веднага щом го прочете, той опакова багажа си, сбогува се с приятелите си и замина, за да изпълни обещанието си, а сърцето му бе изпълнено с радост и болка, с надежда и тревога.

Познаваше добре Вевей и веднага, щом лодката доближи до малкия кей, пое бързо по брега към „Ла Тур“, където се бе настанило семейство Карол. Гарсонът с разочарование го уведоми, че цялото семейство е отишло на разходка край езерото — но не, русата мадмоазел май е в градината. Господинът би могъл да изчака само минутка, докато я повика. Но господинът не бе в състояние да чака дори „само минутка“ и без да изчака края на изречението се спусна сам да намери мадмоазел.

Озова се в прекрасна стара градина с чудесно езеро в единия ѝ край, над което се спускаха клоните на огромни кестенови дървета. Навсякъде бе плъзнал бръшлян, а тъмната сянка на кулата се очертаваше върху огряната от слънцето повърхност на езерото. В единия край на широката ниска стена имаше пейка и Ейми често идваше тук да чете, да рисува или просто да се опита да успокои болката си с красотата наоколо. Там седеше и в този ден, подпряла глава в ръцете си, с болка в сърцето и сълзи в очите си, мислеше си за Бет и недоумяваше защо Лари все още не бе дошъл. Не го чу, когато премина през градината, нито го забеляза, когато застана до арката, която водеше към външната част на двора. Той остана там за минута, като я гледаше с нови очи и видя онова, което никой преди не бе забелязвал в нея — нежната страна на характера ѝ. Всичко в нея ясно изразяваше любов и тъга, натрупаните писма в скута ѝ, черната панделка в косите, женската болка и примирение, изписани върху лицето ѝ. Дори малкото абаносово кръстче, което носеше на шията си, му се стори израз на болката ѝ — то ѝ бе подарък от Лари и в момента бе единственото украшение, което си бе сложила. Ако бе изпитвал известни съмнения относно начина, по който ще бъде посрещнат, те се изпариха в мига, в който тя вдигна очи и го погледна — защото Ейми веднага пусна всичко и се затича към него, като възкликна с глас, който без съмнение издаваше и любов, и копнеж:

— О, Лари, Лари, знаех, че ще дойдеш!

Мисля, че в този момент всичко бе вече решено и уредено. Те останаха така мълчаливи за миг, тъмната глава сведена нежно надолу,

за да запази светлата, и Ейми почувства, че никой не би могъл да я успокои така, както Лари, а той реши, че Ейми е единствената жена на света, която би могла да заеме мястото на Джоу и да го направи щастлив. Не ѝ го каза веднага, но това не я разочарова, защото и двамата усещаха какво става и бяха доволни, затова с радост оставиха останалото на тишината.

След малко Ейми се върна обратно на мястото си и докато триеше сълзите си, Лари започна да събира разпилените листа, като откриваше доста добри знаци за бъдещето в изпомачканите от четене писма и в скиците, които бе рисувала. Когато седна до нея, Ейми се сви плахо, като се изчерви цялата при мисълта за импулсивната си реакция, когато го видя.

— Просто не можах да се въздържа, чувствах се толкова самотна и тъжна и така се зарадвах, когато те видях. Бях изненадана, когато вдигнах очи и те видях, защото вече бях започнала да се страхувам, че няма да дойдеш — започна тя, като се опитваше да си придаде спокоен вид, но напразно.

— Тръгнах в минутата, в която разбрах. Бих искал да можах да ти кажа нещо, за да те успокоя за загубата на скъпата малка Бет, но чувствам единствено ужасна болка и... — не можа да продължи повече, защото в миг и той изпита такова смущение, че просто не знаеше какво да каже. Искаше му се да сложи главата на Ейми на рамото си и да я накара да си поплаче, за да ѝ олекне, но не се осмеляваше да го направи, затова само взе ръката ѝ и я стисна съчувствено, което бе по-силно от всякакви думи.

— Няма защо да казваш каквото и да било — това ме успокоява — тихо отвърна тя. — Бет вече е добре и е щастлива, не бих ѝ пожелала да се връща обратно, но аз хем се страхувам от завръщането у дома, хем копнея да ги видя по-скоро всички. Не бих искала да говорим повече за това, защото със сигурност ще се разплача. Така ми се иска да ти се порадвам, докато си тук. Не трябва да се връщаш веднага, нали?

— Не, ако ти искаш да остана, скъпа.

— Да, много искам! Леля и Фло са наистина мили с мен, но за мен ти си като човек от семейството и ще ми бъде така приятно, ако останеш известно време.

Ейми говореше и изглеждаше като изпълнено с носталгия по дома дете, с преливащо от болка сърце, затова Лари веднага забрави плахостта си и ѝ предложи точно онова, от което имаше нужда — любовта и вниманието, с които бе свикнала, и веселите, ободряващи думи, за които си мечтаеше.

— Бедната ми душица! Та ти направо си се разболяла от мъка. Ще се погрижа за теб, така че недей да плачеш повече, а ела да се поразходим — и без това вятърът е прекалено силен, за да стои човек на едно място — каза хем с нежен, хем със заповеден тон Лари и това твърде много ѝ хареса. После завърза шапката ѝ, хвана ръката ѝ и двамата тръгнаха насам-натам по огряната от слънцето пътека, под току-що разлистилите се кестени. Сега Лари се чувстваше много по-добре, а Ейми изпитваше удоволствие от силната ръка, на която можеше да се облегне, от познатото лице, което ѝ се усмихваше, както и от този глас, който бе предназначен единствено за нея.

Сенчестата стара градина бе приютявала много влюбени двойки и като че бе направена точно като за тях — бе толкова слънчева и усамотена, тук единствено високата кула можеше да ги наблюдава, а широкото езеро като че отнасяше някъде надалеч ехото от гласовете им. Около час тази нова двойка се разхожда и разговаря, или двамата се подпираха да си починат на стената, като се наслаждаваха на приятната обстановка. И когато лишеният от романтика звънец за вечеря ги предупреди, че трябва вече да си тръгват, Ейми имаше чувството, че е оставила цялата си тъга и самота в тази стара градина зад себе си.

В момента, в който госпожа Карол видя промененото ѝ лице, тя бе осенена от една внезапна идея и тихичко възкликна:

— Сега разбирам всичко — та това дете е влюбено в младия Лорънс. Господ да я благослови! Никога не би ми дошло на ум!

Добрата госпожа прояви очарователна дискретност и не спомена нищо по въпроса, нито по някакъв друг начин издаде, че се е досетила за чувствата на Ейми, само любезно покани Лари да остане и насърчаваше момичето да се радва на компанията на младия господин, вместо непрекъснато да стои само. Ейми бе наистина много доволна и тъй като леля ѝ бе твърде заета с Фло, тя бе оставена да забавлява своя приятел, с което успя да се справи невероятно добре.

В Ница Лари мързелуваше, а Ейми му се караше; във Вевей той не оставаше нито за минутка свободен, непрекъснато се разхождаше, яздеше, караше лодка или енергично изучаваше нещо, а Ейми се възхищаваше на всичко, което вършеше, и следваше примера му, доколкото това бе възможно. Лари ѝ обясни, че промяната се дължи на климата, и тя изобщо не се опита да оспорва това, тъй като използваше същото извинение за бързото подобрене, което настъпи с нейното здраве и настроение.

Свежият въздух им подейства чудесно и на двамата, а непрекъснатото движение помогна за едно цялостно изменение в мислите им, както и във физическото им състояние. Те като че придобиха някак си по-ясни представи за живота и за задълженията си. Лекият бриз издуха надалеч всякакви съмнения, мъгляви предпочитания и тъжни настроения; топлото пролетно слънце пораждаше прекрасни нови идеи, нежни надежди и щастливи мисли. Езерото като че измиваше и отнасяше надалеч тревогите от миналото, а величествените вековни планини сякаш ги поглеждаха благосклонно и шепнеха:

— Обичайте се, малки деца.

Независимо от мъката, която все още изпълваше сърцата им, това бе много щастливо време — толкова щастливо, че Лари се страхуваше да не разруши всичко с неподходяща дума. Трябваше му известно време, за да дойде на себе си след изненадата от бързото оздравяване след първата му, и както бе твърдо убеден, последна и единствена любов. Първоначално се опитваше да се успокои за това свое предателство по отношение на първата си любов с мисълта, че сестрата на Джоу фактически е почти същото като самата Джоу. Затова се чувстваше сигурен, че не би могъл да обикне така скоро никоя друга жена, освен Ейми. Първото му ухажване бе толкова бурно и когато се замислеше за него, имаше чувството, че си припомня със съжаление за нещо, което се е случило преди много години. Не че се срамуваше от него, но вече го смяташе за част от горчивия и едновременно сладкия житейски опит, който бе натрупал през живота си, опит, за който бе по-скоро благодарен сега, след като болката бе отшумяла. Бе твърдо решен второто му ухажване да бъде колкото се може по-просто и спокойно. Нямаше нужда от сърцераздирателни сцени — изобщо не бе необходимо да казва на Ейми, че я обича, тя го знаеше дори без думи и

вече отдавна му бе дала отговора си. Всичко беше толкова естествено, нещата се развиха така, че едва ли някой би могъл да съжалява, той знаеше, че всички ще бъдат доволни — дори и Джоу. Но когато страстните ни чувства са отхвърлени, ние като че сме склонни да проявяваме плахост и да изчакаме, преди да направим следващия опит. Затова Лари остави дните да минават един след друг, като се наслаждаваше на всеки час и оставяше на случая да му представи възможност, за да каже онези най-важни думи, които биха означавали края на първата и най-прекрасна част на новия му роман.

Беше си представял, че важното събитие ще стане в старата градина някоя вечер, под лунната светлина, така че нещата да бъдат максимално красиви и романтични. Но се случи точно обратното, защото всичко се уреди, докато се возеха на лодка в езерото през деня, при това само с няколко мъгляви думи. Цялата сутрин се бяха разхождали, като преминаха от тъжния Сейнт Гиньол до слънчевия Монтрьо. От едната им страна се очертаваха Алпите, а от другата — Монт Сейнт Бернар и Дент дьо Миди, пред тях в долината се простираше красивият Вевей, а на хълмовете отзад — Лозана. Небето над тях бе синьо, без нито едно облаче, също толкова синьо бе и езерото, отрупано с живописни лодки, които приличаха на чайки с бели криле.

Разговаряха за Байрон, когато преминаваха покрай Шилъон, и за Русо, когато поглеждаха към Кларенс, където той е написал своята „Елоиза“. И двамата не я бяха чели, но знаеха, че е любовна история, и всеки вътрешно се питаше дали е била поне наполовина толкова вълнуваща, колкото тяхната. Ейми бе потопила ръка във водата и гледаше прозрачната повърхност на езерото мълчаливо, а когато вдигна очи, видя, че Лари се бе подпрял на веслата и я гледаше с толкова нежност и копнеж, че побърза да каже нещо, просто за да прекъсне тишината:

— Ти сигурно си се изморил... почини си малко, дай на мен веслата; това ще ми бъде от полза, тъй като откакто пристигна, май станах доста мързелива и свикнах на лукс.

— Не съм уморен, но ще ти дам да покараш, ако искаш. Ела и седни до мен, има достатъчно място, досега трябваше да седя по

средата на пейката, за да не се клати лодката — отвърна с удоволствие Лари, явно идеята да покарат заедно му харесваше.

Усещайки, че нещата май не се уреждат особено добре, Ейми се настани до него, отхвърли косата си назад и пое едното весло. Караше добре, както изрядно вършеше и толкова много други неща. Наистина ѝ се налагаше да използва и двете си ръце, докато Лари се справяше успешно само с едната, но лодката се движеше бързо по гладката повърхност.

— Как добре се справяме двамата, нали? — възкликна Ейми, която се смущаваше от мълчанието му.

— Толкова добре, че би ми се искало завинаги да останем заедно в една лодка. Ти би ли се съгласила, Ейми? — нежно попита той.

— Да, Лари! — последва тих отговор.

Двамата спряха да гребат и несъзнателно прибавиха още един прекрасен образ на човешка любов и щастие към чудесните неща, които се отразяваха в езерото.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

СЪВСЕМ САМА

Бе толкова лесно да се обещае самопожертвувателност и себеотдаване, когато самата личност бе близко обвързана с друга личност и сърцето и душата се пречистваха от светлия пример. Но когато гласът, който така много ѝ помагаше, замлъкна, когато урокът свърши и обичаното същество вече го нямаше, не остана нищо друго, освен мъка и самота, така че на Джоу ѝ се струваше ужасно трудно да спази даденото обещание. Как би могла да „успокоява мама и татко“, след като в собственото ѝ сърце бе отворена страшна рана, а душата ѝ копнееше безкрайно по изгубената ѝ сестра? Как би могла да „развеселява къщата“, след като цялата ѝ топлина, светлина и красота като че бе изчезнала, когато Бет напусна стария си дом, за да го замени с нов? И как, за Бога, би могла „да намери някаква полезна и приятна работа“, която да замести непрекъснатите грижи за любимата ѝ сестра, които ѝ носеха такава радост и удовлетворение? Опитваше се да се мобилизира, за да продължи да изпълнява задълженията си, като вътрешно се бунтуваше срещу новото си положение, при което и без това малкото радост ѝ бе отнета, а грижите и товарите ставаха все по-тежки и животът започваше да ѝ изглежда все по-труден. Някои хора като че получаваха всичкото слънце, а за други оставаше единствено сянката. Никак не беше честно, тъй като тя се опитваше много по-старателно от Ейми да бъде добра, но не получаваше никаква награда — само разочарования, грижи и тежък труд.

Бедната Джоу! Това бяха наистина трудни дни за нея и постепенно започна да я обхваща пълно отчаяние при мисълта, че ще прекара остатък от живота си в тази тиха къща, отдадена на скучни грижи за другите, като разчита само на някакви дребни радости, а задълженията ѝ щяха да нарастват непрекъснато.

„Не мога да го направя. Просто не съм създадена за такъв живот и знам, че ще избягам и ще извърша нещо отчаяно, ако някой не дойде и не ми помогне“ — казваше си Джоу, след като първите ѝ опити се

провалиха и тя изпадна в потиснато настроение, каквото често спхожда хората, чиито силни желания се сблъскват с неизбежната реалност.

Но някой наистина дойде и ѝ помогна, макар че Джоу в първия момент не можа да разпознае добрите си ангели, защото ѝ се явяваха в познати форми и притежаваха простото очарование, така характерно за бедния човешки род. Често се стряскаше през нощта и имаше чувството, че Бет я вика. Но когато видеше празното легло до себе си, започваше горчиво да плаче и да нарежда: „О, Бет, върни се, моля те, върни се!“, като протягаше напред ръце, и то ненапразно — защото майка ѝ винаги чуваше този неин зов и идваше да я успокои. При това го правеше не само с думи, но и с търпелива нежност, която обикновено вдъхва сила само с едно-единствено докосване или с още незасъхналите сълзи, мълчаливо напомнящи за мъка дори по-голяма от тази на Джоу. Шепотът ѝ бе по-красноречив от всякаква молитва, защото надеждата обикновено върви ръка за ръка с естествената скръб. Свещени моменти! Тогава едно сърце говори с друго в тишината на нощта и превръща страданието в благословеност, която смирява болката и засилва любовта. Усещайки това, Джоу имаше чувството, че вече ѝ е по-леко да носи товара си, задълженията не ѝ изглеждаха така непоносими, а животът ѝ се струваше по-приятен, погледнат през майчината прегръдка.

Когато болката в сърцето ѝ поутихна, неспокойните мисли също като че поотшумяха. Тогава един ден отиде в кабинета на баща си и като се наведе над посивялата глава, обърната със спокойна усмивка към нея, за да я посрещне, каза съвсем смирено:

— Татко, говори ми, както правеше с Бет. Аз имам много по-голяма нужда от това, тъй като съм толкова грешна.

— Скъпа, нищо не би ми доставило по-голяма радост — отвърна той и гласът му потрепери, а ръцете му обвиха раменете ѝ, сякаш самият се нуждаеше от помощ и не се страхуваше да я потърси.

И така, седнала на малкото столче на Бет близо до него, Джоу споделяше тревогите си, ужасното съжаление от загубата на сестра си, безплодните си усилия, които толкова я обезсърчаваха, липсата на вяра, превърнала живота в тъмна сянка, както и онази своя ужасна обърканост, която често наричаме отчаяние. Тя му се довери изцяло — а той ѝ даде помощта, от която се нуждаеше. Така и двамата намериха

радост и успокоение. Защото бе дошло времето, когато двамата можеха да си говорят не само като баща и дъщеря, но и като възрастен мъж и млада жена, които бяха в състояние да си помогнат един на друг с взаимна симпатия и взаимна любов и с удоволствие го правеха. Това бяха щастливи, изпълнени с интересни разговори времена, прекарани в стария кабинет, наричан от Джоу „църквата с един-единствен член“, от която тя излизаше, изпълнена с нова решимост, с поправено настроение и дори някак си по-добра и разумна. Така родителите, които бяха научили едното си дете да посрещне смъртта без страх, се опитваха сега да научат другото да приема живота без предразсъдъци и отвращение и да използва красивите му възможности с благодарност и сила.

Джоу получаваше и друга помощ — кротките и непрекъснати задължения и удовлетворението от тях, което тя постепенно се научи да вижда и оценява. Метлите и кърпите за съдове вече не ѝ изглеждаха така отвратителни, както в началото, защото с тях си бе служила Бет и като че нещо от нейната любов към чистотата и реда в дома се въртеше около тези предмети и никога нямаше да изчезне. Когато ги използваше, Джоу често си тананикаше песните, които Бет преди си бе тананикала, и имитираше уверените ѝ движения, после оправяше тук и там, точно както правеше преди сестра ѝ, за да направи всичко по-уютно и красиво. И това бе първата стъпка към превръщането на къщата отново в щастливо място, макар че в този момент тя все още не го усещаше. За първи път го осъзна, когато Хана ѝ каза, стискайки одобрително ръката ѝ:

— Скъпото ми дете, няма да чувстваме така силно липсата на моето агънце, ако така помагаш непрекъснато. Макар че не те хвалим често, всички го виждаме и Господ ще те благослови за това, ще видиш.

Докато седяха и шиеха заедно със сестра си Мег, Джоу забеляза колко много е напреднала тя във всяко едно отношение. Вече говореше така добре, знаеше толкова много за добрите женски инстинкти, мисли и чувства. Разбираше колко щастлива бе със съпруга и децата си и колко много правеха те всички един за друг.

— Бракът е чудесно нещо в края на краищата. Чудя се дали бих могла да се справя поне наполовина толкова добре, колкото ти, ако

реша да опитам — каза Джоу, докато правеше хвърчило на Деми в детската стая.

— Точно от това се нуждае всяко момиче, за да се прояви напълно нежната, женствената част от природата му, Джоу. Ти си като кестенова обвивка, твърда отвън, но копринено нежна отвътре и толкова сладка, стига някой да успее да проникне до ядката. Любовта ще ти помогне да покажеш цялото си сърце един ден и тогава твърдата обвивка ще се разчупи и ще изчезне.

— Студът също може да разчупи кестеновата обвивка, мадам, освен това трябва човек доста да се потруди, за да смъкне кестените от дървото. Момчетата обичат да ходят и да берат кестени, а никак не бих искала да бъда откъсната от тях — отвърна Джоу и насочи вниманието си към хвърчилото, което никакъв вятър не би могъл да отнесе в небето, тъй като Дейзи се бе оплела цялата в него.

Ако беше героиня на някаква морализаторска история, тя би трябвало през този период на живота си да се държи като същински ангел, да се отрече от света и с черна шапка на главата да броди по света и да върши само добро. Но както виждате, Джоу не беше героиня; тя бе просто едно борещо се човешко същество, като стотици други, и действаше в съответствие с характера си, като понякога беше тъжна, друг път ядосана, разтревожена или готова за действие, в зависимост от настроението си. Много е благородно да кажем, че ще бъдем добри, но това съвсем не може да стане веднага, нужно е много време и доста усилия, докато човек успее дори само да стъпи на правия път. Джоу бе успяла в това отношение, научаваше се да изпълнява задълженията си и да се чувства нещастна, ако не е направила нещо както трябва, но да върши всичко това с удоволствие — о, това е нещо съвършено различно! Често бе казвала, че ѝ се иска да извърши нещо прекрасно, независимо колко трудно ще бъде то. Сега това нейно желание се изпълняваше — защото какво по-прекрасно нещо би могъл да извърши човек от това да посвети живота си на майка си и на баща си, като се опита да превърне дома им в толкова щастливо място за тях, колкото те го бяха направили за нея през детството ѝ? И ако трябваше да се преодоляват трудности, които щяха да превърнат дейността ѝ в още по-значима, то тогава имаше ли нещо по-трудно за едно амбициозно момиче от това да се прости със

собствените си надежди, планове и желания и да живее с радост за другите?

Провидението очакваше от нея да изпълни даденото обещание; ето това бе нейната задача, не онази, която бе очаквала, а нещо по-велико, защото сама не можеше да измени нищо. Можеше ли да го направи? Реши да опита и още след първите си усилия срещна помощта, за която вече намекнах. После получи още по-голямо съдействие и го прие — не като награда, а като облекчение, точно както добрият християнин приема освежаването, което може да си позволи, докато си почива за малко, изкачвайки стръмния хълм, наречен „Трудности“.

— Защо вече не пишеш? Това винаги ти доставяше радост — каза веднъж майка ѝ, след като забеляза, че отново я обземат мрачни настроения.

— Нямам сърце да пиша, а дори и да имах, и без това никой не се интересува от моите работи.

— Ние държим на тях, напиши нещо специално за нас, без да те е грижа за останалия свят. Опитай, скъпа, сигурна съм, че това ще ти помогне, а и нас ще зарадва.

— Не вярвам, че мога — каза Джоу, но все пак отвори бюрото си и започна да преглежда недовършените ръкописи.

Когато след час майка ѝ надникна вътре, видя, че тя бе навлякла черната си престилка и седеше със замислена физиономия до бюрото. Госпожа Марч се усмихна и тихичко се измъкна от стаята, доволна, че е успяла да я убеди. Джоу никога нямаше да разбере как точно се случи, но в тази нейна история имаше нещо, което докосваше сърцата на всички, които я прочетоха. След като близките ѝ вкъщи се смяха и плакаха над нея, баща ѝ, макар и против нейното желание, я изпрати на едно популярно списание и за най-голямо учудване на момичето тя бе не само приета, но се получи и молба за още подобни неща. След публикуването ѝ получи писма от няколко личности, чиято похвала бе наистина чест за нея, вестниците също я препечатаха и всички — и приятели, и непознати — много я харесаха. Това бе огромен успех, макар че всъщност историята бе съвсем кратка, така че Джоу бе дори много повече учудена, отколкото когато повестта ѝ получи едновременно много положителни и също толкова отрицателни оценки.

— Просто не разбирам, какво би могло да има в една толкова кратка история, че да накара хората да я харесват? — питаше се недоумяващо тя.

— В нея има истина, Джоу, в това е тайната, а шеговитият тон я прави толкова жива. Ти май намери най-накрая верния си стил. Написа я без мисъл за пари или слава и вложи сърцето си в нея, дъще моя. Вече преживя не малко горчивини, сега идва времето на приятните неща, постарай се да пишеш точно така и със сигурност ще бъдеш наистина щастлива със своята работа, както и ние с теб.

— Ако има нещо добро или някаква истина в това, което съм написала, то не идва от мен, дължа го на теб, на мама и на Бет — отвърна Джоу, дълбоко трогната от думите на баща си, които ѝ бяха донесли повече радост, отколкото всички похвали, получени досега.

Станала по-богата с любовта и мъката си, Джоу пишеше своите малки истории и ги изпращаше, за да печели с тях приятели, защото те се приемаха с отворени обятия навсякъде.

Когато Ейми и Лари им писаха за годежа си, госпожа Марч се опасяваше, че Джоу може би трудно би се зарадвала на това съобщение. Но страховете ѝ не се оправдаха, защото, макар че в началото Джоу изглеждаше тъжна, после прие спокойно нещата и още преди да прочете за втори път писмото, вече говореше с надежда и въодушевление за „децата“. Писмото бе като някакъв писмен дует, в който всеки се възхищаваше от другия и го преценяваше през влюбените си очи, така че бе истинско удоволствие да го четете човек и трудно би могъл да възрази срещу нещо от написаното.

— Какво мислиш, мамо? — попита Джоу, след като сложиха на масата гъсто изписаните листа и се спогледаха.

— Е, предполагам, че точно така ще стане, след като Ейми ни писа, че е отказала на Фред. Тогавя бях сигурна, че има предвид нещо по-добро, а някои отделни думи и намеци в писмата ѝ ме караха да мисля, че победата ще бъде на страната на любовта и на Лари.

— Колко си наблюдателна, мамо, и колко потайна! Не спомена дори дума за това.

— Майките трябва да имат остро око и да бъдат дискретни, след като имат дъщери за женене. Освен това се страхувах да спомена нещо пред теб, за да не избързаш да ги поздравяваш, преди нещата да са стигнали до щастлив завършек.

— Вече не съм толкова лекомислена, каквато бях преди, трябва да ми имаш доверие. Станах много по-сериозна и чувствителна, така че можеш да ми се довериш.

— Така е, скъпа, и с радост бих споделила с теб, но предполагам, че може би ще се почувстваш наранена от факта, че твоят Теди обича друга.

— Е, мамо, нима можеш да си помислиш дори, че ще бъда толкова глупава и такава егоистка? Та нали сама отхвърлих любовта му, която бе толкова искрена и силна?

— Знам, че тогава бе искрена, Джоу, но след това започнах да си мисля, че ако в този момент се върне и ти предложи отново, може би отговорът ти ще бъде друг. Прости ми, скъпа, но ти се чувстваше толкова самотна и в погледа ти имаше една болка и тъга, от която сърцето ми се свиваше; затова и помислих, че твоето момче би могло да изпълни празното пространство, ако опита в този момент.

— Не, мамо, така е много по-добре, радвам се, че Ейми се е научила да го обича. Но в едно нещо ти наистина си права: аз съм самотна и може би ако Теди бе опитал отново, щях да му кажа „Да“, но не защото го обичам повече, а защото държа в много по-голяма степен да бъда обичана сега, отколкото, когато той замина.

— Радвам се, Джоу, защото това показва, че доста си напреднала. Толкова много хора те обичат, така че опитай се засега да се удовлетвориш с нежните чувства на татко и мама, сестри и братя, приятели и бебета, докато се появи най-важният човек и ти подари онази любов, която наистина заслужаваш.

— Майките са тези, които умеят да обичат най-много на този свят. Все пак бих искала да ти призная, че ми се ще да изпитам и друга любов. Нямах ни най-малка представа, че сърцето може да поеме толкова много чувства — моето май е доста еластично, защото никога не изглежда достатъчно пълно, докато преди се задоволявах единствено със семейството. Просто не мога да разбера какво става.

— А аз разбирам — засмя се госпожа Марч, докато Джоу започна да преобръща листата, за да прочете още веднъж какво казва в писмото Ейми за Лари.

„Наистина е прекрасно човек да бъде обичан по начина, по който Лари ме обича. Той не е сантиментален и не говори много за чувствата си, но аз ги виждам и чувствам във всичко, което казва или прави и се чувствам така щастлива и смирена, че сякаш не съм същото момиче, което бях доскоро. Досега не съм могла да си представя дори колко добър, щедър и нежен е той, едва сега ми позволи да надникна в сърцето му и установих, че то е изпълнено с благородни импулси, надежди и цели, а аз така се гордея, защото вярвам, че сама имам дял в тях. Казва, че има чувството, че «може да осъществи страхотно пътешествие с мен, което да е изпълнено с любов». Моля се наистина да е така и се опитвам да бъда точно такава, каквато вярва, че съм, защото обичам този мой галантен капитан с цялото си сърце, душа и сила и никога няма да го напусна, докато Господ ни държи живи заедно. О, мамо, никога не съм си представяла колко прекрасен може да е този свят, какъв рай може да е той, когато двама души се обичат и живеят един за друг!“

— Не мога да повярвам, че това е нашата пресметлива, резервирана и разумна Ейми! Май любовта наистина прави чудеса. Сигурно са много, много щастливи! — каза Джоу и постави листата от писмото на масата, като ги подреди внимателно, сякаш за да придаде завършен вид на един любовен роман, който държи читателя в напрежение до самия край, след което той изведнъж усеща, че отново е сам в този забързан свят.

След малко Джоу се качи нагоре по стълбите, тъй като валеше и не можеше да излезе на разходка. Обзе я отново мрачно настроение и предишните чувства като че пак се завръщаха, макар и не толкова горчиви, колкото бяха преди. Все пак с болка се питаше защо едната сестра трябваше да има всичко, което си поискаше, а другата — абсолютно нищо. Знаеше, че не е точно така, но естествената ѝ жажда за любов и внимание бе така силна, а щастието на Ейми събуди и у нея болезнен копнеж по някого, когото „да обича с цялото си сърце и душа

и на когото да принадлежи, докато Господ им позволи да бъдат заедно“.

Горе на тавана, където Джоу се изкачи най-накрая в търсене на успокоение, имаше четири дървени шкафа, наредени един до друг и надписани с имената на собственика си. В тях се съхраняваха какви ли не реликви от детството и от момичешките им години, които вече бяха свършили и за четирите. Джоу погледна шкафовете и когато стигна до своя, вдигна капака и подпря брадичка в края, като гледаше разсеяно хаотичната колекция, докато внезапно вниманието ѝ не бе привлечено от купчина стари дневници. Измъкна ги, прегледа ги един по един, като си спомни отново за онази приятна зима, която прекара в дома на госпожа Кирке. Първо се усмихна, после се замисли и накрая ѝ стана тъжно, а когато стигна до кратката бележка, написана с почерка на професора, устните ѝ се разтрепериха и книгите паднаха в скута ѝ. Седеше неподвижно и гледаше приятелските думи, които като че придобиваха ново значение и докосваха най-нежната струна на сърцето ѝ.

„Чакай ме, приятелко, може и да закъснея малко, но със сигурност ще дойда.“

— О, само ако можеше да дойде! Той бе винаги толкова мил, търпелив и добър с мен; скъпият ми стар Фриц, изобщо не го оцених, когато бе до мен, но сега толкова ми се иска да го видя, защото като че всички искат да избягат от мен и съм толкова самотна.

И след като сгъна бързо малкото листче, сякаш в него се съдържаше обещание, което предстои да бъде изпълнено, Джоу опря главата си на шкафа и горчиво заплака, а сълзите ѝ като че се състезаваха с дъждовните капки, които удряха по покрива.

Какво беше това — самосъжаление, самота или лошо настроение? А може би се раждаше едно ново чувство, което търпеливо бе чакало своето време, точно както и човекът, който го бе породил? Кой би могъл да каже...

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

ИЗНЕНАДИ

Джоу беше сама и наблюдаваше как денят полака-лека се изнизва, легнала на старото канапе. Това беше любимият ѝ начин на прекарване на привечерите — гледаше в огъня и мислеше, никой не я безпокоеше; опряла глава върху малката червена възглавничка на Бет, тя съчиняваше поредните си истории, мечтаеше си, или мислеше с нежност за сестра ѝ, която като че винаги беше до нея. Лицето ѝ изглеждаше уморено, сериозно и доста тъжно. Утре беше рожденият ѝ ден и тя с тъга си мислеше колко бързо се изнизиха годините, колко стара бе вече и колко малко бе постигнала до този момент. Бе вече почти на двайсет и пет, но нямаше нищо, с което би могла да се похвали — Джоу съвсем не бе права в това отношение, наистина имаше с какво да се похвали и постепенно го разбра и бе благодарна за това.

— Една стара мома — ето това ще излезе от мен. Стара мома писателка, която ще има перодръжка вместо съпруг, цяла сюррия истории, вместо деца, и може би ще минат поне двайсет години, преди да получи поне малко признание и слава. Тогава, като бедната Джонсън, ще бъда твърде стара, за да им се зарадвам, напълно самотна и няма да има с кого да ги споделя, и свършено независима, макар че тази независимост изобщо няма да ми е необходима. Е, няма защо толкова да се оплаквам, ще си позволя да отбележа, че старите моми се чувстват изключително добре, след като свикнат със състоянието си, но...

Джоу въздъхна и не можа да си каже нищо повече, защото тази перспектива със сигурност не ѝ изглеждаше привлекателна.

Джоу задряма и в миг пред нея като че застана духът на Лари. Изглеждаше ѝ един такъв напълно жив дух, който се надвесваше над нея, а погледът му подсказваше, че е изпълнен с чувства, които не би искал да показва. Но подобно на Джени в баладата „Тя не можеше да повярва, че е той“, лежеше в тишината, вторачила поглед в него, докато

накрая той се наведе и я целуна. Едва тогава го позна със сигурност, скочи и радостно извика:

— О, Теди! Моят Теди!

— Скъпа Джоу, наистина ли се радваш, че ме виждаш?

— Да се радвам? Скъпо мое момче, просто не бих могла да изразя с думи чувствата, които изпитвам. Къде е Ейми?

— Майка ти я задържа в дома на Мег. Отбихме се, като минавахме покрай тях, и след това не можах да откъсна съпругата си от прегръдките им.

— Не можа какво? — извика Джоу, тъй като Лари изрече тези думи с огромна гордост и удовлетворение, които ясно издаваха чувствата му.

— О, Господи, издадох се! — каза той и я погледна толкова виновно, че Джоу веднага започна да го разпитва.

— Значи двамата сте се оженили?

— Да, но няма да го направя никога отново — отвърна той и се смъкна на колене, като плесна с ръце, а на лицето му бе изписано както смущение, така и триумф.

— Ама наистина ли се оженихте?

— Напълно, благодаря.

— Господ да ни е на помощ. И какво е следващото ужасно нещо, което планираш? — попита с въздишка Джоу и се отпусна обратно върху канапето.

— Поздравление напълно в твоя стил, макар че човек трудно би могъл да го приеме като комплимент — отвърна Лари и очите му доволно заблестяха.

— А ти какво друго очакваш, след като ме уплаши до смърт, промъквайки се тук като крадец, а след това направо, без никакво предисловие, ми изтърсваш тази новина? Веднага се изправи, смешно момче такова, и ми разкажи всичко най-подробно.

— Няма да отроня и дума, ако не ми позволиш да заема традиционното си място и не обещаеш, че няма да се барикадирам.

Джоу искрено се разсмя при тези думи, нещо, което не й се бе случвало от доста време, после потупа подканващо мястото до себе си с ръка и сърдечно му каза:

— Старата възглавница е на тавана, вече нямаме нужда от нея, така че ела тук и ми разкажи всичко, Теди.

— Как прекрасно ми звучи, когато ме наричаш „Теди“! Никой друг, освен теб не използва това име — усмихна се Лари и доволен се настани до нея.

— А как те нарича Ейми?

— Мой господине.

— Точно в неин стил — макар че наистина приличаш на такъв — отвърна Джоу и го изгледа изпитателно, като погледът ѝ издаваше, че намира своето момче по-сериозно и солидно от всякога.

Възглавницата я нямаше, но независимо от това между тях като че съществуваше някаква преграда; нещо напълно естествено, създадено от времето, продължителната раздяла и промяната в чувствата им. И двамата го усещаха и в първия момент се гледаха така, сякаш тази невидима бариера хвърляше някаква сянка върху тях. Но тя като че изчезна, когато Лари важно отбеляза:

— Не ти ли приличам на женен мъж и глава на семейство?

— Ни най-малко и никога няма да ми заприличаш на такъв. Станал си по-висок и по-як, но си си същият пройдоха като преди.

— Е, Джоу, моля те, би трябвало да се отнасяш с по-голямо уважение към мен — започна Лари, но ясно си личеше, че определението ѝ му хареса.

— Как бих могла, след като самата мисъл, че вече си женен, е толкова невероятна, че просто не съм в състояние да остана сериозна? — отвърна Джоу и се засмя отново, а после двамата продължиха разговора си по приятния стар познат начин.

— Няма смисъл да търчиш на студа вѐн и да търсиш Ейми, тъй като те всички в най-скоро време ще се появят тук. Но аз просто не можах да ги изчакам, исках да съм първият, който ще ти съобщи изненадващата новина, така че да „обера каймака“, както казвахме, когато се борехме за крема като малки.

— Разбира се, успя, като развали всичко, защото започна по погрешка от края. Сега е време да се поправиш и да ми разкажеш всичко от начало до край. Умирам от нетърпение да го чуя.

— Е, направих го, за да доставя удоволствие на Ейми — започна Лари и ѝ намигна, което я накара да възкликне:

— Заблуда номер едно; всъщност Ейми го е направила, за да ти достави удоволствие. Продължи нататък, като се придържаш към истината, доколкото можеш, сър.

— Знам, че не можеш да пропуснеш досадните си коментари — но наистина с радост ще ги изслушам — отвърна на обвиненията ѝ Лари. — Всъщност каква разлика има, нали тя и аз сме вече едно? Планирахме да се върнем заедно със семейство Карол преди месец-два, но те най-неочаквано промениха плановете си и решиха да останат още една зима в Париж. Дядо много искаше да се прибере у дома; както знаеш, замина, за да ми достави удоволствие, така че в никакъв случай не можех да го оставя да пътува сам, нито пък можех да се разделя с Ейми. Госпожа Карол май е възприела напълно английските представи за добро поведение и морал, както и други подобни глупости, защото категорично възрази срещу това Ейми да пътува с нас. Реших да уредя тези затруднения, като казах:

— Хайде тогава да се оженим и така ще можем да си правим каквото си поискаме.

— Разбира се, че си го направил, ти обичаш винаги нещата да се нареждат така, както на теб ти харесва.

— Невинаги — отвърна веднага Лари и нещо в тона му накара Джоу бързо да продължи:

— А как накарахте леля да се съгласи?

— Доста трудна работа беше, но между нас казано, успяхме да я склоним, защото имахме купища разумни аргументи в наша полза. Нямахме време да ви пишем писма и да искаме разрешения, а и без това вие всички вече знаехте и постепенно бяхте свикнали с идеята — така че всичко бе „въпрос само на време“, както се изрази съпругата ми.

— Май и на теб този израз доста ти е харесал и си бил горд, че тя го е използвала — прекъсна го Джоу и го изгледа изпитателно, като с удоволствие забеляза блестящите му от щастие очи — същите тези очи бяха така трагично тъжни последния път, когато ги бе видяла.

— Е, мъничко. Тя изобщо е толкова прекрасна млада дама, че просто не бих могъл да не се гордея с нея. Е, тогава леля и чичо се съгласиха да присъстват като свидетели, а ние бяхме толкова щастливи, че с това ще се решат проблемите ни, че просто не забелязахме как мина всичко.

— Но къде, кога, как? — попита Джоу, изпълнена с типичния женски интерес и любопитство.

— Преди шест седмици, при американския консул в Париж — едно скромно регистриране на брака, както се досещаш, защото дори в огромното си щастие, нито за миг не забравихме за скъпата ни малка Бет.

Джоу хвана ръката му, когато той изрече тези думи, а Лари нежно пооправи малката червена възглавничка, която добре помнеше.

— Защо не ни писахте след това? — попита по-тихо Джоу след кратка пауза.

— Искрахме да ви изненадаме, смятахме да пристигнем директно вкъщи след сключването на брака, но скъпият възрастен господин обяви, че ще му трябва поне месец, за да се подготви, така че ни предложи да прекараме медения си месец там, където искаме. Ейми преди време бе определила Валроса като подходящо място за сватбено пътешествие, така че отидохме там и бяхме толкова щастливи, колкото хората обикновено са само веднъж в живота си. Честно ти казвам, любовта ни там разцъфтя като розите!

Лари като че за миг забрави за присъствието на Джоу и тя му бе благодарна за това, защото самият факт, че така свободно и естествено ѝ разказваше всичко това, показваше, че вече е забравил и е простил. Опита се да издърпа ръката си от неговата, но той като че усети какви мисли я бяха накарали да го направи и я стисна по-силно, след което ѝ каза така сериозно, че тя направо не можеше да повярва, че това е нейният Лари:

— Джоу, скъпа, бих искал да споделя с теб едно-единствено нещо и след това ще престанем да говорим по този въпрос. Както ти писах в едно от писмата си, в което ти съобщавах, че Ейми се държи много мило с мен, аз наистина никога няма да престана да те обичам. Но просто любовта ми се промени и разбрах, че май наистина така е по-добре. Просто вие двете с Ейми разменихте местата си в моето сърце, това е всичко. Може би така е било предопределено и със сигурност един ден щеше да се случи, ако го бях поискал, както ти настояваше да направя. Но аз никога не съм достатъчно търпелив, затова си причиних голяма сърдечна болка. Бях момче — твърдоглаво и упорито; и трябваше да получа този жесток урок, за да осъзная грешката си. Защото това наистина беше грешка, Джоу, както ти твърдеше, и аз я разкрих, но едва след като се държах като глупак. Ще ти призная, че по едно време толкова се бях объркал, че просто не

знаех кого всъщност обичам повече — теб или Ейми, и се опитвах да ви обичам и двете, което беше невъзможно. Но когато я видях в Швейцария, всичко като че в миг ми се изясни. Двете заехте правилните си места и почувствах, че със старата ми любов е свършено още преди новата да е настъпила. След това разбрах, че бих могъл честно да поделям сърцето си между сестрата Джоу и съпругата Ейми, като ги обичам и двете искрено. Можеш ли да ми повярваш и да се държиш с мен както в щастливите стари времена, когато за първи път се срещнахме?

— Вярвам го с цялото си сърце, но Теди, не забравяй, че ние никога вече не можем да бъдем момче и момиче отново. Щастливите стари времена не могат да се върнат и не би трябвало да ги очакваме. Ние сме вече възрастни хора, мъж и жена, със сериозни отговорности, така че времето на игрите свърши. Затова трябва да се откажем от надеждите си. Сигурна съм, че усещаш нещата по същия начин, виждам каква голяма промяна е настъпила с теб, а сигурно и ти ще видиш колко съм се променила аз самата. Ще ми липсва моето момче, но не по-малко ще обичам и мъжа, ще му се възхищавам дори повече, защото той е станал точно такъв, какъвто се надявах, че ще стане. Вече не можем да бъдем приятелчетата в игрите, но ще си останем брат и сестра, ще се обичаме и ще си помагаме до края на живота си... нали, Лари?

Той не каза нито дума, само взе протегнатата ѝ ръка и опря за миг лицето си в нея, чувствайки, че буйната му момчешка страст се превръща в едно прекрасно приятелство, което ще носи радост и щастие и на двама им. Джоу побърза да го ободри, тъй като не ѝ се искаше завръщането му да предизвиква тъжни мисли у него:

— Просто не мога да повярвам, че вие двамата, съвсем деца, сте вече женени и ще си създадете собствено домакинство. Изглежда ми, че беше вчера, когато закопчавах престилката на Ейми и ти дърпах косата, когато ме дразнеше. Господи, как бързо лети времето!

— Тъй като едно от тъй наречените „деца“ е на възраст колкото теб, няма защо да говориш така, сякаш си нашата баба. Лично аз съм доволен от факта, че съм вече „пораснал джентълмен“, както Пегъти нарича Дейвид, а когато видиш Ейми, ще се увериш, че тя вече наистина не е дете — отбеляза Лари, макар че майчинската ѝ загриженост му бе приятна.

— Ти може и да си на моята възраст, но по отношение на преживяното и натрупания опит аз съм много по-възрастна от теб, Теди. Винаги е така с жените. А последната година бе толкова ужасна, че вече се чувствам поне на четирийсет години.

— Бедната Джоу! Оставихме те да понасяш всичко това съвсем сама и отидохме да се забавляваме. Ти наистина си станала по-възрастна; виждам една бръчка на лицето ти, и още една, освен това, когато не се усмихваш, очите ти са толкова тъжни, а когато докосвам възглавницата, усещам следите от сълзите ти. Наложило ти се е да понасяш толкова тежести, при това съвсем сама; какво егоистично животно съм, просто не мога да се понасям — и Лари започна да дърпа косите си, а в очите му имаше тъга и съчувствие.

Но Джоу обърна на другата страна издънническата възглавница и се опита да му отговори колкото се може по-весело:

— Не, не бях сама, мама и татко ми помагаха, бебетата ме успокояваха, а мисълта, че вие двамата с Ейми сте в безопасност и сте щастливи, ми даваше сила да понеса по-леко всичко. Понякога наистина се чувствам самотна, но ми се струва, че това е полезно за мен и...

— Никога вече няма да си самотна — прекъсна я Лари, като прехвърли ръка през рамото ѝ, сякаш за да я предпази от всякакви беди. — Двамата с Ейми не бихме могли да се справим без теб, разчитаме на теб да дойдеш и да научиш „децата“ как да поддържат къщата, да си поделят всичко по равно, точно както правехме някога. Освен това ще се радваме, ако ни разрешиш да се грижим за теб и всички отново да бъдем радостни и щастливи заедно.

— Ще ми бъде много приятно, стига да не ви се пречкам. Вече започнах да се чувствам пак млада, защото всичките ми грижи като че отлетяха нанякъде, щом ти се върна. Винаги си ми действал така успокоително, Теди — призна Джоу и опря глава на рамото му, точно както правеше преди години, когато Бет се бе разболяла и Лари ѝ бе казал да разчита на него.

Той я погледна внимателно, като се чудеше дали си спомняше това време, но Джоу се бе замислила за нещо и се усмихваше сама на себе си, сякаш всичките ѝ грижи наистина се бяха изпарили, след като той бе пристигнал.

— Ти си си същата Джоу, готова да се разплаче в един миг, а в следващия вече весело засмяна. Но в момента виждам някакво дяволито изражение на лицето ти. За какво си мислиш, бабо?

— Просто се чудех как се разбирате вие двамата с Ейми?

— Като ангели!

— Да, естествено, в началото — но кой определя правилата?

— Нямам нищо против да си призная, че засега тя го прави — поне ѝ позволявам да си мисли, че е така. Това ѝ доставя огромно удоволствие. След време сигурно ще се сменим, защото както казват, бракът намалява наполовина правата и удвоява задълженията.

— Сигурна съм, че ще продължавате все така и Ейми ще си ръководи до края на дните ви.

— Е, тя го прави така умело, че не бих могъл да кажа, че ми е неприятно. Тя е жена, която знае точно как да ръководи. Ще ти призная дори, че ми е приятно, защото ме върти така лекичко и красиво около пръста си, сякаш навива коприна, като в същото време представя нещата така, сякаш ми прави огромна услуга с това свое въртене.

— Значи ще доживея да те видя смирен и послушен съпруг, който при това е доволен от своето положение! — извика Джоу.

Бе приятно да наблюдава човек как Лари изпъчи рамене и се усмихна заплашително на тази обида, а след това отвърна с достойнство:

— Ейми е прекалено добре възпитана, за да си позволи подобно отношение, а и аз не съм такъв тип човек, който би се съгласил с него. Двамата със съпругата ми уважаваме самите себе си, а изпитваме и същото чувство един към друг, така че е невъзможно нито да се подлагаме на терор, нито да се караме.

На Джоу този отговор ѝ хареса и реши, че това ново достойнство доста му подхожда, макар че удоволствието ѝ бе премесено и със съжаление, тъй като момчето твърде бързо се променяше в мъж.

— Сигурна съм, че ще бъде така. Та вие с Ейми и без това никога не сте се карали, както ние двамата. Тя е слънцето, а аз — вятърът, а както е известно от приказката, слънцето успява да се справи най-добре с човека, нали помниш?

— О, тя би могла и да го изгори, не само да го сгрыва с лъчите си — засмя се Лари. — Ако знаеш само каква лекция ми изнесе в Ница! Уверявам те, че беше много по-лошо от всички твои обвинения, които

си отправяла към нея. Ще ти разкажа подробно някой ден. Тя със сигурност никога няма да го направи, защото, след като ми обясни колко ме ненавижда и колко се срамува от мен, скоро след това изгуби ума си по една съвсем неподходяща партия и се омъжи за човек, когото за нищо не го бива.

— Каква низост! Е, ако започне да те обижда, ела при мен и аз ще те защитя.

— Май ти приличам на човек, който ще има нужда от защита, така ли? — извика Лари и се изправи в цял ръст, за да покаже силата си, но в миг се посви и наостри уши, защото отвън иззвъня гласът на Ейми:

— Къде е тя? Къде е скъпата ми стара Джоу?

Всички нахълтаха в къщата, поздравиха се най-сърдечно и се разцелуваха и накрая тримата пътешественици бяха настанени във всекидневната, за да могат всички да ги огледат още веднъж и да им се порадват. Господин Лорънс, сърдечен както винаги, изглеждаше не помалко от младите освежен след странстванията си в чужбина — раздразнителността му бе почти изчезнала и малко старомодните му обноски като че бяха получили някак си по-изискан вид, което ги правеше по-приятни от всякога. Бе приятно да го наблюдава човек как гледа щастливо „децата ми“, както наричаше младата двойка, а още по-приятно бе да се види с какво внимание и уважение се отнасяше към него Ейми, благодарение на което бе спечелила напълно сърцето му. А Лари направо се разтапяше от удоволствие, че двамата така добре се разбираха, и като че никога не се уморяваше да се наслаждава на красивата картина, която представляваха.

Още в първата минута, когато видя Ейми, Мег си даде сметка, че роклята ѝ няма нищо общо с парижката мода, както и че младата госпожа Мофът ще бъде напълно засенчена от младата госпожа Лорънс, тъй като „госпожата“ бе наистина изключително елегантна и изискана жена. Докато гледаше младата двойка, Джоу си мислеше: „Колко добре изглеждат един до друг! Значи наистина бях права, Лари си намери красиво и надарено момиче, което да се грижи за големия му дом много по-добре от непохватната стара Джоу, и което да го кара да се гордее, а не да се тормози заради брака си.“ Госпожа Марч и съпругът ѝ се усмихваха и си кимаха един на друг с щастливи лица — защото и двамата си даваха сметка, че най-младата им дъщеря се е

омъжила успешно, като се е сдобила не само с богатство, но и с най-важните неща на този свят: любов, доверие и щастие.

Лицето на Ейми блестеше от радост и издаваше чувства, които я изпълваха, в гласа ѝ се долавяше някаква мекота и нежност, а хладното ѝ, дори малко високомерно поведение бе заменено от едно ново самочувствие, което я правеше още по-женствена и в същото време очарователна. Нямаше ги вече дребните неща, които бяха в състояние да я раздразнят, и приятното ѝ държание ѝ придаваше още по-голям чар, отколкото новата ѝ красота и предишната ѝ грация, защото веднага я превръщаше в изискана дама, каквато тя се надяваше, че ще стане някога.

— Любовта е дала толкова много на малкото ни момиче — топло каза майка ѝ.

— Винаги е имала един чудесен пример пред себе си, скъпа — пошепна ѝ господин Марч, като погледна с любов умореното лице и посивялата глава до себе си.

Дейзи просто не можеше да откъсне очи от „касивата лелка“ и непрестанно се въртеше около нея. Деми се поколеба за миг и разгледа внимателно непознатата родственица, преди да се изкуши и да посегне към поднесената му примамка, която имаше привлекателната форма на семейство мечки от дърво, закупени специално от Берн. Последва и пълната му капитулация, тъй като Лари добре знаеше какво би му доставило най-голямо удоволствие:

— Млади момко, когато имах удоволствието за първи път да се запозная с теб, ти ме цапардоса по лицето; сега като истински джентълмен искам да получа удовлетворение! — и с тези думи едрият чичо го грабна и го вдигна толкова високо, че малкият му племенник забрави философското си високомерие и се отдаде на момчешко удоволствие.

— Господи, та тя е в коприна от горе до долу, удоволствие е да я гледа човек. Стройна е като фиданка, а сърцето ми направо замира, като чуя хората да наричат малката ми Ейми „госпожа Лорънс“ — мърмореше си старата Хана и скришом бършеше сълзите от очите си.

Как весело си говореха, първо един, после друг, а накрая всички заедно — опитваха се да разкажат историята на цели три години само за половин час. За щастие дойде време за чая и това им даде възможност да си отдъхнат и да се освежат — защото със сигурност

всички щяха да прегракнат и да останат без сили, ако бяха продължили този оживен разговор.

Каква щастлива процесия бяха само, насочили се към трапезарията! Господин Марч гордо пое ръката на „госпожа Лорънс“; с не по-малко задоволство госпожа Марч се опря на ръката на „моя син“, а възрастният господин хвана Джоу, като ѝ прошепна: „Ти трябва да бъдеш сега моето момиче“, като погледна празното място до огъня. Това накара Джоу да му отвърне с треперещ глас, също шепнешком: „Опитвам се да запълня празното място, което тя остави, сър!“

Близнаците тържествено вървяха най-отзад, предусещайки златното време, което ги очакваше — защото всички бяха заети с новодошлите и те бяха оставени да правят каквото си искат, а можете да бъдете сигурни, че добре се възползваха от тази предоставена им възможност. Пипаха каквото си искаха, ядоха до насита от сладкишите и тортата и дори напъхаха някои „излишни“ парчета в джобовете си. Чувствайки се малко неловко след толкова грехове и опасявайки се, че острият поглед на Додо може да попадне върху издутите им джобове, двамата немирници се присламчиха към дядо, който не си бе поставил очилата. Ейми се прехвърляше от човек на човек, точно както и разхладителните напитки, и накрая се завърна във всекидневната, хванала ръката на татко Лорънс. Останалите тръгнаха по двойки, както преди и Джоу остана без кавалер. Но тя нямаше нищо против, тъй като и без това бе заета да отговаря на нетърпеливите въпроси на Хана.

— Нима сега малката Ейми ще се вози в каретата и ще използва онези прекрасни сребърни съдове, които се пазят в къщата? — недоумяваше старата жена.

— Не бих се учудила дори ако караше карета с шест бели коня, ако се хранеше със златни прибори и носеше диаманти и дантели всеки ден. Теди смята, че няма нещо, което да е прекалено скъпо или луксозно за нея — отвърна с доволно изражение Джоу.

— Направо да не повярваш! А ти какво ще искаш за закуска? — смени бързо темата Хана, като умело преплете поезия и проза.

— О, все ми е едно — отвърна Джоу и тресна вратата, защото сметна, че закуската е твърде неподходяща тема точно в този момент. Остана за миг на мястото си, като наблюдаваше отдалечаващата се група, докато и късото пълничко краче на Деми изкачи и последната стълба, като най-неочаквано я обзе чувство на самота, което в

следващия миг стана толкова силно, че очите ѝ се замъглиха от сълзи и тя се огледа наоколо, сякаш търсеше нещо, на което да се опре — защото дори и Теди я бе изоставил. Ако знаеше какъв подарък за рождения ѝ ден пристига все по-близо и по-близо, тя едва ли щеше да си каже:

— Ще си поплача малко, когато си легна, което и без това ще стане съвсем скоро.

После покри за миг лицето си — защото един от момчешките ѝ навици бе никога да не знае къде са носните ѝ кърпички — и едва бе успяла да възстанови усмивката върху лицето си, когато на външната врата се почука.

Тя отвори с гостоприемна бързина вратата и замръзна на мястото си, сякаш още един дух бе дошъл да я изненада — защото пред нея бе застанал един едър господин с брада, който ѝ се усмихваше толкова щастливо, че тя имаше чувството, че я облива слънчева светлина.

— О, господин Баер, толкова се радвам, че ви виждам! — извика Джоу и го сграбчи, сякаш се страхуваше, че нощта ще го погълне, преди да успее да го вкара вътре.

— Както и аз, че вижда госпожица Марш... но не, вие май имате някакво празненство?... — и професорът спря на мястото си и се послуша в щастливите гласове и смеха, който долиташе отгоре.

— Не, не е празненство, просто семейството се е събрало. Зет ми и сестра ми току-що се прибраха от дълго пътешествие и всички сме много щастливи. Ще се радваме, ако се присъедините към нас, професоре.

Макар че беше доста общителен, господин Баер според мен веднага би си тръгнал и би дошъл някой друг ден, но как би могъл да го направи, след като Джоу затвори вратата зад гърба му и го лиши от шапката му? Може би известен дял за решението му имаше и лицето ѝ, тъй като тя дори не се опита да скрие радостта си от това, че го вижда, показва я така искрено, че с това напълно обезоръжи самотния човек — това посрещане бе за него много повече дори от най-смелите му мечти и надежди.

— Ако няма опасност да изпадна в ролята на натрапник, ще се запозная с всички с удоволствие. Ти май била болна, приятелко?

Попита я съвсем спонтанно, защото след като закачи палтото му и се обърна към него, светлината падна върху лицето ѝ и той веднага

видя голямата промяна, която бе настъпила с нея.

— Не бях болна, но съм доста тъжна и уморена; имахме доста тревоги у дома, след като се разделих с вас.

— О да, знам, мое сърце пълно с тъга, когато разбра — отвърна той и стисна отново ръката ѝ, а на лицето му бе изразена такава симпатия и съчувствие, че Джоу почувства, че нищо друго не би могло да я успокои така, както погледа на тези добри очи и големите, топли ръце, които стискаха нейните.

— Татко, мамо, да ви представя моя приятел професор Баер — обяви тя с такава гордост и с удоволствие, сякаш надуваше тромпет и възвестяваше нещо невероятно важно.

Ако непознатият бе изпитвал известни съмнения относно това как ще бъде приет, то те изчезнаха още в първите няколко минути, след като бе посрещнат най-сърдечно от всички. Близките на Джоу го поздравиха любезно в началото заради нея самата, но скоро започнаха да го харесват и заради него самия. Не би могло и да бъде другояче, защото той намираше път към всички сърца и тези обикновени хора веднага го усетиха, като се отнасяха още по-приятелски с него, защото бе беден — тъй като бедността обогатява онези, които успяват да се издигнат над нея, и е сигурен паспорт за наистина гостоприемно отношение. Господин Баер седеше и гледаше наоколо, като имаше чувството, че е пътешественик, който е почукал на непозната врата, а когато са му отворили и е влязъл вътре, изведнъж е почувствал, че си е у дома. Децата веднага се лепнаха за него като пчели на кошер, и след като се настаняха всяко на едно от колената му, продължиха да го обсебват, бърникайки из джобовете му, дърпайки брадата му, разглеждайки часовника му с детско любопитство и нетърпение. Жените се споглеждаха и си кимаха в знак на одобрение, а господин Марч почувства, че до него седи човек с богата култура и поведе разговор с него, докато Джон мълчаливо ги слушаше и им се наслаждаваше, а господин Лорънс просто не можеше да се откъсне от тях, за да отиде да си почине.

Ако Джоу не бе твърде заета с други неща, сигурно страхотно би се забавлявала, като наблюдава поведението на Лари. В началото някакво неясно чувство, не на ревност, а по-скоро на подозрение, накара този джентълмен да се държи доста резервирано и с братска загриженост да изучава новодошлия. Но това не продължи дълго; без

да усеща, той бе заинтересован от господин Баер и преди да разбере какво става, вече се бе приобщил към неговия кръг, тъй като професорът говореше наистина интересно, а в тази приятна атмосфера се отпусна и успя да изяви доста добре възможностите си. Рядко се обръщаше специално към Лари, но често поглеждаше към него. И докато наблюдаваше този млад мъж в разцвета на силите си, сякаш някаква сянка пробягваше по лицето му — може би израз на съжаление за собствената си младост, която бе изгубил. После очите му се преместваха към Джоу и в тях имаше един-единствен въпрос и може би ако бе забелязала въпросителния му поглед, тя веднага би побързала да го успокои. Но в момента Джоу бе заета със своя собствен поглед, защото имаше чувството, че не би могла да се довери на очите си, които можеха да я издадат, затова не ги вдигаше от чорапчето, което плетеше като една примерна леля.

Само кратки и бързи погледи от време на време я освежаваха, както студената вода освежава пътника, изминал много километри по прашен път, защото това, което виждаше, ѝ изглеждаше като добър знак. Лицето на господин Баер бе изгубило разсеяното си изражение, изглеждаше радостно и оживено, явно обстановката много му харесваше. В този миг това лице ѝ се струваше младо и красиво и дори забрави да го сравни с това на Лари, както правеше обикновено с непознатите мъже за техен най-голям ужас. Изглеждаше ѝ също така и доста вдъхновен, макар че някои от маниерите му, явно наследени от предшествениците, не бяха особено изискани, но в момента не ѝ се искаше да мисли за това. Лицето на Джоу направо заблестя от радост, когато Теди и професорът започнаха доста интересен спор. Тя погледна замисленото лице на баща си и си каза:

— Колко ли ще е доволен, ако има един такъв човек като моя професор, с когото да си говори всеки ден!

Не е за пропускане да се отбележи, че господин Баер бе облечен в нов черен костюм, който му придаваше вид на истински джентълмен. Буйната му коса бе подстригана и прилежно сресана, но не остана дълго в този чудесен вид, защото когато се развълнуваше, той прокарваше пръсти през нея, както имаше навика да прави и преди. Но на Джоу и разрошен ѝ харесваше, защото ѝ се струваше, че по този начин лицето му изпъква повече. Бедната Джоу! С какво възхищение гледаше този обикновен човек, седнала тихо настрана и уж заета с

плетката си, макар че не пропускаше да забележи дори най-незначителните детайли — например това, че господин Баер си бе сложил златни копчета на ръкавите на ризата.

„Милият! Той едва ли би се нагласил повече, дори ако отиваше да ухажва някоя жена“ — каза си Джоу и в миг в главата ѝ се появи една нова мисъл, породена от последните ѝ думи и от тази мисъл така ужасно се изчерви, че се наложи да изпусне кълбото с преждата, за да се наведе да го търси и да скрие лицето си.

Маневрата не ѝ донесе успеха, който очакваше, защото, макар и потънал в интересен спор, професорът в миг заряза събеседниците си и се спусна след малкото синьо кълбо. Двамата с Джоу си удариха доста силно главите, а после се изправиха, целите зачервени и с усмивка на уста, но без кълбото, естествено, като след това побързаха да заемат обратно местата си, изпълнени със съжаление, че изобщо ги бяха напуснали.

Никой не забелязваше, че вече е доста късно, тъй като Хана умело измъкна бебетата, когато дойде време да си лягат, а господин Лорънс също се оттегли, за да си почине. Останалите бяха насядали около огъня и разговаряха оживено, без да си дават сметка за времето, докато накрая Мег не стана да си тръгва, тъй като майчинското ѝ съзнание бе обсебено от какви ли не мисли — все си представяше, че Дейзи е паднала от леглото, а Деми е подпалил пижамката си, докато е изучавал как действа кибритът.

— Трябва да изпеем нещо, както в доброто старо време, защото отново сме се събрали всички заедно — предложи Джоу, която усещаше, че в една песен ще може спокойно и без опасност да бъде разкрита да излее веселото настроение, което я бе обзело.

Те не бяха всички заедно, но никой не сметна, че думите ѝ са неуместни или неверни, защото Бет като че отново бе сред тях. Това бе едно невидимо и тихо присъствие, което им бе толкова скъпо, защото смъртта не бе в състояние да разруши домашния съюз, скрепен с толкова любов. Малкото столче си стоеше на предишното място, на традиционното си място на полицата бе и кошничката, в която внимателно бе подредена несвършената работа, след като иглата бе започнала да ѝ се струва прекалено тежка. Любимият инструмент, който вече рядко се отваряше, също не бе преместен, а над него от

стената ги гледаше усмихнатото лице на Бет, точно такава, каквото бе в ранните ѝ години. То като че ги гледаше и им казваше:

— Бъдете щастливи! Аз съм тук.

— Изсвири нещо, Ейми, нека всички видят колко си напреднала — каза Лари, явно горд със своята обещаваща ученичка.

— Не тази вечер, скъпи. Не бих могла да демонстрирам напредъка си точно сега — пошепна му тя, като едва-едва докосна стола пред пианото, който отдавна не бе помръдвал.

Но все пак Ейми показа нещо повече от умение и стил, защото изпя песента на Бет, изпълни я с толкова любов и нежност, на каквато нито един майстор не би могъл да я научи, и затова песента достигна до сърцата на всички. В стаята цареше пълна тишина, когато чистият глас внезапно потрепери на последната строфа от любимия химн на Бет. Защото бе толкова трудно да се изпее:

*„Няма такава мъка на земята,
която да не може да се излекува в рая.“*

Но Ейми все пак успя и после се отпусна в прегръдката на съпруга си, който бе застанал зад нея, усещайки, че завръщането ѝ у дома е и малко тъжно, защото липсва нежната целувка на Бет.

— Трябва да завършим с песента на Миньон, защото и господин Баер я знае — побърза да предложи Джоу, преди настъпилото мълчание да стане твърде потискащо. Господин Баер се изкашля и се приближи към ъгъла, където бе застанала Джоу, която го насърчи с думите: — Ще пеете заедно с мен. Двамата се справяме чудесно.

Това, разбира се, бе пълна лъжа, тъй като Джоу не пееше добре, но в момента би се съгласила да изпълни дори и цяла опера, стига той да го предложеше, затова започна смело, без да се интересува нито от такта, нито от верните тонове. Това не беше от голямо значение, тъй като господин Баер пееше като истински немец — добре и със сърце — така че Джоу съвсем скоро премина само на едва чуто тананикане, за да може в същото време да слуша мекия и приятен глас, който като че пееше единствено за нея.

„Познаваш ли земята, където цъфтят лимоните?“

Това бе любимото място на професора, защото за него тази земя бе Германия. Но този път като че постави много по-голям акцент на друга строфа, която изпълни с невероятна топлота:

„Там, там бих могъл да отида с теб, любов моя!“

Една от слушателките му бе толкова очарована от нежната покана, че жадуваше да му каже, че знае коя е тази земя и с радост би заминала с него там, стига той да поиска.

Песента получи искрено одобрение и аплодисменти и певецът се оттегли скромно, покрит с лаври. Но след няколко минути съвсем забрави за изисканите маниери и направо зяпна към Ейми, която сложи шапката си — тъй като я бяха представили просто като „моята сестра“ и никой не я бе нарекъл с новото ѝ име, откакто професорът бе пристигнал. Той се обърка още повече, когато Лари най-изискано му каза, преди да си тръгне:

— За нас двамата със съпругата ми бе истинско удоволствие да се запознаем с вас, сър. Моля, не забравяйте, че винаги ще бъдете добре дошъл и в къщата от другата страна на пътя.

Професорът така сърдечно му благодари и в този миг изглеждаше толкова доволен, че Лари реши, че това е най-чистосърдечният и открит човек, когото някога бе срещал.

— Трябва тръгва, но с удоволствие дойде пак, ако вие не възразява, мадам, тъй като бизнесът ми налага да остана още няколко дни в града.

Той говореше на госпожа Марч, но гледеше към Джоу, и думите на майката бяха точно толкова сърдечни, колкото и погледът на дъщерята, защото все пак госпожа Марч съвсем не бе сляпа за интересите на децата си, както предполагаше госпожа Мофът.

— Това е един наистина умен мъж — отбеляза със задоволство господин Марч, след като и последният гост си тръгна.

— Да, и добър също така — прибави с решително одобрение госпожа Марч, докато навиваше часовника.

— Надявах се, че ще го харесате — отбеляза Джоу и бързо се измъкна, за да отиде да си легне в стаята.

Чудеше се каква ли работа бе довела господин Баер в града и накрая реши, че вероятно е назначен на някаква много важна длъжност, но тъй като е прекалено скромен, не е споменал нищо за това. Всичко би й станало много по-ясно, ако можеше да го види в този момент как гледа с любов, усамотен в стаята си, снимката на една ядосана и със свити устни млада дама, вперила поглед напред, като че към бъдещето. След като постоя известно време така, вперил очи в любимия образ, професорът загаси лампата и в тъмното целуна снимката.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА ГОСПОДИН И ГОСПОЖА

— Моля те, мамо, можеш ли да пуснеш за половин час съпругата ми у дома? Багажът ни пристигна и ужасно разбърках изисканите неща на Ейми, купени от Париж, докато тършувах за някои от моите вещи — с усмивка каза Лари, като пристигна на следващия ден и завари госпожа Лорънс в скута на майка си, сякаш отново беше „моето бебче“.

— Разбира се, отивай скъпа. Просто бях забравила, че имаш и друг дом, освен този тук — побърза да отвърне госпожа Марч като стисна бялата кълка, с брачна халка на нея.

— Не бих дошъл да ви безпокоя, ако наистина не се налагаше, но просто не мога да преживея без моята малка женичка, точно както...

— Ветропоказателя не може без вятъра — намеси се Джоу, след като той се поколеба за миг. Тя се бе превърнала отново в познатата стара заядлива, след като Теди се бе върнал у дома.

— Точно така, Ейми ми помага да държа през по-голямата част от времето посоката запад, като само в някои отделни моменти, лекичко се отклоняваме на юг. Изобщо не ме влече на изток, след като се оженихме, и не знам абсолютно нищо за севера, но при всички случаи основната ми посока е доста здравословна — нали госпожо, моя?

— Да, засега времето е чудесно: нямам представа точно колко ще продължи, но не се страхувам от бурите, защото вече се понаучих как да управлявам моя кораб. Хайде да тръгваме към къщи, скъпи, за да ти намеря високите обувки. Предполагам, че точно заради тях си преобърнал целия багаж и пак не си ги открил. Мъжете са толкова безпомощни без жените, мамо! — отбеляза с едно ново самочувствие Ейми, което достави голямо удоволствие на съпруга ѝ.

— Какво ще правите, след като се установите тук окончателно и подредите дома си? — попита Джоу, докато закопчаваше наметалото на Ейми, както правеше, когато тя бе малко момиченце.

— Имаме някои планове, но не бихме искали да говорим все още за тях, нали сме младоженци. При всички случаи нямаме намерение да бездействаме. Аз ще се отдам на бизнес и ще вложа в тази дейност цялото си старание, за да доставя удоволствие на дядо, както и за да му докажа, че не съм някакъв мързеливец. Трябва ми нещо такова, за да се чувствам стабилен. Доста съм уморен от продължителното безделие и имам намерение да работя като истински мъж.

— А Ейми? Тя с какво ще се занимава? — попита госпожа Марч, доволна от решението на Лари и от ентузиазма, с който говореше за работа.

— След като направи всички необходими посещения и поразвее наоколо най-хубавите си шапки, със сигурност ще успеем да ви изумим с изисканото гостоприемство на дома ни, с елегантното общество, което ще съберем около себе си, както и с благоприятното влияние, което със сигурност ще оказваме на всички. Нали така беше, мадам? — обърна се Лари към Ейми, като ѝ намигна закачливо.

— Времето ще покаже. Така че, нахалнико, няма защо да шокираш семейството ми, нито да ме наричаш как ли не пред тях — срязва го Ейми, убедена, че първо трябва да има къща с добра съпруга в нея, а след това да се мисли за организирането на *salon* и да се изяви като кралицата на обществото.

— Колко щастливи изглеждат тези деца заедно — възкликна господин Марч и просто не можеше да се заеме със своя Аристотел, след като младата двойка си тръгна.

— Да, и ми се струва, че нещата ще продължават все така — добави госпожа Марч с гордо изражение на капитан, успял да доведе кораба до безопасния бряг.

— Сигурна съм, че ще бъде така. Ейми е такава щастливка! — каза Джоу и въздъхна, но в следващия миг се усмихна радостно, защото видя, че професор Баер отваря градинската врата с нетърпелив жест.

По-късно същата вечер, след като високите му обувки най-накрая бяха намерени, Лари се обърна към съпругата си, която бе заета с подреждането на новите си художествени богатства:

— Госпожо Лорънс?

— Господине?

— Този мъж има намерение да се ожени за нашата Джоу.

— Надявам се. А ти какво мислиш, скъпи?

— Е, любов моя, смятам го за страхотен в пълния смисъл на думата, но наистина бих искал да е малко по-млад и доста по-богат.

— Е, Лари, не бъди толкова досаден и не разсъждавай така материалистично. Щом се обичат, какво значение има възрастта им или богатството? Жените никога не би трябвало да се омъжват заради пари... — Ейми в миг почувства неудобство от думите, които току-що бе изрекла и погледна смутено съпруга си, който едва прикри усмивката си и сериозно каза:

— Точно така е, макар че понякога на човек му се случва да чуе, че някои очарователни момичета са готови да постъпят точно по този начин. Ако не ме лъже паметта, и ти преди време смяташе, че си длъжна да се омъжиш за богат мъж. Сигурно точно по тази причина се съгласи да вземеш такъв никаквец като мен.

— О, скъпо момче, никога не говори по този начин! Когато ти казах „да“, изобщо не си спомнях, че си богат. Бих се омъжила за теб дори да нямаше пукнато пени. И честно казано, понякога съжалявам, че не си беден, тогава сигурно щеше да ми повярваш, че се свързвам с теб заради любовта си — извика Ейми, която се държеше доста изискано и резервирано в обществото, но бе съвсем искрена и непосредствена, когато си бяха само двамата. И сега побърза да му даде потвърждение на думите си. — Нали не смяташ, че съм някакво безсърдечно същество, за каквото се опитвах да се представя преди време? Сърцето ми би се пръснало от мъка, ако не ми повярваш, че съм готова да живея с теб дори ако се налагаше да изкарваш прехраната си като превозваш пътници с лодка по езерото.

— Да не ме смяташ за толкова груб или за някакъв идиот? Как бих могъл да си помисля такова нещо, след като ти отказа на по-богат мъж от мен, а сега не ми позволяваш да ти дам дори половината от онова, което бих искал, макар че вече съм в правото си да ти го предложа? Вярно, че много момичета го правят, като се надяват, че в това е единственото им спасение. Но ти си възпитана по съвсем друг начин, и макар че в един момент наистина се разтревожих за теб, в края на краищата ти не ме разочарова. Дъщерята остана вярна на всичко онова, на което я бе научила майка ѝ. Казах това на мама вчера и тя бе толкова доволна и благодарна, сякаш ѝ бях предложил чек за един милион, за да си ги харчи за удоволствие. Но ти май не следиш

внимателно морализаторската ми реч, госпожо Лорънс? — каза Лари и я изгледа изпитателно.

— Не, слушам те, но в същото време се наслаждавам на трапчинките на бузите ти. Не бих искала да ставаш суетен, но все пак ще ти призная, че се гордея повече с красивия си съпруг, отколкото с всичките му пари. Не се смей. Щастлива съм, че един от двама ни има правилен нос — и Ейми нежно погледна красиво изваяното лице.

Лари бе получавал много комплименти в живота си, но никой от тях не му бе доставил толкова голямо удоволствие. Постара се да ѝ го покаже, макар че не можа да сдържи и усмивката си от доста странния вкус на съпругата си.

— Мога ли да те попитам нещо, скъпи? — каза бавно тя.

— Разбира се.

— Ще ти бъде ли неприятно, ако Джоу се омъжи за господин Баер?

— О, това ли ти е проблемът? А аз реших, че трапчинките ми нещо не ти харесват. Уверявам те, че ще бъда най-щастливият човек и ще танцувам на сватбата на Джоу с леко сърце. Нима се съмняваш в това, mon amie^[1]!

Ейми го погледна внимателно и бе доволна, защото последните ѝ опасения в миг се изпариха и му благодари с лице, което излъчваше искрена любов и доверие.

— Би ми се искало да можем да направим нещо за този невероятен стар професор. Дали не бихме могли да измислим някакъв богат роднина, който скоростижно да се помине там в Германия и да му остави наследство? — разсъждаваше Лари, докато двамата се разхождаха, хванати под ръка, из просторната трапезария. Обичаха да го правят в памет на една незабравима разходка в старата градина на Вевей.

— Джоу веднага ще ни разкрие и всичко ще се провали. Тя ужасно се гордее с него, харесва го такъв, какъвто е и дори вчера обяви, че смята бедността за прекрасно нещо.

— Господ да я благослови, но едва ли ще мисли така, когато ще има на главата си един образован съпруг и цяла сюррия малки професорчета. Може би не трябва да се намесваме веднага, но ще наблюдаваме как се развиват нещата и ако възникне възможност, ще я използваме, за да им помогнем, независимо дали го искат или не.

Държа много на Джоу, ако не беше тя, не знам докъде щях да стигна с обучението си. А тя е човек, който вярва, че честните хора си връщат дълговете, така че ще направя, каквото мога.

— Колко приятно е да можеш да помагаш на другите, нали? Това винаги е било една от мечтите ми, да имам възможността да раздавам на другите. Благодарение на теб тази моя мечта се сбъдва.

— Е, ще направим не една и две добрини, нали? Има един вид бедност, на която много ми се иска да помогна. Онези, които открито просят по улиците, се справят по-добре. Но има бедни благородни хора, които никога не биха помолили за милостиня и никой нищо не им предлага. А всъщност съществуват хиляди начини, по които може да им се помогне, ако човек знае как да го направи по деликатен начин, така че да не ги обиди. Категорично трябва да си призная, че предпочитам да помогна на изпаднал в беда джентълмен, отколкото на просяк. Може би не съм прав, но е така, освен това със сигурност ще ми бъде по-трудно.

— Но ще се справиш като истински джентълмен — допълни с топлота Ейми.

— Благодаря ти, все пак ми се струва, че не съм заслужил този твой чудесен комплимент. Ще ти призная, че докато пътешествах насам-натам из Европа, срещнах много талантливи млади хора, които правеха страхотни жертви и понасяха невероятни трудности, за да реализират мечтите си. Това бяха наистина прекрасни хора, някои работеха като истински герои, бедни и без близки хора и приятели, но изпълнени с толкова увереност, търпение и амбиция, че просто се засрамах за самия себе си и изпитах желание да им помогна. Това би ми донесло огромно удовлетворение, тъй като тези хора действително са гении и е чест за всеки да им бъде от полза и да не им позволи да изчезнат или да погубят таланта си, само защото им липсва гориво, което да ги сгрыва.

— Да, така е. Но има и още един вид хора, които не могат да си поискат и мълчаливо страдат. Добре ги познавам, защото и аз принадлежах към тях, преди ти да ме превърнеш в принцеса, както в онази стара приказка кралят превръща в кралица прислужницата. Амбициозните момичета също имат огромни трудности, Лари, и често се налага да се простят с младостта, здравето и прекрасните възможности, само защото им липсва малко помощ в точно определен

момент. Хората се отнасяха доста любезно с мен, така че и когато аз самата видях момичета, които се борят мъжествено, точно като мен, бих искала да протегна ръка и да им помогна, също както помагаха и на мен.

— Точно това и ще правиш, като истински ангел, какъвто в действителност си! — извика Лари, твърдо решен да създаде и поддържа някаква институция за подпомагане на млади жени с художествени наклонности. — Богатите нямат право просто да си седят така и да си се забавляват, нито да трупат пари, които след това да бъдат прахосвани от други. Не е разумно да се оставят богатства след смъртта, много по-умно е да се харчат рационално парите, докато си жив, като се наслаждаваш на щастието, което те са донесли на други хора. Така и собственият ни живот ще бъде приятен, а и ще изпитваме допълнителна радост от това, че сме помогнали на други хора.

— Значи се договорихме, сега трябва да се опитаме да осъществим тези добри намерения.

И така двамата млади си стиснаха ръце и продължиха щастливо да се разхождат, като имаха чувството, че домът им е някак си по-уютен сега, след като са взели решение да се опитат да дадат светлина и радост и на други домове.

---

[1] Скъпа (фр.). — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

ДЕЙЗИ И ДЕМИ

Не бих могла да смятам, че съм изпълнила дълга си като скромнен хроникьор на семейство Марч, ако не отделя поне една глава на двамата най-скъпоценни и важни членове на това семейство. Дейзи и Деми вече са достатъчно пораснали за тази чест, защото в нашия забързан век децата на три или четири също предявяват искания за своите права, като при това ги получават, за разлика от много свои предшественици.

Едва ли на този свят са съществували близнаци, които да са били повече заплашени от разглеждане поради невероятното внимание и обичта, с които са обгръщани, от нашите неповторими близнаци Брук. Естествено, те бяха най-невероятните деца, родени някога. Това напълно се потвърждава от факта, че проходиха още на осем месеца, проговориха, при това доста добре, на дванайсет, а на две години вече заеха мястото си на масата и се държаха така достойно, че напълно очароваха всички наоколо. На три години Дейзи поиска „игличка“ и успя да ушие нещо като чанта с цели четири преградки в нея. Освен това се зае сериозно с домакинството, като с такова умение си подреди върху шкафа една миниатюрна готварска печка, че Хана направо се разплака. В същото време Деми успя да научи буквите от името си, за което му помогна дядо му, изобретил нов метод за преподаване на азбуката — буквите се показват с помощта на ръцете и краката. Това бе прекрасен метод, който обединяваше в едно гимнастиката за тялото и за ума. Момчето разви също така твърде рано и техническия си гений, което доставяше огромно удоволствие на баща му и твърде много грижи на майка му. То се опитваше да имитира всяка машина, която бе видяло, в резултат на което стаята му бе в непрекъснат хаос, защото там непрестанно се движеше „нагоре-надолу“ тъй наречената му „шевнашина“ — някаква странна структура, състояща се от канапи, столове, игли и макари, които служеха за колела. На задната седалка на един голям стол висеше една кошница, в която Деми напразно се

мъчеше да натика твърде доверчивата си сестра, която с женска всеотдайност му позволяваше да натиска малката ѝ главица, докато накрая малкият изобретател с гордост отбелязваше:

— Е, мами, това мой асансьор, сега опита вдигне нея нагоре.

Макар че бяха с толкова различни характери, близнаците се разбираха невероятно добре и рядко се караха повече от три пъти на ден. Естествено, Деми тероризираше Дейзи, като в същото време галантно я защитаваше от всеки друг агресор. А Дейзи от своя страна бе доволна от робското си положение и обожаваше брат си, като най-прекрасно и нежно създание. Тя беше едно малко, розовко и слънчево същество, което намираше път към всяко сърце и с лекота се настаняваше в него. Беше от онези очарователни деца, родени само за прегръщане и целувки, за любов и обожание и по време на всички празненства бе непрекъснат обект на одобрение и възхищение. Добродетелите ѝ бяха така сладки, че човек би могъл да я помисли за едно малко ангелче, ако не бяха някои дребни непослушания, които напомняха, че си е просто едно живо дете. Настроението ѝ бе винаги чудесно и всяка сутрин още по нощница се качваше на прозореца, поглеждаше навън и независимо дали валеше дъжд или грееше слънце, възкликваше:

— О, какъв касив ден, какъв касив ден!

Всички веднага ѝ ставаха приятели и Дейзи бе готова да даде целувка дори на непознат, затова предизвикваше възхищението дори на най-заклетите ергени, както и на хората с деца.

— Аз обича сички — оповести веднъж тя и разпери ръчички, като в едната стискаше лъжицата, а в другата кърпата си, сякаш бе готова да прегърне и да нахрани целия свят.

Когато започна да пораства, майка ѝ все повече чувстваше, че „Гълъбарника“ ще бъде наистина благословен с още едно така искрено и обичливо същество, подобно на онова, което бе помогнало за превръщането на тази къща в техен малък дом. Мег горещо се молеше да не загубят това очарователно създание, което вече от доста време ги забавляваше и изпълваше с радост живота им, както бяха загубили другото. Дядо ѝ често я наричаше „Бет“, а баба ѝ я гледаше с неуморно възхищение и полагаше неимоверни грижи за нея, сякаш за да компенсира някаква минала грешка, която никой друг, освен нея не бе забелязал.

Деми, като истински янки, бе една вечно търсеца личност, искаше винаги всичко да знае и често се чувстваше доста разочарован, защото не можеше да получи задоволителни отговори на постоянния си въпрос „Защо“.

У него се забелязваха също така философски наклонности, за най-голямо удоволствие на дядо му, който обичаше да провеждат двамата някои сократовски разговори, по време на които остроумният ученик често затрудняваше своя учител, нещо, което доставяше невероятно удоволствие на дамите.

— Какво движи клаката ми, дядо? — попита малкият философ, като наблюдаваше замислено тази активна част от тялото си.

— Всичко идва от малкото ти мозъче, Деми — отвърна сериозно старият мъдрец, като го потупа с любов по русата главица.

— Какво малко мозъче?

— Това е нещо, което кара тялото ти да се движи, точно както пружината завърта колелцата в часовника ми, нали ти показах?

— Отволи ме, иска види как вълти.

— С човека не е като с часовника, той не може да се отваря. Господ навива твоята пружина и ти ще продължаваш да ходиш, докато Той не те спре.

— Значи ще спла? — попита тъжно Деми, но в следващия миг огромните му очи заблестяха, обзети от нова мисъл. — Аз като часовника ли съм навит?

— Да, но не мога да ти покажа как е станало, защото това се прави, когато не можем да го видим.

Деми започна да опипва гърба си, сякаш се надяваше, че ще намери там нещо, с което да се навие, точно както при часовника, а след малко разочаровано отбеляза:

— Предполага, че Бог плави това, когато спя.

Последваха подробни разяснения, които Деми изслуша с такова внимание, че накрая баба му възкликна:

— Скъпи, нима смяташ, че е подходящо да разговаряш по този начин с едно бебче? Така в главата му започват да се въртят какви ли не мисли и непрекъснато задава въпроси, на които просто не може да се отговори.

— Ако е достатъчно голям, за да зададе тези въпроси, то значи е достатъчно голям и да получи истинските отговори, така че не аз

пълня главата му с някакви странни мисли, а просто му помагам да си разясни онези неща, които вече го вълнуват. Сега децата са по-умни, отколкото ние бяхме на времето и съм сигурен, че Деми разбира всяка дума, която съм му казал. Хайде, Деми, отговори къде са скрити мислите ти?

Ако момчето бе отговорило подобно на Алкивиад: „Те са скрити в боговете, Сократе, така че не бих могъл да кажа!“, дядо му едва ли щеше да се учуди особено. Но когато след кратък размисъл то с твърда увереност отвърна: „В малкото ми колемче“, възрастният господин не можа да направи нищо друго, освен да се присъедини към смеха на баба му и да се откаже от по-нататъшни занимания в областта на метафизиката.

Може би родителите му щяха да се тревожат повече, ако Деми не даваше непрекъснато ясни доказателства, че е едно истинско момче, а не само „мислител и философ“. Защото често след разгорещени спорове, които караха Хана да пророкува, че „това момче не е за този свят“, той бързо успокояваше страховете ѝ, като извършваше някоя от типичните пакости, с които скъпите и непослушни палавници често тревожат и радват сърцата на родителите си.

Мег бе установила някои твърди морални правила и се придържаше към тях. Но коя майка би могла да устои на невероятните хитрини и гениалната изобретателност, както и на тихата смиреност на миниатюрните мъже и жени, които толкова отрано показват неповторимите си възможности?

— Не яж повече стафида, Деми, ще ти стане лошо — казва мама на малкия човек, който предлага помощта си в кухнята единствено в деня, в който се приготвя сладкиш.

— Аз обича бъде лошо.

— Да, но аз не обичам. Веднага отиди да помагаш на Дейзи да си правите сладкиш от пясък.

Той с нежелание напуска кухнята, но явно отвътре нещо го човърка и накрая не може да се сдържи и се появява отново, като успява да заблуди майка си, предлагайки ѝ хитра сделка.

— Държахте се добре, така че съм готова да си поиграя с вас, на каквото поискате — казва Мег, като отвежда ентузиазираниите си помощници горе, докато пудингът се пече в безопасност в кухнята.

— Наистина ли, мамо? — пита Деми и в главата му вече се върти една изумителна идея.

— Да, наистина, каквото поискате — отвръща недосетливата родителка и се подготвя да им изпее „Трите малки котенца“ колкото пъти пожелаят, или да ги заведе да гледат детска пиеска, дори ако времето е лошо. Вместо това е притисната в ъгъла от категоричното искане на Деми:

— Тогава да отидем в кухнята и да изядем всичките стафиди.

Леля Джоу, или Додо, както ѝ казват, е най-голямата им приятелка в игрите, както и най-сигурната изповедничка на двете деца, а когато се съберат тримата, къщата наистина се обръща цялата наопаки. Леля Ейми е засега само едно име за тях, а за леля Бет бяха останали само някакви мъгливи приятни спомени. Леля Додо, обаче, бе живата реалност, така че се опитваха да я използват по възможно най-добрия начин — един комплимент, който ѝ носеше огромна радост. Но когато се появи господин Баер, Джоу започна да пренебрегва своите другарчета в игрите и малките душици бяха обзети от мъка и самота. Дейзи загуби човека, който непрекъснато я обсипваше с целувки, които ѝ бяха толкова приятни, а с детската си проникателност Деми установи, че Додо предпочита повече да си играе с „мъж-брада“, отколкото с него самия. Но макар да се почувства силно наранен, все пак успя да прикрие това свое чувство, тъй като не му се искаше да си печели враг в лицето на този господин, който винаги имаше малки шоколадчета в джоба си, а също и голям часовник, който разрешаваше да бъде изваждан от калъфката и свободно разнасян и разглеждан от пламенните му почитатели.

Някой можеше да приеме тези действия на професора като опити за подкупване, но Деми не гледаше на тях от този ъгъл и продължаваше да се държи покровителствено с „човек-брада“, докато Дейзи го обсипа с обич и внимание едва при третото повикване, след което рамото му вече ѝ изглеждаше като същински трон, прегръдката му — сигурно място, където винаги можеше да се скрие, а подаръците му — богатства с невероятна стойност.

Господата понякога са склонни да проявяват изключително внимание към младите родственици на дамата, която е обект на тяхната любов. Но почти никога не им се отдава да го правят искрено, от душа, така че трудно биха могли да заблудят някого.

Всеотдайността на господин Баер, обаче, бе напълно непринудена, затова и в отговор детската любов към него бе съвсем искрена — защото искреността е най-добрата политика в любовта, както и в правото. Той бе човек, който веднага се сближаваше с децата и изглеждаше особено доволен, когато малките личица се въртяха наоколо, в пълен контраст с неговото поуморено и вече не толкова младо лице. Работата му, каквато и да бе тя, го задържаше през деня, но вечер обикновено се отбиваше у семейство Марч, като питаше за господин Марч, сякаш той бе човекът в тази къща, който най-много го интересуваше. Чудесният татко се съгласяваше да изпълни ролята на търсения и двамата мъже потъваха в дълги разговори и философски дискусии, които им доставяха удоволствие. Но една случайна забележка на доста наблюдателния внук на господин Марч внезапно го накара да осъзнае истината.

Господин Баер се отби една вечер, за да си почине в приятна обстановка, но бе наистина изумен от гледката, която се представи пред погледа му. Господин Марч се бе излегнал на пода с вдигнати във въздуха крака, а точно до него в същото положение лежеше Деми, който се опитваше да достигне същата височина с малките си крачета, обути в червени чорапки. Двата мъжа бяха така потънали в сериозните си занимания, че изобщо не забелязаха, че някой ги наблюдава, докато професорът не се изсмя с гръмкия си смях, а Джоу не извика с възмущение:

— Татко, татко! Господин Баер е тук.

Обутите в черен панталон крака се смъкнаха надолу и на тяхно място се появи побелялата глава, като собственикът ѝ с достойнство каза:

— Добър вечер, господин Баер, нали ще ме извините за минутка — току-що завършихме нашия урок. Хайде, Деми, направи буквата и ми кажи името ѝ.

— Познавам го — дяволито се усмихна Деми и след няколко въртеливи движения, изпъвания на краката и леки свивания интелigentният ученик триумфално обяви: — Това е „М“, дядо, нали?

— Роден гений, какво ще кажете? — засмя се Джоу, докато баща ѝ се изправи на крака, а племенникът се опита да застане на главата си, което явно бе начин да изрази радостта си, че училището бе завършило.

— Какво прави днес, гълъбчето ми? — попита господин Баер, като взе гимнастика на коленете си.

— Бил види малка Мели.

— И какво направи там?

— Целунах я — започна с артистична искреност Деми.

— Господи! Започваш твърде рано! И как реагира малката Мери? — попита господин Баер, като притисна нежно до себе си малкия грешник, който вече проверяваше какво има в джоба на сакото му.

— О, халеса й, тя също ме целуна, на мен също халеса! Нали на малките момчета тлябва халесва малки момичета? — допълни Деми, вече с пълна уста и очевидно задоволство в гласа.

— Виж го ти хубавеца — откъде ти дойде това на ум? — попита Джоу, която също изпитваше удоволствие от искрената изповед, подобно на професора.

— Това не в мой ум, това в моя уста — отвърна образования Деми, като изплези език, за да й покаже парченцето шоколад, който бе лепнат върху него — явно бе решил, че тя му намеква именно за шоколада, а не за невероятните му идеи.

— Трябва да даваш по малко и на свои приятели, сладки неща за най-сладките хора — нежно каза господин Баер и предложи и на Джоу парче шоколад, като я погледна така изразително, че тя вече се чудеше дали става дума за шоколад или за нектара, който единствено боговете пият. Деми също забеляза този поглед и силно впечатлен, невинно попита:

— Големите момчета големи момичета ли халесват, фесолете?

Подобно на младия Вашингтон, господин Баер просто не можеше да лъже, затова побърза да даде някакъв доста неясен отговор, като се надяваше, че ще бъде до голяма степен разбран, поне от големите. Но тонът му бе някак си особен, което накара господин Марч да вдигне глава към доста притесненото лице на Джоу, а след това да потъне отново в удобния си стол, давайки си сметка, че на „хубавеца“ му е дошла на ум една мисъл, която е едновременно и приятна, и тъжна.

Но защо ли, когато половин час по-късно го откри в шкафа с порцелановите съдове, Додо изобщо не му се скара, а го притисна така силно в прегръдката си, че направо щеше да изкара всичкия въздух от малкото му телце? И защо след тази неочаквана нежност последва още

по-малко очакван подарък под формата на голяма филия със сладко?
Ето това си останаха въпроси, върху които Деми доста дълго терза малкото си мозъче, но накрая бе принуден да се откаже и да ги остави без отговор.

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА ПОД ЧАДЪРА

Докато Лари и Ейми се разхождаха насам-натам върху дебелия килим в трапезарията, докато подреждаха къщата си и крояха планове за щастливото си бъдеще, господин Баер и Джоу се наслаждаваха на малко по-различни разходки — по разкаляните пътища и пустите полета.

— Винаги излизам да походя преди вечеря и не смятам да се отказвам от този свой навик само поради факта, че започнах всеки път да срещам професора — каза си Джоу, след като случайните срещи се бяха повторили вече няколко пъти. Имаше два пътя до къщата на Мег, но който и да поемеше, винаги го срещаше — или отиваше, или се връщаше отнякъде. Всеки път вървеше бързо и като че не я забелязваше до момента, в който бе стигнал съвсем близко до нея. Тогава я поглеждаше така, сякаш късогледите му очи не са могли да разпознаят дамата, която се е приближавала към него. Ако бе тръгнала към Мег, се оказваше, че професорът има нещо, което би могъл да занесе на бебетата. А ако си отиваше вкъщи, той набързо смотаваше, че е възнамерявал да се разходи до реката и точно се е канел да се връща обратно и с удоволствие би ги посетил, ако вече не са се уморили от честите му визити.

Какво би могла да направи Джоу при тези обстоятелства, освен да го поздрави най-приятелски и да го покани? Дори да беше уморена от визитите му, тя прикриваше с невероятно умение това и гледаше да има кафе преди вечерята, тъй като „Фридрих — искам да кажа господин Баер — не обича чай.“

След втората седмица всички вече отлично се досещаха за какво става дума, макар че се правеха, че не забелязват промените, които ясно се отразяваха върху лицето на Джоу. Никой не я питаше защо си пее, докато работи, нито защо си оправя прическата по три пъти на ден и толкова много държи на вечерните си разходки. И никой като че не

подозираше, че докато води философски разговори с бащата, професор Баер всъщност се обяснява в любов на дъщерята.

Джоу просто не можеше да си позволи да признае любовта си и упорито се опитваше да прикрие чувствата си. И тъй като това трудно ѝ се отдаваше, животът ѝ се превърна в истински ад. Непрекъснато се страхуваше, че околните ще ѝ се подиграват, задето се е предала така лесно, след многобройните си декларации, че ще си остане свободна и независима. Особено много се страхуваше от Лари, но благодарение на новия си ръководител, той се държеше безупречно. Нито веднъж не нарече господин Баер „страхотен старец“ пред другите от семейството, освен пред Ейми, не направи дори намек за положителната промяна във външния вид на Джоу, нито изрази някакво учудване, че виждаше шапката на професора в антрето на семейство Марч почти всяка вечер. Но когато бяха само двамата с Ейми, признаваше огромното си нетърпение по времето, когато ще може здравата да натрие носа на Джоу.

В продължение на две седмици професорът идваше и си отиваше всеки ден, без да пропуска нито миг да бъде заедно с Джоу. После изведнъж изчезна и не се появи цели три дни, нито изпрати някакво съобщение. Този факт натъжи всички, а Джоу в началото стана доста замислена, а след това ужасно се ядоса.

— Това е наистина отвратително. Той явно си е заминал също толкова внезапно, както и пристигна. Не че ме засяга особено, но все пак смятам, че би трябвало да дойде да се сбогува, като истински джентълмен — каза си тя, като гледаше отчаяно към външната врата, докато се приготвяше за традиционната си разходка.

— Май е най-добре да вземеш и чадъра си, скъпа, струва ми се, че може да завали — посъветва я майка ѝ, без да каже нищо за новата шапка, която бе сложила на главата си.

— Добре, мамо. Искаш ли нещо от града? Трябва да отида до там, за да си купя малко листа — отвърна Джоу, като старателно чоплеше брадичката си пред огледалото, за да не погледне към майка си.

— Да, можеш да ми купиш една опаковка игли номер девет и два ярда от тясната бледолилава панделка. Обу ли си високите обувки и имаш ли нещо по-плътено под палтото?

— Всичко е наред — разсеяно ѝ отговори Джоу.

— Ако случайно срещнеш господин Баер, доведи го на чай, толкова искам да видя този приятен човек — добави госпожа Марч.

Джоу чу тези нейни думи, но нищо не отвърна, само целуна майка си и бързо излезе, като, независимо от болката в душата си, си помисли с благодарност: „Колко е добра мама! Какво ли правят момичетата, които си нямат такива майки, да им помагат, когато са в беда?“

Магазините, които ѝ трябваха, съвсем не се намираха в района с офисите, банките и складовете за търговия на едро, където обикновено се събираха господата. Но Джоу се оказа точно в тази част на града и обикаляше нетърпеливо наоколо, сякаш очакваше някой, като уж внимателно изучаваше някакви инструменти и разни видове вълна, което бе доста странно за една жена. Наложил се да прескача някакви варели, докато разни невнимателни мъже се блъскаха в нея, а други я гледаха учудено, недоумявайки как е попаднала тук. Когато усети няколко дъждовни капки върху лицето си, изведнъж забрави за неосъществените си надежди и се сети за красивите панделки в косата си, които със сигурност ще се повредят от водата. И докато дъждът продължаваше да вали, тя най-неочаквано се сети, че след като вече бе късно да спаси сърцето си, би било добре да се опита поне да предпази новата си шапка, защото в края на краищата си оставаше жена, макар и влюбена. Сега си спомни за малкото чадърче, което бе забравила в бързината си и старанието да тръгне колкото се може по-скоро. Нямахме никакъв смисъл да съжалява за това, единственото, което ѝ оставаше, бе да потърси един чадър назаем или да се остави да бъде намокрена от дъжда. Погледна сивото небе, после потъналата вече в кал улица пред себе си, а след това насочи поглед към най-близкия магазин, на вратата, на който бе написано: „Хофман, Шварц & Ко“.

И си каза осъдително:

— Така ми се пада! След като няхах достатъчно ум в главата и взех, че облякох най-хубавите си дрехи и се замотах тук с надежда, че ще видя професора. Джоу, срамувам се от теб! Няма в никакъв случай да влизаш вътре и да искаш чадър, като се опитваш да подразбереш от приятелите му къде е. Просто ще си тръгнеш веднага и ще отидеш да напазаруваш онова, което ти трябва, под дъжда. И ако в резултат на това се разболееш или съсипеш напълно шапката си, ще знаеш, че си си го заслужила. Тръгвай!

След всичко това тя се втурна толкова решително напред, че едва не попадна под колелата на преминаващата кола, затова пък се стовари в прегръдките на един огромен мъж, който доста се смути от този факт и доста обидено смотолеви: „Извинявайте, госпожо!“ Джоу реши, че не ѝ остава нищо друго, освен да опита да спаси красивите панделки, като разпери носната си кърпичка над тях, след което продължи решително напред, като разпръсваше чадърите около себе си. Но скоро забеляза, че някакъв доста разнебитен син чадър предано я следваше и предпазваше шапката ѝ. Вдигна очи и видя господин Баер, който гледаше смутено надолу.

— Май познавам тази упорита госпожица, която смело крачи под носа на конете в тази ужасна кал. Какво правиш тук, приятелко?

— Пазарувам.

Господин Баер се засмя, като погледна малката фабрика от едната страна на улицата и склада за кожи от другата, но каза съвсем любезно:

— Но няма чадър, мога ли повърви с теб, за да предпазя теб от капки?

— Да, благодаря.

Бузите на Джоу бяха червени като панделките в косите ѝ и тя отчаяно се питаше какво ли си е помислил за нея. Но скоро тревогата ѝ изчезна, вървеше из улиците под ръка със своя професор и имаше чувството, че слънцето най-неочаквано я е обляло с топлите си бляскави лъчи, че всичко отново е както трябва и че е една невероятно щастлива жена, която крачи доволна из мокрите улици.

— Смятахме, че сте заминал — бързо започна Джоу, защото усещаше, че той я гледа изпитателно. Шапката ѝ не бе достатъчно голяма, за да прикрие лицето ѝ, и се опасяваше, че може да сметне радостта, изписана върху него, за доста непристойна.

— Нима си повярвала, че мога да тръгна, без да се сбoguва с онези, които били така божествено любезни с мен? — попита той и в гласа му се долавяше такова недоумение, че тя реши, че го е обидила с предположението си и побърза искрено да го успокои:

— Не, не естествено. Бях сигурна, че сте зает със своите работи. Но толкова ни липсвахте... особено на мама и на татко.

— А на теб?

— Винаги се радвам, когато ви виждам, сър.

В старанието си да изглежда по-спокойна, Джоу придаде твърде хладен израз на гласа си, а това „сър“ накрая накара професора да замръзне на мястото си, усмивката му изчезна и той тъжно каза:

— Благодаря, ще дойда още веднъж, преди да замина.

— Значи наистина заминавате?

— Няма вече работа тук, всичко свърши.

— Надявам се, успешно? — попита бързо Джоу, след като усети горчивината от разочарование в гласа му.

— Би трябвало да смята така, защото има една добра възможност да си изкарва хляб и да помага на мои малки палавници.

— Кажете ми, моля ви! Толкова бих искала да разбера всичко за... за момчетата — нетърпеливо го подкани Джоу.

— Много си мила, с удоволствие ще кажа. Приятелите ми намерили за мен място в един колеж, където ще преподава, точно както у дома, освен това ще печеля достатъчно, за да осигуря бъдеще на Франц и Емил. Би трябвало да съм благодарен за това, нали?

— Да, наистина! Колко приятно ще ни бъде да ви гледаме как вършите точно онова, което ви харесва. Надявам се, че ще се срещаме често и момчетата... — извика Джоу, като непрекъснато споменаваше момчетата уж като предмет на задоволството си, което колкото и да се стараеше, не можеше да прикрие.

— О, но ние не среща често, струва ми се. Това място е далеч на Запад.

— Толкова далеч? — извика Джоу и отчаяно пусна полата си, сякаш вече изобщо не я интересуваше какво ще стане с дрехите ѝ, дори със самата нея.

Господин Баер знаеше няколко езика, но никак не умееше да проумява мислите на жените. Ласкаеше се с мисълта, че познава Джоу много добре, затова бе толкова озадачен и объркан от противоречивите акценти в гласа ѝ, от промените в лицето и в държанието ѝ през този ден — тя като че изпадаше в половин дузина различни настроения само за някакъв си половин час. Когато го срещна, тя изглеждаше учудена, макар че човек трудно би могъл да не заподозре, че бе дошла тук именно заради него. Когато ѝ предложи ръката си, тя я прие с поглед, който го изпълни с радост и задоволство. Но когато я запита дали ѝ е липсвал, тя му отвърна така студено и формално, че го обзе пълно отчаяние. Когато научи за успешното му назначение, направо

плесна с ръце от радост — дали тази радост бе наистина единствено заради момчетата? А след това, като разбра за мястото на назначението, с такова отчаяние каза „Толкова далеч?“, че надеждата отново се възроди у него. Но в следващата минута това момиче направо го срази, като съвсем делово му предложи:

— Ето тук трябваше да дойда. Ще влезете ли заедно с мен? Няма да се забавя много.

Джоу се гордееше много с уменията си да пазарува, като ѝ се искаше по-специално да впечатли мъжа до себе си със своята скромност и прибраност при извършването на тази дейност. Но поради вълнението, което я изпълваше, вършеше всичко не както трябва, обърна таблата с иглите, поиска бледолилава панделка не на щанда, където я продаваха, преброи погрешно парите и какво ли още не. Господин Баер стоеше отстрани и я наблюдаваше как ту пребледнява, ту се изчервява, в резултат на което собствените му колебания и съмнения все повече намаляваха и започваше да се уверява, че в някои случаи жените, както и сънищата, показваха с поведението си не онова, което мислеха.

Когато излязоха от магазина, той постави доволен пакета под мишница и тръгна направо през локвите, сякаш това му доставяше истинско удоволствие.

— Защо не купим някои неща за бебетата и да направи един прощален празник довечера в чест на мое последно гостуване във ваш гостоприемен дом? — попита той, като се спря пред витрината на един магазин, отрупана с плодове и цветя.

— Какво ще купим? — побърза да каже Джоу, като съзнателно не обърна внимание на последните му думи.

— Дали ще им харесат портокали и фурми? — с родителска загриженост се поинтересува господин Баер.

— Ядат ги с удоволствие, стига да ги има.

— А какво ще кажеш за малко ядки?

— С тях се справят като истински катерици.

— Хамбургско вино, ето нещо, което би трябвало да опитаме, като вдигнем тост за родината.

Джоу се понамръщи малко, защото това ѝ се стори прекалено екстравагантно и побърза да му предложи да купят по малко стафиди и бадеми и с това да приключат. Като чу това, господин Баер взе

портмонето ѝ, извади своето и наистина завърши с покупките, като поръча още грозде, букет чудесни цветя и бурканче с мед, предназначен специално за Демиджон. След това разпредели пакетите в ръцете си, даде ѝ да държи цветята, разтвори стария — чадър и двамата продължиха под дъжда.

— Госпожице Марш, искам да те помоля за една голяма услуга — започна професорът, след като повървяха известно време.

— Да, сър — отвърна бързо тя и сърцето ѝ започна да бие толкова силно, че се уплаши, че дори той може да го чуе.

— Позволявам си да го поискам, въпреки лошото време, тъй като разполагам с твърде малко време.

— Да, сър — повтори Джоу и така силно стисна букета, че едва не счупи дръжките на цветята.

— Бих искал да купя една рокличка на моя малка Тина, но никак не разбира от тези неща и не бих могъл да се справя сам. Нали ще ми помогне при избор?

— Да, сър — отвърна Джоу и в този момент почувства съвсем внезапно такава студенина, сякаш току-що бе стъпила в хладилник.

— А също и някакъв шал за майката на Тина, тя е така бедна и болна, а съпруг само създава грижи на нея... да, да, един дебел вълнен шал ще бъде твърде подходящ за тази моя приятелка.

— Ще го направя с удоволствие, господин Баер — каза Джоу, а след това си помисли: „Може би прекалено бързам, но той ми става по-мил с всяка изминала минута.“

Господин Баер я остави сама да избере всичко, така че тя посочи една чудесна детска рокличка, а след това се насочи към шаловете. Продавачът, който бе женен мъж, се постара да бъде любезен с двойката, която като че пазаруваше за собственото си семейство.

— Госпожата може би ще предпочете този. Той е с чудесно качество, цветът е прекрасен, просто гали погледа — каза той, като разгърна един удобен сив шал и обгърна раменете ѝ с него.

— Как ви се струва, господин Баер? — попита тя, като се обърна с гръб към него, доволна, че ѝ се предоставя възможност да прикрие в този миг лицето си.

— Чудесен е, ще вземе него — отвърна професорът, като се усмихваше на самия себе си, докато плащаше, а в същото време Джоу

внимателно разглеждаше по рафтовете, сякаш търсеше още нещо интересно.

— А сега ще си тръгваме ли към къщи? — попита той и думите явно му доставиха огромно удоволствие.

— Да, късно е, освен това съм толкова уморена — отвърна Джоу и в гласа ѝ се почувства пълно отчаяние, защото слънцето като че отново бе изчезнало от хоризонта, точно така неочаквано, както се бе появило. Светът отново ѝ изглеждаше невзрачен и тъжен. Неочаквано установи, че краката ѝ бяха премръзнали, главата я болеше ужасно, а сърцето ѝ бе дори по-студено от краката, и изпълнено с по-силна болка от тази в главата. Господин Баер заминаваше. Той явно държеше на нея, но само като на приятелка, така че всичко това бе грешка и колкото по-скоро приключеше, толкова по-добре. Изпълнена с тези мисли, тя се забърза към един омнибус, като махна с ръка, при което цветята се разпиляха, паднаха на земята и потънаха в калта.

— Това не е нашият омнибус — каза професорът, като махна на колата да продължи, после се наведе и започна да събира цветята.

— Съжалявам, не видях добре надписа. Няма значение, мога да вървя и пеша, свикнала съм да цапам в калта — отвърна Джоу и премигна няколко пъти, тъй като предпочиташе да умре, вместо да избърше сълзите от очите си.

Господин Баер забеляза сълзите, които се стичаха по бузите ѝ, макар че тя бързо извърна глава. Тази гледка дълбоко го трогна и веднага я попита с нежност, която не можеше да не се усети:

— Скъпа моя, защо плачеш?

Ако Джоу беше достатъчно опитна в тези неща, би могла да каже, че не плаче, а сигурно е от настинката, или да му даде някакво друго женско обяснение, горе-долу подходящо за случая. Но вместо това бедното същество се разплака още по-горчиво и отчаяно каза:

— Защото заминавате.

— О, господи, но това е наистина чудесно! — извика господин Баер и успя да плесне с ръце, независимо от чадъра и от многобройните пакети, с които се бе натоварил. — Джоу, аз няма нищо друго, освен много любов, която може предложи на теб. Дойдох да види дали това те интересува и изчаках, докато се уверя, че ме смяташ за нещо повече от обикновен приятел. Така ли е? Можеш ли да

намериш малко място в сърцето си за стария Фриц? — изрече бързо на един дъх.

— О, да! — отвърна Джоу и той се почувства толкова щастлив и доволен, защото тя обви с две ръце неговата ръка и го погледна по такъв начин, че той разбра колко щастлива ще се чувства да прекара живота си заедно с него, макар че в момента нямаха дори по-сигурна защита от дъжда от стария чадър, който той носеше.

Това бе наистина едно предложение, съпроводено с доста затруднения, тъй като професорът не можеше да падне на колене, поради гъстата кал, нито можеше да ѝ предложи ръката си, освен фигуративно, тъй като и двете му ръце бяха заети. Още по-малко му бе възможно да ѝ говори нежни думи, след като се намираха на средата на улицата, макар че в този момент той бе готов да го направи. Така че единственият начин, по който можеше да изрази бурните си чувства, бе като я гледаше с блеснало от щастие лице, докато дъждовните капки радостно светеха по брадата му. Ако не я обичаше толкова силно, едва ли би могъл да ѝ се възхищава толкова силно точно в този момент, защото тя съвсем не изглеждаше прекрасно — полата ѝ бе мокра и изпоцапана, високите ѝ обувки бяха до половината потънали в калта, а шапката ѝ бе напълно унищожена от дъжда. За щастие, господин Баер я смяташе за най-красивото живо същество на този свят, а на нея ѝ се струваше, че в момента той е по-чаровен от всякога, макар че шапката му бе подгизнала от вода, която се стичаше на струйки и върху раменете му (защото през цялото време държеше чадъра само над главата на Джоу), а всичките пръсти на ръкавиците му бяха изпокъсани.

Минувачите вероятно ги смятаха за двойка безопасни луди, тъй като те напълно забравиха за съществуването на омнибуса и най-спокойно крачеха из улиците, без да забелязват, че се стъмва и пада мъгла. Изобщо не ги интересуваше какво мислят другите за тях, защото в момента се наслаждаваха на онзи щастлив час, който идва толкова рядко и почти винаги един-единствен път в живота — онзи чуден момент, който превръща старите в млади, невзрачните — в красиви, бедните — в богати. Онзи чуден момент, който показва на обикновения човек какво значи да попаднеш в рая. Професорът изглеждаше така, сякаш притежаваше цяло кралство и светът вече просто нямаше какво повече да му предложи. А Джоу крачеше гордо

до него и имаше чувството, че точно това е единственото място, където би трябвало да бъде, като недоумяваше как е могла дори да си помисли за нещо друго преди. Тя бе първата, която успя да се овладее и да каже нещо — имам предвид нещо разбираемо, защото развълнуваните възклицания, с които бе посрещнато нейното „О, да!“ не биха могли да се смятат за нещо, което би могло да се предаде с думи.

— Фридрих, защо не...

— О, небеса! Тя нарече мен с име, което никой не споменава дори, откакто Мина умря! — извика професорът и се спря точно в средата на една локва, за да я погледа.

— Винаги съм те наричала така в мислите си, но няма да го правя, ако не ти харесва.

— Говори също на „ти“, тогава ще приема, че твоят език е също толкова красив, колкото и моят.

— Е, не ти ли се струва това прекалено сантиментално? — попита Джоу, макар че тя също предпочиташе да му говори на „ти“.

— Сантиментално? Слава Богу, ние, немците, вярваме в чувствата и благодарение на тях оставаме вечно млади. В официалната английска форма „вие“ има някаква студенина, а „ти“ означава нещо близко и скъпо на сърцето. За мен то е от голямо значение, така че предпочитам да го чувам по-често — умолително каза господин Баер, сякаш не бе професор, а някакъв романтичен ученик.

— Но защо не си ми казал по-рано, че предпочиташ да се обръщам така към теб? — попита смело Джоу.

— Сега ще открие пред теб цяло мое сърце, при това ще го направя с удоволствие, защото отсега нататък ти ще отговаряш за него. Виж, моя скъпа Джоу — о, колко ми е скъпо това име! — искаше ми се да ти призная всичко в деня, в който се сбoguвахме в Ню Йорк. Но реших, че изпитваш някакви по-специални чувства към този твой красив приятел Лари и не посмях да те занимавам със себе си. Щеше ли тогава да ми кажеш „Да“, ако те бях попитал?

— Не знам, страхувам се, че нямаше, защото тогава просто нямах сърце.

— Глупости! Не вярвам на това. То сигурно е спяло, докато дойде приказният принц от планините и го разбуди. Да, наистина „Die erste Liebe ist die beste“^[1], но не бих могъл да очаквам това.

— Прав си, първата любов е най-прекрасна. И искам да ти кажа, че можеш да бъдеш спокоен, защото никога не съм обичала друг. Теди бе момче и много скоро преживя това свое увлечение към мен — побърза да поправи грешката на професора Джоу.

— Чудесно, тогава ще бъда невероятно щастлив, защото ще знам, че ще получа всичко от теб. Толкова отдавна го исках, че сигурно съм станал невероятен егоист, в което скоро ще се увериш, моя скъпа професорша.

— О, това ми харесва! — извика Джоу, доволна от новото име, с което я бе нарекъл. — А сега ми кажи, какво наистина те накара да дойдеш тук, точно сега, когато най-силно исках да те видя?

— Това... — и господин Баер измъкна един поизмачкан лист от джоба на палтото си.

Джоу го разгърна и го погледна смутено, защото това бе една нейна поема, публикувана във вестник, който се интересуваше от този жанр.

— Но как така това те е довело при мен? — попита тя, недоумявайки какво точно има предвид.

— Попаднах случайно на поемата, познах, че е от теб, по заглавието „На тавана“, както и по инициалите в края. Вътре открих една строфа, която като че ме викаше да дойда при теб. Ако прочетеш отново поемата, сигурно веднага ще я откриеш.

Джоу реши да опита и бързо зачете поемата, докато господин Баер внимателно държеше чадъра над главата ѝ, за да я пази от дъжда.

— О, това е ужасна поезия, написах я един ден, когато се чувствах ужасно самотна, тогава дори здравата си поплаках. И никога не съм си представяла дори, че в нея се съдържа някакъв дълбок смисъл — каза след малко Джоу и скъса листчето, което професорът бе пазил така ревниво.

„Е, можем да се простим с него, то вече свърши своята работа. Сигурно ще намеря нещо по-ново и интересно, след като прегледам всичките ѝ дневници, в които пази тайните си“ — помисли си с усмивка господин Баер, докато гледаше как малките парченца се разхвърчаха, гонени от вятъра.

— Да — продължи високо той, — прочетох това и си казах: „Тя има дълбока тъга, чувства се така самотна и би могла да намери утешение в истинската любов.“ А моето сърце бе пълно, дори

препълнено с такава любов към теб. Реших да дойда и да ти кажа: „Ако не смяташ, че това е твърде малко срещу онова, което ще получа аз самият, то тогава го вземи в името на Бога.“

— И след като дойде, видя, че няма да е прекалено малко, а единственото ценно нещо, от което се нуждая — прошепна Джоу.

— Първо не смеех дори да си го помисля, макар че всички ме посрещнахте така ласкаво, особено ти. Но скоро започнах да се надявам, а накрая си казах: „Ще я имам, дори ако трябва да умра!“ и наистина стана така! — решително извика господин Баер.

На Джоу всичко това ѝ се струваше прекрасно и дълбоко в себе си бе уверена, че ще бъде достойна за своя рицар, макар че той не пристигна във величествени доспехи и на бял кон.

— Но защо не идва у нас през последните дни? — попита бързо тя, като изпитваше огромно удоволствие от този техен откровен разговор, в който и двамата научиха толкова приятни неща един за друг.

— Не ми бе никак лесно, просто сърце не ми даваше да те откъсна от този толкова щастлив дом, преди да имам някаква перспектива, че ще ти осигуря друг, може би не чак такъв, но все пак ще бъде дом. Но за да го постигна, ще ми трябва време и упорит труд. Как бих могъл да поискам от теб да дадеш толкова много на един беден старец, който не притежава нищо, освен скромните си знания?

— Радвам се, че си беден! Не бих искала да имам богат съпруг! — решително отсече Джоу, а след това прибави нежно: — Не се страхувай от бедността. Аз се сблъскам с нея вече от години, така че съм престанала да се потискам от нея, дори се научих да изпитвам щастие и радост, когато работя за тези, които обичам. И не се наричай стар — никога дори не съм си го и помисляла — щях да се влюбя в теб, дори да беше и на седемдесет!

Професорът бе толкова трогнат от думите ѝ, че с удоволствие би използвал носната си кърпичка, ако можеше да я открие. Но не успя да го направи, така че Джоу избърса очите му със своята. После взе един-два от пакетите и усмихнато каза:

— Може да е прозвучало прекалено самоуверено, но затова пък никой не би могъл да ме обвини, че не бях на поста си преди минута — защото както е известно, едни от специалните мисии на жените са да пресушават чуждите сълзи и да носят тежки товари. Аз ще поема

своя дял от товара, Фридрих, и ще ти помогна да спечелиш достатъчно за нашия общ дом. Трябва да приемеш това, иначе изобщо няма да остана при теб — обяви решително тя, докато той се опитваше да поеме обратно пакетите.

— Ще видим. Дали ще имаш търпение да почакаш доста време, Джоу? Трябва да замина и да свърша сам работата си. Първо трябва да помогна на моите момчета, защо дори заради теб не бих могъл да наруша думата, дадена на Мина. Можеш ли да ми простиш това и да се чувстваш щастлива, докато двамата чакаме и се надяваме?

— Да, сигурна съм, че ще мога. Защото двамата се обичаме и това прави всичко останало толкова просто. Аз също си имам свои задължения и своя работа, които не бих могла да пренебрегна заради теб. Така че няма защо да бързаме, нито да проявяваме нетърпение. Можеш да направиш онова, което си решил — да заминеш на Запад. А аз ще остана тук и ще си върша моята работа. Вярвам, че и двамата ще сме щастливи, ще се надяваме на нещо по-добро, като оставим бъдещето си в ръцете на Бога.

— О, ти ми вдъхваш толкова вяра и кураж, не мога да ти дам в замяна нищо, освен пълното си с обич сърце и празните си ръце — извика силно развълнуван професорът.

Джоу никога, ама никога нямаше да се научи да се държи както трябва. Защото, когато ѝ каза това, те бяха застанали на стълбите и тя веднага сложи своите ръце в неговите и му пошепна:

— Сега вече не са празни — после се наведе и целуна своя Фридрих, като никой не ги видя, защото се бяха скрили под чадъра.

Това бе наистина ужасно поведение, но Джоу би го направила, дори ако жабата, която подскачаше наблизко, и врабецът на отсрещното дърво бяха човешки същества. В момента изобщо не я интересуваше дали някой ще я види, не я интересуваше нищо друго, освен собственото ѝ щастие. Макар че всичко изглеждаше доста просто, всъщност това бе върховният момент в живота и на двамата, защото именно сега те излязоха от тъмната нощ, спасиха се от бурята и от самотата, за да влязат в един приветлив дом, изпълнен със спокойствие и топлина, който най-гостоприемно ги очакваше. Джоу бързо издърпа своя любим вътре и побърза да затвори вратата след него.

---

[1] Първата любов е най-хубава (нем.). — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

ВРЕМЕ ЗА ЖЪТВА

В продължение на година Джоу и професорът работеха и живееха в очакване, надяваха се и се обичаха. Срещаха се от време на време, но си пишеха толкова обемисти писма, че според Лари това бе главната причина за покачването на цената на хартията. Втората година започна доста тъжно, тъй като перспективите пред тях не бяха особено бляскави, а и точно тогава почина леля Марч. Но след като скръбта им по загубата се поутоложи — защото те всички обичаха старата дама, независимо от острия ѝ език — откриха, че имат и едно основание за радост. Старата дама бе оставила Плъмфийлд на Джоу, което ѝ даваше възможност да крои чудесни планове за бъдещето.

— Това е едно прекрасно старо място, което би могло да ти донесе доста пари, защото, предполагам, възнамеряваш да го продадеш? — попита Лари, когато всички заедно обсъждаха въпроса няколко седмици по-късно.

— Не, няма да го продавам — решително отвърна Джоу, като потупваше нежно закръгления пудел, който бе взела от дома на леля си в знак на уважение към нея.

— Нима възнамеряваш да живееш там?

— Да.

— Но, скъпа моя, това е една огромна къща и ще ти трябват страшно много пари, за да я поддържаш. Дворът и овоцната градина ще ти бъдат също сериозна грижа — ще са ти необходими поне двама-трима души, защото доколкото знам, градинарството не е сред любимите занимания на Баер.

— Сигурно ще се съгласи да опита, ако му го предложи.

— И нима се надяваш, че ще можеш да се издържаш от продукцията? Може сега да ти звучи божествено, но скоро ще разбереш, че става дума за доста тежка работа.

— Нашата реколта наистина ще дава богати плодове — отвърна с усмивка Джоу.

— И от какъв вид по-точно ще бъде тази реколта, госпожо?

— Момчета! Искам да отворя училище за малки момчета — едно добро, щастливо място, което ще им бъде като истински дом, аз ще се грижа за тях, а Фриц ще ги обучава.

— Планът ти е наистина прекрасен! Типично в нейния стил, какво ще кажете? — извика Лари, като се обърна към останалите, които бяха точно толкова учудени, колкото и той.

— Идеята ми харесва — решително каза госпожа Марч.

— И на мен — добави веднага съпругът ѝ, който прие с удоволствие мисълта за възраждането на методите на обучение на Сократ и приложението му към съвременната младеж.

— Това със сигурност ще бъде доста трудна работа — поклати глава Мег и погали своя палавник, който ѝ отнемаше почти всичкото време, макар и да бе един-единствен.

— Джоу ще се справи и това вероятно ще я направи щастлива. Идеята наистина си я бива — я ни разкажи по-подробно за нея — намеси се и господин Лорънс, който отдавна си мечтаеше за възможност да подпомогне влюбената двойка, но знаеше, че помощта му със сигурност щеше да бъде отхвърлена.

— Знаех, че ще ме подкрепите, сър. И Ейми също е с мен, познавам го по очите ѝ, макар че не реагира веднага, а изчаква, докато успее да размисли върху всичко внимателно. И така, мили мои хора — продължи съвсем сериозно Джоу, — бих искала да знаете, че тази моя идея съвсем не е нова, отдавна кроях планове в това отношение. Преди да дойде Фриц, често съм си мечтала да наема една голяма къща, след като натрупам достатъчно пари и вкъщи вече нямам нужда от мен, и да събера в нея някои бедни момчета, както и сираци без родители, за да направя живота им приятен и полезен, преди да е станало късно. Виждам толкова такива момчета, които вече напълно са се провалили, просто защото не е имало кой да им помогне навреме. Много бих искала да направя нещо точно за такива момчета, усещам какви са нуждите им и им съчувствам за проблемите и трудностите, които имат. Така ми се иска да ме приемат като своя майка!

Госпожа Марч протегна ръка на Джоу, а тя я пое, като се усмихваше, а в очите ѝ имаше сълзи. После продължи по стария си ентузиазирани начин, който като че бе забравен през последните години:

— Споделих веднъж този свой план с Фриц и той ми отвърна, че това съвпада напълно и с неговите желания, така че решихме да го направим, когато забогатеем. Господ да благослови доброто му сърце, но той всъщност е правил това през целия си живот — искам да кажа, че е помагал на бедни момчета — без да е забогатял. Сигурно това никога няма да стане. Парите просто не могат да се задържат дълго в джоба му, така че не остава нищо за отделяне настрана и натрупване. Но сега аз вече съм богата, благодарение на моята добра стара леля, която ме обичаше повече, отколкото заслужавах. Поне се чувствам такава и ние ще можем да си живеем чудесно в Плъмфийлд, като организираме там нашето училище. Това място като че е създадено точно за момчета — къщата е голяма, а мебелите в нея са здрави и солидни. Вътре има място за доста хора, да не говорим за просторния двор и градината. Те също биха могли да помагат в селскостопанската работа, което е доста здравословно, нали, сър? Фриц ще може да ги учи и обучава по свой собствен начин. Татко също би могъл да му помага. Моите задължения ще бъдат да ги храня, да се грижа за тях, да ги обичам и да им се карам, когато не слушат; мама ще ми бъде опора във всичко това. Винаги съм си мечтала за много момчета и никога не съм имала достатъчно около себе си през детските си години. Сега имам възможност да напълня къщата с момчета и да се грижа за тези малки пакостници, които ще изпълнят сърцето ми. Представете си само какво щастие ще бъде. Ще притежавам Плъмфийлд, както и цяла сюррия момчета, които също ще могат да се радват на всичко там!

И Джоу махна с ръка и въздъхна развълнувано, а всички изпаднаха в невероятно настроение. Господин Лорънс се смя толкова много, че останалите се разтревожиха да не вземе да припадне от смях.

— Не виждам нищо смешно — каза съвсем сериозно Джоу, когато страстите се поуспокоиха. — Нима има нещо по-естествено и логично от това моят професор да отвори училище, както и от изразеното от мен предпочитание да се оттегля в собственото си имение.

— Вижте само колко се възгордя на бърза ръка — подхвърли Лари, който гледаше на идеята като на поредната шега на старата си приятелка. — Но мога ли да те попитам как възнамеряваш да издържаш това начинание? Ако всичките ти ученици са бедни и

сираци, реколтата едва ли ще бъде кой знае колко богата в материалния смисъл на думата, госпожо Баер.

— Стига си се опитвал да ме разубеждаваш, Теди. Естествено, че ще имам и богати ученици — може би дори ще започна точно с такива. Малко по-късно, след като се стабилизирам, ще взема едно-две сирачета, така, за разнообразие. Децата на богатите също имат нужда от грижи и внимание, както и тези на бедните. Виждала съм толкова нещастни малки същества, оставени изцяло на грижите на прислугата, или третирани по ужасно груб начин. Някои стават прекалено непослушни точно в резултат на неправилно възпитание или на пренебрежителното отношение на близките си, други загубват майките си. Но дори и най-добрите преминават през трудности, когато имат нужда от много нежност и търпение. Хората им се смеят, не им обръщат внимание или открито ги пренебрегват, като при това очакват от тях да се превърнат без никакви трудности и проблеми от малки деца в изискани млади мъже. Тези сладки малки душици не обичат да се оплакват, но преживяват толкова разочарования. Аз самата съм преминала през всичко това и добре знам какво изпитват. Проявявам специален интерес към тези чудесни млади мечоци и изпитвам удоволствие да им показвам, че виждам колко сърдечни, честни и добронамерени са сърцата им, независимо колко непохватни са движенията им и малко лекомислени разсъжденията им. При това не може да ми се отрече, че имам опит в това отношение, защото не възпитах ли едно момче до такава степен, че да се превърне в гордост и чест за семейството си?

— Готов съм да свидетелствам, че се опита — обади се Лари и я погледна с благодарност.

— При това постигнах по-голям успех, отколкото очаквах. Защото направо не мога да ти се нарадвам сега, като те гледам какъв си стабилен, уравновесен и делови. При това си готов да вършиш толкова добро с парите си, защото имаш сърце за бедните, а не мислиш единствено за богатство. Но ти не си само делови мъж — обичаш хубавите и добри неща, забавляваш се и даваш възможност на другите да го правят, точно както в доброто старо време. Гордея се с теб, Теди, защото с всяка изминала година ставаш все по-добър и всички го усещат, макар че ти не им разрешаваш да го кажат. И когато започна да

работя с моите момчета, ще посоча към теб и ще им кажа: „Ето това е вашият пример, младежи!“

Бедният Лари направо, не знаеше накъде да погледне, защото макар да бе вече мъж, в този миг у него отново се прояви онази стара плахост и затова гледаше объркано как всички погледи се насочват с одобрение към него след невероятните хвалби, изсипани по негов адрес.

— Е, Джоу, май малко попрекали — започна той по стария си момчешки маниер. — Ти наистина направи много повече за мен, отколкото бих могъл да сторя, за да ти благодаря, затова единственото, което ми остава, е да се старая да не те разочаровам. Напоследък май съвсем се отказа от мен, Джоу, но така или иначе вече съм получил достатъчно помощ от теб. А ако продължавам да се развивам в положителна насока, би трябвало да благодаря за това на други двама души — и той нежно погали с едната си ръка побелялата глава на дядо си, а с другата — красивата руса главица на Ейми, тъй като тримата бяха непрекъснато близо един до друг.

— Смятам, че семейството е най-прекрасното нещо на този свят! — възкликна Джоу, която в този момент бе твърде склонна да прави разни умни заключения. — Когато имам свое семейство, вярвам, че то също ще бъде толкова щастливо, колкото са трите, които познавам и на които се радвам толкова много. Сигурно тук щеше да бъде истински рай, ако в момента и Джон, и моят Фриц присъстваха — добави тихо тя. И тази вечер, когато се прибра в стаята си, след бурни дискусии, планове и надежди, споделени в семеен кръг, Джоу се чувстваше толкова щастлива, че успя да успокои чувствата си единствено, след като коленичи до празното легло, което си бе останало до нейното, и се замисли с любов за Бет.

Това бе една невероятна година, защото нещата като че се случваха с някаква шеметна бързина, като всичко се нареждаше по възможно най-добрият начин. Докато осъзнае какво точно става, Джоу бе вече омъжена и щастливо устроена в Плъмфийлд. После като гъби след дъжд изникнаха шест-седем момчета и заживяха щастливо в къщата. Някои от тях бяха богати, други бедни — защото господин Лорънс непрекъснато откриваше някакви специални случаи и се обръщаше с молба към семейство Баер да се погрижат за бедното дете, а той с удоволствие би платил колкото е необходимо за издръжката му.

По този начин находчивият възрастен господин успя да заобиколи гордостта на Джоу и я обзаведе точно с такива момчета, за каквито си мечтаеше.

Естествено, в началото работата изглеждаше невероятно трудна и Джоу допускаше доста странни грешки. Но мъдрият професор успя безпрепятствено да я преведе в по-спокойни води и дори и най-големите палавници бяха обуздани в края на краищата. Какво удоволствие изпитваше Джоу, като гледаше „буйните си момчета“, и колко ли би съжелявала бедната мила леля Марч, ако можеше в този момент да види в какво ужасно състояние са подреденият доскоро двор и къщата, изпълнени сега с буйни жизнерадостни момчета на име Том, Дик или Хари. В края на краищата имаше някаква поетична справедливост във всичко това — защото възрастната дама бе най-големият тероризатор на всички момчета на мили разстояние. А сега мъчениците се катереха на воля по дърветата и обираха сливите, нещо, което преди в никакъв случай не би им се позволило, ритаха с мръсни обувки по оградата, играеха на воля крикет в обширния двор. Имението се превърна в истински момчешки рай и Лари предложи да бъде преименувано в „Градината на Баер“, за да се отдаде заслуженото на новите му собственици, както и да се подсказе как се чувстват там момчетата.

Училището не стана изискано и скъпо заведение, така че професорът не можеше да натрупа богатство от тази своя дейност. Но то бе точно такава, каквото го бе искала Джоу — „щастливо място, истински дом за момчетата, които имаха нужда от обучение, внимание и нежност“. Всички стаи в огромната къща скоро се изпълниха с ученици, всеки участък в градината си имаше свой собственик, а оборът се превърна в истинска менажерия — тъй като на момчетата се позволяваше да имат любими домашни животни — а три пъти на ден Джоу се усмихваше на своя Фриц, седнала начело на дълга маса, от двете страни, на която се виждаха множество щастливи личица, които я гледаха с обич и уважение, и чиито сърца бяха изпълнени с нежност към „мама Баер“. Вече си имаше достатъчно момчета и не се изморяваше да се грижи за тях, макар че те в никакъв случай не бяха никакви ангелчета, някои дори причиняваха сериозни грижи и безпокойства както на професора, така и на професоршата. Но вярата ѝ, че в сърцата дори на най-непослушните и мързеливите има нежни

струни и доброта, ѝ даваше сила и търпение, така че доста често успяваше — защото едва ли много момчета биха могли да устоят дълго пред татко Баер, който ги гледаше с блеснали като слънчев лъч очи, и пред мама Баер, която бе готова безброй пъти да им прости. За Джоу бе особено ценна дружбата ѝ с момчетата, плахите им признания след извършената пакост, тайните, които споделяха с нея, невероятният им ентузиазъм, мечтите и плановете им. Дори несполуките и нещастията им — защото те я караха само повече да ги обича. Всички те бяха толкова различни — имаше момчета, които трудно възприемаха, други бяха прекалено плахи и непохватни, трети твърде буйни и непокорни, появиха се едно-две куци момчета и дори един малък кварталон, който не би бил приет никъде другаде, но бе приветстван с отворени обятия в „Градината на Баер“, макар че някои хора предрекоха, че неговото приемане напълно ще разсипе училището.

Да, Джоу бе наистина много щастлива жена, независимо от тежката работа, непрекъснатите грижи и тревоги. Наслаждаваше се на всичко, което бяха създали, а любовта и одобрението на момчетата бе най-голямата ѝ награда — защото сега нямаше време да пише своите истории и ги разказваше единствено на своята дружина от ентузиазирани последователи и обожатели. С годините се появили и двете нейни собствени момчета, които още повече увеличили щастието ѝ. Роб бе кръстен на дядо си, а Теди бе един невероятен късметлия, наследил спокойния и слънчев нрав на баща си и неспокойния дух на майка си. Баба им и лелите им просто недоумяваха как растяха и оцеляваха в този ужасен водовъртеж от момчета. Но те разцъфнаха като първите пролетни цветя, чувствайки се прекрасно сред строгостта и грижите за околните.

В Плъмфийлд имаше много празници, но най-прекрасният бе денят, когато започваше беритбата на ябълките. На този ден всички от семействата Марч, Лорънс, Брук и Баер се събираха заедно и си организираха страхотно пиршество. Празникът в чест на плодородието бе създаден пет години след сватбата на Джоу. Тя избра за него един мек октомврийски ден, когато въздухът бе напоен с приятните аромати на зрели плодове, подобряващи настроението и разиграващи кръвта.

Старата овощна градина сякаш бе облякла специалната си празнична премяна. Енчец и астра опасваха влажните каменни огради, в тревата подскачаха скакалци, а птичките пееха радостно, като че

предусещаха настъпващия празник. Катеричките бяха твърде заети с трупането на храна за зимата, а дърветата сякаш бяха изправили клони в очакване на момента, в който ще посипят надолу жълтите си или червени ябълки. Събраха се всички и всеки се чувстваше прекрасно, чуваха се песни, децата се катереха нагоре-надолу по дърветата и всички имаха чувството, че не са преживявали толкова щастлив ден и че никога не се е събирала толкова весела компания, способна да организира подобен празник. Отдаваха се без остатък на радостта и веселието, сякаш на света не съществуваха нито грижи, нито проблеми.

Господин Марч се разхождаше гордо из градината и показваше на господин Лорънс различните видове ябълки. Професорът сновеше неуморно по покритите с трева пътеки, като някакъв величествен тевтонски рицар и организираше момчетата, които бяха сформирали една скоростна бригада, снабдили се бяха със стълби и кошници и вършеха буквално чудеса, като не пропускаха нито един плод. Лари се бе отдал на малчуганите, взеше малката си дъщеричка в един кош, качи Дейзи на рамото си, за да може да види гнездото на птичките и внимателно наблюдаваше палавия Роб, за да го предпази да не си счупи врата. Госпожа Марч и Мег се бяха настанили сред купчината обрани ябълки и ги сортираха в зависимост от вида им. А Ейми бе седнала малко встрани и с топло майчинско изражение рисуваше отделните групи, като от време на време поглеждаше към един бледолик младеж, който неприкрито ѝ се възхищаваше от другата страна на двора.

Този ден Джоу беше наистина в стихията си, непрекъснато търчеше наоколо, забола полата си с карфица, за да не се влачи по земята, а шапката ѝ хвърчеше накъде ли не, само дете не се задържаше върху главата ѝ. Стискаше бебето си в ръце, като се стремеше да не изпусне нито едно удоволствие, независимо в коя част на градината бе то. Малкият Теди бе явно щастливо дете, тъй като все още не бе пострадал по никакъв начин. Джоу ни най-малко не се тревожеше, когато някое от момчетата го грабнеше и го качеше със себе си върху дърво, или лазеше бързо по тревата, поставило го върху гърба си. Не възразяваше дори когато го виждаше как напалва някой кисел плод, тъй като татко му бе привърженик на една немска теория, според която бебешките стомахчета успешно смилат всичко. Знаеше, че нейният

малък Тед ще се появи скоро при нея, зачервен и без никакви опасни рани, мръсен, но щастлив — нежната мама бе готова винаги да го посрещне най-сърдечно, защото направо обожаваше децата си.

В четири часа направиха почивка, кошниците останаха за малко празни, а берачите седнаха да си отдъхнат, като показваха с гордост синините и раните, получиш след усиления труд. Джоу и Мег с помощта на по-големите момчета сервираха вечерята направо върху тревата — защото чаят под открито небе бе най-голямото удоволствие на празника. При тези случаи земята обилно се напояваше с мляко и мед — защото момчетата не бяха длъжни да седат на маса, а можеха да прекарват почивката си, както пожелаят, тъй като свободата бе най-скъпото нещо за момчешката душа. Те се възползваха в пълна степен от предоставената им възможност и някои дори се опитваха да пият млякото си, докато бяха застанали с главата надолу. Един прекрасен експеримент, който им показва обаче, че в това положение трудно нещо би могло да попадне в устата. Други прекъсваха само за миг играта, за да притичат и да си вземат от сладкиша, в резултат на което парченца от него можеха да се видят из цялата градина. Малките момиченца си имаха отделно чайно парти, а Теди бе оставен да снове между отделните трапези и да си избира всичко, което му се струваше привлекателно.

След като всички се натъпкаха до такава степен, че просто не можеха да приемат нищо повече, професорът вдигна първия тост, същият, с който обикновено започваха всички тържества: „Господ да благослови леля Марч!“ Добрият човек влагаше наистина най-прекрасни чувства в този свой тост, тъй като никога не забравяше колко много ѝ е задължен, момчетата също изпиваха чашите си най-почтително, защото знаеха, че трябва да тачат паметта на тази дама.

— А сега да извикаме три пъти ура за баба, която днес става на шейсет години!

На този призив бе отвърнато с горещо желание и ентузиазъм, както вярвам, всички можете да си представите, а след като поздравленията започнаха веднъж, после никой вече не можеше да ги спре. Вдигаха се тостове за здравето на всички, като се започне от господин Лорънс, смятан от момчетата за техния велик патрон, и се стигне до почти обезумялото от страх и учудване прасенце, напуснало мястото си, търсейки младия си господар. Деми, като най-големия от

внуците, бе удостоен с честта да връчи подаръците на кралицата на празника, като подаръците бяха толкова многобройни, че се налагаше да се използва кола за пренасянето им. Това бяха малки, дори смешни подаръчета, но ако на някой страничен посетител те биха се сторили дори съвсем ненужни, в очите на баба представляваха истински богатства — защото децата сами ги бяха изработили. Всяко бодче, избродирано от малките търпеливи пръстчета на Дейзи върху носната кърпичка, я правеше по-прекрасна от най-изисканата бродерия, която госпожа Марч можеше да намери. Кутията за обувки на Деми бе истинско изобретение на техническата мисъл, макар че капакът не се затваряше, столчето за крака на Роб се накланяше на едната страна, тъй като подпорките му не бяха равни, но тя побърза да обяви, че така ще ѝ бъде дори по-удобно. А от красивата книжка, подарена ѝ от детето на Ейми, най-скъпа ѝ бе онази страница, на която с едри печатни букви бе написано:

„На скъпата баба от нейната малка Бет“.

Момчетата най-мистериозно бяха изчезнали някъде по време на тази церемония и когато госпожа Марч, разплакана от вълнение, ги потърси, за да им благодари, Теди веднага се спусна и избърза очите ѝ с престилката си, а професорът запя. Тогаво най-неочаквано отзад песента започна да се поема от нови и нови гласове, а дърветата като че преповтаряха като ехо песента на невидимия хор. Момчетата пееха с цялото си сърце малката песничка, която Джоу бе измислила, а Лари бе написал музиката за нея, докато професорът се бе заел да обучи този великолепен хор, при това с огромен успех. Това беше нещо наистина неочаквано и госпожа Марч просто не можеше да повярва на ушите си, бе толкова изумена, че настоя да стисне ръцете на всички тези птички без пера, като се започне от порасналите вече Франц и Емил и се стигне до малкия кварталон, който имаше най-нежен глас.

След чудесното изпълнение момчетата отново се разпръснаха из градината, като оставиха госпожа Марч и дъщерите ѝ под празничното дърво.

— Не смятам, че би трябвало да се наричам отново „нещастната Джоу“, след като най-голямата ми мечта вече е осъществена — обяви

госпожа Баер, докато измъкваше малкото юмруче на Теди от тенджерата с млякото, в която той трескаво бърникаше.

— И все пак животът ти е доста различен от онова, което си представяше преди много години. Спомняш ли си за нашите въздушни замъци? — попита Ейми и с усмивка насочи поглед към Джон и Лари, които играеха на крикет с момчетата.

— Големи симпатяги са, не смятате ли? Става ми приятно, като ги гледам как се разтоварват от грижите и проблемите в работата си — каза Джоу, която вече се отнасяше с майчинска загриженост и внимание към целия свят. — Да, спомням си, Ейми. Но животът, който исках тогава, сега ми изглежда егоистичен, самотен и някак си студен. Все още не съм се простила с надеждата, че един ден ще напиша една добра книга, но не бих могла да стоя и да чакам, сигурна съм, че натрупаният опит ще ми бъде от полза, когато най-накрая я започна, както и всичко това тук — каза Джоу и посочи първо палавите момчета в далечината, след това баща си, хванал под ръка професора, докато двамата се разхождаха насам-натам под залязващото слънце, потънали в някакъв разговор, който явно доставяше удоволствие и на двамата. Накрая погледна и към майка си, седнала щастлива, заобиколена от своите дъщери, докато децата им се бяха настанили кой в скута ѝ, кой в краката ѝ и като че черпеха сила и радост от това лице, което никога нямаше да им се стори остаряло.

— Моят въздушен замък май почти изцяло се превърна в реалност. Вярно, че тогава ми се искаха разни прекрасни неща, но дълбоко в сърцето си бях убедена, че ще се задоволя дори с една малка къща, с Джон и точно такива чудесни деца като тези, които имам. Благодарение на Бога получих всичко това и сега съм най-щастливата жена на този свят — каза Мег и с нежност и задоволство погали косицата на вече високото си момче.

— А моят замък е толкова различен от онова, което очаквах, но в никакъв случай не бих искала да променям нещо в живота си. Макар че и аз като Джоу все още съм изгубила надежда, че ще мога да реализирам художествените си заложиби, а засега се задоволявам само да помагам на другите да реализират красивите си мечти. Започнах да моделирам бебешка фигура и Лари твърди, че е най-прекрасното нещо, което някога съм правила. И аз съм на същото мнение и планирам да я

изработя от мрамор, така че каквото и да се случи с моя ангел, да ми остане поне мраморният ѝ образ.

Докато изричаше тези думи, една голяма сълза се търкулна по бузата ѝ и падна върху златната главица на заспалото в ръцете ѝ дете, защото единствената ѝ обична дъщеря бе едно твърде крехко малко същество и непрекъснатият страх, че може да я изгуби, хвърляше сянка върху слънчевите дни на Ейми. Тази мъка бе обща и за майката, и за бащата, а непрекъснатият страх и надеждата ги сплотяваха още повече. Ейми се превръщаше все повече в една спокойна, добра и нежна жена, а Лари ставаше все по-сериозен, силен и твърд, докато двамата заедно научаваха, че красотата, младостта, богатството и дори искрената любов не са в състояние да предпазят човек от грижата и болката, от загубата и мъката.

— Тя става все по-добре и по-добре, сигурна съм в това, скъпа. Не се отчайвай, а се надявай и се опитвай да ѝ доставяш радост и щастие — каза госпожа Марч, докато Дейзи, която имаше толкова нежно сърчице, коленичи и опря розовата си бузка до малкото бледо личице на братовчедка си.

— Едва ли бих могла да се отчая, след като ти си непрекъснато до мен и ми вдъхваш сили, мамо. А и Лари винаги е готов да поеме много повече от половината от товара — отвърна топло Ейми. — Никога не ми показва раздражението и тревогата си, търпелив и нежен е с мен и е толкова всеотдаен по отношение на Бет. За мен Лари е една опора и успокоение, едва ли бих могла да го обичам достатъчно и да му благодаря за всичко, което прави. Така че независимо от моята болка, аз също бих могла да кажа като Мег: „Благодарение на Бога, аз съм една щастлива жена!“

— Няма смисъл да го повтарям и аз, след като всички ясно виждат, че съм много по-щастлива, отколкото заслужавам — добави Джоу, като погледна с любов първо към добрия си съпруг, а после сведе очи към малките си палавници, които лазеха по тревата около краката ѝ — Фриц вече започна да напълнява, косата му се прошари, а аз непрекъснато отслабвам, станала съм като вейка. Вече надхвърлих трийсетте и ми е ясно, че никога няма да станем богати, а Плъмфийлд може някоя нощ да изгори и да изчезне, защото този непокорен Томи Банкс продължава тайничко да пуши под одеялото, макар че вече три пъти се подпали. Но независимо от тези тъжни и лишени от романтика

факти, все пак смятам, че няма от какво да се оплаквам, защото никога през живота си не съм била толкова весела и щастлива. Може би това малко ви дразни, но тъй като живея сред момчета, несъзнателно възприемам и някои от изразите и поведението им.

— Да, Джоу, струва ми се, че твоите усилия дават богати плодове — с радост призна госпожа Марч, като махна с ръка, за да прогони един огромен щурец, в който Теди се бе загледал уплашено.

— Съвсем не толкова богати, колкото са твоите, мамо. Ето сега сме се събрали отново, но никога няма да успеем да ти благодарим достатъчно за търпението, с което си ни отгледала, за да станем такива, каквито сме — извика развълнувано Джоу.

— Надявам се, че с всяка година реколтата ще бъде все по-богата, а бурените ще намаляват — нежно добави Ейми.

— Вече сме голям род, но знам, че в сърцето ти има място за всички ни, мамо — обади се и Мег.

Госпожа Марч бе толкова трогната, че замълча за миг и само протегна ръце, сякаш се опитваше да прегърне и децата, и внуците си. След това каза с нежен майчински глас, в който се долавяше и благодарност, и много човечност:

— О, мои момичета, колкото и дълго да живеете, никога не бих могла да ви пожелаая по-голямо щастие от това, което имате в момента!

ЗА КНИГАТА И АВТОРА

Луиза Мей Олкът (1832–1888) е родена във Филаделфия, САЩ. Тя е една от четирите дъщери на учителите Абигейл и Бронсън Олкът. Голяма роля при оформянето на личността ѝ изиграват приятелите на семейството — Ралф Емерсън и Хенри Торо, двама от най-изявените философи на САЩ. Родителите на Олкът основават частно училище, в което искат да преподават по нови, модерни методи. Опитът им обаче излиза неуспешен и семейството изпада в нищета.

По време на Гражданската война Луиза Олкът отива на фронта като медицинска сестра. Разболява се тежко от коремен тиф. Нейните разкази на военна тема ѝ донасят славата на талантлива писателка.

През 1868 г. публикува романа си „Малки жени“, в който описва своето детство. Поради големия успех на книгата, читателите започват да настояват за продължение, в което да се разказва за порастването на момичетата. Олкът обаче не се връща към спомените си, а използва творческото си въображение. Писането на „Добри съпруги“ (1869) върви по-трудно отколкото създаването на „Малки жени“, но интересът към втория ѝ роман е огромен. Олкът постига финасов успех, за какъвто си мечтае от 12-годишна възраст.

Читателите до такава степен харесват момичетата от семейство Марч, че Олкът написва още два романа за тях — „Малки мъже“ (1871) и „Синове на Джоу“ (1886). В тях са описани пансиона и колежа, които Джоу ръководи заедно с мъжа си — професор Баер. В последните години от живота си Олкът боледува тежко. Нужни са и цели шест години, за да завърши последния роман от четирилогията за семейство Марч.

В двете си по-късни книги Олкът развива някои от идеите на баща си за образованието. Всъщност през целия си живот писателката запазва много дълбока връзка със своя баща. Олкът умира само два дни след смъртта му. И до днес творчеството ѝ е много популярно в САЩ и Европа, независимо от големите промени, които отличават днешния живот от времето на Олкът.

Романът „Добри съпруги“ се появява за първи път в превод на български език.

Издание:

Луиза Мей Олкът. Добри съпруги
ИК „ПАН’96“ ООД, София, 1998

Редактор: Цанко Лалев

ISBN: 954-657-167-9

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.